De externe openbaarheid van strafzittingen in relatie tot belangen van privacy en veiligheid

WODC Projectnummer 3564

Eindrapport d.d. 24 september 2026

prof.mr. Sonja Meijer (projectleider)
prof. dr. Joke Harte
dr. Suzanne Schot

m.m.v. Maud van den Noort

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC), op aanvraag van het ministerie van Justitie en Veiligheid.
© 2026, Vrije Universiteit Amsterdam. Auteursrechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale verwerking of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Vrije Universiteit Amsterdam.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **3**

Lijst met afkortingen **5**

Voorwoord **6**

Samenvatting **7**

1 Inleiding **19**

1.1 Context *19*

1.2 Aanleiding *21*

1.3 Doelstelling en onderzoeksvragen *22*
1.3.1 Doelstelling 22
1.3.2 Onderzoeksvragen 23

1.4 Methoden en aanpak van onderzoek *24*
1.4.1 Deelonderzoek A. Normering vanuit nationale, Europese en internationale wet- en regelgeving en jurisprudentie 24
1.4.2 Deelonderzoek B. Rechtspraktijk 28
1.4.3 Deelonderzoek C. Alternatieven 30
1.4.4 Beperkingen van de onderzoeksmethoden 31

1.5 Leeswijzer *31*

2 Normering vanuit nationale, Europese en internationale wet- en regelgeving en jurisprudentie **32**

2.1 Inleiding *32*

2.2 Openbaarheid als internationale norm *33*

2.3 Nederlandse wet- en regelgeving *35*
2.3.1 Inleiding 35
2.3.2 Wetsgeschiedenis 35
2.3.3 Artikel 269 Sv 36

2.4 Sluitingsgronden artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv *40*
2.4.1 Inleiding 40
2.4.2 Goede zeden 42
2.4.3 Openbare orde 43
2.4.4 Veiligheid van de Staat 44
2.4.5 Belangen van minderjarigen 45
2.4.6 De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer 47
2.4.7 Het belang van een goede rechtspleging 53
2.4.8 Generieke uitzonderingen 55

2.5 Afschermen persoonsgegevens slachtoffers *56*
2.5.1 De EU-Richtlijn minimumnormen slachtoffers en het EHRM over het afschermen van persoonsgegevens van slachtoffers 57
2.5.2 Bescherming van het slachtoffer in het nationale slachtofferbeleid 58
2.5.3 Afscherming van persoonsgegevens van slachtoffers: onderzoek sinds 2015 58
2.5.4 Het gewijzigde artikel 149a Sv en het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken 60
2.5.5 Afscherming van slachtoffergegevens 61
2.5.6 Afscherming persoonsgegevens in het nieuwe Wetboek van Strafvordering 63
2.5.7 Beschermingsmaatregelen voor slachtoffers van strafbare feiten tijdens de terechtzitting 64

2.6 Maatregelen ten behoeve van de veiligheid van procespartijen en -deelnemers *66*

2.7 Deelconclusie ... *69*

3 Rechtspraktijk ... **73**

3.1 Inleiding ... *73*

3.2 Sluiting van de deuren (deelvraag 3 – rechtspraakonderzoek) ... *73*

3.3 Sluiting van de deuren (deelvraag 3 - interviews) ... *75*
3.3.1 Frequentie, gronden en geheel of gedeeltelijk sluiting van de deuren (deelvraag 3a) ... 75
3.3.2 Zaakskenmerken en/of eigenschappen van het slachtoffer of procespartijen die een rol kunnen spelen bij het al dan niet sluiten van de deuren (deelvraag 3b) ... 78
3.3.3 Afwegingen ten grondslag aan toekenning en afwijzing van verzoeken voor een zitting achter gesloten deuren (deelvraag 3c) ... 80

3.4 Afscherming persoonsgegevens van slachtoffers (deelvraag 4) ... *84*
3.4.1 Afscherming persoonsgegevens van slachtoffers in het strafdossier ... 84
3.4.2 Afscherming persoonsgegevens van slachtoffers tijdens de zitting ... 84
3.4.3 Afscherming persoonsgegevens van slachtoffers en de pers ... 85

3.5 Bedreiging en intimidatie van procesdeelnemers in strafzaken (deelvraag 5) ... *86*
3.5.1 Onveiligheidsgevoelens ... 86
3.5.2 Psychologische hulp ... 88

3.6 Afwegingen die ten grondslag liggen aan toekenning en afwijzing door de rechter van verzoeken voor werken onder nummer en andere vormen van afscherming (deelvraag 6) ... *89*
3.6.1 Organisatorisch/ overlegstructuren ... 89
3.6.2 Verantwoordelijkheidsverdeling Raad voor de rechtspraak – NCTV – gerechtsbestuur ... 90
3.6.3 Werkgeversverantwoordelijkheid ... 91
3.6.4 Verhouding NCTV/ Raad voor de rechtspraak versus individuele rechter ... 92
3.6.5 Werken onder nummer en afwegingen ... 94

3.7 Mogelijke alternatieven om de privacy en veiligheid van slachtoffers en procespartijen en -deelnemers te borgen (deelvraag 8) ... *98*
3.7.1 Afscherming slachtoffers en getuigen ... 98
3.7.2 Afscherming officier van justitie, rechter-commissaris en rechter ... 103
3.7.3 Afscherming (slachtoffer)advocaat ... 104
3.7.4 Afscherming advocaat van de kroongetuige ... 108

3.8 Openbaarheid en de media/pers ... *109*

3.9 Deelconclusie ... *112*

4 Alternatieven ... **116**

5 Synthese en aanbevelingen ... **120**

5.1 Synthese ... *120*

5.2 Aanbevelingen ... *128*

5.3 Reflecties op beperkingen van het onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek ... *129*

Literatuur- en jurisprudentielijst ... **131**

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie ... **137**

Bijlage 2 Lijst geïnterviewde personen (gepseudonimiseerd) ... **138**

Bijlage 3 Informed consent ... **139**

Bijlage 4 Topiclijst ... **140**

Bijlage 5 Jurisprudentieonderzoek ... **1**

Lijst met afkortingen

aant.	aantekening
art.	artikel
BBA	Bureau Beveiligingsautoriteit
BRO	beleidsmedewerker recherche
BVA Rechtspraak	Landelijke Beveiligingsautoriteit Rechtspraak
CTC	Centrale Toetsingscommissie
d.d.	de dato
e.a.	en anderen
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EU	Europese Unie
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
ICC	International Criminal Court
inwtr.	inwerkingtreding
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
JCS	Justitieel Complex Schiphol
J&V	Justitie en Veiligheid
LANGZS	Stichting Landelijk Advocaten Netwerk Gewelds- en Zeden Slachtoffers
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NJb	Nederlands Juristenblad
NOvA	Nederlandse orde van advocaten
nr.	nummer
NSv	Nieuw Wetboek van Strafvordering
NTS	Nederlands Tijdschrift voor Strafrecht
OM	Openbaar ministerie
p.	pagina
par.	paragraaf
R-C	rechter-commissaris
RO	rechercheofficier van justitie
r.o.	rechtsoverweging
SHN	Slachtofferhulp Nederland
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
Sv	Strafvordering
VOV	commissie Veilig Opsporen en Vervolgen

Voorwoord

Dit rapport bevat de uitkomsten van het onderzoek dat van december 2024 tot en met september 2026 is verricht door onderzoekers van de Vrije Universiteit Amsterdam, naar de externe openbaarheid van strafzittingen in relatie tot belangen van privacy en veiligheid. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. De directe aanleiding tot het onderzoek was een motie van het lid Krul (CDA) waarin werd verzocht te laten onderzoeken of en hoe een verzoek tot behandeling van een strafproces achter gesloten deuren “vaker gehonoreerd” kan worden. Deze motie volgde na het commissiedebat slachtofferbeleid van 16 oktober 2024 in de Tweede Kamer waarin discussie plaatsvond over de openbaarheid van de terechtzitting en de mogelijkheden om een strafzitting achter gesloten deuren te houden als het gaat om slachtoffers van seksuele misdrijven. In datzelfde debat werd erop gewezen dat de openbaarheid juist onder druk staat in zaken waarin het gaat om georganiseerde criminaliteit. Voormalig staatssecretaris Rechtsbescherming Struycken zegde daarop toe om onderzoek te laten doen naar het beginsel van openbaarheid van zittingen zowel in relatie tot de (privacy)belangen van (minderjarige) slachtoffers, als ook in relatie tot de veiligheidsbelangen van procespartijen.

De totstandkoming van dit onderzoeksrapport binnen de beperkte tijd die daarvoor stond was niet mogelijk geweest zonder ons onderzoeksteam en de ondersteuning die wij hebben gehad. Deelonderzoek A over het Nederlandse wettelijk sanctiestelsel is verricht door dr. Suzanne Schot en prof.mr. Sonja Meijer en het empirisch onderzoek in deelonderzoek B door prof.mr. Sonja Meijer en prof.dr. Joke Harte. Deelonderzoek C en de inleiding, synthese en aanbevelingen zijn geschreven door prof.mr. Sonja Meijer. De onderzoekers danken Maud van den Noort, student Rechtsgeleerdheid en deelnemer aan het vak Straflab van afstudeerrichting strafrecht van de Vrije Universiteit Amsterdam die voor dit onderzoek jurisprudentie op rechtspraak.nl heeft uitgezocht, heeft deelgenomen aan de interviews en de interviews heeft getranscribeerd. Ook dank aan Soumia Ouazza, student-assistent van de afdeling strafrecht, voor haar hulp en bijstand bij dit project.

Graag willen we alle respondenten bedanken die in het kader van dit onderzoek hebben deelgenomen aan de focusgroep en (groeps)interviews.

Ten slotte willen we de leden van de begeleidingscommissie bedanken voor hun bijstand en adviezen bij het verrichten van het onderzoek.

Het onderzoek is inhoudelijk afgesloten op 25 augustus 2026.

Sonja Meijer
Joke Harte
Suzanne Schot

Samenvatting

Aanleiding

De aanleiding voor dit onderzoek is gelegen in de motie van lid Krul (CDA) die op 12 november 2024 is aangenomen door de Tweede Kamer. Hierin is verzocht te laten onderzoeken of en hoe een geldig verzoek tot behandeling van een strafproces achter gesloten deuren "vaker gehonoreerd" kan worden (*Kamerstukken II* 2024/2025, nr. 33 552, nr. 125). Deze motie volgde na het commissiedebat slachtofferbeleid van 16 oktober 2024.
Tijdens het debat zegde de voormalig staatssecretaris Rechtsbescherming Struycken toe om onderzoek te laten doen naar de juridische marges van het beginsel van openbaarheid van zittingen voor "een ruimhartiger toewijzing" van het verzoek om een zaak achter gesloten deuren te behandelen vanwege belangen van (minderjarige) slachtoffers. Hij gaf aan hiertoe ook data te laten vergaren over de aantallen en typen gevallen waarin een verzoek voor een besloten zitting thans wel en niet wordt gehonoreerd. Vervolgens zegde de staatssecretaris in datzelfde debat ook toe een andere dimensie in het onderzoek te willen laten betrekken, namelijk hoe de openbaarheid van strafzittingen kan worden geborgd, indien de veiligheidsbelangen van actoren in de rechtspraak worden bedreigd.
Dit onderzoek maakt daarom nadrukkelijk een onderscheid tussen slachtoffers, en in het bijzonder (minderjarige) slachtoffers van seksuele misdrijven, en hun eventueel belang bij een zitting achter gesloten deuren ter bescherming van o.a. hun privacy en veiligheid, en de veiligheid van procespartijen en -deelnemers en de mate waarin zij in volledige openbaarheid hun rol kunnen vervullen.

Doel onderzoek

Het doel van het onderzoek is inzichtelijk maken van hoe enerzijds in de rechtspraktijk wordt omgegaan met de afweging tussen belangen zoals privacy en veiligheid ten opzichte van het beginsel van openbare rechtspraak en anderzijds of er aanknopingspunten zijn om wetgeving en beleid over de openbaarheid van (straf)zittingen in relatie tot privacy en veiligheid (verder) te ontwikkelen. Het onderzoek heeft daarmee relevantie voor de wetgever en actoren in het strafproces.

Hoofdvraag

De hoofdvraag luidt als volgt:

> 'Hoe wordt in de rechtspraktijk de afweging gemaakt tussen het beginsel van openbaarheid van zittingen ten opzichte van het belang van privacy en veiligheid van slachtoffers en veiligheid van procespartijen en zijn er aanknopingspunten om wetgeving en beleid over de openbaarheid van zittingen in relatie tot privacy en veiligheid (verder) te ontwikkelen?'

Deze hoofdvraag is, gekoppeld aan de doelstelling, uiteengezet in acht onderzoeksvragen die zijn verdeeld in deelonderzoeken A-C.

Aanpak

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, is gebruik gemaakt van een combinatie van juridisch-normatief onderzoek (naar nationale en internationale wet- en regelgeving, literatuur en rechtspraak van de Hoge Raad over artikel 269 Sv en rechtspraak van rechtbanken en gerechtshoven over de

belangenafweging die ten grondslag ligt aan beslissingen inzake verzoeken tot het sluiten van de deuren) en empirisch onderzoek.

Ten behoeve van de beantwoording van de deelvragen 3-6 en 8 is een focusgroep georganiseerd met zeer ervaren rechters (3) en raadsheren (2) van rechtbank Rotterdam, rechtbank Den Haag, rechtbank Amsterdam en Hof Amsterdam. De focusgroep gaf gelegenheid om de deelnemers te confronteren en te laten reflecteren op elkaars antwoorden.

Ten aanzien van de deelvragen 3-8 hebben, in aanvulling op het literatuuronderzoek, 9 individuele interviews en 2 groepsinterviews plaatsgevonden. Er hebben individuele interviews plaatsgevonden met professionals met ruime werkervaring (veelal meer dan twintig jaar) op beleidsmatig, bestuurlijk en uitvoerend niveau van o.a. de Raad voor de Rechtspraak, het Ministerie van Justitie en Veiligheid, het openbaar ministerie, de (slachtoffer)advocatuur en de journalistiek. Daarnaast zij er zijn twee groepsinterviews afgenomen met twee beleidsadviseurs van de Nederlandse Orde van Advocaten en met een rechercheofficier van justitie en beleidsmedewerker recherche van het Landelijk Parket van het Openbaar Ministerie waarin met name veiligheidsaspecten aan de orde kwamen. Zie bijlage 2 van het rapport voor een gepseudonimiseerde lijst met deelnemers aan de interviews.

Voor de focusgroep en (groeps)interviews hebben wij gebruik gemaakt van een topic-lijst die tijdens het interview is toegespitst op de betreffende persoon of organisatie. Besproken onderwerpen betreffen (ervaringen met en afwegingen met betrekking tot) het werken onder nummer en andere vormen van afscherming, het (gedeeltelijk) sluiten van de deuren van de terechtzitting, bepaalde zaakskenmerken en/of eigenschappen van het slachtoffer die maken dat verzoeken tot het (gedeeltelijk) sluiten van de deuren of verzoeken tot het werken onder nummer of andere afschermingsmaatregelen vaker of minder vaak worden toegewezen, het afschermen van persoonsgegevens van slachtoffers tijdens de terechtzitting, mogelijke alternatieven om de privacy en veiligheid van slachtoffers en procespartijen en -deelnemers te borgen en persoonlijke ervaringen met bedreiging of intimidatie in strafzaken.

De opnames van de focusgroep en (groeps)interviews zijn getranscribeerd en gepseudonimiseerd en ter controle voorgelegd aan de respondenten. Hen werd de mogelijkheid geboden onjuistheden in de door henzelf gedane uitspraken te corrigeren en eventueel uitspraken terug te nemen, bijvoorbeeld omwille van veiligheid of anonimiteit. Omwille van de veiligheid van de respondenten is informatie die tot de identiteit van de personen zou leiden en informatie die de veiligheid van de rechtspraak in brede zin raakt achterwege gelaten. Op enkele punten is de informatie uit de transcripten aangevuld aan de hand van openbare bronnen. Dit is ter controle voorgelegd aan de geïnterviewde personen.

Conclusies en aanbevelingen

Hieronder volgt een samenvatting van de inhoud alsook de belangrijkste bevindingen van het onderzoek.

Openbaarheid en belangen

De externe openbaarheid van de zitting in strafzaken dient volgens rechtspraak van het EHRM diverse belangen. Het publieke karakter van de rechtspleging beschermt procespartijen tegen rechtspraak zonder publieke controle, en is een van de middelen om het vertrouwen in de rechtspraak te behouden. Een openbare terechtzitting draagt bij aan de verwezenlijking van het doel van artikel 6 lid 1 EVRM, namelijk een eerlijk proces. Ook de waarheidsvinding wordt hiermee gediend. Verzekerd wordt dat de verdachte het gerecht als onafhankelijk en onpartijdig ervaart. De openbaarheid beschermt voorts in enige mate tegen willekeur en partijdigheid van de rechter. Publieke controle is ook nodig vanwege de

feedback die daaruit voorkomt van het publiek, hetgeen bijdraagt aan de kwaliteit van rechterlijke besluitvorming en het begrip in de samenleving voor de complexiteit van vragen waarover de rechter heeft te oordelen. Belangen van openbaarheid benadrukken waarom bedachtzaam dient te worden omgegaan met het inperken van de openbaarheid van terechtzittingen.

Afweging van belangen

Conform artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv kan een uitzondering op het beginsel van externe openbaarheid worden gemaakt. Het EHRM hanteert een duidelijk genormeerd kader ten aanzien van de vereiste procedure voor het geven van een bevel tot het sluiten der deuren. Ook hanteert het ruime (of uiteenlopende) interpretaties van de gronden waarop een uitzondering op het uitgangspunt van openbaarheid mag worden gemaakt, zolang deze maar zijn opgenomen in nationale wet- en regelgeving, en van in hoeverre de beslissing van de rechter dient te worden gemotiveerd. Hierbij lijkt de Nederlandse wetgeving waarin de rechter eveneens grote vrijheid heeft om de sluiting der deuren te bevelen goed aan te sluiten.

De niet-restrictieve invulling van de sluitingsgronden door het EHRM gaat gepaard met de eis dat de grond die van toepassing is wordt geconcretiseerd en afgewogen tegen het belang van een openbare behandeling, waarbij geldt dat de niet-openbaarheid van een zitting (al dan niet gedeeltelijk) noodzakelijk ('*strictly required by the circumstances*') moet zijn. Daarnaast eist het EHRM dat minder verstrekkende maatregelen door de rechter zijn overwogen (en onvoldoende zijn bevonden). Enkel verwijzen naar een wettelijk voorschrift is niet voldoende. Op basis van de omstandigheden van het geval dient de rechter een afweging te maken tussen de grond voor het verzoek en het recht van de verdachte op een open en eerlijk proces en dient gemotiveerd te worden waarom een beperking van de openbaarheid noodzakelijk wordt geacht. Indien er gronden zijn om een of meer van deze uitzonderingen toe te passen, zijn de autoriteiten niet verplicht, maar hebben ze wel het recht, om te bevelen dat de hoorzittingen achter gesloten deuren plaatsvinden, indien zij van mening zijn dat een dergelijke beperking gerechtvaardigd is. In de kern genomen dient derhalve duidelijk te worden gemaakt hoe de conflicterende belangen tegen elkaar zijn afgewogen en waarin de noodzaak van de sluiting der deuren conform EHRM maatstaven is gelegen.

Ingevolge artikel 269 lid 3 Sv dient de beslissing over (verzoeken tot) het sluiten van de deuren in het proces-verbaal te worden opgenomen en 'met redenen zijn omkleed' en dus gemotiveerd te zijn. Het huidige Wetboek van Strafvordering, noch het toekomstige bevat een motiveringsplicht waarmee de beslissing op een verzoek tot het sluiten van de deuren in het (tussen-)vonnis of (-)arrest dient te worden opgenomen. Dat is alleen anders indien het verzoek afkomstig is van de verdachte of de officier van justitie en geldt als een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt als bedoeld in artikel 359 lid 2, tweede volzin, Sv. Indien het verzoek tot het sluiten van de deuren wordt gedaan door het slachtoffer geldt evenmin een wettelijke motiveringplicht als voormeld. Deze wijze van regeling maakt dat de beslissing van de rechter in feite alleen controleerbaar en toegankelijk is voor procesdeelnemers. Het proces-verbaal van de terechtzitting wordt, anders dan het vonnis of arrest, namelijk niet gepubliceerd op rechtspraak.nl. Dat levert weliswaar geen strijd op met de eisen die het EHRM aan de motivering stelt, omdat het EHRM niet voorschrijft of en waar de belangenafweging en beslissing moeten worden neergelegd. Ook het neerleggen van deze afweging in een proces-verbaal of tussenvonnis of -arrest zou voldoende moeten zijn. Maar het is wel opmerkelijk dat beslissingen aangaande de openbaarheid zelf niet openbaar en dus ook niet controleerbaar zijn.

De afweging van het beginsel van openbaarheid ten opzichte van het belang van privacy en veiligheid in de praktijk

De openbaarheid van de terechtzitting is in de praktijk het uitgangspunt. Tot het sluiten van de deuren wordt volgens de respondenten in dit onderzoek zelden besloten. Als wordt besloten tot het sluiten van

de deuren is dat volgens hen slechts voor een gedeelte van de zitting, zoals tijdens het tonen van een selectie foto's, afbeeldingen of video ter terechtzitting, het afleggen van een verklaring door de verdachte ter terechtzitting, het behandelen van een vordering benadeelde partij, het uitoefenen van het spreekrecht door het slachtoffer, het afspelen van een opname van het studioverhoor van het slachtoffer of het horen van het slachtoffer ter terechtzitting. Ook kan worden besloten dat bepaalde personen of de pers bij een bepaald gedeelte van de zitting niet aanwezig mogen zijn.
Van de wettelijke mogelijkheid om te verzoeken de zaak (gedeeltelijk) achter gesloten deuren te laten plaatsvinden wordt volgens een van de respondenten in de praktijk onvoldoende gebruik gemaakt. Mogelijk is er ruimte hiertoe vaker een verzoek te doen. Zaken met minderjarige slachtoffers en/of slachtoffers van seksuele misdrijven zijn tijdens de focusgroep en interviews vaak genoemd als zaken waarin verzoeken tot het sluiten van de deuren op grond van de bescherming van het privéleven wordt gevraagd en toegewezen. Andere zaken waarin tot het sluiten van de deuren (of andere afschermingsmaatregelen) wordt besloten betreffen grote liquidatiezaken, zaken tegen autonomen, zaken met rivaliserende groepen (waarbij de een de ander heeft verraden), huiselijk geweld en stalkingszaken.
Het voorgaande roept de vraag op of in de praktijk niet ruimhartiger gebruik zou kunnen en moeten worden gemaakt van de ruimte die de wet aan slachtoffers biedt. Dat zou mede van invloed zijn op de discussie over de vraag of in bepaalde zaken vaker een behandeling achter gesloten deuren zou moeten plaatsvinden. Het regeerakkoord noemt in dit verband specifiek zaken met minderjarige slachtoffers, maar in het onderzoek zijn ook slachtoffers van seksuele misdrijven genoemd. Er lijkt onder de respondenten van dit onderzoek echter geen brede steun te bestaan voor omkering van het uitgangspunt (dus 'besloten, tenzij'), ook niet in geval van zedenzaken tegen minderjarige slachtoffers. Invoering van een meer generieke wettelijke uitzondering op de openbaarheid van terechtzittingen, zou bovendien tot een schending van artikel 6 lid 1 EVRM kunnen leiden.
Uit de interviews en de focusgroep komt het beeld naar voren dat de beslissing tot het sluiten van de deuren vrijwel nooit te maken heeft met de veiligheid van de professionele procesdeelnemers (rechters en officieren van justitie). Het sluiten van de deuren vanuit het oogpunt van veiligheid gebeurt volgens hen alleen in situaties van mensen die in het stelsel van Beveiliging van Personen zitten, in het rijksdomein, en onder redelijk zware beveiliging, en bij kroongetuigen. De reden tot het gedeeltelijk sluiten van de deuren betreft dan meestal informatie die moet worden gedeeld om iets te onderbouwen, bijvoorbeeld beschermingsafspraken die niet naar buiten mogen komen.

Motivering van de beslissing op verzoeken tot het sluiten van de deuren in de praktijk
De onderbouwing van de beslissing op verzoeken tot het behandelen van het onderzoek ter terechtzitting achter gesloten deuren wordt door de respondenten voorts gebrekkig geacht; het is niet altijd duidelijk wat de afweging behelst, omdat een motivering ontbreekt of slechts summier is. Dit probleem speelt vooral bij motiveringen die betrekking hebben op het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte of andere procesdeelnemers. Dat zou betekenen dat deze nadere motivering dus veelal ook in het proces-verbaal van de terechtzitting ontbreekt en evenmin op de terechtzitting wordt toegelicht. Waar de afweging tussen de conflicterende belangen niet duidelijk wordt gemaakt en daarmee de noodzaak tot het sluiten van de deuren onvoldoende wordt onderbouwd, ontstaat evenwel strijd met de vereisten van het ERHM.
De afweging of een zaak achter gesloten deuren moet plaatsvinden ervaren sommige van de voor dit onderzoek geïnterviewde rechters als lastig, met name in de situatie dat verdachten aangeven zich niet vrij te voelen om te verklaren. Wellicht dat dit onderzoek meer inzicht kan verschaffen in de interpretatie van de gronden genoemd in artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv en de eisen die het EHRM stelt aan de onderbouwing van die beslissing. Met het oog daarop zijn deze eisen gevisualiseerd in een infographic (zie bijlage 6).

Het voorgaande onderstreept onzes inziens het belang van een goede beoordeling van de individuele beschermingsbehoefte van het slachtoffer. Het beeld dat rijst uit de interviews over het onbegrip over beslissingen van rechters op dit punt, roept de vraag op hoe de individuele beoordeling van de beschermingsbehoefte van het slachtoffer wordt gemaakt en of de rechter op grond daarvan voldoende informatie heeft voor het maken van een afweging omtrent externe openbaarheid. Het roept bovendien de vraag op bij wie de verantwoordelijkheid ligt om de individuele beschermingsbehoefte aan te kaarten.

Beperken van de openbaarheid als ultimum remedium en mogelijke alternatieven

Het beperken van de openbaarheid van de terechtzitting is in ons strafprocesrecht gepositioneerd als een ultimum remedium. In ons strafprocesrecht zijn in recente jaren tal van minder verstrekkende maatregelen ingevoerd die conform EHRM-rechtspraak overwogen moeten worden (en niet-toereikend moeten zijn bevonden) alvorens wordt besloten tot het sluiten van de deuren. Daarbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen beschermingsmaatregelen ten behoeve van de veiligheid en privacy van het slachtoffer en die van de professionele procesdeelnemers. Ten aanzien van slachtoffers kan bovendien een onderscheid worden gemaakt tussen de afscherming van persoonsgegevens van het slachtoffer en de afscherming van het slachtoffer zelf.

Persoonsgegevens van slachtoffers (adres, woonplaats, telefoonnummer, e-mailadres, verblijfplaats, geboorteland, geboorteplaats en Burgerservicenummer) dienen ingevolge artikel 149a Sv en het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken sinds juli 2025 buiten het strafdossier te worden gehouden in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer, tenzij deze gegevens voor door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn. Daarnaast is het ook mogelijk om slachtoffergegevens af te schermen. De Aanwijzing slachtoffers in het strafproces uit 2024 biedt onder meer de mogelijkheid van domiciliekeuze of aangifte of verhoor onder nummer. De wet voorziet niet in de mogelijkheid om anoniem aangifte te doen, maar biedt wel ruimte voor het geheel of gedeeltelijk afschermen van de identiteit van (het slachtoffer als) de getuige door de mogelijkheid van aangifte onder nummer of het slachtoffer aan te duiden als beperkt anonieme getuige of bedreigde getuige. Een slachtoffer dat een gegrond vermoeden heeft dat een aangifte of verhoor kan leiden tot bijvoorbeeld gevaar voor de persoonlijke veiligheid of veiligheid van anderen, kan aangifte onder nummer doen of worden verhoord onder nummer. In de praktijk gaat het dan meestal over adres afscherming, en minder om afscherming van de naam.

Daarnaast kunnen op grond van artikel 12 Besluit slachtoffers van strafbare feiten beschermingsmaatregelen worden genomen waarmee (de identiteit van) het slachtoffer kan worden afgeschermd tijdens het onderzoek ter terechtzitting ten behoeve van diens privacy en veiligheid. Het sluiten van de deuren als bedoeld in artikel 269 Sv is in dat besluit als *ultimum remedium* opgenomen, maar daarnaast kunnen ook andere, minder ingrijpende maatregelen worden genomen. In het besluit wordt in algemene zin omschreven dat deze maatregelen inhouden dat geen oogcontact kan plaatsvinden tussen slachtoffer en verdachten of dat het slachtoffer in de rechtszaal kan worden verhoord zonder daar aanwezig te zijn. Op grond van dit besluit kunnen diverse beschermingsmaatregelen genomen die ook daadwerkelijk in de praktijk worden toegepast, zoals een verhoor per videoconferentie, het plaatsen van een scherm in de rechtszaal zodat oogcontact onmogelijk is, vanuit een andere ruimte volgen van de zitting, het via videoverbinding uitoefenen van het spreekrecht of via een (voorafgaand aan de zitting opgenomen) audio-opname of het aanwezig zijn via een besloten livestream vanuit een andere ruimte. Niet geregeld in het Besluit, maar in lijn daarmee kan worden georganiseerd dat een slachtoffer via een andere ingang naar binnen gaat of boven in de zittingszaal, achter het glas plaatsneemt in plaats van in de zittingszaal. In de Persrichtlijn 2025 is geregeld dat tijdens strafzittingen geen beeld- en geluidsopnamen worden gemaakt van onder meer slachtoffers (als getuigen). Tot slot is door een van de respondenten als knelpunt benoemd dat in het klassieke ontwerp van een rechtszaal het slachtoffer en diens slachtofferadvocaat geen vaste plaats hebben. Dat zorgt ervoor dat slachtoffers soms op de

publieke tribune moeten zitten, tussen de pers en soms zelfs tussen de familie van de verdachte, wat vanuit het oogpunt van (de belevenis van) veiligheid onwenselijk kan zijn.

Ten aanzien van de bescherming van professionele procesdeelnemers, zoals de rechter, officier van justitie en rechter-commissaris, wordt de vraag of beschermingsmaatregelen noodzakelijk zijn, voornamelijk bezien vanuit de werkgeversverantwoordelijkheid (waarover hierna meer). Als uitgangspunt geldt dat functionarissen werkzaam in het strafproces zichtbaar zijn en dat zeer terughoudend dient te worden omgegaan met maatregelen die ertoe strekken om de identiteit van de betrokken functionarissen af te schermen. Zij treden immers niet op als privépersoon op een zitting, maar altijd uit hoofde van hun functie. Tegen de achtergrond van de vereisten van een eerlijk strafproces is het in beginsel niet wenselijk dat de betrokken functionarissen daaraan anoniem deelnemen. Er kunnen evenwel redenen zijn om genoemde functionarissen af te schermen of te beveiligen en daartoe kunnen ook maatregelen worden genomen. De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van procesdeelnemers is ingevolge artikel 6 lid 1 EVRM een van de gronden om een uitzondering te maken op de externe openbaarheid. De veiligheid van de procesdeelnemers wordt evenwel niet expliciet in deze bepaling genoemd. Wel zou om deze reden kunnen worden besloten om veiligheidsmaatregelen te treffen die de toegankelijkheid van de terechtzitting beperken aangezien bij concrete bedreigingen jegens een van de professionele procesdeelnemers de veiligheid van alle aanwezigen en de goede rechtspleging in het geding zijn.
Ten aanzien van de bescherming van de veiligheid van procespartijen kan een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds rechters en anderzijds officieren van justitie en rechters-commissarissen. Voor het afschermen van de identiteit van rechters bestaat geen wettelijke mogelijkheid. Dat zou ook niet wenselijk zijn gelet op internationale normen waarin wordt benadrukt dat de zaak dient te worden behandeld door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht. Tijdens de interviews is een voorbeeld genoemd van een enkele keer dat een rechter onder nummer heeft gewerkt. Dat betreft evenwel een uitzondering en er bestaat ook geen richtlijn voor. De onderzoekers is daarnaast bekend dat de namen van de rechters in het Marengo-proces zijn geanonimiseerd, maar hun identiteit is door de openbaarheid van het strafproces daarentegen wel deels bekend geworden. Niet duidelijk is of de anonimisering enkel de publicatie op rechtspraak.nl betreft of ook het vonnis dat aan procespartijen is verstrekt. Het afschermen van de namen in het vonnis als maatregel – hoe invoelbaar ook – staat wel op gespannen voet met het uitgangspunt van openbaarheid en de rol van de rechter in het strafproces. Het betreft hoogst uitzonderlijke casus die onzes inziens aangeven hoezeer de rechtspraak in dat soort gevallen worstelt met de balans tussen openbaarheid en veiligheid van (professionele) procesdeelnemers.
Ten aanzien van de officier van justitie en rechter-commissaris geldt dat uit de focusgroep en de interviews het beeld ontstaat dat de afscherming niet waterdicht is. Het gaat volgens de respondenten om het opwerpen van drempels. De identiteit van de professionele procesdeelnemers is volgens hen altijd te achterhalen. Genoemde voorbeelden van afschermen zijn ‘verdunnen’, dat wil zeggen dat niet steeds dezelfde officier van justitie optreedt, maar dat met meerdere officieren van justitie aan een zaak wordt gewerkt, dat stukken met meerdere namen (tot wel vijf à zes) worden ondertekend, dat de officieren afwisselend optreden op de regiezitting en de inhoudelijke zitting en dat gewerkt wordt met steeds wisselende officieren op de zitting. Ook kunnen meerdere rechters-commissarissen op hoogrisicozaken werken. Zowel rechters-commissarissen als officieren van kunnen vanwege zwaarwegende redenen onder nummer werken en de herkenbaarheid van laatstgenoemden kan op de zitting worden beperkt. Werken onder nummer is een in de praktijk ontwikkelde en niet wettelijk geregelde manier van afgeschermd werken. Evenmin wordt deze praktijk in het nieuwe Wetboek van Strafvordering geregeld. Een verzoek daartoe is evenwel aan toetsing door het CTC en het College van procureurs-generaal onderworpen. Tot het werken onder nummer wordt besloten op basis van de voorstelbaarheid van de dreiging en dat er geen andere manieren zijn die redelijkerwijs leiden tot

mitigering van het voorstelbare risico. Het is volgens een van de respondenten landelijk beleid dat in zaken waarin het openbaar ministerie onder nummer werkt, rechters-commissarissen dat ook doen. Rechters-commissarissen en officier van justitie werken immers nauw samen en de dreiging kan zich op beiden richten. Bovendien kan het openbaar ministerie, anders dan het kabinet R-C dat daartoe niet de middelen heeft, een veel betere dreigingsinschatting maken. Uitzondering op het voorgaande vormt de situatie dat een officier van justitie in opvolgende zaken onder nummer blijft werken om te voorkomen dat in de ene zaak niet en in de andere zaak wel zijn naam wordt prijsgegeven. De rechters-commissarissen volgen dan niet automatisch, zij moeten er wel aanleiding toe zien in de zaak.
Geconcludeerd kan worden dat uit de focusgroep en de interviews het beeld naar voren komt dat voor de beslissing om afgeschermd te werken, waaronder het werken onder nummer, evenals voor het sluiten van de deuren steeds een individuele afweging wordt gemaakt van de in het geding zijnde belangen. Daartoe wordt bovendien slechts in uitzonderlijke gevallen besloten. Dat past bij voornoemd uitgangspunt dat professionele procesdeelnemers hun functie in de openbaarheid uitoefenen.

Meer praktische maatregelen zijn dat rechters zichzelf (of de officier van justitie) op de zitting niet voorstellen met naam, maar enkel als rechter, en op de naambordjes in de rechtszaal worden enkel de functies vermeld: voorzitter, rechter, officier van justitie. Ook hoeft de naam van de officier van justitie, anders dan die van de rechter, niet in het vonnis te worden vermeld. Op grond van de Persrichtlijn 2025 kan de rechter, tot slot, besluiten beeld- en geluidopnamen te beperken. In dat verband is ook de aanwezigheid van mobieltjes in de rechtszaal als knelpunt bestempeld. De rechters en raadsheren uit de voor dit onderzoek georganiseerde focusgroep geven aan sturing en uniformiteit te missen bij het maken van beslissingen over het wel of niet in beeld komen, vooral wanneer het de veiligheid van de procesdeelnemers betreft. Tot slot dragen rouleren naar een ander rechtsgebied en te weten wie bij de openbare zitting aanwezig zijn door dat in de rechtszaal aan de aanwezigen te vragen, ook bij aan de veiligheid.

Ten aanzien van de positie van de (slachtoffer)advocaat is in de interviews met de slachtofferadvocatuur en de journalist aandacht gevraagd voor diens veiligheid. Het openbaar ministerie toonde zich evenwel bewust van het risico van ongewenste beïnvloeding van de verdediging en rechters.

Aanvullingen op bestaande alternatieven
Er bestaan kortom diverse alternatieven voor het sluiten van de deuren om de privacy en veiligheid van slachtoffers en procespartijen te borgen. In aanvulling daarop zijn vier alternatieven verkend die evenwel nader onderzoek vergen. Twee van de alternatieven impliceren een wijziging van de huidige wettelijke regeling. Het betreft ten eerste de invoering van een rechterlijke toets op persoonsgegevens in het dossier. Of dit daadwerkelijk een meerwaarde oplevert ten opzichte van de huidige mogelijkheid van het slachtoffer om de officier van justitie te verzoeken stukken aan het strafdossier te voegen die hij van belang acht voor de beoordeling van de zaak (art. 51b lid 2 Sv) is evenwel de vraag. Daarnaast is de bij het Internationaal Strafhof ontwikkelde praktijk verkend om voorafgaand aan het horen van een (slachtoffer als) getuige schriftelijk vragen in te dienen. Vanuit een verdedigingsperspectief en in het licht van artikel 6 EVRM is dit alternatief waarschijnlijk problematisch, omdat de verdediging ruimte dient te behouden om te reageren op hetgeen de getuige tijdens het verhoor naar voren brengt, hetgeen nieuwe, niet vooraf op schrift gestelde vragen kan oproepen.
De twee meer praktijkgerichte initiatieven richten zich op slachtoffers van seksuele en geweldsmisdrijven respectievelijk minderjarige slachtoffers. Zo is de verbetering van juridische bijstand aan slachtoffers van seksuele en geweldsmisdrijven direct na de aangifte genoemd als alternatief dat mogelijk bijdraagt aan een verbeterde (informatie)positie van het slachtoffer waardoor mogelijk ook kan worden voorkomen dat slachtoffergegevens (onbedoeld) in het strafdossier worden opgenomen. Voor

dit door een van de respondenten aangeduide 'JOS-piket' (Juridische Opvang voor Slachtoffers van seksuele en geweldsmisdrijven) wordt momenteel gewerkt aan een plan van aanpak voor (landelijke) implementatie. Daarbij worden diverse mogelijkheden verkend, waaronder een directe koppeling tussen politie en (slachtoffer)advocaat. Een voordeel hiervan zou zijn dat slachtoffers niet zelf op zoek hoeven te gaan naar een advocaat en dat in een vroeg stadium rechtsbijstand zou kunnen worden geboden. Tot slot is het zogenoemde Barnahus-model genoemd als alternatief dat zich richt op hulpverlening en juridische procedures voor minderjarige slachtoffers van (seksueel) geweld in een kindvriendelijke omgeving. Daarbij wordt gewerkt met een 'alles onder één dak'-principe dat voorkomt dat kinderen hun verhaal meerdere keren bij verschillende professionals doen waardoor het risico op secundaire victimisatie wordt verkleind. Indien een rechter-commissaris wordt betrokken bij het kindverhoor dat plaatsvindt in het Barnahus en/of een opname of livestream van het kindverhoor wordt gemaakt, zou dit ook in de Nederlandse regeling toelaatbaar bewijs in de strafzaak kunnen opleveren.

De conclusie is dan ook dat in de huidige wettelijke regeling diverse beschermingsmaatregelen zijn neergelegd ten behoeve van de veiligheid en privacy van het slachtoffer en die van professionele procesdeelnemers die ook daadwerkelijk in de praktijk worden toegepast. Bekendheid hiervan onder professionele procesdeelnemers is van belang om de toepassing ervan te waarborgen. Daarnaast verdienen de hiervoor genoemde aanvullingen op bestaande alternatieven nadere verkenning. Het bestaan van deze alternatieven heeft de potentie om de (informatie)positie van het slachtoffer (verder) te versterken en maakt dat de privacy van het slachtoffer in een vroegtijdig stadium van het strafproces kan worden beschermd. Daarnaast kunnen zij eraan bijdragen dat het (minderjarige) slachtoffer, indien het daarvoor kiest, niet altijd ter terechtzitting hoeft te verschijnen. In dat geval zal ook de vraag naar het sluiten van de deuren minder snel aan de orde komen. Het voorgaande overzicht illustreert voorts dat veel alternatieven voor het sluiten van de deuren niet eerst ter terechtzitting aan de orde komen en derhalve niet altijd het voorwerp van een rechterlijke beslissing vormen, maar dat dergelijke (beschermings)maatregelen reeds in een vroeg stadium van het strafproces, voorafgaand aan de terechtzitting, moeten worden genomen.

Minderjarige slachtoffers en slachtoffers van seksuele misdrijven

In de interviews is meerdere malen een parallel getrokken tussen de behandeling van strafzaken tegen minderjarige verdachten en strafzaken waarbij minderjarige slachtoffers zijn betrokken: als minderjarige verdachten recht hebben op een behandeling achter gesloten deuren, zou dat dan ook niet moeten gelden voor minderjarige slachtoffers, met name slachtoffers van seksueel geweld? Het antwoord op deze vraag is genuanceerd. De generieke uitzondering die in het jeugdstrafrecht wordt gemaakt op het uitgangspunt van openbaarheid is door de wetgever gestoeld op een keuze tussen twee conflicterende mensen-/kinderrechten waarbij artikel 40 lid 2 sub vii IVRK als specialis wordt beschouwd ten opzichte van artikel 6 lid 1 EVRM. Het EHRM benadrukt dat in zaken over seksuele misdrijven een zorgvuldige afweging moet worden gemaakt tussen het recht van de verdachte op een openbare behandeling van zijn zaak in de zin van artikel 6 EVRM en het recht van het slachtoffer op bescherming van diens privéleven, in het bijzonder diens identiteit, persoonlijke integriteit en waardigheid (art. 8 EVRM). Het sluiten van de deuren kan noodzakelijk zijn om slachtoffers te beschermen tegen openbaarmaking van intieme informatie en tegen secundaire of herhaalde victimisatie, die onder omstandigheden een schending van artikel 3 EVRM of artikel 19 IVRK kan opleveren. Daarbij heeft de staat een positieve verplichting om slachtoffers, en in het bijzonder kwetsbare slachtoffers zoals minderjarigen, gedurende de gehele strafprocedure effectief te beschermen. Of uitsluiting van het publiek gerechtvaardigd is, vereist echter, als gezegd, steeds een concrete belangenafweging in het individuele geval.

De EU-richtlijn minimumnormen voor slachtoffers van strafbare feiten biedt een verhoogde bescherming aan slachtoffers van seksueel geweld, in het bijzonder minderjarige slachtoffers door te voorzien in een individuele beoordeling van hun beschermingsbehoeften. Op basis daarvan kan worden besloten tot beschermingsmaatregelen, waaronder behandeling van de zaak achter gesloten deuren. Uit de (herziene) richtlijn volgt evenmin dat strafzaken met (minderjarige) slachtoffers van seksueel geweld standaard achter gesloten deuren moeten plaatsvinden; dit blijft afhankelijk van de omstandigheden van het concrete geval.
Ten aanzien van slachtoffers is in de EU-Richtlijn minimumnormen voor slachtoffers in strafzaken aldus gekozen voor een individuele beoordeling van beschermingsbehoeften die aansluit bij de individuele beoordeling die het EHRM eist in het kader van verzoeken tot het sluiten van de deuren in de zin van artikel 6 lid 1 EVRM. Het EVRM biedt een minimumniveau van bescherming waarbij lidstaten ervoor kunnen kiezen om een hoger niveau van bescherming te bieden. Een hoger niveau van bescherming voor (minderjarige) slachtoffers door het laten plaatsvinden van bijvoorbeeld strafzaken met seksuele misdrijven (tegen minderjarigen) door de zaak standaard achter gesloten deuren te laten plaatsvinden doet evenwel afbreuk aan de rechtsbescherming van (meerderjarige) verdachten die een belang kunnen hebben bij behandeling in openbaarheid. Uit het onderzoek volgt bovendien dat de snelle toename van digitalisering van strafzaken en de opkomst van (sociale) media waardoor strafzaken meer in openbaarheid plaatsvinden en details over de zaak ook langer vindbaar zijn factoren zijn die van belang zijn in deze afweging. Dat kan overigens een nadeel vormen voor zowel het slachtoffer als de verdachte c.q. veroordeelde.

Openbaarheid, werkgeversverantwoordelijkheid en rechterlijke onafhankelijkheid
Het onderzoek legt voorts een spanningsdriehoek bloot tussen het uitgangspunt van openbaarheid, werkgeversverantwoordelijkheid en de rechterlijke onafhankelijkheid. Deze spanning compliceert beslissingen over het sluiten de deuren en doet de vraag rijzen wie verantwoordelijk is voor het nemen van deze beslissingen: de individuele rechter of (ook) het gerechtsbestuur? De rechter is weliswaar verantwoordelijk voor de veiligheid in de zittingszaal en het gerechtsbestuur, maar aangezien een zittingszaal altijd in een gebouw zit, is afstemming tussen de rechter en het gerechtsbestuur vereist. Discussiepunt betreft ook de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de Raad voor de rechtspraak, het gerechtsbestuur, de NCTV en de zittingsrechter. Deze spanning treedt ook op de voorgrond bij de vraag en actuele discussie binnen de rechtspraak of een rechter van een zaak mag worden gehaald als hij zich niet houdt aan veiligheidsmaatregelen. Rechters en raadsheren hebben verder behoefte aan meer duidelijkheid over de vraag waarom in het ene geval beveiligingsmaatregelen moeten worden genomen en in het andere geval niet. De vraag is evenwel of daaraan tegemoet kan worden gekomen, omdat er ook een inherente spanning lijkt te zitten op wat de politie en de NCTV met de rechtspraak kunnen delen en de beveiligingsmaatregelen die zij adviseren.

Aanknopingspunten om wetgeving en beleid over de openbaarheid van zittingen in relatie tot privacy en veiligheid (verder) te ontwikkelen

Uit het voorgaande vloeit een aantal aanknopingspunten voort die aanleiding bieden om wetgeving en beleid over de openbaarheid van zittingen in relatie tot privacy en veiligheid (verder) te ontwikkelen. Hierbij betrekken wij niet alleen wetgeving en beleid, maar ook de praktijk, omdat in het onderzoek van een aantal meer op de praktijk gerichte aanknopingspunten is gebleken.
Ten eerste volgt uit het onderzoek dat het sluiten van de deuren een van de vele middelen is in het breder palet van mogelijkheden om secundaire en herhaalde victimisatie te voorkomen. Om die reden is het

van belang om breed te kijken naar maatregelen waarmee dit doel kan worden bereikt. Beschikbaarheid en toepassing daarvan is mede van invloed op de discussie over de vraag of in bepaalde zaken vaker een behandeling achter gesloten deuren zou moeten plaatsvinden.
In het verlengde daarvan – en ten tweede – is in de praktijk mogelijk nog ruimte om meer gebruik te maken van alternatieven voor het sluiten van de deuren, zoals de mogelijkheid van het doen van aangifte onder nummer, waarbij niet alleen de adresgegevens worden afgeschermd, maar ook de naam. Aangifte onder nummer zou bovendien wettelijk dienen te worden geregeld, zoals ook voorzien in het nieuwe Wetboek van Strafvordering.
Eveneens in het verlengde van het voorgaande – en ten derde – biedt het onderzoek aanleiding om een aantal op de praktijkgerichte nieuwe alternatieve werkwijzen in te voeren c.q. nader te verkennen, zoals de Juridische Opvang voor Slachtoffers van seksuele en geweldsmisdrijven en het Barnahus-model. Mede doordat laatstgenoemd model door verschillende internationale organisaties zoals de Raad van Europa en de Verenigde Naties wordt gezien als een *best practice* voor kindvriendelijke rechtspleging ten behoeve van minderjarige slachtoffers van (seksueel) geweld en ook de Europese Unie het model ondersteunt en lidstaten aanmoedigt een soortgelijk model op te zetten en verder te ontwikkelen, verdient dit alternatief onzes inziens serieuze overweging. Aandacht is in dit onderzoek voorts gevraagd voor de plek van het slachtoffer in de rechtszaal in die situaties waarin diens veiligheid c.q. privacy in het geding is.
Ten vierde komt uit de interviews het beeld naar voren dat er ruimte is in de praktijk om vaker te verzoeken de zaak (gedeeltelijk) achter gesloten deuren te laten plaatsvinden. Kennis en een brede discussie over de interpretatie van de gronden genoemd in artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv en de eisen die het EHRM daaraan stelt zou daaraan bijdragen. Of dat leidt tot het 'vaker honoreren' van deze verzoeken, zoals wordt gesteld in de motie die de aanleiding vormt voor dit onderzoek, is conform de rechtspraak van het EHRM aan de rechter die de verantwoordelijkheid heeft om op basis van de individuele omstandigheden van het geval en de noodzaak deze beslissing te nemen. Belangrijke vragen in dat verband zijn hoe de individuele beoordeling van de beschermingsbehoefte van het slachtoffer wordt gemaakt, op grond waarvan en of er voldoende informatie voorhanden is voor het maken van die beoordeling.
Ten vijfde verdient, indien de rechter besluit tot het sluiten van de deuren, de motivering daarvan verbetering, ongeacht of en waar die beslissing schriftelijk wordt vastgelegd. Vastlegging in een (tussen)vonnis of -arrest heeft daarbij de voorkeur, omdat deze kunnen worden gepubliceerd. Indien de afweging tussen de conflicterende belangen namelijk niet duidelijk wordt gemaakt en daarmee de noodzaak tot het sluiten van de deuren onvoldoende wordt onderbouwd, ontstaat strijd met de vereisten van het ERHM. Bijzondere aandacht dient daarbij uit te gaan naar de vraag hoe wordt voorkomen dat motivering informatie prijsgeeft die de sluiting van de deuren juist beoogd te beschermen en, of een afzonderlijk publiceerbare beslissing daarvan mogelijk en/of wenselijk is.
Ten zesde en aansluitend op het voorgaande punt verdient het onzes inziens heroverweging of motivering van de beslissing over (verzoeken tot) het sluiten van de deuren in het proces-verbaal conform artikel 269 lid 3 Sv de juiste plek is. Een wettelijke motiveringsplicht die in het vonnis of arrest moet worden opgenomen maakt de beslissing immers kenbaar en controleerbaar.

Aanbevelingen

Op basis van deze conclusies zijn de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Bezie of in de praktijk ruimer gebruik kan worden gemaakt van alternatieven voor het sluiten van de deuren, zoals de mogelijkheid van het doen van aangifte onder nummer, waarbij niet

alleen de adresgegevens worden afgeschermd, maar ook de naam. Voorzie de aangifte onder nummer van een wettelijke basis, zoals voorzien in het nieuwe Wetboek van Strafvordering.

2. Bezie of nieuwe alternatieven en/of best practices uit het buitenland, zoals de Juridische Opvang voor Slachtoffers van seksuele en geweldsmisdrijven en het Barnahus-model, de (informatie)positie van het slachtoffer kunnen verbeteren en geïmplementeerd kunnen worden. Bezie voorts of de plek van het slachtoffer en diens advocaat in de rechtszaal in situaties waarin de veiligheid c.q. privacy daartoe nopen heroverweging verdient.

3. Informeer slachtoffers over de mogelijkheden die de wet biedt om verzoeken te doen tot het (gedeeltelijk) sluiten van de deuren en inventariseer hun individuele beschermingsbehoeften tijdig.

4. Verspreid binnen de rechtspraak kennis en voer een brede discussie over de interpretatie en toepassing in de praktijk van de gronden genoemd in artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv en de eisen die het EHRM daaraan stelt (zie in dat verband de infographic bij dit onderzoek die daarbij als handvat kan dienen).

5. Overweeg als wetgever de invoering van een wettelijke motiveringsplicht van beslissingen op verzoeken tot het sluiten van de deuren die op kenbare en controleerbare wijze in het (tussen)vonnis of (-)arrest moet worden opgenomen. Onderdeel daarvan zou een verplichting moeten zijn om te overwegen of volstaan kan worden met minder verstrekkende maatregelen.

6. Onderzoek of de rechter voldoende informatie heeft over de beschermingsbehoefte van het slachtoffer om deze mee te kunnen nemen in diens beslissing omtrent de externe openbaarheid van de terechtzitting.

7. Houd bij het nemen van veiligheidsmaatregelen voor professionele procesdeelnemers oog voor de positie van de (slachtoffer)advocaat.

Reflecties op beperkingen van het onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Het onderzoek kent een aantal beperkingen, waarvan sommigen aanleiding vormen om nader onderzoek aan te bevelen. In het rapport wordt hier uitgebreid bij stil gestaan en worden een aantal concrete aanbevelingen gedaan. Zo wordt aanbevolen om te bezien of in de praktijk ruimer gebruik kan worden gemaakt van bestaande alternatieven voor het sluiten van de deuren, om slachtoffers en hun advocaten en rechters voor te lichten over de mogelijkheden tot het sluiten van de deuren, bijvoorbeeld door op een symposium voor alle relevante beroepsgroepen, een brede discussie te houden over de openbaarheid van zittingen en zo ook een nog rijker beeld van de visies op onderliggende vraagstukken op te halen. In vervolgonderzoek zou voorts meer kwantitatieve data kunnen worden verzameld over beslissingen tot het sluiten van de deuren. Aanbevolen is verder om de motivering van beslissingen rondom de externe openbaarheid te verbeteren en een wettelijke motiveringsplicht in te voeren. Daarnaast zou rechtsvergelijkend onderzoek naar (voorgenomen of gewijzigde) wetgeving, overwegingen van de wetgever en ontwikkelingen in andere Europese landen die onder hetzelfde mensenrechtenkader vallen aanvullende inzichten kunnen opleveren. Het kan bijdragen aan het verkrijgen van een vollediger beeld van waar Nederland staat ten opzichte van andere landen in Europa, hoe zij invulling geven aan

verdragsverplichtingen en welke overwegingen de wetgever heeft gemaakt ten aanzien van de openbaarheid van de terechtzitting en beperkingen daarop. Buiten het onderzoek valt de vraag in hoeverre de maatregelen die momenteel kunnen worden genomen en worden genomen ook daadwerkelijk bijdragen en kunnen bijdragen aan het verminderen van de kans secundaire of herhaalde traumatisering naar aanleiding van een (openbaar) strafproces. Zicht daarop is evenwel van belang, omdat het hebben opgelopen van secundaire of herhaalde victimisatie naar aanleiding van een strafproces over seksuele misdrijven een schending kan opleveren van artikel 3 EVRM. Vervolgonderzoek zou hier meer licht op kunnen werpen.

1 Inleiding

1.1 Context

Terechtzittingen zijn openbaar en voor iedereen toegankelijk, tenzij de wet anders bepaalt (art. 121 Grondwet, 269 Sv en art. 6 EVRM). Ook uitspraken geschieden in het openbaar (art. 269 lid 2 Sv). Het onderhavige onderzoek richt zich op het beginsel van externe openbaarheid van strafzittingen. Met 'extern' wordt in dit onderzoek gedoeld op de kenbaarheid van het strafproces voor de leden van de rechtsgemeenschap, dat wil zeggen degenen die niet als procesdeelnemer bij het strafproces betrokken zijn (de verdachte, diens raadsman, de officier van justitie, de rechter en een eventueel slachtoffer).[1] Die openbaarheid dient diverse doelen, zoals publieke controle op de rechtspraak mogelijk maken en een eerlijk proces bewaken, vertrouwen in de rechtspraak bewerkstelligen en de rechtseenheid en rechtsvorming bevorderen.[2]

Slachtoffers, in het bijzonder minderjarige slachtoffers en/of slachtoffers van seksuele misdrijven, kunnen belang hebben bij een zitting achter gesloten deuren, onder andere ter bescherming van hun privacy en veiligheid. De privacy van slachtoffers, met name die van slachtoffers van seksuele misdrijven, is een actueel en belangwekkend thema. De afgelopen jaren zijn diverse onderzoeken over dit thema gepubliceerd.[3] De gewijzigde opvattingen over en toegenomen maatschappelijke en politieke aandacht voor slachtofferschap hebben in Nederland geleid tot de invoering van de Wet seksuele misdrijven op 1 juli 2024.[4] Ook kreeg de Franse zaak Pélicot de afgelopen tijd internationale aandacht. De zaak vormde aanleiding voor een bredere reflectie op de verhouding tussen openbaarheid en slachtofferbescherming in zedenzaken.[5] Het slachtoffer in deze zaak, Gisèle Pélicot, koos er in de strafzaak tegen haar ex-man en vele andere mannelijke verdachten juist voor om de strafzaak in het openbaar te laten behandelen en geen gebruik te maken van de in Frankrijk bestaande mogelijkheid om zedenzaken op verzoek van het slachtoffer achter gesloten deuren te behandelen. Ook wordt discussie gevoerd over de vraag of openbare behandeling van zedenzaken slachtoffers daarvan kan afschrikken om aangifte te doen of een belastende ervaring oplevert.[6] Mogelijk vormt het vooruitzicht van een openbare terechtzitting ook een drempel voor slachtoffers om aangifte te doen. In het Nederlandse

---

[1] Zie hierover ook L. van Lent, *Externe openbaarheid in het strafproces* (diss. Universiteit Utrecht), Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2008, p. 1.

[2] Zie Van Lent 2008, L. van Lent, 'Een beschouwing op basis van de jurisprudentie van het EHRM', *Rechtstreeks* 3/2024, p. 38-47; I. Giessen, Asser Procesrecht 1 Beginselen van behoorlijk procesrecht (2e ed.), *Mr. C Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Procesrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2024; G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, bewerkt door M.J. Borgers en T. Kooijmans, Deventer: Wolters Kluwer 2021, p. 711-715 en uitgebreider par. 2.2 van dit rapport.

[3] Slachtofferhulp Nederland, *Privacy van het slachtoffer: feit of fictie?* Utrecht: SHN 2020 (in het vervolg 'het witboek'), te raadplegen via https://www.slachtofferhulp.nl/globalassets/media/edvhs/campagne-edvhs-2022/witboek_online-versie_2022.pdf (laatstelijk geraadpleegd 22 juli 2026); N. Ranzijn, J. Beijers, F. Augusteijn, S. Meijer en A. Pemberton, *De strafvorderlijke relevantie van persoonsgegevens van slachtoffers*, Raad voor de rechtspraak, juli 2022, te raadplegen via: https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/RM_Persoons_Slachtoffers.pdf; S. Schot en S. Meijer, 'Onderzoek een uitbreiding van de voorwaarden voor gesloten deuren in zaken van seksuele misdrijven, *NJb* 2024/27, p. 2117-118 en D. Youssef, 'Onzichtbaar beschermd? Een kinderrechtenperspectief op de positie van minderjarige slachtoffers van seksueel geweld in het strafproces', *NTS* 2025/74.

[4] *Stb*. 2024, 59 (iwtr. *Stb*. 2024, 61)

[5] *Aanhangsel Handelingen II* 2023/24, nr. 1800.

[6] *Aanhangsel Handelingen II* 2023/24, nr. 1800.

strafprocesrecht wordt voorts ten aanzien van minderjarige verdachten een uitzondering gemaakt op het beginsel van openbaarheid, doordat jeugdstrafzaken in beginsel achter gesloten deuren plaatsvinden (art. 495b Sv). Dat roept de vraag op of bij slachtoffers van seksuele misdrijven en/of minderjarige slachtoffers niet vaker of structureel een uitzondering op het uitgangspunt van openbaarheid zou moeten worden gemaakt.

In België speelt momenteel een vergelijkbare discussie. Daar is in 2021/2022 een wetsvoorstel gedaan om zedenzaken in beginsel achter gesloten deuren te behandelen. De Belgische Raad van State adviseerde daar destijds negatief over en wijst erop dat de beoogde wijziging niets toevoegt aan de inhoud van het te wijzigen artikel 190 Sv.[7] Die bepaling kent namelijk reeds de mogelijkheid om de behandeling van zedenzaken achter gesloten deuren te laten plaatsvinden wanneer een partij of het slachtoffer daarom verzoekt ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De beslissing daarover blijft evenwel aan de rechter. In 2024 is opnieuw een wetsvoorstel ingediend om in zedenzaken de behandeling met gesloten deuren het uitgangspunt te laten zijn en de openbare behandeling de uitzondering.[8] Na indiening van het wetsvoorstel zijn geen verdere parlementaire stappen gevolgd.

De openbaarheid kan ook gevolgen hebben voor de veiligheid van procesdeelnemers, zoals rechters, slachtoffers, reclasseringsmedewerkers en deskundigen, en procespartijen, zoals de officier van justitie, de advocaat en de verdachte. Dat speelt bijvoorbeeld in strafzaken die betrekking hebben op zware georganiseerde misdaad. Juist in dergelijke zaken rijst de vraag hoe het uitgangspunt van openbaarheid, gelet op het grote maatschappelijke en rechtsstatelijke belang daarvan, zoveel mogelijk kan worden gewaarborgd, terwijl tegelijkertijd voldoende bescherming wordt geboden aan procesdeelnemers en -partijen die hun werkzaamheden veilig moeten kunnen verrichten. Ter illustratie van het voorgaande kan worden genoemd dat naar aanleiding van de moord op Derk Wiersum in 2019 het openbaar ministerie heeft besloten in strafzaken waarin veiligheidsrisico's bestaan de herkenbaarheid van officieren van justitie in sommige gevallen te beperken.[9] Dat van deze mogelijkheid daadwerkelijk gebruik wordt gemaakt, blijkt uit een uitzending van EenVandaag. In februari 2024 bleek dat in 81 zaken officieren van justitie verminderd herkenbaar hun werk hebben uitgeoefend en zij in 54 zaken onder nummer werkten, wat inhoudt dat de naam van de officier van justitie in het dossier wordt vervangen door een nummer. En in zes zaken deden officieren van justitie een verzoek voor zowel onder nummer werken als niet herkenbaar in beeld komen.[10] Uit een peiling door Investico onder rechters en officieren van justitie (N=370) bleek verder dat tientallen van hen zich de afgelopen jaren onveiliger zijn gaan voelen door dreigingen uit het criminele milieu. Sommige rechters en officieren van justitie willen bepaalde zaken, zoals zaken over georganiseerde misdaad, ook niet meer doen. En meer dan de helft van hen geeft aan dat zij zelf ook wel eens te maken hebben gehad met bedreiging of intimidatie, vaak tijdens een zaak die ze zelf behandelden. In een derde van de gevallen ging het om een onderzoek naar

---

[7] Te vinden via https://www.lachambre.be/kvvcr/showpage.cfm?section=%7Cflwb&language=nl&cfm=flwbn.cfm?lang=N&dossierID=1148&legislat=55

[8] Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 190 van het Wetboek van Strafvordering betreffende de behandeling van de zaak met gesloten deuren bij seksuele misdrijven, ingediend door mevrouw Sophie De Wit c.s., DOC 56 0093/001, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, Buitengewone zitting 2024, te raadplegen via https://www.lachambre.be/FLWB/PDF/56/0093/56K0093001.pdf (laatstelijk geraadpleegd 22 juli 2026).

[9] https://www.om.nl/actueel/nieuws/2025/04/01/toetsing-beperkte-herkenbaarheid-officieren-in-strafzaken-gewijzigd

[10] EenVandaag, d.d. 22 februari 2024, https://eenvandaag.avrotros.nl/artikelen/officieren-van-justitie-werken-in-81-zaken-anoniem-vanwege-dreiging-georganiseerde-misdaad-geeft-aan-dat-ze-dit-echt-nodig-vinden-148929

georganiseerde misdaad.[11] Ten aanzien van de advocatuur blijkt voorts uit onderzoek door Ipsos I&O uit 2022 en 2024 naar de mate waarin advocaten te maken hebben met druk en dreiging, alsmede uit de hierover ontvangen meldingen, dat het strafrecht op de vierde plek staat van rechtsgebieden waarin zich naar verhouding de meeste incidenten voordoen, na faillissementsrecht, familierecht en huurrecht.[12]

Hoewel het maken van beeld- en geluidsopnamen tijdens de terechtzitting beperkt is, worden zittingen tegenwoordig via social media, liveblogs en online nieuws gevolgd. Recente voorbeelden daarvan vormen de zedenzaken tegen acteur Thijs Römer en rapper Ali B, waarbij de zaken van minuut tot minuut in liveblogs werden gedeeld en veel intieme details naar buiten kwamen. Daardoor heeft de openbaarheid een veel groter bereik en een langduriger effect dan ten tijde van de invoering van het huidige Wetboek van Strafvordering. De impact van het openbare proces op de persoonlijke levenssfeer van verdachten, slachtoffers en procesdeelnemers wordt daardoor versterkt.

1.2 Aanleiding

De directe aanleiding voor dit onderzoek is gelegen in de motie van lid Krul (CDA) die op 12 november 2024 is aangenomen door de Tweede Kamer. Hierin is verzocht te laten onderzoeken of en hoe een geldig verzoek tot behandeling van een strafproces achter gesloten deuren “vaker gehonoreerd” kan worden.[13] Deze motie volgde na het commissiedebat slachtofferbeleid van 16 oktober 2024.[14] In dat debat werd door het lid Krul de openbaarheid van de zitting aan de orde gesteld naar aanleiding van schriftelijke vragen die het CDA had gesteld over de beperkte mogelijkheden om een strafzitting achter gesloten deuren te houden, juist als het gaat om slachtoffers van seksuele misdrijven.[15] In de discussie kwam naar voren dat de leden (Krul en Palmen) op zich niet wilden tornen aan het uitgangspunt van openbaarheid, maar het wel wenselijk zouden vinden dat een verzoek van slachtoffers tot het sluiten van de deuren vaker zou worden toegewezen. Daarbij zou, zo voegde voormalig staatssecretaris Rechtsbescherming Struycken toe, de regie en autonomie van het slachtoffer voorop moeten staan in de zin dat een slachtoffer van een seksueel misdrijf er ook voor kan kiezen dat de zaak juist wel in openbaarheid wordt behandeld, tenzij het slachtoffer tegen zichzelf beschermd moet worden. In het licht van het voorgaande bleek behoefte te bestaan aan duiding en uitleg van (de grenzen van) artikel 121 Grondwet waarin de openbaarheid van de terechtzitting grondwettelijk is vastgelegd en de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) op dit punt, en de vraag hoeveel ruimte en marge daarin zit voor ruimhartiger toewijzing van een verzoek om een zaak achter gesloten deuren te behandelen. Ook bleek behoefte te bestaan aan cijfers over wanneer een verzoek tot beslotenheid wel of niet wordt gehonoreerd, meer specifiek op welke in artikel 269 Sv genoemde gronden, omdat bij de leden op basis van anekdotische voorbeelden de indruk bestond dat verzoeken tot het sluiten van de deuren in zaken met minderjarige (zeden)slachtoffers nauwelijks worden toegewezen. Het lid Ellian, dat zich tijdens het debat groot voorstander toonde van de openbaarheid van de terechtzitting, voegde aan het voorgaande toe dat de openbaarheid juist onder druk staat in zaken waarin het gaat om georganiseerde criminaliteit en dat ook aandacht voor die dimensie is vereist.[16]

---

[11] Investico, d.d. 30 oktober 2023, https://www.platform-investico.nl/onderzoeken/helft-van-de-rechters-en-officieren-van-justitie-bedreigd

[12] G. van Straaten, S. Bruijn en C. van Miltenburg, *Agressie, bedreiging en intimidatie bij advocaten – meting 2024*, Amsterdam: Ipsos I&O 2024.

[13] *Kamerstukken II* 2024/2025, nr. 33 552, nr. 125.

[14] *Kamerstukken II* 2024/2025, nr. 33 552, nr. 134.

[15] *Kamerstukken II* 2024/2025, nr. 33 552, nr. 134, p. 7.

[16] *Kamerstukken II* 2024/2025, nr. 33 552, nr. 134, p. 7-9, 15 en 25.

Tijdens het debat zegde de voormalig staatssecretaris Rechtsbescherming Struycken toe om onderzoek te laten doen naar de juridische marges van het beginsel van openbaarheid van zittingen voor "een ruimhartiger toewijzing" van het verzoek om een zaak achter gesloten deuren te behandelen vanwege belangen van (minderjarige) slachtoffers. Hij gaf aan hiertoe ook data te laten vergaren over de aantallen en typen gevallen waarin een verzoek voor een besloten zitting thans wel en niet wordt gehonoreerd. Vervolgens zegde de staatssecretaris in datzelfde debat ook toe een andere dimensie in het onderzoek te willen laten betrekken, namelijk hoe de openbaarheid van strafzittingen kan worden geborgd, indien de veiligheidsbelangen van actoren in de rechtspraak worden bedreigd.[17]
Gedurende de looptijd van dit onderzoek verscheen vervolgens het coalitieakkoord waarin is opgenomen dat maatregelen worden genomen om zedenzaken met minderjarige slachtoffers sneller achter gesloten deuren te laten plaatsvinden. Bovendien worden hun namen 'in grote zedenzaken vaker gecodeerd'.[18]
Dit onderzoek maakt gelet op het voorgaande nadrukkelijk een onderscheid tussen enerzijds slachtoffers, en in het bijzonder slachtoffers van seksuele misdrijven, en hun eventueel belang bij een zitting achter gesloten deuren ter bescherming van o.a. hun privacy en veiligheid, en anderzijds de veiligheid van procespartijen en -deelnemers en de mate waarin zij in volledige openbaarheid hun rol kunnen vervullen.

1.3 Doelstelling en onderzoeksvragen

1.3.1 Doelstelling

Het doel van het onderzoek is enerzijds inzichtelijk maken van hoe in de rechtspraktijk wordt omgegaan met de afweging tussen belangen zoals privacy en veiligheid ten opzichte van het beginsel van openbare rechtspraak en anderzijds of er aanknopingspunten zijn om wetgeving en beleid over de openbaarheid van (straf)zittingen in relatie tot privacy en veiligheid (verder) te ontwikkelen.
Het te verrichten (normatieve en empirische) onderzoek draagt eveneens bij aan het vergroten van wetenschappelijke kennis en inzicht in het openbaarheidsbeginsel en de doelen die daaraan ten grondslag liggen; waaronder de (publieke) controle op de rechtspraak en een eerlijk proces bewaken, vertrouwen in de rechtspraak bewerkstelligen en de rechtseenheid en rechtsvorming bevorderen.

Het onderzoek heeft relevantie voor de aanvragers van het onderzoek – meer specifiek het Directoraat-generaal Straffen en beschermen; afdeling Slachtofferbeleid, het Directoraat-generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving (DGRR); afdeling Rechtspraak en Geschiloplossing en het Directoraat-generaal Ondermijning, van het Ministerie van Justitie en Veiligheid – die door middel van de resultaten van het onderzoek richting kunnen geven aan wetgeving en beleid over privacy en veiligheid van betrokken partijen in het strafproces. Daarnaast is het onderzoek relevant voor procesdeelnemers aan het strafproces die een afweging dienen te maken ten aanzien van (het doen van) verzoeken tot het sluiten van de deuren van een openbare terechtzitting. Slachtoffers, nabestaanden en naasten hebben als betrokkene in het strafproces belang bij bescherming van diens privacy of veiligheid. Ook hebben zij, evenals organisaties zoals Slachtofferhulp Nederland (SHN), belang bij onderzoek naar de bescherming van privacy en veiligheid van slachtoffers. De pers en diverse media hebben verder belang bij de openbaarheid van zittingen om verslag te kunnen doen van wat er op de zitting gebeurt. Tot slot hebben de resultaten ook wetenschappelijke relevantie, omdat de klassieke rechtsstatelijke waarborg van de openbaarheid van de terechtzitting wordt onderzocht in de huidige context (van digitalisering, sociale

[17] *Kamerstukken II* 2024/2025, nr. 33 552, nr. 134, p. 25.
[18] *Aan de slag. Bouwen aan een beter Nederland*, Coalitieakkoord 2026-2030 D66, VVD en CDA, p. 12.

media en bedreigingen van procespartijen) door middel van zowel juridisch-normatief als empirisch onderzoek. Het bouwt daarmee voort op reeds bestaand onderzoek naar het beginsel van openbaarheid.

1.3.2 Onderzoeksvragen

De hoofdvraag luidt als volgt:

> 'Hoe wordt in de rechtspraktijk de afweging gemaakt tussen het beginsel van openbaarheid van zittingen ten opzichte van het belang van privacy en veiligheid van slachtoffers en veiligheid van procespartijen en zijn er aanknopingspunten om wetgeving en beleid over de openbaarheid van zittingen in relatie tot privacy en veiligheid (verder) te ontwikkelen?'

Deze hoofdvraag zetten we, gekoppeld aan de doelstelling, uiteen in onderstaande deelvragen:

Deelonderzoek A. Normering vanuit nationale, Europese en internationale wet- en regelgeving/jurisprudentie

1) Hoe normeren nationale, Europese en internationale wet- en regelgeving en bijbehorende rechtspraak de openbaarheid van zittingen ten aanzien van (de weging van) privacy en veiligheid?
2) In hoeverre kunnen persoonsgegevens van slachtoffers, met name naam en geboortedatum, worden afgeschermd tijdens de zitting ten behoeve van hun privacy en veiligheid?

Deelonderzoek B. Nederlandse rechtspraktijk

3) Hoe vaak en op welke gronden wordt een bevel in de zin van artikel 269 lid 1 (zitting achter gesloten deuren) toe- en afgewezen door rechters (art. 269 lid 2 Sv)?
   a) In hoeveel gevallen gaat dit om een deel van de zitting en om welk deel/welke delen gaat dit dan?
   b) Worden bij bepaalde zaakskenmerken en/of eigenschappen van het slachtoffer of procespartijen verzoeken voor een zitting (gedeeltelijk) achter gesloten deuren vaker of minder vaak toegewezen?
   c) Welke afwegingen liggen ten grondslag aan toekenning en afwijzing van verzoeken voor een zitting achter gesloten deuren?
4) In hoeverre worden de persoonsgegevens van slachtoffers, met name naam en geboortedatum, afgeschermd tijdens de zitting ten behoeve van hun privacy en veiligheid?
5) In hoeverre hebben procesdeelnemers zoals rechters, officieren van justitie en advocaten in strafzaken te maken met bedreiging of intimidatie of voelen zij zich bedreigd of geïntimideerd?
6) Welke afwegingen liggen ten grondslag aan toekenning en afwijzing door de rechter van verzoeken voor werken onder nummer of andere vormen van afscherming?

Deelonderzoek C. Alternatieven

7) Zijn er uit de rechtspraak van het EHRM voorbeelden te putten van voorzieningen die bij een verzoek tot een zitting achter gesloten deuren een andere afweging of vorm van afscherming mogelijk maken?

8) Wat zijn mogelijke alternatieven om de privacy en veiligheid van slachtoffers en procespartijen en -deelnemers te borgen voor het Nederlandse strafprocesrecht (die hun oorsprong vinden in literatuur, andere rechtsstelsels en/of het internationale strafrecht), en welke afwegingen moeten worden gemaakt als deze alternatieven worden toegepast?

Ter verduidelijking van de in de onderzoeksvragen gehanteerde terminologie wordt het volgende opgemerkt. Met de term slachtoffers wordt in dit onderzoek, conform artikel 51a lid 1, onder a, Sv, bedoeld degene die als rechtstreeks gevolg van een strafbaar feit vermogensschade of ander nadeel heeft ondervonden, als ook nabestaanden, dat wil zeggen familieleden van een persoon wiens overlijden rechtstreeks veroorzaakt is door een strafbaar feit. In de onderzoeksvragen komen daarnaast de termen procespartij en procesdeelnemer voor. De term procespartij wordt gebruikt ter aanduiding van de officier van justitie, de verdachte en diens raadsman aan wie de wet in een strafprocedure een zelfstandige procespositie en strafvorderlijke bevoegdheden toekent. De rechter is procesdeelnemer, evenals getuigen, deskundigen en tolken. De benadeelde partij en het spreekgerechtigde slachtoffer zijn procesdeelnemers met een eigen processuele positie, maar zijn geen volwaardige procespartij naast het openbaar ministerie en de verdediging.

1.4 Methoden en aanpak van onderzoek

De onderzoeksmethoden die in deelonderzoeken A-C zijn toegepast worden hierna beschreven in paragraaf 1.4.1-1.4.3. In paragraaf 1.4.4 volgt een reflectie op de beperkingen van de gehanteerde onderzoeksmethoden.

1.4.1 Deelonderzoek A. Normering vanuit nationale, Europese en internationale wet- en regelgeving en jurisprudentie

Juridisch-normatief onderzoek
Ten aanzien van deelvraag 1 naar de openbaarheid van terechtzittingen is juridisch-normatief en juridisch-dogmatisch onderzoek verricht door raadpleging van relevante nationale en Europese wet- en regelgeving, de parlementaire geschiedenis, jurisprudentie en literatuur.

Wetgevingsonderzoek en wetshistorisch onderzoek
In nationale wetgeving is onderzocht hoe de openbaarheid van de terechtzitting wordt genormeerd. Het omvat een onderzoek naar artikel 121 van de Grondwet, artikelen 4 en 5 van de Wet op de Rechtelijke Organisatie (Wet RO), en artikelen 269 (uitzonderingen op het uitgangspunt van openbaarheid) en 362 (de openbaarheid van de uitspraak) van het Wetboek van Strafvordering. Eveneens is wetshistorisch onderzoek verricht aan de hand van de parlementaire geschiedenis van deze bepalingen.

Jurisprudentieonderzoek
Om te bezien hoe de Hoge Raad nadere invulling geeft aan artikel 269 Sv is via rechtspraak.nl gezocht naar jurisprudentie van de Hoge Raad. Er is gezocht via uitgebreid zoeken, met als zoektermen ‘Hoge Raad’, ‘Strafrecht’, ‘Uitspraak’ en ‘269 Sv’. Er is gezocht naar jurisprudentie vanaf 2000. Deze zoekslag leverde 13 relevante uitspraken op. Via Legal Intelligence, waarin rechtspraak.nl volledig in is geïntegreerd, zijn de zoektermen ‘269 Sv’, ‘Strafrecht/strafvordering’ en ‘Nederland/Rechtspraak’ gebruikt om te kijken of daar nog meer resultaten uit voortvloeien, wat niet het geval was. Bij de selectie naar jurisprudentie is geanalyseerd of de Hoge Raad een bepaalde lijn hanteert op aspecten van artikel 269 Sv die in meerdere arresten is herhaald, wat doorgaans te zien is doordat de Hoge Raad naar eerder gewezen arresten verwijst.

Literatuuronderzoek
Aanvullend is ten behoeve van de beantwoording van deelvraag 1 literatuuronderzoek verricht naar interpretaties van (de rechtspraak van de Hoge Raad over) artikel 269 Sv. Daarnaast is via Kluwer InView gezocht naar literatuur met als zoekterm 'de externe openbaarheid van het strafproces'. Dat onderzoek heeft een beperkt aantal stukken opgeleverd, waarbij opvalt dat lange tijd – sinds het proefschrift van Van Lent over de externe openbaarheid van het strafproces – de openbaarheid van de terechtzitting nauwelijks ter discussie heeft gestaan.[19] Pas recent vindt weer discussie plaats over het mogelijk beperken van de openbaarheid van terechtzittingen in geval van minderjarige slachtoffers van (seksuele) misdrijven, onder meer door twee auteurs van dit rapport.[20]
Ten behoeve van deelvraag 1 is tevens onderzoek gedaan naar de parlementaire geschiedenis van artikel 269 Sv door via overheid.nl te zoeken naar Kamerstukken die betrekking hebben op deze bepaling.

Europese en internationale wet- en regelgeving
Ten behoeve van deelvraag 1 is eveneens onderzoek verricht naar Europese en internationale wet- en regelgeving en jurisprudentie van het EHRM, alsook internationale strafzaken. Het betreft artikel 3, 6 en 8 EVRM met bijbehorende rechtspraak van het EHRM, de EU-richtlijn minimumnormen slachtoffers en de herziene Victims' Rights Directive, artikel 47 van het Handvest EU (jurisprudentie/literatuur) en, tot slot, internationaal strafrechtelijke normen, zoals artikel 30 lid 1 en 2 van het Verdrag van Lanzarote en artikel 19 van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK).
De Richtlijn minimumnormen slachtoffers uit 2012 is het belangrijkste EU-instrument met betrekking tot de rechten van slachtoffers. De richtlijn stelt de rechten vast voor slachtoffers van strafbaar feiten, waaronder het recht op informatie, het recht op ondersteuning en bescherming op basis van de individuele behoeften van slachtoffers, procedurele rechten en het recht op een beslissing inzake schadevergoeding door de dader aan het einde van de strafprocedure. In de EU-Richtlijn 2012/29/EU minimumnormen slachtoffers uit 2012 komt eveneens tot uitdrukking dat zowel veiligheid als het privéleven van een slachtoffer dienen te worden beschermd.[21]
In juni 2020 heeft de Europese Commissie de EU-strategie inzake de rechten van slachtoffers (2020-2025) vastgesteld en in juli 2023 is een voorstel ingediend om deze richtlijn te actualiseren en aan te scherpen. Op 20 mei 2026 is de herziening van de Victims' Rights Directive aangenomen door het Europese Parlement en de Raad van de Europese Unie.[22] Een specifieke doelstelling van de herziene Victims' Rights Directive is om te komen tot een betere afstemming van beschermingsmaatregelen op de individuele behoeften van slachtoffers om de veiligheid van kwetsbare slachtoffers te waarborgen.[23]

---

[19] Buiten beschouwing zijn gelaten de discussies die werden gevoerd over de externe openbaarheid ten tijde van COVID-19 en coronamaatregelen die destijds een beperking tot gevolg hadden voor de externe openbaarheid.
[20] Schot en Meijer 2024 en Youssef 2025.
[21] Richtlijn (EU) 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ (PbEU 2012, L 315) (hierna: de EU-Richtlijn minimumnormen slachtoffers), i.h.b. overwegingen 52 en 54 en de herziene Victims' Rights Directive.
[22] Richtlijn (EU) 2026/1472 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2026 tot wijziging van Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ, PbEU 2026/1472 (inwtr. 30 juni 2026).
[23] Richtlijn (EU) 2026/1472 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2026 tot wijziging van Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ, PbEU 2026/1472 (inwtr. 30 juni 2026)., met name preambule en art. 22 en 23.

Ook de United Nations '*Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power*' waarborgen het recht op bescherming van privacy en fysieke veiligheid van het slachtoffer.[24].
Artikel 30 lid 1 van het Verdrag van Lanzarote verplicht lidstaten ertoe de nodige wettelijke of andere maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat onderzoeken en strafrechtelijke procedures worden gevoerd in het belang van het kind en met inachtneming van de rechten van het kind. Het tweede lid verplicht lidstaten ertoe een beschermende benadering te hanteren ten aanzien van slachtoffers en ervoor te zorgen dat strafrechtelijke onderzoeken en procedures het door het kind ervaren trauma niet verergeren en dat de strafrechtelijke afhandeling, waar nodig, wordt gevolgd door hulpverlening.
Ten aanzien van minderjarige slachtoffers is voorts artikel 19 IVRK relevant. Op grond van General Comment nr. 13 moet een ruime interpretatie van deze bepaling worden gehanteerd. Het VN-Kinderrechtencomité benadrukt in dit verband onder meer het belang van passende bescherming en ondersteuning van het slachtoffer, zodat het strafproces geen bron wordt van verdere schade.[25]
Minderjarige verdachten vallen buiten het bereik van dit onderzoek, omdat de terechtzitting in deze strafzaken in beginsel achter gesloten deuren plaatsvindt (art. 495b Sv).
Wat betreft procespartijen wordt in internationale regelgeving nadruk gelegd op enkel de fysieke veiligheid.[26]

EHRM-jurisprudentie
Om te onderzoeken op welke manier het recht op een openbaar proces is genormeerd door het EHRM, heeft een grondige analyse op basis van de gepubliceerde uitspraken op HUDOC plaatsgevonden.[27] Om relevante zaken te kunnen analyseren, is gebruik gemaakt van de mogelijkheid om *keywords* te selecteren. Er is gebruik gemaakt van het *keyword* '(art. 6-1) Public hearing', met als sub-keyword '*(Art. 6-1) Exclusion of public*'.[28] Als taal is gekozen voor '*English*' en bij een tweede zoekslag voor '*French*'. Op basis van deze *keywords* en selectiecriteria kwamen 11 zaken naar voren.[29] Hiernaast heeft er een analyse plaatsgevonden op basis van alleen het *keyword* '*(Art. 6-1) Public hearing*' en de selectiecriteria '*English*' en de gradatie van '*importance*'; alleen de zogenoemde '*keycases*' en '*high importance*' zaken zijn geselecteerd voor analyse. De *key cases* betreffen uitspraken, besluiten, en *advisory opinions* die zijn gepubliceerd in de *Official Case Reports of Judgments and Decisions* of die sinds 2016 door het Hof zelf zijn aangemerkt als *Key Cases*. De uitspraken die zijn aangemerkt als '*High Importance*' zijn

[24] *Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power*, artikel 6(d).
[25] Committee on the rights of the child (18 april 2011), *General Comment nr. 13 (2011),* par. 51.
[26] Zie bijvoorbeeld https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/guidelines-role-prosecutors par. 5; https://rm.coe.int/168074738b principle XI; Zie ook Committee of Ministers of the Council of Europe, Recommendation Rec (2000)19 on *the role of public prosecution in criminal justice system*, 6 oktober 2000, par. 5, sub g.
[27] https://hudoc.echr.coe.int/#%20
[28] Voor het *keyword* '*(Art. 6-1) Exclusion of press*' waren er geen zaken.
[29] Op volgorde datum: EHRM 24 april 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0424JUD003633797 (*B. en P. t. het Verenigd Koninkrijk*); EHRM 24 maart 2005, ECLI:CE:ECHR:2005:0324JUD005464500 (*Osinger t. Oostenrijk*); EHRM (GK) 18 oktober 2006, ECLI:CE:ECHR:2005:0628JUD001811402 (*Hermi t. Italië*); EHRM 7 juni 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:0607JUD006694101 (*Zagorodnikov t. Rusland*); EHRM 4 december 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:1204JUD006405600 (*Volkov t. Rusland*); EHRM 4 december 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD002861703 (*Belashev t. Rusland*); EHRM 5 februari 2009, ECLI:CE:ECHR:2009:0205JUD002233005 (*Olujic t. Kroatië*); EHRM 20 januari 2011, ECLI:CE:ECHR:2011:0120JUD003018306 (*Vernes t. Frankrijk*); EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*); EHRM 6 oktober 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1006JUD005654014 (*Suslov en Batikyan t. Oekraïne*); EHRM 3 november 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1103JUD000948719 (*Mamaladze t. Georgië*).

uitspraken, besluiten en *advisory opinions* die niet zijn gepubliceerd in de *Case Reports*, maar die volgens het Hof wel een significante bijdrage leveren aan de ontwikkeling, verduidelijking, of wijziging van bestaande jurisprudentie, zowel in het algemeen of met betrekking tot een bepaalde Staat.[30] Dit leverde 62 zoekresultaten op, waaronder ook de hierboven genoemde 11 geanalyseerde uitspraken. Deze tweede analyse had als doel om er zeker van te zijn dat relevante uitspraken ten aanzien van het onderwerp meegenomen zouden worden in de analyse. Deze analyse heeft er echter niet toe geleid dat er meer uitspraken zijn opgenomen in de analyse in hoofdstuk 2, omdat bleek dat enkel de eerdergenoemde 11 uitspraken op de openbaarheid van de terechtzitting zagen. Kortom, de in voetnoot 30 opgenomen zaken vormen de uitspraken waarin het EHRM het normatieve kader voor het recht op een eerlijk proces en de openbaarheid van de terechtzitting heeft ontwikkeld.

Bij de beantwoording van deelvraag 1 is ook het internationaal strafrecht betrokken ten aanzien van de (afweging tussen de) bescherming van veiligheid en privacy van slachtoffers. Het is meerdere malen voorgekomen dat slachtoffer-getuigen of getuigen werden bedreigd of zelfs zijn gedood als gevolg van hun betrokkenheid bij een internationaal strafproces.[31] Hierdoor bestaat er relevante jurisprudentie ten aanzien van de vormen van afscherming en de afweging die gemaakt dient te worden om te besluiten of een zitting (deels) achter gesloten deuren moet plaatsvinden. Ten aanzien van de veiligheid van openbare aanklagers bestaat op internationaal niveau bovendien de waarborg dat '*prosecutors and their families shall be physically protected by the authorities when their personal saftety is threatened and as a result of the discharge of prosecutorial functions'*.[32]

Ten behoeve van deelvraag 2 is aan de hand van nationale wet- en regelgeving en literatuur geanalyseerd hoe de afscherming van persoonsgegevens van slachtoffers, met name naam en geboortedatum, ten behoeve van hun privacy en veiligheid, juridisch is genormeerd.
Een relevante bepaling in een wet in formele zin is het recht van slachtoffers op een individuele beoordeling om de beschermingsbehoefte te bepalen en op beschermingsmaatregelen zoals neergelegd in artikel 51aa lid 3 Sv.[33] Verder is lagere regelgeving relevant, zoals het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken dat regelt dat een groot aantal persoonsgegevens van slachtoffers niet langer zullen worden opgenomen in de processtukken, tenzij ze noodzakelijk zijn voor een door de rechter te nemen beslissing.[34] Daarnaast is in het Besluit slachtoffers van strafbare feiten bepaald dat het sluiten van de deuren als bedoeld in artikel 269 Sv een van de maatregelen (en in feite het *ultimum remedium*) is die de rechter kan nemen. In het besluit zijn evenwel ook andere, minder ingrijpende maatregelen geregeld die kunnen worden genomen op grond van de specifieke beschermingsbehoeften van het slachtoffer, zoals het vermijden van oogcontact tussen slachtoffer en verdachten, het horen van het slachtoffer zonder diens aanwezigheid in de rechtszaal, eventueel met behulp van technologische

[30] Zie HUDOC.
[31] Zie bv. A.L.M. de Brouwer, 'The Problem of Witness Interference before International Criminal Tribunals', *International Criminal Law Review* 15(4) 2015, p. 701, 708 en 715. Zie ook fn 29-31 for intimidation and threats towards ICTY, ICTR, and ICC witnesses. Zie ook G. Sluiter, 'The ICTR and the Protection of Witnesses', *Journal of International Criminal Justice* 3(4), 2005, p. 965; United Nations, Second Annual Report of the ICTR, UN doc. A/52/582 and UN doc. S/1997/868, 2 december 1997, par. 51.
[32] https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/guidelines-role-prosecutors par. 5.
[33] Dit artikel vormt een uitvloeisel van de implementatie de EU-richtlijn 2012/29/EU minimumnormen slachtoffers.
[34] Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken (*Stb.* 2025, 29), inwtr. 1 juli 2025 (*Stb*. 2025, 162) (hierna: Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken).

middelen.[35] Op grond van de Modelregeling inzake passende verblijfsomgeving slachtoffers van de Raad voor de rechtspraak kunnen voorts verdere maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat in de rechtszaal het slachtoffer en de verdachte oogcontact hebben.[36] Verder is relevant het Besluit videoconferentie dat regelt dat het slachtoffer in diens hoedanigheid als te horen, verhoren of ondervragen persoon een verzoek kan indienen tot toepassing van videoconferentie waardoor het slachtoffer ook in zekere zin wordt afgeschermd.[37]

1.4.2 Deelonderzoek B. Rechtspraktijk

Ter beantwoording van deelonderzoek B (deelvragen 3-8) is gebruik gemaakt van kwalitatieve empirische onderzoeksmethoden, te weten rechtspraakonderzoek, een focusgroep en (groeps)interviews. Hieronder wordt uiteengezet op welke manier deze empirische methoden aansluiten bij de gestelde deelvragen.

Jurisprudentieonderzoek naar toe- en afwijzing van verzoeken op grond van artikel 269 Sv door rechtbanken en gerechtshoven

Ten aanzien van deelvraag 3 is gedurende het onderzoek besloten om deze vraag voor zover mogelijk te beantwoorden via kwalitatieve onderzoeksmethoden (focusgroep en (groeps)interviews, zie hierna). Exacte cijfers over hoe vaak en op welke gronden een bevel tot het sluiten van de deuren van de terechtzitting in de zin van artikel 269 lid 1 wordt toe- en afgewezen door rechters, kunnen op basis van de gehanteerde onderzoeksmethoden niet worden gegeven. De reden hiervoor is dat deze beslissing en de redenen daarvoor ingevolge artikel 269 lid 3 Sv in het proces-verbaal van de terechtzitting moeten worden opgenomen dat, anders dan een vonnis of arrest, niet op rechtspraak.nl wordt gepubliceerd. Het proces-verbaal is kort gezegd het verslag van hetgeen ter zitting is voorgevallen. Een enkele keer wordt de beslissing in een tussenbeslissing opgenomen die (doorgaans) evenmin wordt gepubliceerd. Processen-verbaal van de terechtzitting worden niet bewaard in het e-archief van de rechtspraak, maar veelal in mapjes op een gezamenlijke schijf van de afzonderlijke gerechten.

Voor een beslissing op een verzoek tot het sluiten van de deuren geldt in beginsel ook geen motiveringsplicht als bedoeld in artikel 359 lid 2, eerste en tweede volzin, Sv. Rechters motiveren deze beslissing in beginsel dus ook niet expliciet in het (tussen-)vonnis of (tussen-)arrest. Dat is alleen anders indien het verzoek afkomstig is van de verdachte of de officier van justitie en geldt als een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt als bedoeld in artikel 359 lid 2, tweede volzin, Sv. In dat geval geldt namelijk wel een wettelijke motiveringsplicht. Indien het verzoek tot het sluiten van de deuren wordt gedaan door het slachtoffer geldt op grond van het huidige, noch het toekomstige Wetboek van Strafvordering een motiveringsplicht voor de rechter.

Hoewel de beslissing en de gronden voor het sluiten van de deuren in beginsel dienen te worden opgenomen in het proces-verbaal van de terechtzitting, bleek uit verkennend onderzoek dat in een beperkt aantal zaken die beslissing en de redenen daarvoor toch waren opgenomen in het vonnis of arrest. Dat gaf aanleiding om toch ook een analyse op te nemen van de gevonden (beperkte hoeveelheid) rechtspraak.

---

[35] Art. 12 Besluit van 24 augustus 2016, houdende regels voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, *Stb*. 2016, 310, inwtr. 1 april 2017, *Stb*. 2017, 128 (laatstelijk gewijzigd bij *Stb*. 2022, 880, inwtr. per 1 juli 2022, *Stb*. 2022, 260) (hierna: Besluit slachtoffers van strafbare feiten).

[36] https://www.rechtspraak.nl/voor-advocaten-en-juristen/reglementen-procedures-en-formulieren/strafrecht/modelregeling-passende-verblijfsomgeving-slachtoffers (laatstelijk geraadpleegd 22 maart 2026).

[37] Besluit videoconferentie, *Stb*. 2006, 275 en 610, laatstelijk gewijzigd bij *Stb*. 2022, 465.

Via rechtspraak.nl is gezocht naar rechtspraak van rechtbanken en gerechtshoven over de vraag hoe vaak en op welke gronden een bevel in de zin van artikel 269 lid 1 (zitting achter gesloten deuren) wordt gegeven en hoe vaak en op welke gronden verzoeken daartoe worden toe- en afgewezen door rechters (art. 269 lid 2 Sv). Gezocht is over de periode 1 januari 2010 tot en met 31 mei 2026. Door middel van uitgebreid zoeken zijn de opties 'Rechtsgebied: Strafrecht', 'Subrechtsgebieden: Materieel strafrecht; Strafprocesrecht; Geen subrechtsgebied' gekozen. Vervolgens zijn twee zoekslagen uitgevoerd met verschillende zoektermen, namelijk "269 Sv" (rechtbanken: 329 hits; gerechtshoven: 110 hits) en "achter gesloten deuren" -verlenging -Jeugdstrafrecht* -Beschikking -jeugddetentie –"verzoek beëindiging strafzaak" (rechtbanken: 102 hits; gerechtshoven: 19 hits). Vervolgens zijn aan de hand van de volgende exclusiecriteria handmatig uitspraken geëxcludeerd: jeugdzaken; uitspraken van hof waarin wordt overwogen dat de verdachte ten tijde van de behandeling bij de kantonrechter 16 jaren oud was, en de behandeling van de zaak achter gesloten deuren had moeten plaatsvinden; wrakingsverzoeken; beschikkingen; bezwaarschrift tegen de dagvaarding; verzoeken beëindiging strafzaak; verzoeken eindezaaksverklaring (art. 29f Sv); uitspraken uitleveringskamer en tenuitvoerleggingsprocedures.

Focusgroep

Ten behoeve van de beantwoording van de deelvragen 3-6 en 8 is een online focusgroep georganiseerd met 3 rechters en 2 raadsheren van rechtbank Rotterdam, rechtbank Den Haag, rechtbank Amsterdam en Hof Amsterdam (R1 tot en met R5). De deelnemers hadden allen meer dan twintig jaar ervaring in het strafrecht, zowel met commune strafrechtszaken met slachtoffers als grote strafzaken waarin kwesties omtrent de veiligheid van de procesdeelnemers speelden. De focusgroep gaf gelegenheid om de deelnemers te confronteren met en te laten reflecteren op elkaars antwoorden. De focusgroep duurde zo'n anderhalf uur. Voor het houden van de focusgroep is toestemming gevraagd en verkregen van de Raad voor de rechtspraak. Voor de focusgroep hebben wij gebruik gemaakt van een topic-lijst die tijdens het interview is toegespitst op de rechterlijke organisatie (zie bijlage 4). Thema's die aan bod zijn gekomen, zijn het belang van privacy en de veiligheid van slachtoffers en veiligheid van procespartijen en -deelnemers. Onderwerpen betreffen (ervaringen met en afwegingen met betrekking tot) het werken onder nummer en andere vormen van afscherming, het (gedeeltelijk) sluiten van de deuren van de terechtzitting, bepaalde zaakskenmerken en/of eigenschappen van het slachtoffer die maken dat verzoeken tot het (gedeeltelijk) sluiten van de deuren of verzoeken tot het werken onder nummer of andere afschermingsmaatregelen vaker of minder vaak worden toegewezen, het afschermen van persoonsgegevens van slachtoffers tijdens de terechtzitting, mogelijke alternatieven om de privacy en veiligheid van slachtoffers en procespartijen en -deelnemers te borgen en persoonlijke ervaringen met bedreiging of intimidatie in strafzaken. De wijze van verwerking van de informatie verkregen uit de focusgroepen wordt in de volgende alinea uitgewerkt.

(Groeps)interviews

Vanwege de gevoeligheid van het thema voor de genoemde organisaties en de aldaar werkende personen is gekozen voor het overwegend houden van (groeps)interviews in plaats van focusgroepen. Ten aanzien van de deelvragen 3-8 zijn, in aanvulling op het literatuuronderzoek en de focusgroep, 9 individuele interviews en 2 groepsinterviews gehouden met in totaal 13 personen. Er hebben individuele interviews plaatsgevonden met een rechterlijk bestuurslid, tevens bestuurder/portefeuillehouder Veiligheid en lid van de Regiegroep Veiligheid (B) (geworven via de Raad voor de rechtspraak), een vertegenwoordiger van het Landelijk Bureau van de Raad voor de rechtspraak (RvdR), een beleidsmedewerker (MvJ1) betrokken bij het Programma Voorbereid op agressie en geweld van het ministerie van Justitie en

Veiligheid, dat is ingestoken vanuit de werkgeversverantwoordelijkheid van J&V,[38] een beleidsmedewerker (MvJ2) vanuit de directie Rechtsbescherming die *liaison* is bij dit programma,[39] een officier van justitie (OvJ) met veel ervaring met de positie van het slachtoffer in het straf(proces)recht, een slachtofferadvocaat, tevens lid van LANGZS (A1) en een slachtofferadvocaat (A2) die ook (lokale) deken is binnen de orde van advocaten, een juridisch beleidsadviseur van Slachtofferhulp Nederland (SHN) en een journalist (J). Er zijn twee groepsinterviews afgenomen met twee beleidsadviseurs van de Nederlandse orde van advocaten (NOvA1 en NOvA2) en met een rechercheofficier van justitie (RO) en beleidsmedewerker recherche (BRO) van het Landelijk Parket van het Openbaar Ministerie waarin met name veiligheidsaspecten aan de orde kwamen. De officieren van justitie zijn benaderd via het Wetenschappelijk Bureau van het Openbaar Ministerie. Zie bijlage 2 voor een gepseudonimiseerde lijst met deelnemers aan de interviews.

Aan de twee groepsinterviews namen in beide gevallen in overleg met de respondenten twee personen deel die collega's van elkaar waren en elkaar konden aanvullen tijdens het interview. Het doel was dus niet om de deelnemers aan de groepsinterviews met elkaars antwoorden te kunnen confronteren, zoals bij de focusgroepen. De (groeps)interviews hebben telkens ongeveer een uur geduurd. De interviews hebben online plaatsgevonden, met één uitzondering waarbij het interview *face-to-face* is afgenomen. Voor de (groeps)interviews hebben wij gebruik gemaakt van een topic-lijst die tijdens het interview is toegespitst op de betreffende persoon of organisatie (zie bijlage 4).

De opnames van de focusgroep en (groeps)interviews zijn verbatim getranscribeerd en gepseudonimiseerd en ter controle voorgelegd aan de respondenten. Hen werd de mogelijkheid geboden onjuistheden in de door henzelf gedane uitspraken te corrigeren en eventueel uitspraken terug te nemen, bijvoorbeeld omwille van veiligheid of anonimiteit. Voorafgaand aan het interview waren per mail het *informed consent* (zie bijlage 3) en de interviewvragen (zie bijlage 4) gedeeld met de deelnemers. Bij de start van elk gesprek is de *informed consent* punt voor punt doorgenomen, waarna elke deelnemer afzonderlijk werd gevraagd om akkoord. Het doornemen van het *informed consent* en de instemming van de respondent is opgenomen, apart van de opname van het interview. Omwille van de veiligheid van de respondenten is informatie die tot de identiteit van de personen zou kunnen leiden, achterwege gelaten. Dat geldt ook voor informatie die de veiligheid van de strafrechtspleging in brede zin raakt. Op enkele punten is de informatie uit de transcripten aangevuld aan de hand van openbare bronnen. Dit is ter controle voorgelegd aan de geïnterviewde personen.

1.4.3 Deelonderzoek C. Alternatieven

In deelonderzoek C staan deelvraag 7 en 8 centraal, die zien op andere vormen van afscherming en afwegingen conform het huidige juridische (EHRM) kader en mogelijkheden waarvan op dit moment (nog) geen gebruik wordt gemaakt. Deze deelvragen worden beantwoord op basis van het verzamelde onderzoeksmateriaal, waarbij wordt onderzocht welke alternatieven bestaan voor de bescherming van de privacy en veiligheid van slachtoffers en procespartijen en welke afwegingen de toepassing daarvan vereist. Een vergelijking met wetgeving en ontwikkelingen in andere landen valt buiten het bestek van dit onderzoek.

[38] Vanuit die werkgeversverantwoordelijkheid richt de respondent zich op de rol en positie van politie, OM en rechtspraak binnen genoemd programma.

[39] Anders dan MvJ1 richt deze respondent zich op tolken/vertalers, advocatuur, notariaat binnen genoemd programma.

Tabel 1 Schematisch overzicht gebruikte onderzoekmethoden per deelvraag

Deelonderzoek A – Deelvragen 1 en 2
Wetgevingsonderzoek
Wetshistorisch onderzoek
Jurisprudentieonderzoek Hoge Raad
Europese en internationale wet- en regelgeving
EHRM-jurisprudentie
Deelonderzoek B – Deelvragen 3-8
Jurisprudentieonderzoek rechtbanken en gerechtshoven
Focusgroep
(Groeps)interviews
Deelonderzoek C – Deelvragen 7 en 8

1.4.4 Beperkingen van de onderzoeksmethoden

Het bleek niet mogelijk om deelvraag 3 ('Hoe vaak en op welke gronden wordt een bevel in de zin van artikel 269 lid 1 (zitting achter gesloten deuren) toe- en afgewezen door rechters (art. 269 lid 2 Sv)?') en deelvraag 3a ('In hoeveel gevallen gaat dit om een deel van de zitting en om welk deel/welke delen gaat dit dan?') in kwantitatieve zin te beantwoorden. De relevantie van deze vragen was gelegen in de behoefte van de Tweede Kamer aan cijfers over wanneer een verzoek tot beslotenheid wel of niet wordt gehonoreerd, meer specifiek op welke in artikel 269 Sv genoemde gronden, omdat bij de leden op basis van anekdotische voorbeelden de indruk bestond dat verzoeken tot het sluiten van de deuren in zaken met minderjarige (zeden)slachtoffers nauwelijks worden toegewezen. De staatssecretaris zegde in reactie daarop toe data te laten vergaren over de aantallen en typen gevallen waarin een verzoek voor een besloten zitting thans wel en niet wordt gehonoreerd. Om deze data te vergaren zou – over een nader te bepalen periode – onderzoek moeten worden gedaan naar processen-verbaal van terechtzittingen in strafzaken. Die processen-verbaal staan, als gezegd, veelal in mapjes op een gezamenlijke schijf van de afzonderlijke gerechten.

Het onderzoek is daarom voor het merendeel kwalitatief van aard. De beantwoording van deelvragen 3-8 door middel van een focusgroep en (groeps)interviews heeft als beperking dat de geuite opvattingen van de respondenten niet zonder meer representatief zijn voor de gehele beroepsgroep. Om dit deels te ondervangen en een zo goed mogelijk beeld van de praktijk te kunnen schetsen zijn enkel respondenten geselecteerd die veelal meer dan twintig jaar ervaring hebben met strafzaken.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op deelonderzoek A en beschrijft de normering van het beginsel van externe openbaarheid vanuit nationale, Europese en internationale wet- en regelgeving en jurisprudentie. Hoofdstuk 3 bevat de resultaten van het empirisch deelonderzoek B bestaande uit het rechtspraakonderzoek naar beslissingen van rechters voor wat betreft de toe- en afwijzing van verzoeken als bedoeld in artikel 269 Sv en de focusgroep en (groeps)interviews. In hoofdstuk 4 staat deelonderzoek C centraal naar andere vormen van afscherming en afwegingen die moeten worden gemaakt als deze alternatieven worden toegepast. Tot slot zijn de bevindingen bijeengebracht in hoofdstuk 5 in een synthese en aanbevelingen om wetgeving en beleid over de openbaarheid van zittingen in relatie tot privacy en veiligheid (verder) te ontwikkelen.

2 Normering vanuit nationale, Europese en internationale wet- en regelgeving en jurisprudentie

2.1 Inleiding

Het openbaarheidsbeginsel in het Nederlandse straf(proces)recht is wettelijk verankerd in artikel 121 van de Grondwet, artikelen 4 en 5 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie, en artikelen 269 en 362 van het Wetboek van Strafvordering. Daarnaast is het recht op een openbaar proces verankerd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens in artikel 10 en in artikel 14 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten. Het uitgangspunt dat het onderzoek ter terechtzitting in beginsel in het openbaar plaatsvindt volgt ook uit artikel 6 lid 1 EVRM. In 1994 zijn de gronden waarop kan worden besloten tot het sluiten van de deuren uit artikel 6 lid 1 EVRM uitgedrukt in artikel 269 lid 1 Sv.[40] Het beginsel waarborgt dat procedures en beslissingen van de rechter toegankelijk zijn voor het algemene publiek en de betrokken partijen in en deelnemers aan het strafproces.
Artikel 47 lid 2 van het EU-Handvest bepaalt tot slot dat een ieder recht heeft op een openbare behandeling. De toelichting op dit artikel bepaalt dat de tweede alinea overeenkomt met artikel 6 lid 1 EVRM. De inhoud van het openbaarheidsvereiste van artikel 47 lid 2 EU-Handvest moet daarmee worden uitgelegd in het licht van artikel 6 EVRM en de betreffende rechtspraak van het EHRM. Er is geen specifieke rechtspraak van het Europees Hof van Justitie over de openbaarheid gevonden, zodat deze bepaling verder buiten beschouwing blijft in dit onderzoek.
In tegenstelling tot interne openbaarheid, dat ziet op de kenbaarheid van het strafproces voor diegenen die formeel bij het strafproces betrokken zijn,[41] ziet externe openbaarheid op de openbaarheid van zitting en uitspraken, om controle door burgers en de media mogelijk te maken en om de transparantie van het strafproces te waarborgen, wat de legitimiteit van de strafrechtspleging en het vertrouwen in de rechterlijke macht dient.[42]
Het (geheel of gedeeltelijk) sluiten van de deuren is in het Nederlandse strafprocesrecht geregeld als een *ultimum remedium.* Er bestaan ook andere mogelijkheden en maatregelen om de genoemde belangen die ten grondslag liggen aan de gronden tot het sluiten van de deuren te beschermen.[43]
In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de eerste twee deelvragen van dit onderzoek:

1. Hoe normeren nationale, Europese en internationale wet- en regelgeving en bijbehorende rechtspraak de openbaarheid van zittingen ten aanzien van (de weging van) privacy en veiligheid?
2. In hoeverre kunnen persoonsgegevens van slachtoffers, met name naam en geboortedatum, worden afgeschermd tijdens de zitting ten behoeve van hun privacy en veiligheid?

[40] Van Lent 2008, p. 80.
[41] Van Lent 2008.
[42] Corstens/Borgers en Kooijmans 2021, p. 711-715; Van Lent 2008, p. 55.
[43] Zie par. 2.5-2.6 van dit hoofdstuk.

Dit hoofdstuk is gebaseerd op een analyse van de nationale, Europese en internationale wet- en regelgeving en jurisprudentie zoals beschreven in de methodologische verantwoording in paragraaf 1.4.1. Achtereenvolgend wordt ingegaan op externe openbaarheid als beginsel in internationale wet- en regelgeving (paragraaf 2.2), de Nederlandse wet- en regelgeving omtrent externe openbaarheid (paragraaf 2.3), de sluitingsgronden van artikel 6 lid 1 EVRM zoals deze in nationale wetgeving (art. 269 lid 2 Sv) zijn geïncorporeerd (paragraaf 2.4), het afschermen van persoonsgegevens van slachtoffers (paragraaf 2.5), maatregelen ten behoeve van de veiligheid van procespartijen (paragraaf 2.6). Dit hoofdstuk sluit in paragraaf 2.7 af met een tussenconclusie waarin antwoord wordt gegeven op deelvragen 1 en 2.

2.2 Openbaarheid als internationale norm

Strafprocessen, ongeacht of deze op nationaal of internationaal niveau worden gevoerd, dienen conform internationale wet- en regelgeving zo openbaar mogelijk plaats te vinden. Een openbare terechtzitting wordt in de wetenschappelijke literatuur en de rechtspraak van het EHRM om diverse redenen essentieel geacht.[44] De samenleving moet kunnen beoordelen of rechters op een juiste manier vormgeven aan hun verantwoordelijkheden. De openbaarheidseis maakt publieke controle mogelijk en draagt volgens het EHRM zo bij aan het eerlijk proces.[45]

> '*The Court reiterates that the public character of proceedings protects litigants against the administration of justice in secret with no public scrutiny; it is also one of the means whereby confidence in the courts can be maintained. By rendering the administration of justice visible, publicity contributes to the achievement of the aim of Article 6 § 1, namely a fair trial, the guarantee of which is one of the fundamental principles of any democratic society.*'[46]

Ten aanzien van de openbaarheid van een internationaal strafproces is door Cassese beargumenteerd

> *'[it is] not enough … simply to administer international criminal justice impartially and with due regard for the rights of the accused. It must also carry out this activity under the scrutiny of the international community*'.[47]

Op basis van artikel 6 lid 1 EVRM heeft eenieder recht op een '*public hearing*' als het gaat om '*the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him*'. Het recht op een openbare terechtzitting komt hierdoor toe aan de verdachte. Het beginsel van het openbare karakter van gerechtelijke procedures omvat twee aspecten: het houden van openbare zittingen en het openbaar uitspreken van vonnissen.[48] Daarnaast heeft het Hof aangegeven dat

---

[44] Van Lent 2008; Van Lent 2024, p. 38-47; Giessen 2024 en Corstens/ Borgers en Kooijmans 2021, p. 711-715.
[45] Zie o.a. EHRM 8 december 1983, ECLI:CE:ECHR:1983:1208JUD000798477 (*Pretto t. Italië*); EHRM 14 november 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:1114JUD003511597 (*Riepan t. Oostenrijk*); EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*); EHRM 4 december 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:1204JUD006405600 (*Volkov t. Rusland*).
[46] EHRM 3 november 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1103JUD000948719 (*Mamaladze t. Georgië*), par. 91.
[47] 'Foreword by Judge Antonio Cassese, former President of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia', International Review of the Red Cross 321, 1997, p. 602, geciteerd door Y. McDermott, *Fairness in International Criminal Trials*, Oxford: Oxford University Press 2016, p. 78.
[48] EHRM 22 februari 1984, ECLI:CE:ECHR:1984:0222JUD000820978 (*Sutter t. Zwitserland*), par. 27; EHRM 25 juli 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:0725JUD002495494 (*Tierce e.a. t. San Marino*), par. 93.

> *'[w]hilst the member States of the Council of Europe all subscribe to this principle of publicity, their legislative systems and judicial practice reveal some diversity as to its scope and manner of implementation, as regards both the holding of hearings and the "pronouncement" of judgments. The formal aspect of the matter is, however, of secondary importance as compared with the purpose underlying the publicity required by Article 6 § 1. The prominent place held in a democratic society by the right to a fair trial impels the Court, for the purposes of the review which it has to undertake in this area, to examine the realities of the procedure in question.*'[49]

Dit onderzoek richt zich op het publieke karakter van zittingen: de externe openbaarheid.
Volgens het EHRM beschermt het publieke karakter van de rechtspleging de procespartijen tegen rechtspraak zonder publieke controle, en is het tevens een van de middelen om het vertrouwen in de rechtspraak te behouden. Door de rechtsbedeling zichtbaar te maken draagt openbaarheid bij aan de verwezenlijking van het doel van artikel 6 lid 1, namelijk een eerlijk proces, waarvan de waarborging een van de fundamentele beginselen van elke democratische samenleving is.[50] Een vereiste is dat de autoriteiten moeten aantonen dat het besluit om een hoorzitting achter gesloten deuren te houden strikt noodzakelijk is gezien de omstandigheden van het geval.[51] Noch de letter, noch de geest van artikel 6 lid 1 belet een persoon om uit eigen vrije wil, hetzij uitdrukkelijk, hetzij stilzwijgend, afstand te doen van het recht op een openbare behandeling van zijn zaak.[52]
Het belang van publieke controle is gelegen in de extra inspanning die in een openbaar proces zal worden gedaan om de waarheid te vinden, en in de verzekering dat de verdachte het gerecht als onafhankelijk en onpartijdig ervaart.[53] De openbaarheid beschermt tegen willekeur en partijdigheid van de rechter, althans in enige mate.[54] Het EHRM acht publieke controle ook nodig vanwege de feedback die daaruit voorkomt. De rechtspraak heeft de medewerking nodig van een geïnformeerd publiek,[55] omdat de rechtspraak niet kan opereren in een vacuüm.[56] Rechters dienen te vernemen hoe hun optreden en uitspraken worden begrepen en opgevat door het publiek. Deze kennis bij de rechtspraak draagt bij aan de kwaliteit van rechterlijke besluitvorming, maar ook aan het begrip in de samenleving voor de complexiteit van vragen waarover de rechter heeft te oordelen.[57] Een openbaar strafproces draagt voorts

---

[49] EHRM 3 november 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1103JUD000948719 (*Mamaladze t. Georgië*), par. 92; EHRM 22 februari 1984, ECLI:CE:ECHR:1984:0222JUD000820978 (*Sutter t. Zwitserland*), par. 27.
[50] EHRM 14 november 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:1114JUD003511597 (*Riepan t. Oostenrijk*), par. 27; EHRM 18 oktober 2010, ECLI:CE:ECHR:2010:1028JUD001404003 (*Krestovskiy t. Rusland*), par. 24; EHRM 22 februari 1984, ECLI:CE:ECHR:1984:0222JUD000820978 (*Sutter t. Zwitserland*), par. 26.
[51] EHRM 11 mei 2021, ECLI:CE:ECHR:2021:0511JUD001027112 (*Kilin t. Rusland*), par. 111-112; EHRM 26 september 1995, ECLI:CE:ECHR:1995:0926JUD001816091 (*Diennet t. Frankrijk*), par. 34; EHRM (GK) 12 april 2006, ECLI:CE:ECHR:2006:0412JUD005867500 (*Martinie t. Frankrijk*), par. 40; EHRM 1 maart 2011, ECLI:CE:ECHR:2011:0301JUD001592405 (*Welke en Białek t. Poland*), par. 74; EHRM 3 november 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1103JUD000948719 (*Mamaladze t. Georgië*), par. 93.
[52] EHRM 7 juni 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:0607JUD006694101 (*Zagorodnikov t. Rusland*), par. 22; EHRM (GK) 18 oktober 2006, ECLI:CE:ECHR:2005:0628JUD001811402 (*Hermi t. Italië*), par. 73.
[53] EHRM 25 juli 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:0725JUD002495494 (*Tierce e.a. t. San Marino*), par. 92; EHRM 15 juli 2003, ECLI:CE:ECHR:2003:0715JUD003465797 (*Forcellinni t. San Marino*).
[54] Giessen 2024, par. 339.
[55] EHRM 8 november 2018, ECLI:CE:ECHR:2018:1108JUD000278212 (*Narodni List DD t. Kroatië*), par. 59 en daar aangehaalde zaken.
[56] Zie o.a. EHRM 29 augustus 1997, ECLI:CE:ECHR:1997:0829JUD002271493 (*Worm t. Oostenrijk*), par. 50; EHRM 25 juni 2013, ECLI:CE:ECHR:2013:0625JUD003319207 (*Kaçiu en Kotorri t. Albanië*), par. 157.
[57] EHRM 15 november 2011, ECLI:CE:ECHR:2011:1115JUD003990006 (*Semik-Orzech t. Polen*), par. 62.

bij aan het vertrouwen in de rechtspleging door publieke controle mogelijk te maken, tegelijkertijd draagt het bij aan het waarborgen van een eerlijk proces.[58]

2.3 Nederlandse wet- en regelgeving

2.3.1 Inleiding

De openbaarheid van terechtzittingen wordt eveneens door Nederlandse wet- en regelgeving genormeerd. Het uitgangspunt is neergelegd in wet in formele zin in artikel 121 van de Grondwet (Gw), artikelen 4 en 5 van de Wet op de Rechtelijke Organisatie (Wet RO), en artikelen 269 (waarin enkele uitzonderingen op het uitgangspunt van openbaarheid zijn neergelegd) en 362 (waarin de openbaarheid van de uitspraak is geregeld) van het Wetboek van Strafvordering (Sv).

2.3.2 Wetsgeschiedenis

Dat in beginsel zittingen in het openbaar plaatsvinden kent in Nederland een lange geschiedenis. De oudste bepaling, namelijk artikel 20 lid 1 (oud) Wet RO (thans artikel 4 Wet RO), dateert van 1827. Totdat een deel van artikel 6 EVRM in artikel 273 (oud) Sv in 1994 werd geïncorporeerd was dit de primaire bepaling wat betreft de openbaarheid van zittingen. In artikel 20 lid 1 (oud) Wet RO stond dat de gewichtige reden tot sluiting der deuren op straffe van nietigheid in het proces-verbaal moest worden opgenomen.[59]

De verplichting tot het houden van openbare terechtzittingen werd vervolgens in de Grondwet van 1848 opgenomen in artikel 156:

> 'Alle vonnissen moeten de gronden, waarop zij rusten, en in strafzaken de artikelen der wet, waarop de veroordeeling rust, vermelden, en met open deuren worden uitgesproken.'
>
> 'De teregtzittingen zijn openbaar, behoudens de uitzonderingen in het belang der openbare orde en zedelijkheid, door de wet vast te stellen.'

In dit artikel werd het voorschrift van een openbare terechtzitting samengebracht met de verplichtingen om in het vonnis de gronden en de wetsartikelen uit te drukken waarop de veroordeling berustte, en om het vonnis met open deuren uit te spreken.[60] Alleen 'het belang van de openbare orde en zedelijkheid' kon gelden als een uitzonderingsgrond op de openbaarheid van de terechtzitting.[61] De opname van het voorschrift van openbaarheid in de Grondwet is niet gepaard gegaan met duidelijke overwegingen van de grondwetgever wat betreft de betekenis van de constitutionele aard van de openbaarheid, noch is de wetgever ingegaan op de functies en doelen van de openbare terechtzitting en uitspraak.[62] De grondwetgever gaf enkel de parlementaire opvatting weer dat de openbaarheid van de zitting een waarborg voor onpartijdigheid is; dit gold in mindere mate voor de openbaarheid voor de openbare uitspraak.[63] De huidige grondwettelijke bepaling, artikel 121, leest:

---

[58] Zie bijvoorbeeld EHRM 12 juli 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0712JUD003307196 (*Malhous t. Tjechië*), par. 55-56; EHRM (GK) 12 april 2006, ECLI:CE:ECHR:2006:0412JUD005867500 (*Martinie t. Frankrijk*), par. 39; EHRM 4 december 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:1204JUD006405600 (*Volkov t. Rusland*), par. 25.
[59] Van Lent 2008, p. 48.
[60] Van Lent 2008, p. 49.
[61] Van Lent 2008, p. 49.
[62] Van Lent 2008, p. 49.
[63] Van Lent 2008, p. 49.

> ‘Met uitzondering van de gevallen bij de wet bepaald vinden de terechtzittingen in het openbaar plaats en houden de vonnissen de gronden in waarop zij rusten. De uitspraak geschiedt in het openbaar.’

Hierdoor dienen gevallen waarin besloten wordt tot een besloten terechtzitting nauwkeurig te worden omschreven.[64] Deze bepaling sluit overigens aan bij de chronologie van het proces.[65]

Het herziene Wetboek van Strafvordering van 1886 kende geen eigen bepaling toegespitst op openbare terechtzittingen. Tijdens de invoering van het Wetboek van Strafvordering was het voorschrift van openbare terechtzittingen en de toegelaten uitzonderingen daarop alleen te vinden in artikel 161, later 162, van de Grondwet 1887 en in artikel 20 (oud) Wet RO.[66] Alleen artikel 273 (oud) Sv bevatte een regeling over sluiting van de deuren, maar daarin werd nog altijd niet uitdrukkelijk verwoord dat de terechtzitting in het openbaar diende plaats te vinden, en ook kon daaruit niet worden afgeleid in welke gevallen een terechtzitting in beslotenheid kon plaatsvinden.[67]

De uitzonderingsgronden op het uitgangspunt van openbaarheid van artikel 6 lid 1 EVRM (zie hierna uitgebreider par. 2.4) werden per 1 januari 1994 in artikel 273 (oud) Sv geïncorporeerd.[68] Door omnummering van de artikelen 268 tot en met 301 is sinds 1 februari 1998 niet langer artikel 273, maar artikel 269 de strafvorderlijke bepaling omtrent de openbare terechtzitting.[69] Het Wetboek van Strafvordering bevat in het huidige artikel 269 voor het eerst een zelfstandige regeling van de openbare terechtzitting.[70] In de memorie van toelichting wordt slechts opgemerkt dat van de gelegenheid dat de raadkamerprocedures werden herzien op het punt van de openbaarheid, gebruik werd gemaakt ‘om in het desbetreffende artikel 273 enige jurisprudentie en de uitzonderingen van artikel 6 EVRM te verwerken’.[71] Het huidige artikel 269 Sv is hierdoor het meest uitgebreid wat betreft de reikwijdte en omvang van de eis van openbaarheid, en de sluitingsgronden die hieraan ten grondslag liggen.

2.3.3 Artikel 269 Sv

Door de decennia heen is de regeling wat betreft de openbaarheid van zittingen, mede door artikel 6 EVRM, uitgekristalliseerd in de vorm van artikel 269 Sv.

> ‘1. Het onderzoek ter terechtzitting geschiedt in het openbaar. Vanaf het uitroepen van de zaak kan de rechtbank gehele of gedeeltelijke behandeling met gesloten deuren bevelen. Dit bevel kan worden gegeven in het belang van de goede zeden, de openbare orde, de veiligheid van de staat, alsmede indien de belangen van minderjarigen, of de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte, andere procesdeelnemers of anderszins bij de zaak betrokkenen dit eisen. Een dergelijk bevel kan ook worden gegeven, indien de openbaarheid naar het oordeel van de rechtbank het belang van een goede rechtspleging ernstig zou schaden.
> 2. Een bevel als bedoeld in het eerste lid, wordt door de rechtbank ambtshalve, op vordering van het openbaar ministerie of op het verzoek van de verdachte of andere procesdeelnemers gegeven. De

[64] Van Lent 2008, p. 50.
[65] Van Lent 2008, p. 51; *Kamerstukken II* 1979/80, 16 162, nrs. 3-4, p. 21.
[66] Van Lent 2008, p. 51.
[67] Van Lent 2008, p. 52.
[68] Wet van 8 november 1993, *Stb*. 1993, 591.
[69] Wet van 15 januari 1998, *Stb*. 1998, 33.
[70] Van Lent 2008, p. 53.
[71] *Kamerstukken II* 1991/92, 22 584, nr. 3, p. 8-9.

rechtbank geeft het bevel niet dan na het openbaar ministerie, de verdachte en andere procesdeelnemers, zo nodig met gesloten deuren, hieromtrent te hebben gehoord. Artikel 22, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. De beslissing tot het geven van het bevel, bedoeld in het eerste lid, wordt met redenen omkleed in het proces-verbaal van de terechtzitting vermeld.
4. Tot bijwoning van de niet openbare terechtzitting kan de voorzitter bijzondere toegang verlenen.
5. Tot bijwoning van een openbare terechtzitting worden, tenzij in bijzondere gevallen ter beoordeling van de voorzitter, als toehoorders niet toegelaten personen die de leeftijd van twaalf jaar nog niet hebben bereikt. De voorzitter heeft de bevoegdheid om toehoorders niet toe te laten, indien deze de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, met uitzondering van slachtoffers van twaalf tot achttien jaar van het tenlastegelegde feit als bedoeld in artikel 51e, eerste lid, die de terechtzitting wensen bij te wonen.'

Het uitroepen van de zaak vindt altijd in het openbaar plaats; pas daarna kan het bevel tot sluiten van de deuren worden gegeven (art. 269 lid 1, eerste en tweede volzin, Sv).[72] Een bevel daartoe kan worden gegeven in het belang van de goede zeden, de openbare orde, de veiligheid van de staat, alsmede indien de belangen van minderjarigen, of de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte, andere procesdeelnemers of anderszins bij de zaak betrokkenen dit eisen. Een dergelijk bevel kan ook worden gegeven, indien de openbaarheid naar het oordeel van de rechtbank het belang van een goede rechtspleging ernstig zou schaden (art. 269 lid 1, derde en vierde volzin, Sv).
Het bevel kan door de rechtbank ambtshalve, op vordering van het openbaar ministerie of op het verzoek van de verdachte of andere procesdeelnemers worden gegeven (art. 269 lid 2, eerste volzin, Sv). Het bevel wordt niet gegeven voordat de officier van justitie, de verdachte (en diens raadsman) en de overige procesdeelnemers (bijvoorbeeld de benadeelde partij of een deskundige, of het slachtoffer) zijn gehoord (art. 269 lid 2, tweede volzin, Sv). Dat horen geschiedt zo nodig met gesloten deuren; hierover beslist de voorzitter (art 272 lid 1 Sv).[73] Wordt het horen achterwege gelaten, dan leidt dat niet tot nietigheid van het onderzoek.[74]
De beslissing tot het geven van het bevel en de motivering daarvan, moeten in het proces-verbaal van de terechtzitting worden vermeld (art. 269 lid 3 Sv jo. 20 lid 1 Wet RO). Het achterwege laten van deze vermelding maakt het onderzoek om die reden nietig.[75] Tegen het bevel (een tussenuitspraak) in artikel 269 Sv bedoeld kan door procespartijen[76] slechts tegelijk met het instellen van het desbetreffende rechtsmiddel tegen de einduitspraak hoger beroep respectievelijk cassatie worden aangetekend (art. 428 Sv).
In artikel 269 lid 4 Sv en artikel 495b lid 1 Sv wordt aan de voorzitter de mogelijkheid gegeven om bij een bevel tot sluiting der deuren toch aan bepaalde personen toegang te verlenen. Hierbij kan worden gedacht aan familieleden of anderen die nauw bij de zaak of de verdachte betrokken zijn, zoals een reclasseringswerker of een psycholoog.[77] In de memorie van toelichting bij de wetswijziging ter versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces is aangegeven dat aan een slachtoffer dat aanwezig wil zijn bij een terechtzitting die in het belang van de verdachte met gesloten deuren wordt gehouden, desondanks bijzondere toegang kan worden verleend.[78] In algemene zin past deze toepassing

[72] *Kamerstukken II* 1991/92, 22 584, nr. 3, p. 19.
[73] HR 4 februari 1992, ECLI:NL:HR:1992:AB8665, *NJ* 1992/530.
[74] HR 5 december 1927, *NJ* 1928, p. 112 (verdachte niet gehoord); HR 25 november 1929, *NJ* 1930, p. 141(raadsman niet gehoord).
[75] HR 19 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:689.
[76] En dus niet het slachtoffer.
[77] Van Lent 2008, p. 73.
[78] *Kamerstukken II* 2004/05, 30 143, nr. 3, p. 12.

goed binnen de gedachte van de bijzondere toegang als uitzondering voor een of enkele personen met een specifieke betrokkenheid bij de strafzaak.[79]
Artikel 269 lid 5 Sv bepaalt dat minderjarigen als toehoorders niet als publiek tot de openbare terechtzitting worden toegelaten, tenzij zij, in bijzondere gevallen, ter beoordeling van de voorzitter, toestemming krijgen de zitting bij te wonen. Dit voorschrift behelst hierdoor een generieke uitzondering op de openbaarheidsregel; de toegankelijkheid van de terechtzitting ziet alleen op volwassenen.[80] Onderzoek door Van Lent toont aan dat het verbod van toegang voor minderjarigen voortvloeit uit de gedachte dat het bijwonen van een strafproces een verderfelijke invloed op jeugdige personen kan hebben.[81] Volgens Van Lent stoelt dit op een gedachte die niet meer van deze tijd is; de wetgever zou bijvoorbeeld kunnen voorschrijven dat de rechter zaken kan aanwijzen waartoe minderjarigen onder de zestien uitsluitend toegang krijgen onder begeleiding van een volwassene.[82]
Het stellen van redelijke voorwaarden voor toelating tot de openbare terechtzitting wordt door het EHRM geaccepteerd.[83] Terwijl het EHRM een concrete belangenafweging vereist ten aanzien van het beperken van de openbaarheid van terechtzittingen, is hiervan geen sprake als een wetgever niet-openbare terechtzittingen voorschrijft.[84] Hierdoor staan dergelijke generieke uitzonderingen in het Nederlandse strafprocesrecht haaks op het systeem (en de vereisten) van artikel 6 lid 1 EVRM.[85] Een andere generieke uitzondering op de openbaarheid der terechtzitting ligt besloten in artikel 495b lid 1 Sv, waarin wordt bepaald dat strafzaken *tegen* minderjarigen achter gesloten deuren worden behandeld. De wetgever heeft niet kenbaar gemaakt wie de zittingszaal moeten verlaten als tot sluiting der deuren wordt besloten. Wel is duidelijk dat dit niet de procesdeelnemers kan betreffen,[86] zonder wie de terechtzitting (vanzelfsprekend) niet kan worden voortgezet.[87] Doordat de wetgever het slachtoffer in diens hoedanigheid als spreekgerechtigde of benadeelde partij als procesdeelnemer aanmerkt, kan worden geconcludeerd dat zij niet tot het publiek behoort en dus niet op grond van een bevel op basis van artikel 269 Sv de zittingszaal moeten verlaten.[88] Voor verwijdering van de spreekgerechtigde en de benadeelde partij, bijvoorbeeld ter gelegenheid van een getuigenverhoor, zou volgens Van Lent een afzonderlijke bepaling moeten worden gecreëerd; het bevel tot sluiting der deuren biedt daarvoor geen grondslag.[89]

Artikel 269 Sv bevat geen informatie over wat het begrip 'openbaarheid' inhoudt. De openbaarheid van de terechtzitting wordt in het artikel voorgeschreven, maar de bepaling regelt verder alleen 'de wijze waarop niet-openbaarheid kan worden gerealiseerd'.[90] Volgens Van Lent is de betekenis van het begrip 'openbaarheid' in de context van de terechtzitting 'algemene toegankelijkheid'.[91] Conform artikel 4 Wet

[79] Van Lent 2008, p. 74.
[80] Van Lent 2008, p. 66.
[81] Van Lent 2008, p. 66.
[82] Van Lent 2008, p. 122.
[83] EHRM 14 november 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:1114JUD003511597 (*Riepan t. Oostenrijk*), par. 28; Van Lent 2008, p. 122.
[84] Van Lent 2008, p. 120-121.
[85] Van Lent 2008, p. 120-121.
[86] De verwijdering van een procesdeelnemer uit de zittingszaal is een kwestie van interne openbaarheid en niet van externe openbaarheid.
[87] Van Lent 2008, p. 70-71.
[88] *Kamerstukken II* 2004/05, 30 143, nr. 3, p. 7 en 12.
[89] Dit geldt temeer nu het slachtoffer recht heeft op kennisneming van de processtukken (art. 51b). Zie Van Lent 2008, p. 71.
[90] Van Lent 2008, p. 63.
[91] Van Lent 2008, p. 63.

RO is het onderzoek nietig zodra er niet volgens de wettelijke vereisten wordt afgeweken van de openbaarheidseis. Als zich geen van de wettelijke uitzonderingen op de openbaarheid heeft voorgedaan, moet dit verzuim tot nietigheid leiden, omdat de wetgever een strikte handhaving heeft beoogd van de wettelijke uitzonderingen op het beginsel van openbaarheid.[92] Hierdoor dient de Hoge Raad te oordelen over de vraag of de beslissing tot sluiting der deuren in overeenstemming met de wettelijke vereisten, zoals opgenomen in artikel 269, is genomen.[93] Uit de rechtspraak van de Hoge Raad volgt dat het oordeel of de terechtzitting in het openbaar heeft plaatsgevonden stoelt op de vermelding in het proces-verbaal van de terechtzitting.[94] Helder is ook het standpunt van de Hoge Raad ten aanzien van afwijking van de openbaarheidseis zonder sluiting der deuren: tot uitsluiting van het publiek van behandeling van (een deel van) een strafzaak kan alleen worden gekomen via het bevel tot sluiting der deuren overeenkomstig de regeling van artikel 269 Sv en artikel 4 Wet RO. Zo oordeelde de Hoge Raad in HR 4 april 2000, *NJ* 2000, 633 dat het niet is toegestaan dat het rechterlijk college zich met de vertegenwoordiger van het openbaar ministerie en de raadsman in raadkamer terugtrekt om daar een onderwerp dat ter openbare terechtzitting is opgeworpen, nader te bespreken.[95] Hoewel het proces-verbaal vermeldde dat er sprake was geweest van een openbare terechtzitting, oordeelde de Hoge Raad op basis van de vermelding in het proces-verbaal van de terugtrekking in raadkamer, dat een gedeelte van de zitting niet openbaar was geweest. Uit latere jurisprudentie blijkt dat de Hoge Raad niet is afgestapt van een dergelijke formele benadering ten aanzien van het proces-verbaal.[96] Volgens de Hoge Raad kan uit de parlementaire geschiedenis niet anders worden afgeleid dan dat de wetgever een strikte handhaving heeft beoogd van wettelijke uitzonderingen op het beginsel dat terechtzittingen, met uitzonderingen van de gevallen bij de wet bepaald, in het openbaar plaatsvinden.[97] A-G Fokkens heeft wel opgemerkt dat buiten het bestek van de eigenlijke terechtzitting over aangelegenheden van organisatorische aard tussen de rechter en de procespartijen besprekingen mogen plaatsvinden; in het Wetboek van Strafvordering is er namelijk geen bepaling opgenomen die zich hiertegen verzet.[98] Volgens annotator Reijntjes dient echter wel kritisch gekeken te worden naar overleg in besloten raadkamer tussen rechter, openbaar ministerie en de verdediging.[99] Volgens Reijntjes dient de vraag te zijn of dit overleg geen onderdeel behoort te zijn van het onderzoek ter terechtzitting.[100] Het gehele debat dient op de zitting te worden gevoerd, ook wanneer het slechts over de orde of andere aangelegenheden van organisatorische aard gaat.[101]

---

[92] Zie HR 4 april 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA5346, *NJ* 2000/633; HR 9 juli 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE1332, *NJ* 2002/498.

[93] Van Lent 2008, p. 63.

[94] HR 27 maart 1979, *NJ* 1979, 387; HR 18 januari 1983, *NJ* 1983, 417; HR 17 september 1984, *NJ* 1985, 703; HR 3 februari 1987, *NJ* 1988, 239.

[95] HR 4 april 2000, *NJ* 2000, 633.

[96] Zie bijvoorbeeld HR 19 december 2006, ECLI:NL:HR:2006:AZ1667, *JOL* 2006, 813, waarin nietigheid van een beschikking werd uitgesproken, omdat het proces-verbaal van de behandeling in raadkamer niet vermeldde dat deze in het openbaar had plaatsgevonden en de beschikking niet vermeldde dat deze in het openbaar was uitgesproken. Zie Van Lent 2008, p. 64, voetnoot 65.

[97] HR 4 april 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA5346, *NJ* 2000/633, r.o. 3.9; zie ook conclusie A-G Fokkens 23 oktober 2001 ECLI:NL:PHR:2001:AD4727, par. 39.

[98] Conclusie A-G Fokkens 23 oktober 2001, ECLI:NL:PHR:2001:AD4727, par. 40.

[99] HR 23 oktober 2001, ECLI:NL:HR:2001:AD4727, *NJ* 2002/77 m.n. J.M. Reijntjes.

[100] HR 23 oktober 2001, ECLI:NL:HR:2001:AD4727, *NJ* 2002/77 m.n. J.M. Reijntjes.

[101] HR 23 oktober 2001, ECLI:NL:HR:2001:AD4727, *NJ* 2002/77 m.n. J.M. Reijntjes.

2.4 Sluitingsgronden artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv

2.4.1 Inleiding

De externe openbaarheid kan beperkt worden door een rechter op basis van uitzonderingsgronden, zoals opgenomen in artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv. Er is een concrete aanleiding vereist om een zitting geheel of gedeeltelijk achter gesloten deuren te laten plaatsvinden. Conform artikel 6 lid 1 EVRM kan dit het geval zijn 'in het belang van de goede zeden, van de openbare orde of nationale veiligheid in een democratische samenleving, wanneer de belangen van minderjarigen of de bescherming van het privéleven van procespartijen dit eisen of, in die mate als door de rechter onder bijzondere omstandigheden strikt noodzakelijk wordt geoordeeld, wanneer de openbaarheid de belangen van een behoorlijke rechtspleging zou schaden'. Deze gronden zijn in artikel 269 lid 1 Sv overgenomen met dien verstande dat daarin wordt gesproken over 'het belang van de goede zeden, de openbare orde of de veiligheid van de staat' zonder toevoeging van de woorden 'in een democratische samenleving' en van 'de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte, andere procesdeelnemers of anderszins bij de zaak betrokkenen'.[102]
In beslissingen over het sluiten van de deuren is het enkel verwijzen naar het wettelijk voorschrift van artikel 269 Sv niet voldoende.[103] Op basis van de omstandigheden van het geval dient een afweging te worden gemaakt tussen de grond voor het verzoek en het recht van de verdachte op een open en eerlijk proces en dient beargumenteerd te worden waarom een beperking van de openbaarheid noodzakelijk wordt geacht.[104] Indien er gronden zijn om een of meer van deze uitzonderingen toe te passen, is de rechter niet verplicht, maar heeft de rechter wel het recht, om te bevelen dat de hoorzittingen achter gesloten deuren plaatsvinden indien hij van mening is dat een dergelijke beperking gerechtvaardigd is.[105] Bovendien past het EHRM, bij de interpretatie van het recht op een openbare hoorzitting, een toets van strikte noodzakelijkheid toe, ongeacht de rechtvaardiging die wordt aangevoerd voor een beperking van de openbaarheid.[106] Het EHRM heeft benadrukt dat:

> '*the Court will assess whether the domestic courts duly considered the possibility of applying less restrictive measures. (...) The Court reiterates (...) that in reaching the relevant decisions the courts must comply with the requirement of strict necessity*.'[107]

Er dient ten behoeve van openbaarheid te worden getoetst in hoeverre het proces in z'n geheel eerlijk is verlopen:

> '*In any event, before excluding the public from criminal proceedings, the national court must make a specific finding that exclusion is necessary to protect a compelling public interest and must limit secrecy to the extent necessary to preserve that interest. It is relevant, when determining whether a decision to hold criminal proceedings* in camera *was compatible with*

[102] Zie nader par. 2.4.4 en 2.4.6.
[103] EHRM 26 september 1995, ECLI:CE:ECHR:1995:0926JUD001816091 (*Diennet t. Frankrijk*); EHRM 25 oktober 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:1025JUD003703703 (*Chaushev e.a. t. Rusland*).
[104] EHRM 25 oktober 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:1025JUD003703703 (*Chaushev e.a. t. Rusland*), par. 24; EHRM 1 maart 2011, ECLI:CE:ECHR:2011:0301JUD001592405 (*Welke en Białek t. Poland*), par. 74; EHRM (GK) 12 april 2006, ECLI:CE:ECHR:2006:0412JUD005867500 (*Martinie t. Frankrijk*), par. 40; EHRM 26 september 1995, ECLI:CE:ECHR:1995:0926JUD001816091 (*Diennet t. Frankrijk*), par. 34; EHRM 3 november 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1103JUD000948719 (*Mamaladze t. Georgië*), par. 93.
[105] EHRM 9 september 2004, ECLI:CE:ECHR:2004:0909DEC00:5332999 (*Toeva t. Bulgaria*).
[106] EHRM 16 januari 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0116JUD003129511 (*Yam t. het Verenigd Koninkrijk*), par. 54.
[107] EHRM 3 november 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1103JUD000948719 (*Mamaladze t. Georgië*), par. 98.

> *the right to a public hearing under Article 6, whether public interest considerations were balanced with the need for openness, whether all evidence was disclosed to the defence and whether the proceedings as a whole were fair*.'[108]

Het EHRM heeft in zijn jurisprudentie ook opgemerkt dat

> '*while the overall fairness of the proceedings is the overarching principle under Article 6 of the Convention, the (non-)violation of the defendant's right to a public hearing vis-à-vis the exclusion of the public and the press does not necessarily correlate with the existence of any actual damage to the defendant's exercise of his other procedural rights, including those protected under Article 6 § 3*.'[109]

Het EHRM heeft derhalve geoordeeld dat het geheel of gedeeltelijk achter gesloten deuren houden van een procedure strikt noodzakelijk moet zijn gezien de omstandigheden van de zaak[110] en dat nationale rechtbanken verplicht zijn om redenen op te geven voor het sluiten van de zitting voor het publiek.[111]

Volgens het EHRM dienen rechtbanken en hoven ten minste te overwegen om het proces gedeeltelijk achter gesloten deuren te houden.[112] Alvorens een terechtzitting achter gesloten deuren te laten plaatsvinden dient dus door een rechter specifiek te worden vastgesteld dat sluiting noodzakelijk was om een dwingend openbaar belang te beschermen, en dat de sluiting van de deuren beperkt was tot hetgeen noodzakelijk was om een dergelijk belang te behartigen. [113]
Zoals door Van Lent beargumenteerd, is hiervoor 'de voornaamste waarborg die de jurisprudentie van het EHRM biedt het vereiste dat de rechter pas tot besloten behandeling mag overgaan indien hij, op basis van een afweging van het belang van openbaarheid met het daarmee strijdende belang in de omstandigheden van het geval, van oordeel is dat besloten behandeling noodzakelijk is'.[114] Het EHRM eist ten eerste dat er een concrete aanleiding voor afwijking van de openbaarheid aan de orde is: de reden voor besloten behandeling moet (kunnen) worden afgeleid uit de omstandigheden van het voorliggende geval, en mag niet uitsluitend worden gebaseerd op een wettelijk voorschrift.[115] Het EHRM beoordeelt dan ook telkens op basis van de feiten of er reden was voor afwijking van de openbaarheidseis.[116] Ten

---

[108] EHRM 6 oktober 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1006JUD005654014 (*Suslov en Batikyan t. Oekraïne*), par. 122; Zie ook EHRM 4 juni 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0604JUD007103413 (*Boshkoski t. Noord-Macedonië*), par. 39.
[109] EHRM 6 oktober 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1006JUD005654014 (*Suslov en Batikyan t. Oekraïne*), par. 123.
[110] EHRM 1 maart 2011, ECLI:CE:ECHR:2011:0301JUD001592405 (*Welke en Białek t. Poland*), par. 74.
[111] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 45; EHRM 25 oktober 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:1025JUD003703703 (*Chaushev e.a. t. Rusland*), par. 24. Anders: A-G Wortel meende in zijn conclusie voor HR 9 juli 2002, ECLI:NL:PHR:2002:AE2761, par. 9 nog dat een rechter, die een voldoende reden aanwezig acht om af te wijken van het uitgangspunt dat de behandeling ter terechtzitting in het openbaar geschiedt en de deuren gedurende (een deel van) de behandeling sluit, niet nadrukkelijk op hoeft te geven onder welke van de in artikel 269, eerste lid, Sv genoemde gronden die reden te brengen is. Geconstateerd kan worden dat dat standpunt door voornoemde jurisprudentie van het EHRM inmiddels is achterhaald.
[112] EHRM 3 november 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1103JUD000948719 (*Mamaladze t. Georgië*), par. 100.
[113] EHRM 6 oktober 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1006JUD005654014 (*Suslov en Batikyan t. Oekraïne*), par. 127.
[114] EHRM 25 oktober 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:1025JUD003703703 (*Chaushev e.a. t. Rusland*), par. 24.
[115] Zie o.a. EHRM 8 juni 1976, ECLI:CE:ECHR:1976:0608JUD000510071, *NJ* 1978, 223 (*Engel e.a. t. Nederland*) en EHRM 26 september 1995, ECLI:CE:ECHR:1995:0926JUD001816091 (*Diennet t. Frankrijk*).
[116] In vrijwel alle arresten geeft het EHRM aan te hebben bekeken of een van de verdragsgronden van toepassing was in de desbetreffende zaak. In sommige zaken gaat het EHRM expliciet in op de toepasselijkheid van een of meer verdragsgronden, omdat de regering zich daarop had beroepen. Zie bijvoorbeeld EHRM 26 september 1995,

tweede moet de concrete reden de niet-openbaarheid rechtvaardigen en dient deze '*strictly required by the circumstances*' te zijn.[117]
De reikwijdte van de verschillende gronden is tot op heden in nationale of Europese jurisprudentie nauwelijks expliciet aan de orde gekomen. De gronden uit artikel 6 lid 1 EVRM zijn erg ruim geformuleerd waardoor elk denkbaar bezwaar tegen een openbare behandeling daaronder zou kunnen vallen, en uit de jurisprudentie van het EHRM blijkt dat het een ruime uitleg van de gronden ook niet schuwt.[118] De waarborgen voor de zittingsopenbaarheid liggen hierdoor niet in een restrictieve interpretatie van de uitzonderingsgronden. [119]

Niet alle gronden waarop nationale rechtbanken hun beslissing om de terechtzitting voor het publiek te sluiten hebben gebaseerd hoeven volgens het Europese Hof uitdrukkelijk in het nationale recht te zijn opgenomen. Zo omvatte in *Mamaladze t. Georgië* de redenen onder andere de bescherming van religieuze en morele beginselen in de samenleving en de belangen van de rechtspraak en deze waren niet opgenomen in artikel 182 van het Wetboek van Strafvordering van Georgië als mogelijke gronden voor het houden van een proces achter gesloten deuren. Die bepaling bood de rechtbanken een zekere mate van discretionaire bevoegdheid bij de beslissing om de zitting te sluiten "om de orde te handhaven".[120] De betrokken bepaling bepaalt immers uitdrukkelijk dat het publiek geheel of gedeeltelijk van de terechtzitting kan worden uitgesloten in het belang van de goede zeden of in bijzondere omstandigheden waarin openbaarheid de belangen van de rechtspraak zou schaden. Derhalve kon niet worden gesteld dat de relevante beslissingen van de nationale rechtbanken geen wettige gronden hadden.[121]
Als gezegd zijn de gronden waarop van de eis van openbaarheid kan worden afgeweken van artikel 6 lid 1 EVRM in 1994 in artikel 269 lid 2 Sv geïncorporeerd; derhalve worden de sluitingsgronden, inclusief de interpretatie daarvan door het EHRM hieronder samen besproken. Waar relevant wordt ook ingegaan op EU-recht dat wetgeving van lidstaten harmoniseert en een hoger niveau van bescherming biedt dan het EVRM en op mogelijkheden die in het internationale recht bestaan, zoals het Statuut van Rome.

2.4.2 Goede zeden

In artikel 6 lid 1 EVRM wordt '*the protection of morals*' als eerste beperkingsgrond genoemd, maar tot op heden bestaat er geen EHRM jurisprudentie waarin op basis van deze grond is besloten tot een niet-openbare terechtzitting.[122] In Nederland was tot 1983 in de Grondwet bepaald dat de 'openbare zedelijkheid' reden voor sluiting der deuren kon zijn, en tot in de jaren zestig werden in zedenzaken de deuren vaak gesloten op grond van het belang van de openbare zedelijkheid. [123] Het enkele feit dat een

---

ECLI:CE:ECHR:1995:0926JUD001816091 (*Diennet t. Frankrijk*). Als geen beroep is gedaan op aanwezigheid van een van de uitzonderingen uit artikel 6 lid 1, gaat het EHRM vaak niet verder dan te melden dat er een recht op een openbare zitting bestaat, '*as none of the exceptions applied*'. Zie bijvoorbeeld EHRM 28 mei 1997, ECLI:CE:ECHR:1997:0528JUD001671790 (*Pauger t. Oostenrijk*), par. 59. Zie Van Lent 2008 p. 63, voetnoot 72.
[117] Onder vele andere EHRM 26 september 1995, ECLI:CE:ECHR:1995:0926JUD001816091 (*Diennet t. Frankrijk*), par. 34; Van Lent 2008, p. 63.
[118] Van Lent 2008, p. 62.
[119] Van Lent 2008, p. 62.
[120] EHRM 1 maart 2011, ECLI:CE:ECHR:2011:0301JUD001592405 (*Welke en Białek t. Poland*), par. 74.
[121] EHRM 3 november 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1103JUD000948719 (*Mamaladze t. Georgië*), par. 96.
[122] Zie over deze grond en jurisprudentie tot 2008: Van Lent 2008, p. 81.
[123] Van Lent 2008, p. 81.

zedendelict ten laste was gelegd, werd voldoende geacht om tot sluiting der deuren over te gaan.[124] Waarom in het desbetreffende geval de openbare zedelijkheid kon worden geschaad hoefde dan niet te worden aangegeven.[125] Daaraan lag volgens Van Lent ten grondslag 'de wens het schaamtegevoel van het publiek te beschermen, de vrees voor de 'ongezonde prikkel' bij het publiek, maar ook 'de bescherming van de eer van de verdachte'. Het is onwaarschijnlijk dat tegenwoordig de deuren worden gesloten om het publiek af te schermen van bespreking van de feiten in zedenzaken. Als reden tot sluiting der deuren zal in een dergelijk geval dan ook de bescherming van het privéleven (moeten) worden opgevoerd.[126]

2.4.3 Openbare orde

In artikel 6 lid 1 EVRM wordt '*public order*' als tweede beperkingsgrond genoemd. In de jurisprudentie van het EHRM is deze grond nog niet volledig uitgekristalliseerd. In de zaak *Campbell en Fell* keurt het EHRM de niet-openbaarheid van disciplinaire detentieprocedures goed onder de noemer van '*public order and security*'. [127] Volgens het EHRM kan er tijdens een (straf)procedure sprake zijn van:

> '*a high expectation of publicity in ordinary criminal proceedings, which may well concern dangerous individuals, notwithstanding the attendant security problems*.'[128]

Daarbij had het EHRM het oog op de moeilijkheden die zouden ontstaan indien publiek stelselmatig tot gevangenissen zou moeten worden toegelaten om dergelijke zittingen bij te wonen.[129] Het EHRM lijkt verder te aanvaarden dat een (verder van concrete 'orde' verwijderd) belang als de handhaving van het medisch beroepsgeheim eronder kan worden gebracht.[130] In jurisprudentie van het EHRM is tevens opgemerkt:

> '(…) *security problems are a common feature of many criminal proceedings, but cases in which security concerns justify excluding the public from a trial are nevertheless rare*.'[131]

> '(…) *in the Court's view, the security measures should be narrowly tailored and comply with the principle of necessity. The judicial authorities should thoroughly consider all possible*

[124] Expliciet in HR 2 mei 1932, *NJ* 1932, 1008/1009; zie ook HR 19 mei 1913, *NJ* 1913, p. 1019/1020, HR 17 juni 1913, *NJ* 1913, p. 1039/1041 (het proces-verbaal meldde dat de deuren werden gesloten 'in het belang der zedelijkheid', dit was voor de Hoge Raad vermelding van redenen; HR 27 april 1925, *NJ* 1925, 716/718 (in het proces-verbaal stond dat de deuren werden gesloten vanwege 'de zedekwetsende aard dezer zaak'; Hoge Raad vond dat aldus de reden voor sluiting was opgenomen in het proces-verbaal).
[125] Van Lent 2008, p. 81.
[126] Van Lent 2008, p. 81.
[127] EHRM 28 juni 1984, ECLI:CE:ECHR:1984:0628JUD000781977 (*Campbell en Fell t. het Verenigd Koninkrijk*), par. 86-88.
[128] EHRM 4 december 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD002861703 (*Belashev t. Rusland*), par. 79; EHRM 28 juni 1984, ECLI:CE:ECHR:1984:0628JUD000781977 (*Campbell en Fell t. het Verenigd Koninkrijk*), par. 87.
[129] EHRM 28 juni 1984, ECLI:CE:ECHR:1984:0628JUD000781977 (*Campbell en Fell t. het Verenigd Koninkrijk*).
[130] Zie EHRM 23 juni 1981, ECLI:CE:ECHR:1981:0623JUD00687875 (*LeCompte, Van Leuven en De Meyere t. België*).
[131] EHRM 14 november 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:1114JUD003511597 (*Riepan t. Oostenrijk*), par. 34.

alternatives to ensure safety and security in the courtroom and give preference to a less strict measure over a stricter one when it can achieve the same purpose.'[132]

Bij een regulier strafproces kan bij veiligheidsproblemen evenwel niet zonder meer een beroep op deze grond worden gedaan om een niet-openbare berechting te rechtvaardigen. In de *Riepan*-zaak, waaraan niet een disciplinaire detentieprocedure, maar een 'echte' strafrechtelijke berechting ten grondslag lag, was de beperkte toegankelijkheid van een penitentiaire inrichting voor het EHRM reden een daar gehouden terechtzitting als niet openbaar te kwalificeren.[133] Volgens Van Lent zou in een dergelijk uitzonderlijk geval ook op de '*interests of justice*' kunnen worden teruggevallen.[134]
In vergelijking met de sluitingsgrond 'goede zeden' is ook de openbare orde als sluitingsgrond een oude bekende in het Nederlandse (straf)recht: zoals hierboven aangegeven was in de Grondwet van 1848 het belang van de openbare orde, samen met het belang van de zedelijkheid, de enige grond voor sluiting der deuren.[135] Uit de zeer beperkte nationale jurisprudentie blijkt niet van een duidelijke afbakening van het begrip. De Hoge Raad achtte bijvoorbeeld de openbare orde in het geding in een zaak waarin de getuige-deskundige niet publiekelijk wilde vertellen hoe hij vingerafdrukken had onderzocht,[136] en in een (zeer oude) zaak, waarin de rechter het vermoeden had dat zich op de publieke tribune personen bevonden, wier aanwezigheid de getuige zou kunnen hinderen in alle vrijmoedigheid zijn verklaring af te leggen.[137]

2.4.4 Veiligheid van de Staat

In artikel 6 lid 1 EVRM wordt '*national security*' als derde sluitingsgrond genoemd. Sluiting der deuren op grond van de veiligheid van de staat is in de eerste plaats aan de orde bij strafzaken waarin staatsgeheimen ter sprake komen.[138] Bij het EHRM heeft deze sluitingsgrond nog geen rol gespeeld. Van Dijk c.s. stellen wel dat het EHRM een onafhankelijke positie zal moeten innemen: niet alles wat de autoriteiten geheim wensen te houden kan sluiting der deuren op deze grond rechtvaardigen.[139] Een extra oplettende houding van het EHRM zou hierin stroken met de tekst van artikel 6 lid 1 EVRM, waarin sprake is van '*the interests of morals, public order or national security in a democratic society*', welke toevoeging overigens in artikel 269 lid 1 Sv ontbreekt. Hieruit kan worden afgeleid dat is onderkend dat deze drie gronden, meer dan de andere die in artikel 6 EVRM zijn opgenomen, kunnen worden aangevoerd om van de openbaarheid af te wijken, zonder dat een tastbare reden of aanleiding wordt aangewezen.[140] Wat betreft het sluiten van de deuren in het belang van nationale veiligheid, kan louter de aanwezigheid van staatsgeheimen in een dossier niet impliceren dat een proces achter gesloten deuren moet plaatsvinden, zonder dat een afweging wordt gemaakt tussen openbaarheid en nationale veiligheid. Volgens het EHRM:

---

[132] EHRM 18 oktober 2010, ECLI:CE:ECHR:2010:1028JUD001404003 (*Krestovskiy t. Rusland*), par. 29.
[133] EHRM 14 november 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:1114JUD003511597 (*Riepan t. Oostenrijk*), par. 34.
[134] Van Lent 2008. p. 83.
[135] Van Lent 2008. p. 82.
[136] HR 2 april 1918, *NJ* 1918, p. 501-502.
[137] HR 2 januari 1912, W. 9298.
[138] Van Lent 2008, p. 84.
[139] P. van Dijk e.a. (red.), *Theory and practice of the European Convention on Human Rights*, Antwerpen: Intersentia 2006, p. 602.
[140] Van Lent 2008, p. 85.

> '*the Court does not concur with the Government's submission that the mere presence of such information in a case file automatically implies a need to close a trial to the public, without balancing openness with national security concerns. The Court observes that it may be important for a State to preserve its secrets, but it is of infinitely greater importance to surround justice with all the requisite safeguards, of which one of the most indispensable is publicity. Before excluding the public from criminal proceedings, courts must make specific findings that closure is necessary to protect a compelling governmental interest and limit secrecy to the extent necessary to preserve such an interest*'.[141]

Alvorens het publiek van strafrechtelijke procedures uit te sluiten, moeten rechtbanken dus specifiek vaststellen dat uitsluiting noodzakelijk is om een dwingend belang van de overheid te beschermen en de geheimhouding te beperken tot hetgeen noodzakelijk is om dat belang te behartigen.[142]

Deze grond zou mogelijk ook in Nederland relevant kunnen zijn bij de berechting van terroristische en terroristisch geïnspireerde misdrijven waarbij informatie van veiligheidsdiensten wordt besproken, hoewel het belang wellicht ook moet worden gerelativeerd gelet op de huidige procedure voor de afgeschermde getuige.[143]

2.4.5 Belangen van minderjarigen

In artikel 6 lid 1 EVRM wordt '*interests of juveniles*' als vierde sluitingsgrond genoemd. In artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv is deze sluitingsgrond niet beperkt tot minderjarigen in een bepaalde hoedanigheid. Het kan met andere woorden de minderjarigheid betreffen van verdachten, getuigen, slachtoffers en/of de benadeelde partij. Binnen het systeem van artikel 269 Sv geldt dat deze sluitingsgrond niet van toepassing is op minderjarigen in het publiek, aangezien, zoals hierboven aangegeven, deze reeds worden beschermd door artikel 269 lid 5 Sv, waardoor minderjarigen in beginsel geen toegang hebben tot de openbare terechtzitting.[144] De belangen van minderjarigen dienen als sluitingsgrond ook te worden onderscheiden van de hierna te bespreken grond 'eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer'. Hoewel de concrete belangen van minderjarigen bij een besloten behandeling veelal kunnen overeenkomen met de belangen die onder de grond 'eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer' schuilgaan,[145] ziet deze sluitingsgrond op de effecten en invloeden van de openbaarheid die vanwege de minderjarigheid van een betrokkene voor hem bijzonder nadelig zijn.[146] Deze sluitingsgrond kan worden gebruikt indien de rechtbank van oordeel is dat ter bescherming van de minderjarige getuige de deuren moeten worden gesloten tijdens het afleggen van een verklaring. Ook een minderjarige benadeelde partij kan bescherming door sluiting der deuren behoeven bij het toelichten van haar vordering, evenals het minderjarig slachtoffer bij het effectueren van zijn spreekrecht.[147] In dergelijke gevallen kan derhalve gebruik worden gemaakt van deze sluitingsgrond.

---

[141] EHRM 4 december 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD002861703 (*Belashev t. Rusland*), par. 83.
[142] EHRM 4 december 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD002861703 (*Belashev t. Rusland*), par. 83.
[143] Van Lent 2008, p. 84 en 86.
[144] Van Lent 2008, p. 86.
[145] Zie artikel 40 lid 2 van het VN-Verdrag voor de Rechten van het Kind en andere internationale regelingen ter bescherming van de rechten van kinderen die terechtstaan, aangehaald door het EHRM 16 december 1999, ECLI:CE:ECHR:1999:1216JUD002472494 (*T. t. het VK*), par. 74 en 75.
[146] Van Lent 2008, p. 85-86.
[147] Van Lent 2008, p. 85-86.

Het voorgaande doet de vraag rijzen hoe de sluitingsgrond van de belangen van minderjarigen zich verhoudt tot artikel 495b Sv. Deze bepaling hanteert, ten aanzien van minderjarige verdachten, het uitgangspunt 'besloten, tenzij', dat wil zeggen dat de behandeling van de strafzaak in beginsel achter gesloten deuren plaatsvindt. De bepaling bevat daarmee – net als zijn voorlopers – een generieke uitzondering op het uitgangspunt van openbaarheid voor minderjarige verdachten. Het bestaan van deze generieke uitzondering is in loop der tijd ter discussie gesteld, maar dat heeft niet tot wijziging geleid. De argumenten dat andere leden van het gezin waartoe de jeugdige verdachte behoorde een pijnlijke openbare behandeling moest worden bespaard en het voorkomen van stigmatisering van de jeugdige verdachten prevaleerden in de discussie boven het belang van openbaarheid.[148] Ook de commissie-Anneveldt die het voorbereidende werk verrichtte ten behoeve van de laatste algehele herziening van het sanctierecht en strafprocesrecht voor jeugdigen hield bij jeugdige verdachten vast aan het uitgangspunt 'beslotenheid, tenzij'. Er zouden gewichtige redenen kunnen zijn die de rechtbank doen beslissen om de strafzaak tegen jeugdigen geheel of gedeeltelijk in het openbaar te houden.[149]
De keuze voor 'beslotenheid, tenzij' zoals deze nog altijd in ons Wetboek van Strafvordering is neergelegd, gaat evenwel voorbij aan de vraag of een generieke uitzondering op het uitgangspunt van openbaarheid toelaatbaar is. Ook over deze vraag is in de literatuur discussie geweest.[150] Dat in het wetsvoorstel inzake de wijziging van het sanctierecht en strafprocesrecht voor jeugdigen uiteindelijk toch is gekozen voor behoud van de algemene uitzondering komt doordat de wetgever twee niet met elkaar overeenstemmende verdragsbepalingen heeft gemeend te moeten verenigen. Enerzijds de bepaling van artikel 6 lid 1 EVRM dat openbaarheid voorschrijft en anderzijds artikel 40 lid 2 sub vii van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) dat voorschrijft dat in een strafproces de persoonlijke levenssfeer van het kind in alle fasen van dat proces volledig moet worden ontzien.[151] Artikel 40 lid 2 sub vii IVRK lijkt daarmee dus juist een generieke uitzondering op artikel 6 lid 1 EVRM te eisen.

---

[148] G. de Jonge/M.J.M. Verpalen, aant. 4 op art. 495b Sv, in: A.L. Melai/M.S. Groenhuijsen e.a., *Wetboek van Strafvordering*, (actueel t/m 29-07-2010, via Kluwer InView, laatstelijk geraadpleegd 13 augustus 2026) onder verwijzing naar A.D.W. de Vries & F.J.G. van Tricht, *Geschiedenis der wetgeving op de misdadige jeugd* (eerste gedeelte), Haarlem: Tjeenk Willink 1905, p. 414-436 en B. Hes, *Berechting van Jeugdige Delinquenten*, Groningen: Noordhoff 1905, p. 117-120

[149] De Jonge/ Verpalen 2010 onder verwijzing naar E.J. Anneveldt, *Sanctierecht voor jeugdigen*, 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij 1982, p. 30-31.

[150] Zo is Von Brucken Fock voor het toenmalige artikel 500f Sv – een voorloper van het huidige 495b Sv – zo aan te passen dat op verzoek van de jeugdige verdachte of diens raadsman de behandeling in het openbaar plaatsvindt, tenzij de (kinder)rechter van oordeel is dat het belang van de betrokkene een behandeling met gesloten deuren eist. Zie De Jonge/ Verpalen 2010 onder verwijzing naar P. van Dijk & E.P. von Brucken Fock, *Tot welke wijzigingen in het Nederlandse strafprocesrecht dienen de beginselen van behoorlijke rechtspraak, neergelegd in art. 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, aanleiding te geven?*, Zwolle: Tjeenk Willink 1983, p. 206-211. Zie voor een bijstelling in verband met nieuwe ontwikkelingen: E.P. von Brucken Fock, *De toepassing van artikel 6 EVRM in een gewone strafrechtelijke procedure in eerste aanleg*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 1986, p. 67-112. Schalken is stelt zich daarentegen op het standpunt dat het rechtsgeding in de openbaarheid dient te worden behandeld, tenzij de rechtbank op verzoek van de verdachte of diens raadsman dat het rechtsgeding geheel of gedeeltelijk met gesloten deuren plaatsvindt. Zie De Jonge/ Verpalen 2010 onder verwijzing naar T.M. Schalken, 'Jeugdstrafrecht tussen welzijn en de eis van een behoorlijke rechtspleging', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 1983, p. 233-262, m.n. p. 249-251. Ook Van der Pol meent dat het toenmalige artikel 500f Sv dient te vervallen in verband met strijdigheid met artikel 6 EVRM. Zie U. van de Pol, *Openbaar terecht: een onderzoek van het openbaarheidsbeginsel in de strafrechtspleging* (diss. VU Amsterdam), Arnhem: Gouda Quint 1986, p. 392.

[151] *Kamerstukken II* 1992/93, 21 327, nr. 12, p. 16.

Het Comité voor de Rechten van het Kind geeft in zijn 10e General Comment de volgende uitleg aan deze bepaling:

> '*65. In order to protect the privacy of the child, most States parties have as a rule — sometimes with the possibility of exceptions — that the court or other hearings of a child accused of an infringement of the penal law should take place behind closed doors. This rule allows for the presence of experts or other professionals with a special permission of the court. Public hearings in juvenile justice should only be possible in well-defined cases and at the written decision of the court. Such a decision should be open for appeal by the child.*'

Het Comité wijst een openbare behandeling van strafzaken tegen jeugdigen dus niet absoluut af, maar verlangt wel een limitatieve opsomming van de gevallen waarin dat — bij wijze van hoge uitzondering — mogelijk zou zijn. De rechterlijke beslissing zou afzonderlijk (dus nog voor de inhoudelijke behandeling van de zaak) in hoger beroep moeten kunnen worden getoetst.[152]
Over de verhouding tussen de twee genoemde verdragsbepalingen stellen De Jonge/ Verpalen dat artikel 40 lid 2 sub vii IVRK (dat zonder voorbehoud door de Nederlandse wetgever is geaccepteerd) kan worden gezien als 'specialis' ten opzichte van artikel 6 lid 1 EVRM.[153] Op basis van dit argument zou kunnen worden betoogd waarom strafzaken tegen minderjarige verdachten in beginsel niet openbaar worden behandeld, terwijl strafzaken met minderjarige slachtoffers in beginsel openbaar zijn.

2.4.6 De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

In artikel 6 lid 1 EVRM is ten vijfde bepaald dat indien '*the protection of the private life of the parties so require*' van openbaarheid mag worden afgezien. Het begrip '*parties*' komt volgens Van Lent in deze context niet overeen met de beperkte betekenis van het Nederlandse begrip 'procespartij'. Deze beperkingsgrond moet volgens haar worden beschouwd als een specifieke toepassingsvorm van artikel 8 EVRM, dat *een ieders* recht op bescherming van het privéleven garandeert.[154] Volgens het EHRM dient de strafrechtspleging zo te worden ingericht dat de andere Verdragsrechten zo veel mogelijk gewaarborgd kunnen blijven. Hieronder vallen bijvoorbeeld de aan de artikelen 2 en 8 te ontlenen rechten op bescherming tegen mogelijke represailles, en op afscherming van zeer persoonlijke gegevens.[155] Anders dan artikel 6 EVRM, behelst artikel 269 lid 1 Sv een opsomming van categorieën personen: indien de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van 'de verdachte, andere procesdeelnemers of anderszins bij de zaak betrokkenen' dit eist, kunnen de deuren worden gesloten.[156] In de memorie van toelichting worden expliciet genoemd de verdachte, getuige, benadeelde partij en het slachtoffer.[157] Alleen procesdeelnemers kunnen een verzoek tot het sluiten van de deuren doen. De officier van justitie en de rechter dienen de bescherming van het privéleven van een persoon die geen procesdeelnemer is, in het oog te houden. In het vervolg van deze subparagraaf wordt in het bijzonder aandacht besteed aan twee categorieën procesdeelnemers: enerzijds professionele procesdeelnemers zoals de officier van justitie, de rechter en de raadsman van de verdachte en anderzijds slachtoffers van seksuele misdrijven.

---

[152] G. de Jonge/M.J.M. Verpalen, aant. 5 op art. 495b Sv, in: A.L. Melai/M.S. Groenhuijsen e.a., *Wetboek van Strafvordering*, (actueel t/m 29-07-2010, via Kluwer InView, laatstelijk geraadpleegd 13 augustus 2026).
[153] De Jonge/ Verpalen 2010
[154] Van Lent 2008, p. 87.
[155] EHRM 26 maart 1996, ECLI:CE:ECHR:1996:0326JUD002052492 (*Doorson t. Nederland*), par. 70; EHRM 25 februari 1997, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993 (*Z. t. Finland*), par. 95-96 en 113.
[156] In de memorie van toelichting wordt in dit verband genoemd dat ervoor is gekozen om het begrip '*parties*' uit het EVRM nader uit te werken. *Kamerstukken II* 1991/92, 22584, nr. 3, p. 8.
[157] *Kamerstukken II* 1991/92, 22584, nr. 3, p. 8 en 19.

Volgens Van Lent is het niet goed denkbaar dat de deuren kunnen worden gesloten ter bescherming van het privéleven van de officier van justitie, de rechter of de raadsman. Zij treden namelijk op in functie en niet als privépersoon, terwijl de openbaarheid van de terechtzitting primair dient om de aanschouwbaarheid en daarmee controleerbaarheid van hun optreden te verzekeren.[158] Openbaarheid hoort voor hen erbij en is door Brants en Van Lent – weliswaar in 2001 – als beroepsrisico aangeduid.[159] De openbaarheid waarin zij hun functie uitoefenen is inherent aan hun publieke taak die niet vanwege particuliere belangen opzijgezet kan worden. Dat geldt volgens hen voor alle drie en in verhoogde mate voor de rechter en vooral de officier van justitie. Het is immers het *openbaar* ministerie en het beginsel van externe openbaarheid berust erop dat zijn werk namens en ten overstaan van de samenleving moet worden verricht. Daarmee verschilt diens positie wezenlijk ten opzichte van die van een getuige of benadeelde partij die door toedoen van een ander in een openbaar geding wordt betrokken. Wel zou op deze grond kunnen worden besloten om veiligheidsmaatregelen te treffen die de toegankelijkheid van de terechtzitting beperken aangezien bij concrete bedreigingen jegens een van de professionele procesdeelnemers de veiligheid van alle aanwezigen en de goede rechtspleging in het geding zijn.[160]
Meer recent wijst Van Ettekoven op de spanning tussen het recht op een openbare behandeling en de bescherming van persoonsgegevens van rechters, procespartijen, getuigen en anderen. Hij beschouwt deze spanning met name vanuit de toename van digitale technologieën in de rechtspraak. Hij constateert in dat verband dat er geen uitspraken zijn van het EHRM noch het Europees Hof van Justitie over deze kwestie. In zijn algemeenheid valt slechts te stellen dat uit de jurisprudentie van deze hoogste Europese gerechten valt af te leiden dat er geen absolute rangorde van grondrechten bestaat en dat rechten moeten worden beoordeeld het licht van hun functie in de samenleving en moeten worden afgewogen tegen andere grondrechten in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel en, in geval van conflict, waar mogelijk, met elkaar moeten worden verenigd.[161]
Hoewel er (nog) geen EHRM-jurisprudentie bestaat over het recht op privacy van procespartijen in een strafproces of anderen die handelen in hun officiële hoedanigheid, bestaat er wel jurisprudentie over politieagenten die in hun officiële hoedanigheid optreden. Het EHRM heeft overwogen dat, hoewel artikel 8 EVRM geen algemene regel op dit punt bevat, politieagenten in beginsel niet herkenbaar dienen te zijn in perspublicaties. Daarbij kunnen omstandigheden bestaan waarin het belang van de individuele agent bij bescherming van zijn of haar privéleven prevaleert. Dit zou volgens het Hof bijvoorbeeld het geval kunnen zijn indien de publicatie van de afbeelding van een herkenbare agent waarschijnlijk zal leiden tot specifiek nadelige gevolgen voor zijn of haar privé- of gezinsleven.[162] Het Hof heeft tevens verduidelijkt dat gewone ambtenaren (‘*ordinary public servants*’), en in het bijzonder politieagenten die in hun officiële hoedanigheid handelen, niet als publieke figuren kunnen worden beschouwd indien hun activiteiten het niveau niet overschrijden dat redelijkerwijs van dergelijke functies mag worden verwacht, en zij daarmee niet op één lijn kunnen worden gesteld met politici of andere personen die door hun

[158] Van Lent 2008, p. 88.
[159] Zie C.H. Brants en L. van Lent, aant. 7.5 op art. 269 Sv, in A.L. Melai/M.S. Groenhuijsen e.a., *Wetboek van Strafvordering*, (actueel t/m 01-10-2001, via Kluwer InView, laatstelijk geraadpleegd 18 augustus 2026)
[160] Van Lent 2008, p. 88.
[161] B.J. van Ettekoven, ‘Access to justice during and after the coronavirus pandemic: an exchange of views – human rights restrictions, procedures adopted, lessons learned’, in: European Court of Human Rights and Council of Europe, *Dialogue between judges 2021, The Rule of Law and Justice in a digital age. Proceedings of the Seminar 10 september 2021*, te raadplegen via https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Dialogue_2021_ENG
[162] EHRM 31 oktober 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:1031JUD000960218 (*Bild GmbH & Co. KG t. Duitsland*), par. 35; EHRM 25 februari 2025, ECLI:CE:ECHR:2025:0225JUD004543019 (*Toth en Crișan t. Roemenië*), par. 73.

positie de publieke arena zijn binnengetreden ('*have entered the public arena*').[163] Tegelijkertijd kunnen dergelijke ambtenaren die in hun officiële hoedanigheid handelen, geen aanspraak maken op bescherming van hun recht op eerbiediging van hun privéleven op dezelfde wijze als gewone burgers.[164]

Ten aanzien van slachtoffers van seksuele misdrijven heeft het EHRM geoordeeld dat het van belang is dat er een juiste balans wordt gevonden tussen de rechten en belangen van het slachtoffer zoals opgenomen in artikel 8 EVRM en de rechten van de verdachte zoals opgenomen in artikel 6 EVRM.[165] Gesloten deuren dienen dan niet alleen om de privacy te beschermen, maar dit beschermt slachtoffers tegelijkertijd ook tegen secundaire victimisatie of herhaalde victimisatie.[166] Dit laatste is met name van belang, aangezien het hebben opgelopen van secundaire of herhaalde victimisatie naar aanleiding van een strafproces naar seksuele misdrijven een schending kan opleveren van artikel 3 EVRM.[167]
Artikel 8 EVRM betreft het recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven. Hierin is opgenomen: 'Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.' Wat betreft het sluiten van de deuren om de veiligheid of privacy van slachtoffers of procespartijen te waarborgen is met name het aspect 'privéleven' van belang om nader uiteen te zetten. Zo stelt het EHRM daarover:

> '*The concept of "private life" is a broad term not susceptible to exhaustive definition. It covers the physical and psychological integrity of a person. It can therefore embrace multiple aspects of the person's physical and social identity*.' [168]
> '*In order for Article 8 to come into play, however, an attack on a person must attain a certain level of seriousness and be made in a manner causing prejudice to the personal enjoyment of the right to respect for one's private life*.'[169]
>
> '*As regards respect for private life, the Court has previously held, in various contexts, that the concept of private life includes a person's physical and psychological integrity. Furthermore, the authorities' positive obligations – in some cases under Articles 2 or 3 and in other instances under Article 8 taken alone or in combination with Article 3 of the Convention – may include,*

[163] EHRM 25 februari 2025, ECLI:CE:ECHR:2025:0225JUD004543019 (*Toth en Crişan t. Roemenië*), par. 67 en 69.
[164] EHRM 25 februari 2025, ECLI:CE:ECHR:2025:0225JUD004543019 (*Toth en Crişan t. Roemenië*), par. 71 en 75.
[165] EHRM 28 mei 2015, ECLI:CE:ECHR:2015:0528JUD004110710 (*Y. t. Slovenië*), par. 115; EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 47-48.
[166] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 30-33, 49.
[167] EHRM 7 februari 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0207JUD003632820 (*B t. Rusland*), par. 71-72.
[168] EHRM (GK) 25 september 2018, ECLI:CE:ECHR:2018:0925JUD007663911 (*Denisov t. Oekraïne*), par. 95; EHRM (GK) 4 december 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD003056204 (*S. en Marper t. het Verenigd Koninkrijk*), par. 66; EHRM 25 februari 2025, ECLI:CE:ECHR:2025:0225JUD004543019 (*Toth en Crişan t. Roemenië*), par. 30.
[169] EHRM 14 januari 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0114JUD004128815 (*Beizaras and Levickas t. Litouwen*), par. 109; EHRM 30 mei 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0530JUD003995409 (*Nepomnyashchiy e.a. t. Rusland*), par. 59-62; EHRM 14 januari 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0114JUD004128815 (*Beizaras and Levickas t. Litouwen*), par. 117 (on psychological dignity), physical and psychological integrity; EHRM (GK) 8 april 2021, ECLI:CE:ECHR:20210408JUD004762114 (*Vavřička e.a. t. de Tsjechische Republiek*), par. 261; EHRM (GK) 12 november 2013, ECLI:CE:ECHR:2013:1112JUD000578608 (*Söderman t. Zweden*), par. 80; EHRM 4 oktober 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1004JUD001780819 (*Paketova e.a. t. Bulgarije*), par. 154.

in certain circumstances, a duty to maintain and apply in practice an adequate legal framework affording protection against acts of violence by private individuals.'[170]

'*While the essential object of Article 8 is to protect the individual against arbitrary interference by the public authorities, there may in addition be positive obligations inherent in effective respect for private life, which may involve the adoption of measures in the sphere of relations between individuals*.'[171]

'*The Court reiterates that the concept of private life extends to aspects relating to personal identity, such as a person's name, photo, or physical and moral integrity; the guarantee afforded by Article 8 of the Convention is primarily intended to ensure the development, without outside interference, of the personality of each individual in his relations with other human beings. There is thus a zone of interaction of a person with others, even in a public context, which may fall within the scope of private life. Publication of a photo may thus intrude upon a person's private life even where that person is a public figure*.'[172]

Het recht op respect voor zijn privéleven omvat kortom zowel de fysieke als psychische integriteit van een persoon. De positieve verplichting van de staat op grond van de artikelen 2 en 3, en soms artikel 8 in verband met artikel 3 EVRM, houdt een verplichting in om wetgeving te hebben en toe te passen die burgers bescherming biedt tegen geweld door burgers onderling.
Het EHRM heeft tevens geoordeeld dat de autoriteiten de persoonlijke integriteit van een kwetsbaar kind dienen te beschermen, en het ook dienen te beschermen tegen secundaire victimisatie.[173] Het is daarnaast essentieel om de persoonlijke integriteit van het slachtoffer te beschermen, zowel tijdens het vooronderzoek als tijdens de zitting. De autoriteiten zijn ook verplicht ervoor te zorgen dat andere procesdeelnemers het slachtoffer met waardigheid behandelen en hen geen onnodig ongemak bezorgen.[174] In EHRM-jurisprudentie over artikelen 3 en 8 benadrukt het Hof hoe belangrijk het is dat kinderen en andere kwetsbare individuen in de samenleving profiteren van bescherming door de staat wanneer hun fysieke en mentale welzijn wordt bedreigd.[175]

---

[170] EHRM 12 juni 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:0612JUD007112701 (*Bevacqua en S. t. Bulgarije*), par. 65; EHRM 5 maart 2009, ECLI:CE:ECHR:2009:0305JUD003847805 (*Sandra Janković t. Kroatië*), par. 45; EHRM 14 oktober 2010, ECLI:CE:ECHR:2010:1014JUD005516408 (*A t. Kroatië*), par. 60; EHRM 24 juli 2012, ECLI:CE:ECHR:2012:0724JUD004152610 (*Đorđević t. Kroatië*), par. 141-143; EHRM (GK) 12 november 2013, ECLI:CE:ECHR:2013:1112JUD000578608 (*Söderman t. Zweden*), par. 80; EHRM 28 oktober 1998, ECLI:CE:ECHR:1998:1028JUD002345294 (*Osman t. het Verenigd Koninkrijk*), par. 128-130.
[171] EHRM 9 juni 1998, ECLI:CE:ECHR:1998:0609JUD002182593 (*McGinley en Egan t. het Verenigd Koninkrijk*), par. 101; EHRM (GK) 19 oktober 2005, ECLI:CE:ECHR:2005:1019JUD003255596 (*Roche t. het Verenigd Koninkrijk*), par. 162.
[172] EHRM (GK) 7 februari 2012, ECLI:CE:ECHR:2012:0207JUD004066008 (*Von Hannover t. Duitsland (no. 2)*), par. 95.
[173] EHRM 9 februari 2021, ECLI:CE:ECHR:2021:0209JUD004059111 (*N.Ç. t. Turkije*).
[174] ECHR, Guide on Article 8 on the European Convention on Human Rights, updated 28 februari 2026, te raadplegen via https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_8_eng, par. 131 (laatstelijk geraadpleegd op 12 juni 2026) onder verwijzing naar EHRM 28 mei 2015, ECLI:CE:ECHR:2015:0528JUD004110710 (*Y. t. Slovenië*).
[175] ECHR, Guide on Article 8 on the European Convention on Human Rights, updated 28 februari 2026, te raadplegen via https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_8_eng, par. 39 (laatstelijk geraadpleegd op 12 juni 2026) onder verwijzing naar EHRM 22 maart 2018, ECLI:CE:ECHR:2018:0322JUD006812514 (*Wetjen e.a. t. Duitsland*), par. 74; EHRM 22 maart 2018, ECLI:CE:ECHR:2018:0322JUD001130816 (*Tlapak e.a. t.*

Zelf als een slachtoffer meerdere keren interviews heeft gegeven in nationale kranten over de verkrachting dient een staat nog steeds aan zijn positieve verplichting te voldoen om de privacy van het slachtoffer te beschermen en het slachtoffer te beschermen tegen secundaire victimisatie. Het slachtoffer heeft in verklaringen aan de media controle over de informatie die hij deelt, terwijl dit ter terechtzitting niet mogelijk is gezien de rechten van de verdediging. Het verhoor van een slachtoffer van verkrachting als getuige ter terechtzitting is zeer gevoelig, aangezien daarbij noodzakelijkerwijs informatie over de meest intieme aspecten van het leven van het slachtoffer aan het licht komt.[176] Daarnaast benadrukt het Hof dat intieme details uit het leven van een slachtoffer van verkrachting in elke fase van een strafrechtelijke procedure tegen de vermeende dader openbaar kunnen worden gemaakt, en niet alleen tijdens het verhoor van het slachtoffer als getuige ter terechtzitting.[177] Het is daarom volgens het Hof niet voldoende om het slachtoffer door het sluiten van de deuren slechts voor een deel van het strafproces te beschermen tegen verdere vernedering en stigmatisering.[178] Er kan dus een hogere mate van bescherming noodzakelijk zijn tijdens de gehele strafprocedure.
Het EHRM onderschrijft in zijn algemeenheid het belang van bescherming van slachtoffers van seksueel misbruik in de strafprocedure. In het bijzonder in strafzaken betreffende verkrachting kan volgens het EHRM, in overeenstemming met toepasselijke internationale en Europese normen, het (gedeeltelijk) uitsluiten van het publiek van de zitting noodzakelijk zijn ter bescherming van het privéleven van het slachtoffer, in het bijzonder diens identiteit, persoonlijke integriteit en waardigheid. Een dergelijke maatregel dient niet alleen ter waarborging van de privacy, maar ook ter voorkoming van secundaire en/of herhaalde victimisatie. Het voorgaande is van cruciaal belang om slachtoffers van seksuele misdrijven aan te moedigen aangifte te doen van de incidenten en hen in staat te stellen zich veilig te voelen en zich openhartig uit te spreken over zeer persoonlijke kwesties – die vaak vernederend zijn of anderszins schadelijk voor hun waardigheid – zonder angst voor nieuwsgierigheid of commentaar van het publiek.[179] Het EHRM lijkt de afweging met betrekking tot de vraag of de uitsluiting van het publiek tijdens het onderzoek ter terechtzitting voor de rechtbank gerechtvaardigd en noodzakelijk is in de specifieke omstandigheden van het geval evenwel over te laten aan de rechter. De rechter dient een afweging te maken tussen enerzijds het recht van de verdachte op een openbare rechtszaak en anderzijds de bescherming van het privéleven van een slachtoffer van verkrachting, waaronder de bescherming van diens persoonlijke integriteit en waardigheid.[180] In *Mraovic t. Kroatië* waren volgens het Hof de redenen die de rechtbank had aangevoerd voor het uitsluiten van het publiek duidelijk gebaseerd op het nationale recht, en waren deze bedoeld om het privéleven van het slachtoffer als getuige te beschermen, in het bijzonder haar waardigheid en persoonlijke integriteit.[181] Wel had de nationale rechtbank de genoemde bepaling enigszins automatisch toegepast, zonder een gedetailleerde afweging te maken tussen het recht van de verzoeker op een openbare terechtzitting en het belang van de bescherming van het privéleven van het slachtoffer als getuige, en zonder uitgebreid uit te leggen waarom het noodzakelijk was om het publiek uit te sluiten van het gehele proces, en niet alleen van bepaalde zittingen.[182] Aangezien het in de onderhavige zaak ging om de noodzaak om de integriteit en waardigheid van het slachtoffer te beschermen en haar te behoeden voor verdere vernedering en stigmatisering, zou het naar het oordeel

---

Duitsland), par. 87; EHRM 20 juni 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0620JUD000714415 (*A. en B. t. Kroatië*), par. 106-113.

[176] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 55.

[177] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 56.

[178] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 55.

[179] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 49.

[180] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 48; EHRM 28 mei 2015, ECLI:CE:ECHR:2015:0528JUD004110710 (*Y. t. Slovenië*), par. 114-115.

[181] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 53.

[182] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 53.

van het Hof in de specifieke omstandigheden van de onderhavige zaak niet voldoende zijn geweest om slechts een deel van de procedure achter gesloten deuren te behandelen om haar rechten te beschermen.[183] Kortom, gezien het zeer intieme karakter en de ernst van de beschuldigingen in de onderhavige zaak, die betrekking hadden op een van de meest vernederende aanvallen op een persoon, is het Hof ervan overtuigd dat de discretionaire bevoegdheid die de nationale rechtbank in de onderhavige zaak heeft uitgeoefend, niet onverenigbaar was met het recht van de verzoeker op een openbare behandeling van zijn zaak. Bovendien was deze benadering, zoals het Hof benadrukt, in overeenstemming met de huidige internationale normen ter zake. Zie met name artikel 23, lid 3, onder d, van de EU-richtlijn minimumnormen slachtoffers waarin de beschermingsmaatregel van het sluiten van de deuren van de terechtzitting is neergelegd voor slachtoffers met een individuele beschermingsbehoefte. En zie ook artikel 56, lid 1, onder f, van het Verdrag van Istanbul inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en meisjes en huiselijk geweld waarin is neergelegd dat staten de nodige (wettelijke of andere) maatregelen dienen te nemen om de rechten en belangen van slachtoffers, met inbegrip van hun specifieke behoeften als getuigen, in alle stadia van het onderzoek en de gerechtelijke procedure te beschermen door er onder meer voor te zorgen dat maatregelen kunnen worden genomen om de privacy en de beeltenis van het slachtoffer (‘*the image of the victim*’) te beschermen.[184] De uitsluiting van het publiek ter terechtzitting was in casu noodzakelijk om het privéleven van het slachtoffer van verkrachting te beschermen, en derhalve was er geen schending van artikel 6 lid 1 EVRM.[185] Het Hof overweegt:

> ‘*it may on occasion be necessary under Article 6 to limit the open and public nature of proceedings in order, for example, to protect the safety or privacy of witnesses or to promote the free exchange of information and opinion in the pursuit of justice*’.[186]

De (herziene) EU-Richtlijn minimumnormen voor slachtoffers van strafbare feiten biedt slachtoffers van seksueel geweld, waaronder minderjarige slachtoffers, een verhoogd beschermingsniveau. Overweging 18 benadrukt dat, om ernstige gevolgen van victimisatie op jonge leeftijd te vermijden, die een negatief effect zouden kunnen hebben op het hele leven van de slachtoffers, het essentieel is ervoor te zorgen dat alle kindslachtoffers, onder wie kinderen die schade hebben geleden omdat zij getuige zijn geweest van een strafbaar feit, de hoogste ondersteuning en bescherming krijgen. Autoriteiten moeten daarbij een kindvriendelijke aanpak hanteren. Daarnaast bepaalt artikel 22 dat bij de individuele beoordeling van de specifieke beschermingsbehoeften in het bijzonder aandacht moet uitgaan naar slachtoffers van seksueel geweld, waaronder minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik. In samenhang met artikel 23, dat voorziet in bepalingen over het recht op bescherming van slachtoffers met specifieke beschermingsbehoeften tijdens de strafprocedure, volgt hieruit dat kan worden besloten de zitting achter gesloten deuren te laten plaatsvinden wanneer de individuele beschermingsbehoefte van slachtoffers daartoe aanleiding geeft. Deze individuele beoordeling sluit daarmee aan bij de individuele belangenafweging die door artikel 6 lid 1 EVRM en de jurisprudentie van het EHRM is vereist. Uit de EU-richtlijn, noch de herziening daarvan kan dus worden afgeleid dat strafzaken met minderjarige kindslachtoffers in de regel achter gesloten deuren moeten plaatsvinden.

---

[183] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 56.
[184] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 57.
[185] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 58-59.
[186] EHRM 24 april 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0424JUD003633797 (*B. en P. t. het Verenigd Koninkrijk*), par. 37.

2.4.7 Het belang van een goede rechtspleging

In artikel 6 lid 1 EVRM en in artikel 269 lid 1 Sv wordt uitgedrukt dat de rechter niet gemakkelijk tot sluiting der deuren op grond van '*the interest of justice*' over mag gaan.[187] In artikel 6 lid 1 EVRM wordt bepaald dat van de openbaarheid kan worden afgeweken '*to the extent strictly necessary in the opinion of the court in special circumstances where publicity would prejudice the interests of justice*'. In artikel 269 lid 1 Sv komt dit terug als de sluitingsgrond 'indien de openbaarheid naar het oordeel van de rechtbank het belang van een goede rechtspleging ernstig zou schaden'. Zoals hierboven uiteengezet geldt de openbaarheid van de terechtzitting als een van de waarborgen van een goede rechtspleging, en dient deze waarborg alleen als sluitingsgrond te worden ingezet wanneer strikt noodzakelijk.[188] Volgens Van Lent zal het bij sluiting der deuren in het belang van de goede rechtspleging doorgaans gaan om een poging de waarheidsvinding zoveel mogelijk te garanderen bij het afleggen van een verklaring door bijvoorbeeld een getuige.[189]

Het EHRM heeft aangegeven dat afwijking van de openbaarheid in het belang van een goede rechtspleging aan de orde is als de informatie die nodig is voor de rechterlijke beslissing vereist dat getuigen zich in staat voelen zich vrijelijk te uiten over zeer persoonlijke aangelegenheden '*without fear of public curiosity or comment*'.[190] Er is dus een duidelijk verband met de bescherming van het privéleven. In het bijzonder in zedenzaken is het denkbaar dat een combinatie van deze beide gronden aan de orde is.[191] Het gaat voor deze sluitingsgrond om de betekenis van de verklaring voor de rechterlijke (bewijs)beslissing, en niet zozeer over het precaire karakter van de af te leggen verklaring.[192] In veel gevallen zal dit wel samenvallen: de verklaring van een slachtoffer van zeden- of geweldsdelicten is vaak van essentieel belang en juist dit slachtoffer zal niet gemakkelijk vrijelijk verklaren ten overstaan van publiek.[193]

De motivering die ten grondslag ligt aan het bevel om een terechtzitting (gedeeltelijk) achter gesloten deuren te laten plaatsvinden op basis van deze sluitingsgrond acht het Europese Hof daarom van groot belang. In *Volkov t. Rusland* had een regionaal gerechtshof na beraadslaging aangevoerd om de zitting achter gesloten deuren te houden 'om een grondig en objectief onderzoek van de zaak te waarborgen en elke mogelijkheid van druk op de slachtoffers en getuigen te vermijden'.[194] Het Hof achtte deze redenen te cryptisch. Het was volgens het Hof beter geweest om dit argument verder uit te breiden en nader toe te lichten waarom de getuige legitieme redenen had om te vrezen voor een openbare getuigenis en waarom de bezorgdheid om de veiligheid van die getuige zwaarder woog dan het belang van een openbare behandeling van de zaak.[195] Deze motivering dient alle mogelijke facetten van de afweging tussen het te beschermen belang en het recht van de verdachte te bevatten.[196] Het Hof kwam met een soortgelijke bevinding in *Belashev t. Rusland,* waarin de rechtbank van Moskou aangevoerd had om de

---

[187] Van Lent 2008, p. 90.
[188] Van Lent 2008, p. 90.
[189] Van Lent 2008, p. 90.
[190] EHRM 24 april 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0424JUD003633797 (*B. en P. t. het Verenigd Koninkrijk*). Dit waren geen strafzaken, maar betroffen de toewijzing van kinderen na echtscheiding, volgens het Hof '*prime examples*' van zaken waarin niet-openbaarheid gerechtvaardigd is om de privacy van het kind en de partijen te waarborgen en schade aan het belang van een goede rechtspleging te voorkomen. Van Lent 2008, p. 90, voetnoot 209.
[191] Van Lent 2008, p. 90.
[192] Van Lent 2008, p. 91.
[193] Van Lent 2008, p. 91.
[194] EHRM 4 december 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:1204JUD006405600 (*Volkov t. Rusland*), par. 30.
[195] EHRM 4 december 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:1204JUD006405600 (*Volkov t. Rusland*), par. 31.
[196] EHRM 4 december 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:1204JUD006405600 (*Volkov t. Rusland*), par. 32.

zitting achter gesloten deuren te houden 'om de veiligheid van de slachtoffers, getuigen en andere partijen in de procedure te waarborgen, rekening houdend met de aard van de aanklachten'.[197] Het Hof achtte deze redenen te summier; het was beter geweest om nader toe te lichten waarom de rechtbank zich zorgen maakte over de kwetsbaarheid van bepaalde slachtoffers en getuigen, en of en waarom zij vreesde dat getuigen en slachtoffers zouden kunnen worden afgeschrikt. Het was ook belangrijk om uit te leggen waarom de zorg voor de veiligheid van slachtoffers en getuigen zwaarder woog dan het belang van een openbare behandeling van het proces.[198] Daarnaast lijkt het volgens het Hof erop dat de rechtbank van Moskou alleen op basis van de ernst van de aanklachten tegen de verdachten heeft geconcludeerd dat er een risico was voor de veiligheid van de slachtoffers en getuigen. In dit verband merkt het Hof op dat de ernst van de tenlastelegging op zich geen rechtvaardiging kan vormen voor de beperking van een zo fundamenteel beginsel van gerechtelijke procedures als de openbaarheid ervan.

> '*In this respect, the Court notes that the gravity of the charges cannot by itself serve to justify the restriction of such a fundamental tenet of judicial proceedings as their openness to the public. (...) The Court observes that a danger which defendants may present to other parties to the proceedings cannot be gauged solely on the basis of the gravity of the charges and severity of the sentence faced. It must be assessed with reference to a number of other relevant factors which may confirm the existence of a danger justifying the denial of public access to a trial*. [199]

De Hoge Raad heeft zich in 2002 eveneens uitgesproken over een bevel tot het sluiten van de deuren waarbij het hof het bevel had gemotiveerd met de overweging dat de openbaarheid het belang van een goede rechtspleging ernstig zou schaden. In onderhavige zaak had het hof besloten om een getuige achter gesloten deuren te horen, omdat de getuige enige tijd geleden door de verdachte zou zijn bedreigd.[200] Deze getuige was door het hof niet als bedreigde getuige in de zin van artikel 226a Sv aangemerkt. De beslissing van het hof, onderscheidenlijk de voorzitter, om de getuige achter gesloten deuren en buiten de aanwezigheid van de verdachte te horen, moet volgens de Hoge Raad worden beoordeeld tegen de achtergrond van hetgeen in de artikelen 269 en 297 lid 3 Sv is bepaald.[201] Gelet op het feit dat de getuige mogelijk een bedreigde getuige is, oordeelde het hof dat openbaarheid het belang van een goede rechtspleging ernstig zou schaden.[202] Volgens de Hoge Raad had het hof bij de toepassing van artikel 269 lid 1 Sv de juiste maatstaf aangelegd. De overweging van het hof dient aldus te worden verstaan dat de getuige mogelijk – direct of indirect – bedreigd werd door de verdachte en dat deze getuige om die reden tot op dat moment ter terechtzitting, in de openbaarheid en in aanwezigheid van de verdachte, niet vrijelijk naar waarheid had verklaard, zodat een goede rechtspleging door de openbaarheid ernstig zou worden geschaad.[203] De getuige was na het sluiten van de deuren in tegenstelling tot voor dat moment wel bereid te antwoorden op de aan hem gestelde vragen.[204] A-G Machielse, in zijn conclusie voor voornoemde zaak, meent dat een bevel tot sluiting van de deuren aanvaardbaar is, indien de vrees van de getuige voor represailles hem ervan weerhoudt een verklaring af te leggen. Een dergelijk bevel kan gegeven worden indien de openbaarheid naar het oordeel van de rechtbank het belang van een goede rechtspleging ernstig zou schaden.[205] De getuige was weliswaar geen bedreigde getuige in de zin van

---

[197] EHRM 4 december 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD002861703 (*Belashev t. Rusland*), par. 85.
[198] EHRM 4 december 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD002861703 (*Belashev t. Rusland*), par. 85.
[199] EHRM 4 december 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD002861703 (*Belashev t. Rusland*), par. 86.
[200] HR 19 maart 2002, ECLI:NL:HR:2002:AD8700, r.o. 3.1-3.3.
[201] HR 19 maart 2002, ECLI:NL:HR:2002:AD8700 r.o. 3.3.
[202] HR 19 maart 2002, ECLI:NL:HR:2002:AD8700, r.o. 3.2
[203] HR 19 maart 2002, ECLI:NL:HR:2002:AD8700, r.o. 3.5.
[204] HR 19 maart 2002, ECLI:NL:HR:2002:AD8700, r.o. 3.5.
[205] Conclusie A-G Machielse voor HR 19 maart 2002, ECLI:NL:PGHR:AD8700.

artikel 226a e.v. Sv, omdat daar de bedreigde getuige primair gekenmerkt wordt door het feit dat de identiteit van de getuige verborgen blijft,[206] maar in de ogen van het hof was hij kennelijk wel een door of namens verzoeker bedreigde getuige die door de aanwezigheid van verzoeker zich gehinderd zou kunnen voelen om vrij te verklaren. De A-G merkt in zijn conclusie voor dit arrest voorts op dat gelet op de verklaring zoals de getuige die heeft afgelegd en de plotselinge – positieve – verandering in diens proceshouding na de sluiting van de deuren de geuite bedreiging kennelijk in ieder geval door de getuige zelf als uiterst serieus is ervaren en dat deze bedreiging hem ervan weerhield om in het openbaar en in het bijzijn van verzoeker een waarheidsgetrouwe verklaring af te leggen.[207] Dit lijkt evenwel een redenering achteraf, omdat de rechter deze informatie bij het nemen van de beslissing over het sluiten van de deuren nog niet had. Het voorgaande betekent dat de Hoge Raad een bevel tot sluiting van de deuren aanvaardbaar acht, indien de vrees van de getuige voor represailles hem ervan weerhoudt een verklaring af te leggen. Voor de rechter betreft dit evenwel een lastig mee te wegen factor.

Hoge motiveringseisen lijkt de Hoge Raad verder niet te stellen aan deze grond. De Hoge Raad achtte de overweging dat ordeverstoringen door een getuige ter terechtzitting aanleiding gaven tot een bevel tot het sluiten van de deuren wat betreft het direct daarop sluitende verhoor van een tweede getuige voldoende. Het bevel tot sluiting van de deuren gaf volgens de Hoge Raad geen blijk van miskenning van artikel 269 Sv en behoefde geen nadere motivering. Het Hof was volgens de Hoge Raad ook niet gehouden verantwoording af te leggen van zijn kennelijke oordeel dat ter voorkoming van verdere ordeverstoringen niet met minder verstrekkende maatregelen kon volstaan.[208]

2.4.8 Generieke uitzonderingen

Het EVRM, noch de rechtspraak van het EHRM bevat een generieke uitzonderingsgrond. In *Mraovic t. Kroatië* heeft het EHRM evenwel bepaald dat in strafzaken betreffende verkrachting, in overeenstemming met toepasselijke internationale en Europese normen, het (gedeeltelijk) uitsluiten van het publiek van de zitting noodzakelijk kan zijn ter bescherming van het privéleven van het slachtoffer, in het bijzonder diens identiteit, persoonlijke integriteit en waardigheid. Een dergelijke maatregel dient niet alleen ter waarborging van de privacy, maar ook ter voorkoming van secundaire en/of herhaalde victimisatie. Het EHRM acht dat van cruciaal belang om slachtoffers van seksuele misdrijven aan te moedigen aangifte te doen van de incidenten en hen in staat te stellen zich veilig te voelen en zich openhartig uit te spreken over zeer persoonlijke kwesties – die vaak vernederend zijn of anderszins schadelijk voor hun waardigheid – zonder angst voor nieuwsgierigheid of commentaar van het publiek.[209] Onzes inziens kan hieruit geen generieke uitzonderingsgrond worden afgeleid voor verkrachtingszaken of andere zaken betreffende seksuele misdrijven. Het EHRM laat de afweging met betrekking tot de vraag of de uitsluiting van het publiek tijdens het onderzoek ter terechtzitting voor de rechtbank gerechtvaardigd en noodzakelijk is in de specifieke omstandigheden van het geval namelijk over aan de rechter die een afweging moet maken tussen enerzijds het recht van de verdachte op een openbare rechtszaak en anderzijds de bescherming van het privéleven van een slachtoffer van verkrachting, waaronder de bescherming van diens persoonlijke integriteit en waardigheid.[210] Dat oordeel sluit aan bij de in dit hoofdstuk besproken overige jurisprudentie van het EHRM waarin het belang van het maken van een belangenafweging in de individuele omstandigheden van het geval wordt

[206] HR 6 november 2001, ECLI:NL:HR:2001:AD5128.
[207] Conclusie A-G Machielse voor HR 19 maart 2002, ECLI:NL:PGHR:AD8700, par. 3.6.
[208] Hoge Raad 30 maart 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK5616, r.o. 2.5.
[209] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 49.
[210] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 48; EHRM 28 mei 2015, ECLI:CE:ECHR:2015:0528JUD004110710 (*Y. t. Slovenië*), par. 114-115.

benadrukt. In *Mraovic t. Kroatië* waren volgens het Hof de redenen die de rechtbank had aangevoerd voor het uitsluiten van het publiek duidelijk gebaseerd op het nationale recht, en waren deze bedoeld om het privéleven van het slachtoffer als getuige te beschermen, in het bijzonder haar waardigheid en persoonlijke integriteit.[211]
Het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof hanteert wel een generieke uitzonderingsgrond. In artikel 68(2) is opgenomen dat gesloten zittingen '*shall be implemented in the case of a victim of sexual violence or a child who is a victim or a witness, unless otherwise ordered by the Court, having regard to all the circumstances, particularly the views of the victim or witness*'.[212] De openbaarheid van een zitting wordt derhalve ingeperkt op basis van het misdrijf (*sexual violence*) en de leeftijd van het slachtoffer of getuige.[213] Tenzij anders wordt besloten door het Hof, zal een zitting dus (gedeeltelijk) achter gesloten deuren plaatsvinden en hoeven procesdeelnemers hier geen verzoek voor in te dienen.[214]
Rechter Schmitt van het Internationaal Strafhof heeft ten aanzien van de openbaarheid van een strafproces opgemerkt dat het stigma dat vaak gepaard gaat met seksuele misdrijven op zichzelf '*a proportionate and justified exception to the principle of publicity of the proceedings*' zijn. [215]
Een belangrijk verschil met de Nederlandse strafrechtspraktijk is wel dat getuigen voor het Internationaal Strafhof vaak (volledige) verklaringen afleggen tijdens terechtzittingen, terwijl in het Nederlands strafproces getuigen door de rechter-commissaris worden gehoord in het kabinet R-C (dat dus niet openbaar is). Doordat die verklaring vervolgens een onderdeel wordt van het strafdossier zijn er minder getuigen die ter terechtzitting gehoord worden in de rechtszaal. De mate van bescherming van slachtoffers en bepaalde getuigen is wellicht om die reden op deze manier genormeerd voor het Internationaal Strafhof.

2.5 Afschermen persoonsgegevens slachtoffers

In deze subparagraaf wordt ten behoeve van de beantwoording van deelvraag 2 onderzocht in hoeverre persoonsgegevens van slachtoffers, met name naam en geboortedatum, kunnen worden afgeschermd tijdens de zitting ten behoeve van hun privacy en veiligheid. De beantwoording van deze deelvraag wordt in deze subparagraaf iets ruimer ingestoken door niet alleen in te gaan op huidige mogelijkheden om gegevens van slachtoffers tijdens de zitting af te schermen, maar ook te kijken hoe deze gegevens voorafgaand aan de zitting, in het strafdossier, kunnen worden afgeschermd. Het afschermen van persoonsgegevens van het slachtoffer begint namelijk niet pas op de zitting, maar al in een veel eerder stadium, namelijk bij de politie.
In de slotparagraaf wordt eveneens ingegaan op diverse mogelijkheden om het slachtoffer, en dus niet alleen diens persoonsgegevens, af te schermen tijdens de zitting. Het afschermen van het slachtoffer is zowel vanuit het oogpunt van privacy als vanuit de veiligheid van belang. Op die wijze kan worden voorkomen dat diens uiterlijk of identiteit bekend wordt bij zowel de verdachte als een breder publiek, bijvoorbeeld via ter terechtzitting aanwezige media of andere belangstellenden.

---

[211] EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*), par. 53.
[212] ICC, Rome Statute, Article 68(2).
[213] Å. Rydberg, 'Case Analysis: The Protection of the Interests of Witnesses – The ICTY in Comparison to the Future ICC', 12 *Leiden Journal of International Law* 12(2), 1999, p. 470.
[214] See also ICC, The Prosecutor v Ongwen, ICC-02/04-01/15, Decision on the 'Prosecution's application for in-court protective and special measures', 29 November 2016, par. 16.
[215] ICC, The Prosecutor v Ongwen, ICC-02/04-01/15, Decision on the 'Prosecution's application for in-court protective and special measures', 29 november 2016, par. 16.

Achtereenvolgend wordt ingegaan op wat de EU-Richtlijn minimumnormen slachtoffers en het EHRM bepalen over het afschermen van persoonsgegevens (2.5.1), de bescherming van het slachtoffer in het nationale slachtofferbeleid (2.5.2), afscherming van persoonsgegevens van slachtoffers en onderzoek daarnaar in afgelopen jaren (2.5.3), het gewijzigde artikel 149a Sv en het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken (2.5.4), afscherming van slachtoffergegevens (2.5.5) en de afscherming van persoonsgegevens in het nieuwe Wetboek van Strafvordering (2.5.6). Afgesloten wordt met een subparagraaf over mogelijke beschermingsmaatregelen in het Besluit slachtoffers van strafbare feiten en maatregelen in de herziene Persrichtlijn (2.5.7).

2.5.1 De EU-Richtlijn minimumnormen slachtoffers en het EHRM over het afschermen van persoonsgegevens van slachtoffers

Het afschermen van slachtoffergegevens moet worden bezien tegen de achtergrond van het bepaalde in de EU-Richtlijn minimumnormen slachtoffers van strafbare feiten die lidstaten verplicht zorg te dragen voor de bescherming van slachtoffers. Overweging 54 van de – inmiddels herziene – richtlijn plaatst de bescherming van het privéleven van het slachtoffer in het kader van het voorkomen van secundaire en herhaalde victimisatie, intimidatie en vergelding.[216] Ook artikel 18, waarin het recht op bescherming is opgenomen, bepaalt dat lidstaten ervoor moeten zorgen dat er maatregelen beschikbaar zijn die het slachtoffer en diens familie bescherming bieden tegen secundaire en herhaalde victimisatie, tegen intimidatie en tegen vergelding, alsook tegen het risico van emotionele of psychologische schade bij het slachtoffer, en die de waardigheid van het slachtoffer beschermen bij ondervraging of bij verhoor als getuige.
De mogelijkheden tot afschermen van slachtoffergegevens in ons nationale recht vloeien voort uit dit recht op bescherming van slachtoffers. Een uitwerking daarvan is opgenomen in artikel 51aa lid 3 sub b en c Sv. Op grond van deze bepalingen dient een individuele beoordeling te worden gemaakt van de specifieke beschermingsbehoeften en dienen beschermingsmaatregelen bij algemene maatregel van bestuur nader te worden uitgewerkt. De implementatie van de EU-richtlijn noopte verder niet tot een aanpassing van beschermingsmaatregelen ten behoeve van slachtoffers in formele wetgeving, zoals uit het hiernavolgende zal blijken, maar wel tot een kritische beschouwing van de rechtspraktijk en aanpassing daarvan via lagere regelgeving, waarover hierna meer.[217] De herziening van de EU-Richtlijn, de Victims' Rights Directive, uit mei 2026 legt de nadruk eveneens op de bescherming van het slachtoffer en de afstemming van beschermingsmaatregelen op de behoefte van het slachtoffer door een individuele beoordeling daarvan.[218]
Wat betreft de kwesties inzake de toegang van het publiek tot persoonsgegevens, erkent het EHRM dat de bevoegde nationale autoriteiten een beoordelingsmarge moeten hebben om een eerlijk evenwicht te vinden tussen enerzijds het belang van de openbaarheid van gerechtelijke procedures en anderzijds het belang van een partij of een derde om de vertrouwelijkheid van dergelijke gegevens te handhaven. De

[216] N. Ranzijn, J. Beijers, F. Augusteijn, S. Meijer en A. Pemberton, *De strafvorderlijke relevantie van persoonsgegevens van slachtoffers*, Raad voor de rechtspraak, juli 2022, te raadplegen via: https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/RM_Persoons_Slachtoffers.pdf, p. 12.
[217] Wet van 8 maart 2017, houdende implementatie van Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van de minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ (PbEU 2012, L 315).
[218] Zie o.a. art. 22 van de EU-Richtlijn.

omvang van deze marge hangt af van factoren zoals de aard en de ernst van de belangen die op het spel staan en de ernst van de inmenging.[219]

2.5.2 Bescherming van het slachtoffer in het nationale slachtofferbeleid

De afscherming van persoonsgegevens moet eveneens worden beschouwd tegen de achtergrond van het Nederlandse slachtofferbeleid. Bescherming van het slachtoffer kreeg als beleidsdoelstelling voor het eerst een plaats in het slachtofferbeleid in het visiedocument 'Recht doen aan slachtoffers' uit 2013.[220] De bescherming van slachtoffers vormt een belangrijk thema binnen het slachtofferbeleid. Een belangrijk aspect daarvan betreft de individuele beoordeling van slachtoffers, waarmee hun beschermingsbehoefte kan worden bepaald en zo nodig maatregelen kunnen worden getroffen. Een betere bescherming van het slachtoffer vormt nog steeds een van de beleidsdoelen van de Meerjarenagenda slachtofferbeleid 2025-2028.[221]

2.5.3 Afscherming van persoonsgegevens van slachtoffers: onderzoek sinds 2015

Over de afscherming van persoonsgegevens van slachtoffers zijn de afgelopen jaren diverse onderzoeken gepubliceerd. Wanneer verdachten via het procesdossier of via de behandeling van de zaak tijdens het onderzoek ter terechtzitting toegang hebben tot persoonlijke gegevens van het slachtoffer kunnen slachtoffers als gevolg daarvan een inbreuk op hun privacy ervaren. Tot voor kort werd deze privacy onvoldoende beschermd, zo bleek uit twee onderzoeken die het WODC in 2015 heeft gepubliceerd.[222] Uit genoemde onderzoeken volgde bovendien dat veel persoonlijke gegevens van slachtoffers in het strafdossier niet nodig zijn voor de verdediging en evenmin strafvorderlijk relevant zijn. In een beleidsreactie op deze onderzoeken werd daarom aangekondigd dat persoonlijke gegevens van slachtoffers niet meer standaard beschikbaar zouden worden gesteld aan de verdachte en zijn advocaat. Alleen de gegevens van het slachtoffer die de rechter nodig heeft voor het nemen van een beslissing in de strafzaak zouden in de processtukken moeten worden vermeld.[223]
In 2020 publiceerde Slachtofferhulp Nederland een witboek met daarin beschrijvingen van op welke wijze inbreuk werd gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van slachtoffers in het strafproces.[224] Uit dit witboek bleek dat persoonsgegevens van slachtoffers (nog steeds) op veel verschillende manieren en momenten werden vermeld in strafdossiers, dat deze gegevens werden voorgelezen tijdens de openbare terechtzitting en dat tot personen herleidbare informatie werd gepubliceerd in uitspraken op rechtspraak.nl.
Naar aanleiding van dit witboek dienden de Kamerleden Van Wijngaarden en Van Toorenburg een amendement in bij de behandeling van het Wetsvoorstel uitbreiding slachtofferrechten tot invoering van een nieuw derde lid in artikel 149a Sv, inhoudende dat in de processtukken en in stukken waarvan de kennisneming ingevolge het Wetboek van Strafvordering wordt toegestaan in bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te bepalen gevallen daarin aan te wijzen gegevens in het belang van de

---

[219] EHRM 25 februari 1997, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993 (*Z t. Finland*), par. 99.
[220] *Kamerstukken II* 2012/13, 33 552, nr. 2.
[221] *Kamerstukken II* 2024/25, 33 552, nr. 137.
[222] J.B.J. van der Leij, *Privacyrecht en slachtoffers. Een studie naar de grondslagen en juridische kaders van privacy van slachtoffers*, Den Haag: WODC 2015 en M. Malsch, N. Dijkman en A. Akkermans, *Het onzichtbare slachtoffer: privacy van slachtoffers binnen het strafprocesrecht*, Den Haag: WODC 2015.
[223] *Kamerstukken II* 2015/16, 33 552, nr. 17.
[224] Slachtofferhulp Nederland, *Privacy van het slachtoffer. Feit of fictie?*, 2020, te downloaden via https://www.slachtofferhulp.nl/globalassets/media/edvhs/campagne-edvhs-2022/witboek_online-versie_2022.pdf (laatstelijk geraadpleegd 10 juni 2026).

bescherming van de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer onvermeld blijven, tenzij deze gegevens voor door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn.[225]
Twijfels rezen evenwel over de vraag of persoonsgegevens van slachtoffers zomaar weggelaten konden worden uit het strafdossier.[226] Er zijn namelijk situaties waarin persoonsgegevens van slachtoffers nodig zijn voor de rechter om beslissingen te kunnen nemen.
In 2022 is daarom door onder meer een van de onderzoekers in het huidige onderzoek (Meijer) in opdracht van de Raad voor de rechtspraak onderzoek verricht naar de vragen welke persoonsgegevens van slachtoffers in welke dossierstukken voorkomen en waarom, maar ook wanneer deze gegevens nodig zijn voor de rechter om beslissingen te nemen.[227] Meer specifiek zijn de volgende deelvragen onderzocht: 1. Welke persoonsgegevens van slachtoffers komen in welke dossierstukken voor, en waarom?; 2. Welke persoonsgegevens van slachtoffers worden tijdens het onderzoek ter terechtzitting vermeld, en waarom?; 3. Wanneer zijn welke persoonsgegevens van slachtoffers strafvorderlijk relevant voor rechters? en; 4. Welke (beleids-)aanbevelingen zijn er op basis van het onderzoek te doen? Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van interviews met rechters, raadsheren en rechters-commissarissen en een dossieronderzoek.
Uit het onderzoek volgt dat persoonsgegevens van slachtoffers op verschillende plekken in het strafdossier voorkomen en op veel verschillende manieren en momenten kunnen worden voorgelezen tijdens de terechtzitting.[228] Sinds de opkomst van het internet en sociale media zijn slachtoffers bovendien makkelijker vindbaar, en dit kan het slachtoffer extra kwetsbaar maken.[229] Persoonsgegevens van het slachtoffer, zoals de naam en de geboortedatum, kunnen strafvorderlijk relevant zijn, omdat deze gegevens nodig zijn omwille van de informatie- en afbakeningsfunctie van de tenlastelegging, voor de bewijsbeslissing en/of voor de straftoemeting, zoals hierna nader zal worden toegelicht. Niettemin bestaan er mogelijkheden om persoonsgegevens van slachtoffers tijdens het proces af te schermen. De naam van het slachtoffer is vanwege de informatie- en afbakeningsfunctie van de tenlastelegging altijd strafvorderlijk relevant. Het strafbare feit moet voldoende specifiek zijn omschreven en de verdachte moet weten waar hij zich tegen moet verdedigen. De naam van het slachtoffer hoeft evenwel niet altijd in de tenlastelegging te staan. Zo is het ook mogelijk om onder nummer te worden vermeld en (beperkt) anoniem aangifte te doen. De leeftijd en niet zozeer de geboortedatum kan strafvorderlijke relevantie hebben. In het onderzoek vonden de onderzoekers evenwel dat in het dossier veelal de geboortedatum wordt vermeld. De leeftijd is strafvorderlijk relevant voor de kwalificatie van het strafbare feit bij seksuele misdrijven gepleegd met minderjarige slachtoffers. De leeftijd kan bovendien strafvorderlijk relevant zijn voor de straftoemeting of om de betrouwbaarheid van de verklaring van het slachtoffer als getuige te toetsen. Ook het adres van het slachtoffer kan strafvorderlijk relevant zijn in het kader van de informatie- en afbakeningsfunctie van de tenlastelegging indien dit adres het plaats delict betreft. In die situatie kan het adres ook strafvorderlijk relevant zijn voor de bewijsvraag. In het kader van de bewijsvraag kan het adres eveneens strafvorderlijk relevant zijn om de betrouwbaarheid van een getuigenverklaring te toetsen. Verder kan het adres relevant zijn in het kader van de sanctieoplegging wanneer de rechter een locatieverbod, contactverbod of gebiedsverbod oplegt. In de praktijk kan soms evenwel worden volstaan met alleen de straatnaam. Het e-mailadres en het telefoonnummer kunnen tot slot soms strafvorderlijk relevant zijn voor de bewijsvraag.
Tijdens het onderzoek ter terechtzitting kunnen de naam, het adres, het telefoonnummer, het emailadres en de leeftijd van het slachtoffer worden genoemd, indien deze gegevens redelijkerwijs van belang zijn

[225] *Kamerstukken II* 2020/21, 35 349, nr. 7 (amendement van de leden Van Wijngaarden en Van Toorenburg)
[226] *Kamerstukken II* 2019/20, 33 552, nr. 61; Van der Leij 2015, p. 12;
[227] Ranzijn, Beijers, Augusteijn, Meijer en Pemberton 2022.
[228] Ranzijn, Beijers, Augusteijn, Meijer en Pemberton 2022, p. 6 en 48-49.
[229] Ranzijn, Beijers, Augusteijn, Meijer en Pemberton 2022, p. 6.

voor enig door de rechter te nemen beslissing en deze gegevens met dat doel staan vermeld op bijvoorbeeld de tenlastelegging die door de officier van justitie aan het begin van het onderzoek ter terechtzitting wordt voorgedragen of in andere stukken. Er zijn echter ook mogelijkheden om de naam van het slachtoffer onvermeld te laten, namelijk: het slachtoffer aanspreken als 'aangever', 'slachtoffer', of 'benadeelde partij' of, ingeval van meerdere slachtoffers, bij nummer.[230]
Het vermelden van persoonsgegevens van slachtoffers in de processtukken of ter terechtzitting dient een strafvorderlijk doel, namelijk de informatie- en afbakeningsfunctie van de tenlastelegging, maar is niet altijd nodig.[231] Het onvermeld laten van de naam van het slachtoffer kan op initiatief van het openbaar ministerie worden gedaan wanneer het van oordeel is dat dit nodig is vanwege de kwetsbaarheid van het slachtoffer. Ook kan het slachtoffer hiertoe zelf een verzoek doen. Onduidelijk is echter of slachtoffers voor de zitting geïnformeerd worden over de mogelijkheid van openbaring van hun persoonsgegevens tijdens de zitting.[232] Onderzoekers hebben om die reden aanbevolen om standaard aan hen te vragen of zij akkoord zijn met het noemen van hun (volledige) naam tijdens de zitting.[233] Zelfs wanneer de naam van het slachtoffer wel al in het dossier wordt genoemd omwille van strafvorderlijke redenen en dus bekend is bij de verdachte, zou het afschermen van de naam tijdens de zitting het slachtoffer kunnen beschermen tegen derden, zoals de (sociale) media.[234]

2.5.4 Het gewijzigde artikel 149a Sv en het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken

Bij de (gedeeltelijke) inwerkingtreding van de Wet uitbreiding slachtofferrechten op 1 juli 2025 is het gewijzigde artikel 149a Sv in werking getreden waarvan het derde lid bepaalt dat in de processtukken en in stukken waarvan de kennisneming ingevolge dit wetboek wordt toegestaan in bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te bepalen gevallen bepaalde daarin aan te wijzen gegevens in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer onvermeld blijven, tenzij deze gegevens voor door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn.
Gelijktijdig is het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken in werking getreden.[235] Dit besluit bepaalt dat persoonsgegevens van slachtoffers niet meer standaard in het strafdossier worden opgenomen, tenzij de rechter deze gegevens nodig heeft voor het nemen van een beslissing in de strafzaak. Op deze wijze wordt beoogd de spanning tussen de privacy van het slachtoffer en een behoorlijke en eerlijke berechting van de verdachte te vermijden. Uitgangspunt in dit besluit is dat slachtoffergegevens bij de bron worden weggelaten door degene die het processtuk opstelt, in veel gevallen de politie of de officier van justitie. In lijn met artikel 149a lid 3 Sv 'blijven' de daarin bedoelde gegevens 'onvermeld'. In het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken is geregeld welke gegevens onvermeld dienen te blijven in de processtukken (adres, woonplaats, telefoonnummer, e-mailadres, verblijfplaats, geboorteland, geboorteplaats en Burgerservicenummer) (art. 1) en in welke gevallen dit moet gebeuren. Het besluit beperkt de verplichting tot het weglaten van deze gegevens tot twee categorieën processtukken, te weten alle processen-verbaal van opsporingsambtenaren (art. 2) en alle stukken die het openbaar ministerie zelf produceert, zoals vorderingen, bevelen en tenlasteleggingen (art. 3). Criterium voor het achterwege laten van de gegevens is in beide gevallen of deze gegevens redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor enige te nemen beslissing van de rechter. Voor andere documenten, die niet onder de verantwoordelijkheid van de officier van justitie tot stand zijn gekomen

[230] Ranzijn, Beijers, Augusteijn, Meijer en Pemberton 2022, p. 53.
[231] Ranzijn, Beijers, Augusteijn, Meijer en Pemberton 2022, p. 53.
[232] Ranzijn, Beijers, Augusteijn, Meijer en Pemberton 2022, p. 53.
[233] Ranzijn, Beijers, Augusteijn, Meijer en Pemberton 2022, p. 53.
[234] Ranzijn, Beijers, Augusteijn, Meijer en Pemberton 2022, p. 53.
[235] Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken (*Stb.* 2025, 29), inwtr. 1 juli 2025 (*Stb*. 2025, 162).

geldt dat de officier van justitie geen bevoegdheid heeft om daarin vermelde slachtoffergegevens te laten verwijderen. Wel kan de officier van justitie in dat geval de betreffende persoon (bijvoorbeeld de rechter-commissaris of een deskundige) verzoeken gegevens weg te laten of een verbeterd stuk in te sturen.[236] Ook door andere organisaties in de strafrechtsketen die niet genoemd staan in het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken wordt gewerkt aan het vergroten van het bewustzijn bij professionals om de privacy van het slachtoffer in het strafprocesrecht te vergroten. Zo zorgt SHN er bijvoorbeeld voor dat persoonsgegevens worden weggelaten bij vorderingen tot schadevergoeding die het slachtoffer in diens rol als benadeelde partij indient. Slachtoffers worden hier zelf ook op gewezen in het huidige schadevergoedingsformulier.[237]
Volgens de toelichting op het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken zijn de naam en de geboortedatum van het slachtoffer in het algemeen strafvorderlijk relevant, omdat het strafbare feit voldoende specifiek moet zijn omschreven in de tenlastelegging en de verdachte moet weten waar hij zich tegen moet verdedigen. De combinatie van de naam en de geboortedatum maakt bovendien dat de identiteit van het slachtoffer met voldoende duidelijkheid kan worden vastgesteld. Van gegevens die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor door de rechter te nemen beslissingen – en die dus niet achterwege kunnen worden gelaten – kan sprake zijn indien deze rechtstreeks verband houden met het strafbare feit. Bij een straatroof is het bijvoorbeeld niet nodig om in het proces-verbaal van aangifte of in de tenlastelegging het adres of telefoonnummer van het slachtoffer te vermelden. In geval van een woninginbraak is het evenwel onvermijdelijk om het adres als plaats delict te vermelden, omdat de verdachte moet weten tegen welke woninginbraak hij zich moet verdedigen, vooral indien hij verdacht wordt van meerdere inbraken. Bij verdenking van belaging kunnen zowel het adres als het telefoonnummer van het slachtoffer strafvorderlijk relevant zijn. In het vonnis kunnen in het kader van de sanctieoplegging voorwaarden of maatregelen worden opgelegd, zoals een gebieds-, contact- of locatieverbod, waarvoor vermelding van bepaalde slachtoffergegevens relevant zijn omdat duidelijk moet zijn wie het slachtoffer niet meer mag contacteren of waar de veroordeelde niet meer mag komen.[238] In uitzonderlijke gevallen kan evenwel alleen de straatnaam worden weergegeven. De geboortedatum van het slachtoffer is strafvorderlijk relevant voor de kwalificatie van een seksueel misdrijf, maar daar zou ook kunnen worden volstaan met enkel het noemen van de leeftijd van het slachtoffer (ten tijde van het plegen van het strafbare feit).[239]

2.5.5 Afscherming van slachtoffergegevens

Uit voorgaande paragraaf volgt dat sommige slachtoffergegevens, met name de naam en de geboortedatum, onverminderd strafvorderlijk relevant blijven. Er bestaan evenwel ook mogelijkheden om persoonsgegevens af te schermen. De Aanwijzing slachtoffers in het strafproces uit 2024 biedt daartoe de mogelijkheid van domiciliekeuze of aangifte of verhoor onder nummer om zo bepaalde persoonsgegevens, zoals de naam en het adres van het slachtoffer, buiten het strafdossier te houden.[240] Elk slachtoffer mag domicilie kiezen. In geval van domiciliekeuze geeft het slachtoffer bij aangifte of verhoor een ander adres op dan zijn woonadres, zoals het adres van een slachtofferhulporganisatie, raadsman, werkgever of familielid. Het woonadres is wel bekend bij de politie en het openbaar ministerie, maar wordt afzonderlijk geregistreerd en niet gevoegd bij de processtukken. Ook wordt het

[236] Toelichting op het Besluit, p. 7.
[237] Meerjarenagenda slachtofferbeleid 2025-2028: ‘Meer recht doen’ van de staatssecretaris Rechtsbescherming d.d. 25 juni 2025, *Kamerstukken II* 2024/25, 33 552, nr. 137, p. 12.
[238] Toelichting bij *Stcrt*. 2025, 29, p. 6.
[239] Ranzijn, Beijers, Augusteijn, Meijer en Pemberton 2022.
[240] Aanwijzing slachtoffers in het strafproces (2024A001) van het College van procureurs-generaal d.d. 1 maart 2024, *Stcrt*. 2024, 4318.

op termijn mogelijk dat stukken digitaal worden verstuurd via www.mijnslachtofferzaak.nl. Is geen van het voorgaande mogelijk, dan kan volgens de Aanwijzing slachtoffers in het strafproces bij uitzondering worden gekozen voor een overheidsdomicilieadres. In elke regio bestaat een adres bij een overheidsorganisatie waar politie en justitie post naartoe kunnen sturen. Die adressen zijn bekend bij politie en justitie en kunnen bij de individuele beoordeling van de beschermingsbehoefte worden meegenomen. De overheidsinstantie zorgt ten slotte weer dat de post bij betrokkene terechtkomt.[241]
De wet voorziet niet in de mogelijkheid om anoniem aangifte te doen.[242] Gelet op het uitgangspunt van interne openbaarheid en de mogelijkheden die de verdachte moet hebben om de betrouwbaarheid van belastende informatie te beoordelen en deze desgewenst te weerspreken, dienen gegevens over de identiteit van getuigen in beginsel te worden vermeld in het dossier. Het wetboek biedt evenwel ruimte voor het geheel of gedeeltelijk afschermen van de identiteit van (het slachtoffer als) de getuige. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de bedreigde getuige, de beperkt anonieme getuige en de aangifte onder nummer.[243]
Een slachtoffer dat een gegrond vermoeden heeft dat een aangifte of verhoor kan leiden tot bijvoorbeeld gevaar voor de persoonlijke veiligheid of veiligheid van anderen, kan aangifte onder nummer doen of worden verhoord onder nummer. Dit houdt in dat de naam, geboortedatum en adresgegevens niet worden opgenomen in de aangifte of het proces-verbaal van verhoor en het slachtoffer met een specifieke code wordt aangeduid. Deze gegevens zijn wel bekend bij de politie en het openbaar ministerie, maar worden apart geregistreerd.[244]
Aan een slachtoffer dat vervolgens gehoord moet worden als getuige bij de rechter-commissaris of ter terechtzitting wordt ingevolge artikel 27a Sv in beginsel gevraagd naar diens naam, voornamen, geboorteplaats, geboortedatum, inschrijfadres en verblijfadres om diens identiteit vast te stellen. Het slachtoffer kan evenwel als beperkt anonieme getuige worden gehoord door de rechter-commissaris (art. 190 lid 3 Sv) of de zittingsrechter (art. 290 lid 3 Sv). Daarbij kan eventueel op grond van artikel 186a lid 1 Sv worden bepaald dat, in het belang van het onderzoek, de raadsman niet aanwezig mag zijn bij het verhoor. Het gaat hier om gewone getuigen, niet om bedreigde getuigen (art. 226a Sv). De mogelijkheid van het achterwege laten van vragen naar bepaalde persoonsgegevens is gecreëerd voor gevallen waarin het te ver gaat de getuige geheel in anonimiteit te hullen.[245] Het anoniem horen kan ambtshalve door de rechter-commissaris c.q. rechtbank ter terechtzitting geschieden, op vordering van de officier van justitie of op verzoek van de verdachte of de getuige (dus ook: slachtoffer als getuige). Het beslissingscriterium is dat er een gegrond vermoeden bestaat dat de getuige in verband met het afleggen van diens verklaring overlast zal ondervinden of in de uitoefening van zijn beroep zal worden belemmerd. Voor wat betreft de getuige die in verband met het afleggen van zijn verklaring overlast zal ondervinden, moet volgens de toelichting vooral worden gedacht aan een getuige wiens ruiten worden ingegooid of aan wie ‘een nachtelijk bezoek’ wordt gebracht. Het voorkomen van belemmering in de uitoefening van het beroep betreft met name leden van arrestatieteams of pseudokopers.[246] De rechter-commissaris c.q de voorzitter van de rechtbank neemt in dat geval maatregelen om de onthulling van de gegevens van het slachtoffer te voorkomen. Zij kunnen bijvoorbeeld de kennisname van bepaalde antwoorden van de getuige aan de officier van justitie, de verdachte en diens raadsman onthouden of

[241] Aanwijzing van het College van procureurs-generaal d.d. 1 mei 2024 Slachtoffers in het strafproces (2024A001), *Stcrt*. 2024, 4318, par. 3.4 en toelichting respondent OvJ.
[242] Corstens/ Borgers en Kooijmans 2021, p. 81.
[243] Zo wordt ook benadrukt in *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 554.
[244] Aanwijzing van het College van procureurs-generaal d.d. 1 mei 2024 Slachtoffers in het strafproces (2024A001), *Stcrt*. 2024, 4318, par. 3.5.
[245] Corstens/ Borgers en Kooijmans 2021, p. 441.
[246] *Kamerstukken II* 1991/92, 22 483, nr. 3, p. 36-37.

kunnen de getuige toestaan zich te vermommen of zich zonder toestemming van de verdachte te verwijderen (art. 296 lid 2 Sv).[247]

2.5.6 Afscherming persoonsgegevens in het nieuwe Wetboek van Strafvordering

De bescherming van het slachtoffer heeft ook een plek gekregen in het nieuwe Wetboek van Strafvordering. Het voorkomen van secundaire victimisatie wordt in de Nota naar aanleiding van de verslagen een belangrijk aspect genoemd van een strafvordering die recht doet aan de belangen van het slachtoffer (in nieuw Sv ondergebracht in artikel 1.1.4). Bij het voorkomen van secundaire victimisatie is het doel om het slachtoffer zo te behandelen dat het niet nog eens slachtoffer wordt; ditmaal niet van het strafbaar feit, maar van het strafproces. Deze doelstelling is niet expliciet opgenomen in het Wetboek van Strafvordering, maar maakt wel degelijk deel uit van de ratio van slachtofferrechten die in het wetboek zijn vastgelegd.
Het huidige artikel 149a lid 3 Sv over het afschermen van persoonsgegevens van het slachtoffer in processtukken is ongewijzigd overgenomen in het nieuwe artikel 1.8.11 Sv.[248] Volgens het derde lid van dit artikel blijven bepaalde gegevens in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer onvermeld in de processtukken, tenzij deze gegevens voor door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn. De algemene maatregel van bestuur waar in de bepaling en de Kamerstukken naar wordt verwezen betreft het (per 1 juli 2025 in werking getreden) Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken.[249]
In de Kamerstukken wordt voorts de ook thans geldende en hiervoor in paragraaf 2.5.5 geschetste ratio van de wettelijke regeling onderstreept die ervan uitgaat dat met het oog op het uitgangspunt van interne openbaarheid en de mogelijkheden die de verdachte moet hebben om de betrouwbaarheid van belastende informatie te beoordelen en deze desgewenst te weerspreken, gegevens over de identiteit van getuigen dienen te worden vermeld in het dossier. Alleen in uitzonderlijke gevallen biedt het wetboek daarom ruimte voor het geheel of gedeeltelijk afschermen van de identiteit van de getuige en/of het slachtoffer. Hierbij kan worden gedacht aan de bedreigde getuige, de beperkt anonieme getuige en de aangifte onder nummer.
De regeling van de beperkt anonieme getuige in artikel 190 lid 3 resp. 290 lid 3 Sv wordt ongewijzigd overgenomen in het nieuwe Wetboek van Strafvordering in de artikelen 2.10.31 lid 2 en 2.10.32 respectievelijk 4.2.37 lid 2 NSv. Nieuw is ook dat de identificatie van de getuige veel beperkter is in het nieuwe wetboek: de rechter-commissaris respectievelijk de voorzitter van de rechtbank vraagt de getuige slechts naar zijn beroep en of hij bloed- of aanverwant is van de verdachte, en zo ja, in welke graad (art. 2.10.31 lid 1 resp. 4.2.37 lid 1 NSv). De nieuwe regeling bepaalt voorts, anders dan in het huidige wetboek, expliciet dat de rechter-commissaris kan beletten dat naar identificerende gegevens wordt gevraagd (art. 2.10.32 lid 1 NSv) en dat hij de maatregelen neemt die redelijkerwijs nodig zijn om onthulling van deze gegevens te voorkomen. Hij is daartoe bevoegd gegevens in processtukken onvermeld te laten (art. 2.10.32 lid 2 NSv). Bovendien wordt in het nieuwe wetboek expliciet bepaald dat dit meebrengt dat de identiteitsgegevens ook niet worden geverbaliseerd (art. 2.10.31 lid 3 NSv).
Het doen van aangifte onder nummer, iets dat thans al in de praktijk mogelijk is, krijgt in het nieuwe wetboek een wettelijke basis. Als er een gegrond vermoeden bestaat dat de aangever in verband met het afleggen van zijn verklaring ernstige overlast zal ondervinden of in de uitoefening van zijn beroep ernstig zal worden belemmerd, kan in beginsel onder nummer aangifte worden gedaan (artikel 2.2.7 lid

[247] Art. 190 lid 3 en art. 290 lid 3 Sv. S.V. Pelser, aant. 3 bij art. 290 Sv, in: C.P.M. Cleiren, J.H. Crijns en M.J. Dubelaar, *T&C Strafvordering* Deventer: Kluwer 2025.
[248] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 251.
[249] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 554.

2, in samenhang met de artikelen 2.3.3 lid 3 en 2.3.4 NSv).[250] Bij ernstige overlast valt te denken aan situaties waarin door het afleggen van de verklaring de persoonlijke vrijheid van de getuige of de veiligheid van anderen in gevaar wordt gebracht. Bij ernstige beroepsmatige belemmeringen gaat het steeds om de situatie waarin voorzienbaar is dat het afleggen van een verklaring ertoe leidt dat iemand zijn functie niet of in sterk verminderde mate kan uitoefenen.[251] Het zal van de omstandigheden van het geval afhangen hoe concreet de informatie is die tot het gegronde vermoeden leidt.[252] Of in een concreet geval sprake is van een dergelijk gegrond vermoeden moet eerst worden beoordeeld door de opsporingsambtenaar die de aangifte opneemt. Vervolgens dient de officier van justitie of de hulpofficier van justitie toestemming te verlenen voor het doen van aangifte onder nummer.[253] Het strafvorderlijk uitgangspunt blijft wel dat het afleggen van een verklaring zoveel mogelijk op naam gebeurt.[254]

2.5.7 Beschermingsmaatregelen voor slachtoffers van strafbare feiten tijdens de terechtzitting

In de slotparagraaf wordt, als gezegd, ingegaan op diverse mogelijkheden om het slachtoffer zelf, en dus niet alleen diens persoonsgegevens, af te schermen tijdens de zitting. De afscherming van het slachtoffer ter terechtzitting dient eveneens te worden beschouwd tegen de achtergrond van het recht op bescherming van artikel 18 EU-Richtlijn minimumnormen slachtoffers. De beschermingsmaatregelen waaraan in dat artikel wordt gerefereerd omvatten zo nodig ook door het nationale recht bepaalde procedures voor de fysieke bescherming van het slachtoffer en zijn familieleden. Artikel 19 regelt daarnaast het recht om contact tussen het slachtoffer en de dader te vermijden. Het eerste lid bepaalt dat de lidstaten de voorwaarden scheppen waaronder contact tussen het slachtoffer en, zo nodig, zijn familieleden en de dader kan worden vermeden in gebouwen waar de strafprocedure wordt gevoerd, tenzij de strafprocedure dit contact vereist. Het tweede lid schrijft daarnaast voor dat nieuwe gerechtsgebouwen afzonderlijke wachtruimten voor slachtoffers hebben.
Als gevolg van de implementatie van de EU-Richtlijn minimumnormen slachtoffers is het Besluit slachtoffers van strafbare feiten in werking getreden.[255] De implementatiewet van deze richtlijn delegeert een aantal onderwerpen naar algemene maatregel van bestuur, waaronder de maatregelen tot bescherming van slachtoffers en de individuele beoordeling die slachtoffers dienen te krijgen om specifieke beschermingsbehoeften te onderkennen en te bepalen en in hoeverre bijzondere maatregelen nodig zijn in het strafproces en de fase van tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen.[256] De richtlijn, meer in het bijzonder de artikelen 18 en 19, gaven geen aanleiding tot aanpassing van de Nederlandse wetgeving. Voor zover praktische, administratieve voorschriften nodig waren, zijn deze uitgewerkt in het Besluit slachtoffers van strafbare feiten. Artikel 12 van dit besluit bevat een aantal beschermingsmaatregelen waarmee persoonsgegevens van slachtoffers kunnen worden afgeschermd tijdens het onderzoek ter terechtzitting ten behoeve van hun privacy en veiligheid, daaronder begrepen hun specifieke beschermingsbehoeften.
Het betreft in de eerste plaats maatregelen inhoudende dat geen oogcontact kan plaatsvinden tussen slachtoffer en verdachten. Deze maatregel kan inhouden dat verhoor plaatsvindt per videoconferentie

[250] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 250.
[251] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 250.
[252] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 250.
[253] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 250.
[254] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 250.
[255] Besluit van 24 augustus 2016, houdende regels voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, *Stb*. 2016, 310, inwtr. 1 april 2017, *Stb*. 2017, 128 (laatstelijk gewijzigd bij *Stb*. 2022, 880, inwtr. per 1 juli 2022, *Stb*. 2022, 260).
[256] Nota van toelichting bij *Stb*. 2022, 880, p. 8.

als bedoeld in artikel 131a Sv en 78 Sr. Onder videoconferentie wordt verstaan het horen, verhoren of ondervragen per videoconferentie, waarbij een directe beeld- en geluidsverbinding tussen betrokkenen tot stand komt. Er kunnen ook andere, praktische voorzieningen worden getroffen, zoals het plaatsen van een scherm zodat oogcontact onmogelijk is en het gebruikmaken van stemvervorming en/of gezichtsvermomming. Deze praktische voorzieningen zijn niet expliciet geregeld in het Besluit, maar vinden hun wettelijke basis in artikel 12 van het Besluit. Op grond van het Besluit kunnen ook maatregelen worden genomen inhoudende dat het slachtoffer in de rechtszaal kan worden verhoord zonder daar aanwezig te zijn. Ook in dit geval kan videoconferentie als bedoel in artikel 131a Sv en 78 Sr worden toegepast. Dat houdt in dat een directe beeld- en geluidsverbinding tot stand wordt gebracht. Het gebruik van videoconferentie is geen verplichting, maar kan worden ingezet in gevallen waar in het Wetboek van Strafvordering de bevoegdheid wordt gegeven tot het horen, verhoren of ondervragen van personen. Slachtoffers kunnen via video-verbinding de zaak volgen en een verhoor van het slachtoffer als getuige of het uitoefenen van het spreekrecht door een slachtoffer kan via videoconferentie plaatsvinden.[257]

Het huidige artikel 131a Sv over het gebruik van videoconferentie is overgenomen in artikel 1.11.3 (nieuw) Sv. Ten opzichte van de huidige bepaling is de situatie toegevoegd waarin een recht bestaat op het bijwonen van een verhoor of een zitting per videoconferentie. Onder videoconferentie wordt daardoor mede begrepen het totstandbrengen van een directe beeld- en geluidsverbinding tussen betrokkenen teneinde een persoon in staat te stellen als toehoorder een verhoor of zitting bij te wonen, ook als deze persoon niet wordt ondervraagd of verhoord.[258]

Op grond van het huidige tweede lid van artikel 131a Sv kan de rechter op het onderzoek ter terechtzitting besluiten om het horen, verhoren of ondervragen van bijvoorbeeld het slachtoffer via videoconferentie te laten plaatsvinden. De rechter neemt in diens afweging het belang van de zaak in aanmerking en weegt daarbij af of, en zo ja, in hoeverre, de toepassing van videoconferentie in de gegeven situatie strijdig is met, of juist strekt ter bescherming van alle in het geding zijnde belangen. De rechter dient alle betrokkenen gelegenheid te geven hun mening te geven.[259] Het nieuwe Wetboek van Strafvordering voegt daaraan toe dat het slachtoffer in diens hoedanigheid als te horen, verhoren of ondervragen persoon ook een verzoek kan indienen tot toepassing van videoconferentie. Dat kan bijvoorbeeld in diens rol als spreekgerechtigde of getuige. Het slachtoffer kan ook een verzoek indienen om de zitting via videoconferentie te volgen. De officier van justitie kan dit ook met het oog op de belangen van het slachtoffer vorderen. In de memorie van toelichting op het nieuwe Wetboek van Strafvordering wordt benadrukt dat het uitoefenen van het spreekrecht via videoconferentie alleen plaatsvindt op verzoek van de spreekgerechtigde of met diens instemming. Bij het eventuele voornemen tot berechting van de verdachte via videoconferentie, moet de spreekgerechtigde dan ook tijdig in staat worden gesteld zijn standpunt daarover kenbaar te maken.[260] In de belangenafweging die de rechter maakt ligt het onzes inziens voor de hand dat ook wordt meegewogen of voor de verdachte van een ernstig misdrijf die in voorlopige hechtenis verblijft een verschijningsplicht in persoon geldt ingevolge

---

[257] Art. 12 Besluit slachtoffers van strafbare feiten en bijbehorende toelichting, *Stb*. 2016, 310, laatstelijk gewijzigd door *Stb*. 2022, 180, inwtr. per 1 juli 2022 (*Stb*. 2022, 260) (hierna: het Besluit slachtoffers van strafbare feiten) jo. 131a en 78a Sv jo. Besluit videoconferentie, *Stb*. 2006, 275 en 610, laatstelijk gewijzigd bij *Stb*. 2022, 465. Zie ook M. de Hoon, M. Hirsch Ballin en S. Bollen, *De verdachte in beeld. Eisen en waarborgen voor het gebruik van videoconferentie ten aanzien van de verdachte in het Nederlands strafproces in rechtsvergelijkend perspectief*, Den Haag: WODC 2020.

[258] *Kamerstukken II* 2022/23, 36 327, nr. 3, p. 318.

[259] *Kamerstukken II* 2022/23, 36 327, nr. 3, p. 320-321.

[260] *Kamerstukken II* 2022/23, 36 327, nr. 3, p. 321.

artikel 258a Sv voor de inhoudelijke behandeling van de zaak respectievelijk artikel 363 Sv voor de uitspraak.[261] Een nadere uitwerking is voorzien in het Besluit videoconferentie.[262]
Tot slot mag in het kader van de beschermingsmaatregelen voor slachtoffers van strafbare feiten tijdens de terechtzitting niet de Persrichtlijn 2025 onvermeld blijven. De (herziene) Persrichtlijn van de Rechtspraak van 1 juli 2025 zet de lijn van de Persrichtlijn uit 2013 voort door te bepalen dat tijdens strafzittingen geen beeld- en geluidsopnamen worden gemaakt van onder meer getuigen en slachtoffers. Journalisten kunnen hen zelf verzoeken om toestemming voor het maken van beeld- en geluidsopnamen, maar de rechter kan het maken van beeld- en geluidsopnamen dan alsnog verbieden als de opnamen schuren met de privacy en veiligheid van procesdeelnemers of het goede verloop van de zitting. Voor het opnemen van de behandeling van een slachtofferverklaring moet uitdrukkelijk toestemming zijn verleend. Die toestemming moet bovendien bekend zijn bij de afdeling communicatie.[263] Over het noemen van namen van slachtoffers vermeldt de huidige Persrichtlijn overigens niets.

2.6 Maatregelen ten behoeve van de veiligheid van procespartijen en -deelnemers

In paragraaf 2.5 zijn de maatregelen geschetst die kunnen worden genomen ten behoeve van de bescherming van slachtoffers. In deze paragraaf wordt ingegaan op de beschermingsmaatregelen die kunnen worden genomen voor procespartijen, zoals de officier van justitie, en procesdeelnemers, zoals rechters. Als uitgangspunt geldt dat functionarissen werkzaam in het strafproces zichtbaar zijn en in beginsel onder hun eigen naam werken. Dat uitgangspunt past, zo wordt benadrukt in de Nota van toelichting op het verslag bij het nieuwe Wetboek van Strafvordering, bij de vereisten die voortvloeien uit het recht op een eerlijk proces, zoals de openbaarheid van de behandeling en berechting door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht. De kenbaarheid van deze functionarissen draagt bovendien bij aan het vertrouwen in de instanties waarvoor zij werken.[264]
Er kunnen evenwel redenen zijn om genoemde functionarissen af te schermen of te beveiligen en daartoe kunnen ook maatregelen worden genomen. De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van procesdeelnemers is ingevolge artikel 6 lid 1 EVRM een van de gronden om een uitzondering te maken op de externe openbaarheid.[265] De veiligheid van de procesdeelnemers wordt niet expliciet in deze bepaling genoemd. Wel zou op deze grond kunnen worden besloten om veiligheidsmaatregelen te treffen die de toegankelijkheid van de terechtzitting beperken aangezien bij concrete bedreigingen jegens een van de professionele procesdeelnemers de veiligheid van alle aanwezigen en de goede rechtspleging in het geding zijn. Ten aanzien van de veiligheid van openbare aanklagers bestaat op internationaal niveau bovendien de waarborg dat '*prosecutors and their families shall be physically protected by the authorities when their personal safety is threatened and as a result of the discharge of prosecutorial functions.*'[266] Volgens de Nota van toelichting op het verslag bij het nieuwe Wetboek van Strafvordering is het in eerste instantie ter beoordeling van de werkgever welke maatregelen in een bepaalde situatie

[261] Wet uitbreiding slachtofferrechten van 21 april 2021, *Stb*. 2021, 220 (inwtr. 1 juli 2024, *Stb*. 2024, 149)
[262] Besluit videoconferentie, *Stb*. 2006, 275 en 610, laatstelijk gewijzigd bij *Stb*. 2022, 465.
[263] Persrichtlijn 2025, p. 15-16, te raadplegen via https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/herziene-persrichtlijn-2025.pdf (laatstelijk geraadpleegd 23 juli 2026).
[264] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 248; zie ook artikel 6 EVRM, artikel 121 Grondwet, artikel 4 Wet op de rechterlijke organisatie en de artikelen 4.2.3 en 4.2.6 Nieuw Wetboek van Strafvordering.
[265] Art. 269 lid 1 Sv. Deze bepaling wordt als gezegd overgenomen in artikel 4.2.3 Sv (nieuw), zie ook *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 248.
[266] https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/guidelines-role-prosecutors par. 5.

passen en proportioneel zijn, waarbij het uitgangspunt steeds dient te zijn dat zeer terughoudend wordt omgegaan met maatregelen die ertoe dienen om de identiteit van de betrokken functionarissen af te schermen, omdat het tegen de achtergrond van de vereisten van een eerlijk strafproces in beginsel niet wenselijk is dat de betrokken functionarissen daaraan anoniem deelnemen.[267] Daarom dient voordat wordt besloten tot het afschermen van de identiteit van functionarissen, zoals de mogelijkheid om te werken onder nummer in plaats van eigen naam, altijd te worden bezien of minder ingrijpende oplossingen mogelijk zijn.[268]
Wanneer een zaak met gesloten deuren wordt behandeld, kan desondanks de identiteit van degenen die herkenbaar op de zitting aanwezig zijn door de andere aanwezigen op relatief eenvoudige wijze worden achterhaald. Het volledig afschermen van de identiteit van de op de zitting aanwezige rechters en officieren van justitie is daarmee feitelijk niet mogelijk.[269]
Voor het afschermen van de identiteit van rechters bestaat geen wettelijke mogelijkheid. In de Nota van toelichting op het verslag bij het wetsvoorstel voor een nieuw Wetboek van Strafvordering wordt beargumenteerd dat dit niet wenselijk is vanuit het vereiste dat de zaak wordt behandeld door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht.[270] De namen van rechters zullen ook bij procespartijen bekend moeten zijn zodat zij kunnen onderzoeken of de rechters in een specifieke zaak – zoals mag worden verwacht – onafhankelijk en onpartijdig zijn en dat zij, mochten ze menen dat er feiten en omstandigheden zijn waardoor de rechterlijke onpartijdigheid schade zou kunnen leiden, kunnen verzoeken om wraking.[271] Bovendien moet het eindvonnis de namen bevatten van de rechters door wie het vonnis is gewezen zodat kan worden gecontroleerd door welke rechters de beslissing is genomen.[272]
De naam van de officier van justitie hoeft daarentegen niet in het vonnis te worden vermeld. In uitzonderlijke gevallen staat de wettelijke regeling dan ook niet in de weg aan het werken ‘onder nummer’ door officieren van justitie als dat vanwege zwaarwegende redenen nodig is.
De herkenbaarheid van de officier van justitie op de zitting kan worden beperkt. Een verzoek daartoe werd voorheen besproken door de commissie Veilig Opsporen en Vervolgen (VOV).[273] Met ingang van 1 april 2025 worden dergelijke verzoeken behandeld door de Centrale Toetsingscommissie (CTC) die het College van procureurs-generaal op dit punt adviseert.[274] In de per 1 mei 2026 in werking getreden Aanwijzing advisering door de Centrale toetsingscommissie is advisering door de CTC en toestemming van het College vereist voor het ‘treffen van maatregelen die verband houden met de naamsbekendheid en herkenbaarheid van de officier van justitie en advocaten-generaal in strafzaken’.[275] De CTC adviseerde het College van procureurs-generaal al over de voorgenomen inzet van bepaalde bijzondere opsporingsbevoegdheden en methodieken. Dit interne adviesorgaan van het openbaar ministerie bestaat

[267] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 248.
[268] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 248.
[269] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 248.
[270] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 248.
[271] Art. 6.2.1 Sv (nieuw)
[272] Art. 4.3.20 Sv (nieuw)
[273] D. Schouten en F. Tijmstra 2022, ‘Tientallen officieren van justitie willen minder herkenbaar zijn in grote strafzaken vanwege dreigingen’, *EenVandaag* d.d. 19 januari 2022, te raadplegen via https://eenvandaag.avrotros.nl/artikelen/tientallen-officieren-van-justitie-willen-minder-herkenbaar-zijn-in-grote-strafzaken-vanwege-dreigingen-131756.
[274] Nieuwsbericht OM d.d. 1 april 2025, www.om.nl/actueel/nieuws/2025/04/01/toetsing-beperkte-herkenbaarheid-officieren-in-strafzaken-gewijzigd (laatstelijk geraadpleegd op 14 juni 2026).
[275] Aanwijzing advisering door de Centrale toetsingscommissie (2026A001) van het College van procureurs-generaal, *Stcrt*. 2026, 15250 (inwtr. 1 mei 2026), par. 3.

uit leden van het openbaar ministerie en de politie.[276] Het College van procureurs-generaal neemt op basis van het advies een beslissing. In spoedeisende gevallen is een versnelde, mondelinge procedure mogelijk.[277] Als het College instemt met een verzoek tot onherkenbaarheid op de zitting, legt het openbaar ministerie contact met de rechtbank of het hof dat verantwoordelijk is voor de zitting. In de Aanwijzing voorlichting opsporing en vervolging is geregeld dat de (hoofd)officier van justitie de president van de rechtbank kan verzoeken om geen beeld- en geluidsopnamen toe te staan van de officier van justitie op de zitting.[278] Ook kan het openbaar ministerie journalisten vragen de naam van de officier van justitie of advocaat-generaal niet te vermelden in hun perspublicatie.[279] Het openbaar ministerie zal over deze bijzondere maatregelen tijdig communiceren zodat journalisten niet vlak voor een zitting met deze beperkingen worden geconfronteerd.[280] Tijdens de rechtszaak zelf is de aanklager overigens gewoon aanwezig.[281]
Uit literatuur valt af te leiden dat in 2020 veertien verzoeken zijn ingediend bij het CTC, waarvan er nul zijn afgewezen. In 2021 waren dat er twintig, waarvan er twee zijn afgewezen. Meer recente cijfers zijn niet bekend. De beslissingen zijn niet openbaar.[282]

Uit berichtgeving door EenVandaag valt af te leiden hoe door verschillende leden van het openbaar ministerie over deze maatregelen wordt gedacht. Diederik Greive, hoofdofficier in Noord-Nederland en lid van de commissie die de verzoeken van de aanklager beoordeelt, heeft benadrukt dat de commissie niet gedachteloos besluit omdat het gaat om twee grondrechten die met elkaar botsen: '[e]nerzijds is er het grondrecht van de aanklagers van veiligheid, lijf en leden, en bescherming van de levenssfeer. Dat verplicht het openbaar ministerie om een veilig werkklimaat te creëren voor de aanklagers. Anderzijds is er het grondrecht van openbaarheid. Iedere burger heeft het recht om goed geïnformeerd te worden over wat het openbaar ministerie precies heeft gedaan in een zaak.' Hoewel Greive het 'rechtstatelijk moeilijk te verteren' vindt om toe te geven op de openbaarheid, is het volgens hem toch nodig, juist omdat het de veiligheid van zijn collega's betreft. Dat de aanklager in de rechtbank gewoon aanwezig is waardoor een naam uiteindelijk zou kunnen worden achterhaald, is volgens Greive geen reden om geen maatregelen te nemen. Er klinken echter ook tegenargumenten. Oud-rechter Frits Lauwaars, bekend van het Passageproces rondom een serie liquidaties in Amsterdam, heeft aangegeven dat dergelijke maatregelen die procesdeelnemers pogen te anonimiseren een slechte ontwikkeling zijn. Volgens hem is het grootste risico dat er gedeeltelijk geheime processen plaatsvinden, iets wat een hele zaak volgens hem verzwakt. Ook advocaat Peter Schouten, die kroongetuige Nabil B. bijstaat en zelf wordt beveiligd maar zijn werkzaamheden niet anoniem verricht, is tegenstander van het deels anonimiseren van procesdeelnemers. Het openbaar ministerie had aan hem gevraagd of hij zijn

[276] Aanwijzing advisering door de Centrale toetsingscommissie (2026A001) van het College van procureurs-generaal, *Stcrt*. 2026, 15250 (inwtr. 1 mei 2026).
[277] Nieuwsbericht OM d.d. 1 april 2025, www.om.nl/actueel/nieuws/2025/04/01/toetsing-beperkte-herkenbaarheid-officieren-in-strafzaken-gewijzigd (laatstelijk geraadpleegd op 14 juni 2026).
[278] Aanwijzing van het College van procureurs-generaal d.d. 31 augustus 2020 Voorlichting opsporing en vervolging (2020A004), *Stcrt.* 2020, 44879 (inwtr. 1 september 2020), par. 2.2.
[279] Dit laatste is niet expliciet geregeld in genoemde aanwijzing, maar volgt uit een nieuwsbericht van het openbaar ministerie daarover: www.om.nl/actueel/nieuws/2025/04/01/toetsing-beperkte-herkenbaarheid-officieren-in-strafzaken-gewijzigd
[280] Nieuwsbericht OM d.d. 1 april 2025, www.om.nl/actueel/nieuws/2025/04/01/toetsing-beperkte-herkenbaarheid-officieren-in-strafzaken-gewijzigd (laatstelijk geraadpleegd op 14 juni 2026).
[281] D. Schouten en F. Tijmstra 2022.
[282] D. Schouten en F. Tijmstra 2022.

werkzaamheden anoniem zou willen verrichten, maar dit wilde hij niet. Volgens hem komt dit overeen met 'buigen voor de georganiseerde misdaad'.[283]
De voorzitter van de rechtbank kan ter terechtzitting maatregelen nemen die er mede toe strekken om de veiligheid van procesdeelnemers te waarborgen. In de Persrichtlijn 2025 is neergelegd dat in uitzonderlijke gevallen door de rechter kan worden besloten dat officieren van justitie, maar ook andere professionele procesdeelnemers, niet herkenbaar in beeld worden gebracht.[284] Op 1 juni 2025 is de actuele persrichtlijn ingegaan, tot die datum gold de oude richtlijn uit 2013.[285] In de persrichtlijn van de Raad voor de rechtspraak uit 2013 stond dat de professionele procesdeelnemers, zoals officieren van justitie, niet als privépersoon op een zitting aanwezig zijn, maar altijd uit hoofde van hun functie.[286] In de Persrichtlijn 2025 is dit niet opgenomen, wel staat vermeld dat ten aanzien van beeld- en geluidopnamen die tijdens openbare zittingen zijn toegestaan, de rechter van dit uitgangspunt kan afwijken en beperkingen kan aanbrengen. Daarbij betrekt de rechter onder andere of 'de privacy van de procesdeelnemers voldoende gewaarborgd is'.[287] De pers mag (in beginsel) beeld- en geluidsopnamen maken van de professionele procesdeelnemers, waaronder worden verstaan rechters, griffiers, bodes, officieren van justitie, advocaten en andere procesvertegenwoordigers, maar ook deskundigen, tolken, deurwaarders en reclasseringsmedewerkers.[288] Ook mogen foto's worden gemaakt van de 'professionele' procesdeelnemers.[289]

2.7 Deelconclusie

In deze deelconclusie wordt een antwoord gegeven op deelvragen 1 en 2:

Hoe normeren nationale, Europese en internationale wet- en regelgeving en bijbehorende rechtspraak de openbaarheid van zittingen ten aanzien van (de weging van) privacy en veiligheid? (deelvraag 1)

Conform artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv kan een uitzondering op het beginsel van externe openbaarheid worden gemaakt. Dit kan volgens artikel 6 lid 1 EVRM 'in het belang van de goede zeden, van de openbare orde of nationale veiligheid in een democratische samenleving, wanneer de belangen van minderjarigen of de bescherming van het privéleven van procespartijen dit eisen of, in die mate als door de rechter onder bijzondere omstandigheden strikt noodzakelijk wordt geoordeeld, wanneer de openbaarheid de belangen van een behoorlijke rechtspleging zou schaden'. Deze gronden zijn in artikel 269 Sv overgenomen met dien verstande dat daarin wordt gesproken 'het belang van de goede zeden, de openbare orde of de veiligheid van de staat' zonder toevoeging van de woorden 'in een democratische samenleving' en van 'de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte, andere procesdeelnemers of anderszins bij de zaak betrokkenen'.
Het EHRM hanteert een duidelijk genormeerd kader ten aanzien van de vereiste procedure voor het geven van een bevel tot het sluiten der deuren. Ook hanteert het ruime (of uiteenlopende) interpretaties van de gronden waarop een uitzondering op het uitgangspunt van openbaarheid mag worden gemaakt,

[283] D. Schouten en F. Tijmstra 2022.
[284] Persrichtlijn 2025.
[285] https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Pers
[286] Persrichtlijn 2013, te raadplegen via https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/uitsluiten/landelijke-persrichtlijn.pdf, p. 13 (laatstelijk geraadpleegd op 14 juni 2026).
[287] Persrichtlijn 2025, p. 14.
[288] Persrichtlijn 2025, p. 15.
[289] Persrichtlijn 2025, p. 18.

zolang deze maar zijn opgenomen in nationale wet- en regelgeving, en van in hoeverre de beslissing van de rechter dient te worden gemotiveerd. Hierbij lijkt de Nederlandse wetgeving waarin de rechter eveneens grote vrijheid heeft om de sluiting der deuren te bevelen goed aan te sluiten.
De niet-restrictieve invulling van de sluitingsgronden door het EHRM gaat gepaard met de eis dat de grond die van toepassing is wordt geconcretiseerd en afgewogen tegen het belang van een openbare behandeling, waarbij geldt dat de niet-openbaarheid van een zitting (al dan niet gedeeltelijk) noodzakelijk (‘*strictly required by the circumstances*’) moet zijn. Daarnaast eist het EHRM dat minder verstrekkende maatregelen door de rechter zijn overwogen (en onvoldoende zijn bevonden). Enkel verwijzen naar een wettelijk voorschrift is niet voldoende. Op basis van de omstandigheden van het geval dient de rechter een afweging te maken tussen de grond voor het verzoek en het recht van de verdachte op een open en eerlijk proces en dient gemotiveerd te worden waarom een beperking van de openbaarheid noodzakelijk wordt geacht. Indien er gronden zijn om een of meer van deze uitzonderingen toe te passen, zijn de autoriteiten niet verplicht, maar hebben ze wel het recht, om te bevelen dat de hoorzittingen achter gesloten deuren plaatsvinden, indien zij van mening zijn dat een dergelijke beperking gerechtvaardigd is.
Ingevolge artikel 269 lid 3 Sv dient de beslissing over (verzoeken tot) het sluiten van de deuren in het proces-verbaal te worden opgenomen en ‘met redenen zijn omkleed’ en dus gemotiveerd te zijn. Het huidige Wetboek van Strafvordering, noch het toekomstige bevat een motiveringsplicht waarmee de beslissing op een verzoek tot het sluiten van de deuren in het vonnis of arrest dient te worden opgenomen. Dat is alleen anders indien het verzoek afkomstig is van de verdachte of de officier van justitie en geldt als een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt als bedoeld in artikel 359 lid 2, tweede volzin, Sv. Indien het verzoek tot het sluiten van de deuren wordt gedaan door het slachtoffer geldt evenmin een wettelijke motiveringplicht. Deze wijze van regeling maakt dat de beslissing van de rechter in feite alleen controleerbaar en toegankelijk is voor procesdeelnemers. Het proces-verbaal van de terechtzitting wordt, anders dan het vonnis of arrest, namelijk niet gepubliceerd op rechtspraak.nl. Dat levert weliswaar geen strijd op met de eisen die het EHRM aan de motivering stelt, omdat het EHRM niet voorschrijft of en waar de belangenafweging en beslissing moeten worden neergelegd. Ook het neerleggen van deze afweging in een tussenvonnis of -arrest zou voldoende moeten zijn. Maar het is wel opmerkelijk dat beslissingen aangaande de openbaarheid zelf niet openbaar en dus ook niet controleerbaar zijn. In de kern genomen dient derhalve duidelijk te worden gemaakt hoe de conflicterende belangen tegen elkaar zijn afgewogen en waarin de noodzaak van de sluiting der deuren conform EHRM maatstaven is gelegen.
Een generieke uitzondering op het uitgangspunt van openbaarheid staat voorts in artikel 495b Sv dat bepaalt dat strafzaken tegen minderjarige verdachten in beslotenheid plaatsvinden. Deze uitzondering vindt volgens de wetgever zijn grond in artikel 40 lid 2 sub vii IVRK dat als specialis kan worden gezien ten opzichte van artikel 6 lid 1 EVRM.

Het hiervoor geschetste ‘stappenplan’ van het EHRM en de uitzonderingsgronden van artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv en de invulling die hieraan in de nationale jurisprudentie en rechtspraak van het EHRM wordt gegeven, zijn gevisualiseerd in een infographic bij dit onderzoek. De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer vormt een van de belangrijkste gronden die ook het meest relevant is voor het onderhavige onderzoek. Daarover nog het volgende. Volgens het EHRM dient de strafrechtspleging zo te worden ingericht dat de andere Verdragsrechten zo veel mogelijk gewaarborgd kunnen blijven. Hieronder vallen bijvoorbeeld de aan de artikelen 2 en 8 te ontlenen rechten op bescherming tegen mogelijke represailles, en op afscherming van zeer persoonlijke gegevens. Van een rangorde van mensen- en grondrechten is geen sprake, zodat bij de afweging van deze grond de in het geding zijnde rechten tegen elkaar moeten worden afgewogen in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel en, in geval van conflict, waar mogelijk, met elkaar moeten worden verenigd.

Het is daarbij niet goed denkbaar dat de deuren kunnen worden gesloten ter bescherming van het privéleven van de officier van justitie, de rechter of de raadsman. Zij treden op in functie en niet als privépersoon, terwijl de openbaarheid van de terechtzitting primair dient om de aanschouwbaarheid en daarmee controleerbaarheid van hun optreden te verzekeren. Dat zou slechts anders worden indien op deze grond veiligheidsmaatregelen worden getroffen die de toegankelijkheid van de terechtzitting beperken, omdat bij concrete bedreigingen jegens een van de professionele procesdeelnemers de veiligheid van alle aanwezigen en de goede rechtspleging in het geding zijn.

Het EHRM benadrukt dat in zaken over seksuele misdrijven een zorgvuldige afweging moet worden gemaakt tussen het recht van de verdachte op een openbare behandeling van zijn zaak in de zin van artikel 6 EVRM en het recht van het slachtoffer op bescherming van diens privéleven, in het bijzonder diens identiteit, persoonlijke integriteit en waardigheid (art. 8 EVRM). Het sluiten van de deuren kan noodzakelijk zijn om slachtoffers te beschermen tegen openbaarmaking van intieme informatie en tegen secundaire of herhaalde victimisatie, die onder omstandigheden een schending van artikel 3 EVRM kan opleveren. Daarbij heeft de staat een positieve verplichting om slachtoffers, en in het bijzonder kwetsbare slachtoffers zoals minderjarigen, gedurende de gehele strafprocedure effectief te beschermen. Of uitsluiting van het publiek gerechtvaardigd is, vereist steeds een concrete belangenafweging in het individuele geval. De EU-richtlijn minimumnormen voor slachtoffers van strafbare feiten biedt een verhoogde bescherming aan slachtoffers van seksueel geweld, in het bijzonder minderjarige slachtoffers door te voorzien in een individuele beoordeling van hun beschermingsbehoeften. Op basis daarvan kan worden besloten tot beschermingsmaatregelen, waaronder behandeling van de zaak achter gesloten deuren. Uit de (herziene) richtlijn volgt evenmin dat strafzaken met (minderjarige) slachtoffers van seksueel geweld standaard achter gesloten deuren moeten plaatsvinden; dit blijft afhankelijk van de omstandigheden van het concrete geval.

In hoeverre kunnen persoonsgegevens van slachtoffers, met name naam en geboortedatum, worden afgeschermd tijdens de zitting ten behoeve van hun privacy en veiligheid? (deelvraag 2)

De afscherming van persoonsgegevens van slachtoffers moet worden bezien tegen de achtergrond van de EU-Richtlijn minimumnormen slachtoffers die lidstaten verplicht zorg te dragen voor de bescherming van slachtoffers. De richtlijn plaatst de bescherming van het privéleven van het slachtoffer in het kader van het voorkomen van secundaire en herhaalde victimisatie, intimidatie en vergelding.

Het recht op bescherming van slachtoffers is in Nederlandse wetgeving vastgelegd in artikel 51aa lid 3 sub b en c Sv op grond waarvan een individuele beoordeling dient te worden gemaakt van de specifieke beschermingsbehoeften en beschermingsmaatregelen bij algemene maatregel van bestuur nader dienen te worden uitgewerkt.

Op grond van artikel 149a lid 3 Sv kunnen in de processtukken en in stukken waarvan de kennisneming ingevolge dit wetboek wordt toegestaan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te bepalen gevallen bepaalde daarin aan te wijzen gegevens in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer onvermeld blijven, tenzij deze gegevens voor door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn. Het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken vormt een uitwerking van deze bepaling. Ingevolge dit besluit worden persoonsgegevens van slachtoffers niet meer standaard in het strafdossier opgenomen, tenzij de rechter deze gegevens nodig heeft voor het nemen van een beslissing in de strafzaak. Het betreft slachtoffergegevens zoals adres, woonplaats, telefoonnummer, e-mailadres, verblijfplaats, geboorteland, geboorteplaats en Burgerservicenummer. Het besluit beperkt de verplichting tot het weglaten van deze gegevens tot processen-verbaal van opsporingsambtenaren en stukken die het openbaar ministerie zelf produceert, zoals vorderingen, bevelen en tenlasteleggingen.

Sommige slachtoffergegevens, met name de naam en de geboortedatum, blijven evenwel onverminderd strafvorderlijk relevant. Er bestaan echter ook mogelijkheden om deze persoonsgegevens af te schermen. De Aanwijzing slachtoffers in het strafproces uit 2024 biedt de mogelijkheid van domiciliekeuze of aangifte of verhoor onder nummer om zo bepaalde persoonsgegevens, zoals de naam en het adres van het slachtoffer, buiten het strafdossier te houden. Elk slachtoffer mocht dus al domicilie kiezen, waardoor het adres van het slachtoffer uit het strafdossier kan worden gelaten. De aanwijzing lijkt op dit punt achterhaald, omdat het adres op grond van het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken sinds juli 2025 sowieso buiten het strafdossier dient te worden gehouden, tenzij het adres voor door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang is (bijvoorbeeld in het kader van de bewijsbeslissing).
De wet voorziet niet in de mogelijkheid om anoniem aangifte te doen. Het wetboek biedt evenwel ruimte voor het geheel of gedeeltelijk afschermen van de identiteit van (het slachtoffer als) de getuige. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de bedreigde getuige, de beperkt anonieme getuige en de aangifte onder nummer.[290]
Vrijwel alle hiervoor geschetste regelingen zijn ongewijzigd overgenomen in het nieuwe wetboek. Nieuw is evenwel dat het doen van aangifte onder nummer, iets dat thans al in de praktijk mogelijk is, in het nieuwe wetboek een wettelijke basis krijgt.
Artikel 12 van het Besluit slachtoffers van strafbare feiten bevat voorts een aantal beschermingsmaatregelen waarmee (de identiteit van) het slachtoffer kan worden afgeschermd tijdens het onderzoek ter terechtzitting ten behoeve van hun privacy en veiligheid. Het sluiten van de deuren als bedoeld in artikel 269 Sv is daarbij het *ultimum remedium*. In het besluit zijn evenwel ook andere, minder ingrijpende maatregelen geregeld die genomen kunnen worden op grond van de specifieke beschermingsbehoeften van het slachtoffer. Het betreft maatregelen inhoudende dat geen oogcontact kan plaatsvinden tussen slachtoffer en verdachten en maatregelen inhoudende dat het slachtoffer in de rechtszaal kan worden verhoord zonder daar aanwezig te zijn. Deze maatregelen kunnen inhouden dat verhoor plaatsvindt per videoconferentie als bedoeld in artikel 131a Sv en 78 Sr. Ook kunnen andere, praktische maatregelen worden getroffen in de rechtszaal, zoals het plaatsen van een scherm zodat oogcontact onmogelijk is en het gebruikmaken van stemvervorming en/of gezichtsvermomming. Tot slot worden grond van de per 1 juli 2025 in werking getreden Persrichtlijn 2025 tijdens strafzittingen geen beeld- en geluidsopnamen gemaakt van slachtoffers (als getuigen).

[290] Zo wordt ook benadrukt in *Kamerstukken II* 2023/24, 36 327, nr. 11, vraag 554.

Deelonderzoek B

3 Rechtspraktijk

3.1 Inleiding

In dit deelonderzoek B staat de Nederlandse rechtspraktijk centraal. De volgende deelvragen zijn onderzocht:

3) Hoe vaak en op welke gronden wordt een bevel in de zin van art. 269 lid 1 (zitting achter gesloten deuren) toe- en afgewezen door rechters (art. 269 lid 2 Sv)?
   a) In hoeveel gevallen gaat dit om een deel van de zitting en om welk deel/welke delen gaat dit dan?
   b) Worden bij bepaalde zaakskenmerken en/of eigenschappen van het slachtoffer of procespartijen verzoeken voor een zitting (gedeeltelijk) achter gesloten deuren vaker of minder vaak toegewezen?
   c) Welke afwegingen liggen ten grondslag aan toekenning en afwijzing van verzoeken voor een zitting achter gesloten deuren?
4) In hoeverre worden de persoonsgegevens van slachtoffers, met name naam en geboortedatum, afgeschermd tijdens de zitting ten behoeve van hun privacy en veiligheid?
5) Hoe vaak hebben procesdeelnemers zoals rechters, officieren van justitie en advocaten in strafzaken te maken met bedreiging of intimidatie of voelen zij zich bedreigd of geïntimideerd?
6) Welke afwegingen liggen ten grondslag aan toekenning en afwijzing van verzoeken voor werken onder nummer door de magistratuur?

In paragraaf 2 volgen de resultaten van het rechtspraakonderzoek. Paragraaf 3 bevat een verslaglegging en analyse van de focusgroepen en (groeps)interviews en geeft de mening en het perspectief van de verschillende respondenten weer. Na afloop hebben de respondenten de mogelijkheid gekregen om de transcripties op onjuistheden te corrigeren. Ook mochten zij, conform de afspraken in het *informed consent* (zie Bijlage 3), onderdelen intrekken, bijvoorbeeld omdat zij van mening waren dat dit noodzakelijk was in verband met de veiligheid. In enkele gevallen hebben de onderzoekers besloten, omwille van de veiligheid, uitspraken verder te anonimiseren zodat deze niet herleidbaar zijn naar personen, strafzaken of veiligheidsmaatregelen. Per deelvraag wordt een algemeen beeld geschetst dat voortvloeit uit de focusgroepen en (groeps)interviews, aangevuld met citaten.

3.2 Sluiting van de deuren (deelvraag 3 – rechtspraakonderzoek)

Zoals in de methodologische verantwoording in paragraaf 1.4.2 is toegelicht, wordt deelvraag 3 voor zover mogelijk beantwoord via kwalitatieve onderzoeksmethoden (focusgroep en (groeps)interviews, zie hierna). Exacte cijfers over hoe vaak en op welke gronden een bevel tot het sluiten van de deuren van de terechtzitting in de zin van artikel 269 lid 1 wordt toe- en afgewezen door rechters, kunnen op basis van de gehanteerde onderzoeksmethoden niet worden gegeven. Hieronder worden meer

kwantitatieve resultaten van het rechtspraakonderzoek uiteengezet met als kanttekening dat dit naar alle waarschijnlijkheid geen representatief beeld geeft van de praktijk.

Uit het rechtspraakonderzoek volgen 39 relevante hits (zie Bijlage 5). Het betreft 8 arresten van gerechtshoven en 31 vonnissen van rechtbanken uit de periode 1 januari 2010 tot en met 31 mei 2026. Het beperkte aantal relevante hits hangt naar alle waarschijnlijkheid samen met het gegeven dat de beslissing over (verzoeken tot) het sluiten van de deuren als bedoeld in artikel 269 Sv en de redenen daarvoor niet in de uitspraak hoeft te worden opgenomen, maar enkel in het proces-verbaal van de terechtzitting. Een andere mogelijke verklaring is dat wet noch jurisprudentie motiveringseisen stellen die maken dat de beslissing moet worden opgenomen in het vonnis of arrest. Een derde verklaring zou kunnen zijn dat relevante zaken niet zijn gepubliceerd. Op rechtspraak.nl wordt namelijk slechts een selectie van zaken gepubliceerd. Het enkele gegeven dat in de zaak een verzoek tot het sluiten van de deuren wordt gedaan is geen selectiecriterium op basis waarvan een uitspraak gepubliceerd dient te worden.[291] Ten vierde en tot slot kan het lage aantal hits er ook op duiden dat er relatief weinig verzoeken worden gedaan tot het sluiten van de deuren.

Deelvraag 3a: Hoe vaak […] wordt een bevel in de zin van art. 269 lid 1 (zitting achter gesloten deuren) toe- en afgewezen door rechters (art. 269 lid 2 Sv)? In hoeveel gevallen gaat dit om een deel van de zitting en om welk deel/welke delen gaat dit dan?

In 13 zaken wordt tot het volledig sluiten van de deuren besloten, in 23 zaken tot het gedeeltelijk sluiten daarvan (in de overige 3 zaken is het verzoek afgewezen). In zaken waarin tot het volledig sluiten van de deuren wordt besloten wordt uit de uitspraak niet duidelijk waarom wordt besloten tot gehele behandeling van de zaak achter gesloten deuren. Mogelijk hangt dat samen met de aard van de feiten en de context waarover de rechtbank of het Hof ook niet veel wil opnemen in de uitspraak. Het wordt bijvoorbeeld niet duidelijk waarom een zaak over belaging, mishandeling en een vrijspraak voor meerdere Opiumwetfeiten geheel achter gesloten deuren dienen plaats te vinden. Een uitzondering hierop vormen de wat algemeen bekendere zaken, zoals de Amsterdamse zedenzaak.
Van wie het verzoek tot het (gedeeltelijk) sluiten van de deuren afkomstig is, is grotendeels onbekend (25), maar voor het overige is het verzoek afkomstig van de verdediging (10), de advocaat van het slachtoffer (1), het OM (1) of is de beslissing ambtshalve genomen door de rechtbank (2). In zaken waarin wordt besloten tot het gedeeltelijk sluiten van de deuren betreft het de volgende delen: tonen van een selectie foto's, afbeeldingen of video ter terechtzitting, het afleggen van een verklaring door de verdachte ter terechtzitting, het behandelen van een vordering benadeelde partij, het uitoefenen van het spreekrecht door het slachtoffer, het restant van de zitting nadat verdachte was belaagd en bedreigd door nabestaanden en andere aanwezigen in het publiek, het afspelen van een opname van het studioverhoor van het slachtoffer of het horen van het slachtoffer/aangeefster (deelvraag 3a).

Deelvraag 3b: 'Worden bij bepaalde zaakskenmerken en/of eigenschappen van het slachtoffer of procespartijen verzoeken voor een zitting (gedeeltelijk) achter gesloten deuren vaker of minder vaak toegewezen?'

Het gaat in overwegende mate (19 zaken) om seksuele misdrijven waarbij minderjarige slachtoffers zijn betrokken of (zware) geweldsmisdrijven (12 zaken) (liquidatie, belaging, bedreiging, (poging tot) moord, gewapende overvallen, mishandeling, deelname aan een criminele organisatie, openlijk geweld,

[291] Zie Besluit selectiecriteria uitsprakendatabank Rechtspraak.nl via https://www.rechtspraak.nl/uitspraken/selectiecriteria

diefstal met geweld en toebrengen zwaar lichamelijk letsel). Voor het overige betreft het mensensmokkel (1 zaak), Opiumwetfeiten (1 zaak), schending ambtsgeheim (4 zaken) en het veroorzaken van een verkeersongeval waarbij een minderjarig kind is overleden ten gevolge van een grove verkeersovertreding (1 zaak).[292]

Deelvraag 3c: *'[…] [O]p welke gronden wordt een bevel in de zin van art. 269 lid 1 (zitting achter gesloten deuren) toe- en afgewezen door rechters (art. 269 lid 2 Sv)? 'Welke afwegingen liggen ten grondslag aan toekenning en afwijzing van verzoeken voor een zitting achter gesloten deuren?'*
De gronden waarop wordt besloten tot het (gedeeltelijk) sluiten van de deuren zijn veelal als 'onbekend' aangemerkt, omdat daarover niets in het vonnis of arrest is opgenomen. Dat sluit overigens niet uit dat daarover meer bekend is in het proces-verbaal van de terechtzitting, maar dat is ons onbekend. Slechts in 9 zaken is door de rechter een expliciete overweging gemaakt waaruit is af te leiden wat de grond voor het sluiten van de deuren is. Het springt in het oog dat het slechts twee gronden betreft, namelijk de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte, het minderjarige slachtoffer en/of de bij de zaak betrokkenen en/of het belang van de openbare orde. In 1 zaak is de afweging overigens ten gunste van het belang van de openbaarheid van de zitting uitgevallen.[293]

Het beperkt aantal hits maakt dat voorzichtigheid is geboden met het trekken van conclusies ten aanzien van deelvraag 3. Wij vermoeden dat rechtspraakonderzoek als gevolg van voormelde redenen slechts een beperkt zicht biedt op de praktijk. Niettemin kunnen uit het voorgaande een aantal conclusies worden getrokken. Een belangrijke constatering is dat binnen dit onderzoek niet tot nauwelijks kon worden achterhaald of de rechter de beslissing tot het (gedeeltelijk) sluiten van de deuren heeft gemotiveerd, welke gronden aan het verzoek ten grondslag lagen, welke belangenafweging de rechter heeft gemaakt, of eventuele alternatieven zijn overwogen en wat de redenen zijn geweest om het verzoek toe te wijzen. Mogelijk is dit opgenomen in het proces-verbaal van de terechtzitting, maar voor een breder publiek is dit aspect van de (openbaarheid van de) rechtspraak – ironisch genoeg – niet kenbaar noch controleerbaar. In zaken waarin wel een motivering in de (tussen)beslissing is opgenomen, is dat veelal summier. De gronden waarop wordt besloten tot het sluiten van de deuren zijn hoofdzakelijk de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en/of het belang van de openbare orde. De verzoeken zijn verder in overwegende mate gedaan in zaken betreffende seksuele misdrijven en/of geweldsmisdrijven, al dan niet met minderjarige slachtoffers.

Kortom, het onderzoek heeft geen kwantificeerbare resultaten opgeleverd over hoe vaak daadwerkelijk deuren worden gesloten en met welke kenmerken dat samenhangt (deelvraag a en b), maar in de hierna volgende paragraaf volgt evenwel een rijke indruk van professionals die te maken hebben met die sluiting en een (of juist geen) schatting kunnen geven van hoe vaak dit voorkomt.

3.3 Sluiting van de deuren (deelvraag 3 - interviews)

3.3.1 Frequentie, gronden en geheel of gedeeltelijk sluiting van de deuren (deelvraag 3a)

Door alle (18) respondenten werd in de interviews het belang van openbaarheid van het onderzoek ter terechtzitting onderschreven. Dit werd onderbouwd onder verwijzing naar de belangen die eerder in dit rapport zijn geschetst. Genoemd zijn de mogelijkheid tot controle, het vertrouwen in de rechter, de

[292] En 1 zaak waarbij het feit onbekend is.
[293] Per zaak kunnen meerdere gronden van toepassing zijn.

acceptatie van vonnissen en beslissingen van de rechter, de geloofwaardigheid van de rechtsstaat, een beter begrip van de rechtspraak en het belang dat in de maatschappij bekend wordt wat er gebeurt.

De respondenten beschouwen het sluiten van de deuren als uitzondering. Daartoe wordt volgens hen zelden besloten.

> R1: 'Het sluiten van de zittingszaal doe je eigenlijk in beginsel nooit, tenzij er iets heel uitzonderlijks aan de hand is. Dat is eigenlijk het uitgangspunt. Zo staat het ook in de wet, het is heel strikt eigenlijk.'

Als wordt besloten tot het sluiten van de deuren is dat slechts voor een gedeelte van de zitting, enkele uitzonderingen daargelaten:

> A1: 'Ik zou zelf vinden dat de deuren open moeten, tenzij. En dan moeten dat zwaarwegende belangen zijn en dan moet je eigenlijk ook nog kijken of je dat dan kan beperken tot een deel van de inhoudelijke behandeling.'

> SHN: 'Ik heb een keer vernomen van een rechter dat zij de deuren had gesloten voor de gehele zitting. Het ging om een hele heftige misbruikzaak van minderjarige kinderen.'

Voorbeelden van het gedeeltelijk sluiten van de deuren die zijn genoemd zijn dat de pers bij een bepaald gedeelte niet aanwezig is, dat het spreekrecht achter gesloten deuren wordt uitgeoefend of dat de vordering benadeelde partij achter gesloten deuren wordt behandeld.

> A2: 'Je hoeft de deuren ook niet volledig te sluiten. Ik weet van een rechter […] die heeft gezegd: ik wil dat de pers bij dit stuk niet aanwezig is.'

> A1: 'En overigens heb ik dat in beide gevallen beperkt tot het uitoefenen van het spreekrecht. Dus niet de hele zitting, maar alleen maar dat stuk, omdat ik ook recht wilde doen aan de belangen van de openbaarheid, etc.'

> RO: 'Het kan soms voorkomen dat een verdachte die van het lekken van staatsgeheimen wordt verdacht en dat die zegt: ik heb iets aan de rechtbank te vertellen, maar ik kan dat niet doen zonder mijn leven in gevaar te brengen. Dat zou een omstandigheid kunnen zijn dat je als OM zegt: dit kan toch echt heel relevant zijn voor de waarheidsvinding. Rechtbank sluit de deuren. Maar dan alleen voor dat deel en daarna weer…'

> RO: 'Zoals de toelichting van een verzoek bijvoorbeeld door een advocaat die zegt: ja, ik heb een verzoek, maar als ik dat toelicht dan breng ik mogelijk mijn cliënt in gevaar, ik wil dat achter gesloten deuren toelichten. Of dat zo is… Het punt is, wij kunnen dat als OM natuurlijk niet zo goed van tevoren inschatten, want je kunt moeilijk tegen zo'n advocaat zeggen: leg maar uit dan, in het openbaar. Want daarmee is de sluiting al illusoir […].'

Een van de respondenten (OvJ) heeft verder de indruk dat slachtoffers de terechtzitting soms mijden en het woord laten voeren door hun slachtofferadvocaat of SHN. Daardoor wordt ook geen verzoek meer ingediend tot het sluiten van de deuren.

> OvJ: 'Maar het nadeel daarvan is dat als iemand zich niet senang voelt, we diegene ook niet meer in de zittingszaal zien. Dus dat betekent dat eigenlijk de praktijk zijn weg wel vindt, maar

> het slachtoffer in de zittingszaal steeds meer afwezig raakt bij enge gevallen om het zo maar eens te zeggen. Waardoor er ook geen beroep meer wordt gedaan door de slachtofferadvocatuur van: zou het niet besloten kunnen zijn? Omdat die slachtoffers duiken, die gaan er niet meer naartoe, die laten het woord voeren door hun advocaat.'

De respondent van SHN meent dat SHN voorzichtig is in het doen van verzoeken tot het sluiten van de deuren en dat advocaten die lid zijn van LANGZS daar wat vrijer in zijn en daar bovendien meer ervaring mee hebben. Als een dergelijk verzoek namens het slachtoffer wordt gedaan, dan maken het OM en de verdachte daartegen volgens de respondenten zelden bezwaar. Bij de beslissing over het al dan niet sluiten van de deuren is volgens de respondent van SHN ook de wens van het slachtoffer van belang. Er zijn volgens SHN juist ook heel veel slachtoffers die willen dat de zitting in het openbaar plaatsvindt.

Een van de respondenten (OvJ) meent dat in de praktijk onvoldoende gebruik wordt gemaakt van de bestaande mogelijkheden om de terechtzitting achter gesloten deuren te laten plaatsvinden:

> OvJ: 'Gedeeltelijk sluiten, dan zit je meer in de privacy voor de verdachte waarin die verzoeken worden gedaan. En ook bij minderjarigen wordt wel eens gevraagd of ook het slachtoffer niet even de deur uit kan. Want dan zit je in gevoelige materie, zoals rapporten van de Raad van de Kinderbescherming, of van een psychiater of een psycholoog. Daar zie je dat er in de praktijk eigenlijk onvoldoende wordt gestreden door de slachtofferadvocatuur en SHN voor meer die beslotenheid, de middelen die er zijn.'

Het risico bestaat dat het slachtoffer daardoor onzichtbaar blijft, omdat in de praktijk wordt gekozen voor andere wegen, bijvoorbeeld via het Schadefonds Geweldsmisdrijven.

> OvJ: 'Nou ja, in ieder geval nog dat het slachtoffer vaak onzichtbaar blijft op die terechtzitting. En dat is zo jammer. Voor slachtoffers is het niet genoeg als je zegt: hier heb je je geld en verder moet je je mond maar houden. En dat is wel een beetje wat er ook met die OM strafbeschikking gebeurt: hier heb je je geld en dan is het goed. Maar is dat ook voldoende voor dat slachtoffer? En hoe zit het met jouw verwerking? Op zo'n zitting kun je zien dat de verdachte zich opeens in een slechtere positie bevindt dan jij. Dat jij een weerbare partij bent en wat kan zeggen. En dat de verdachte zich klein voelt. En dat is een wezenlijke draai van de rollen en dan is het goed als je daarbij kan zijn en je rechten zelf kan uitoefenen.'

Respondenten die de openbaarheid vanuit een veiligheidsperspectief benaderden wezen er bovendien op dat een behandeling achter gesloten deuren angst zou kunnen uitstralen.

> A1: 'Ik vind het heel onwenselijk en eigenlijk iedere collega met wie ik daarover spreek, is dat met mij eens. Heel veel officieren van justitie zijn dat ook met mij eens. Rechters spreek ik natuurlijk ook, daar wordt wisselend gedacht. […] Maar ik denk eigenlijk dat je als rechtsstaat vrij principieel zou moeten zeggen: Rechtspraak geschiedt in de openbaarheid en dus ook met wie er functies bekleden. En als je praat met bijvoorbeeld Italianen, waar vaak naar gekeken wordt in dit soort perspectieven, die weten echt niet wat ze horen. Die zeggen: "Ben je helemaal gek geworden. Dat straalt angst uit. Je moet uitstralen: als je mij neerschiet, dan staan er achthonderd anderen op." Daar ben ik het persoonlijk mee eens.'

Ook gaat van de openbaarheid van de zitting een informerende functie uit richting een breder publiek:

> J: ‘De deuren sluiten is geen oplossing, want dan onttrek je aan het oog wat er wel gebeurt. En dat zijn ontwikkelingen in de maatschappij waar je je ogen niet voor moet willen sluiten. Die moet je kunnen schetsen als verslaggevers om duidelijk te kunnen maken wat er gaande kan zijn. Als je bijvoorbeeld kijkt naar die online-zedenzaken, die zie je dus echt enorm toenemen in aantal. Mensen die in de val worden gelokt door iemand die zich voordoet als iemand anders, die ze met allerlei smoezen weten over te halen tot het maken of plaatsen van foto’s van zichzelf. Naaktbeelden, filmpjes, dat soort dingen. Hebben ze er eenmaal een gemaakt, dan zitten ze in de fuik en worden ze gechanteerd of afgeperst. Soms op hele, hele akelige en bedreigende manieren. Vorige week is er nog zo’n zaak geweest in Groningen van meisjes en vrouwen die jarenlang zwaar hebben geleden onder dat soort zaken. Als je dat achter gesloten deuren gaat afhandelen, dan kun je dus mensen ook niet waarschuwen: pas op, dit gebeurt; ouders weet wel waar je kinderen online mee geconfronteerd kunnen worden.’

Kortom, de openbaarheid van de terechtzitting is het uitgangspunt; het sluiten van de deuren is een uitzondering waartoe volgens de respondenten van dit onderzoek zelden wordt besloten. Als wordt besloten tot het sluiten van de deuren is dat slechts voor een gedeelte van de zitting, zoals het uitoefenen van het spreekrecht of het toelichten van de vordering benadeelde partij. Er lijkt wat onduidelijk te zijn over hoe vrij SHN en slachtofferadvocaten zich voelen om verzoeken te doen tot het (gedeeltelijk) sluiten van de deuren en hoe vaak daartoe wordt verzocht. In deze context wordt bovendien gewezen op andere wegen die het slachtoffer bewandelt zodat aanwezigheid op de zitting kan worden gemeden, zoals het zich laten vertegenwoordigen door hun slachtofferadvocaat of SHN, of het doen van een beroep op het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Het risico bestaat dat het slachtoffer onzichtbaar blijft, omdat wellicht niet voldoende gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om de zitting (gedeeltelijk) achter gesloten deuren te houden. In hoeverre hiervan sprake is en of dat problematisch is, kan niet uit het onderzoek worden afgeleid.

3.3.2 Zaakskenmerken en/of eigenschappen van het slachtoffer of procespartijen die een rol kunnen spelen bij het al dan niet sluiten van de deuren (deelvraag 3b)

Ten aanzien van zedenzaken met minderjarige slachtoffers is in het regeerakkoord te lezen dat deze vaker achter gesloten deuren moeten plaatsvinden. Het sluiten van de deuren voor slachtoffers noemt een van de advocaten (A2) ‘een kans voor minderjarige slachtoffers in zedenzaken’. Tegelijkertijd is de advocaat geen voorstander van omkering van het uitgangspunt in dit soort zaken gelet op het maatschappelijk belang van openbaarheid.

> A2: ‘Je hebt ook nog zoiets als het maatschappelijk belang. […] Dus ik zou het niet zo vastzetten. Ik zou er meer een kan-bepaling… Dat we in het vizier zijn, en dat je die mogelijkheid kunt gebruiken. Dat zou mijn voorkeur hebben. Maar dat een rechter ook die afweging maakt. Niet alleen het belang van de verdachte. Bij minderjarige verdachten is het duidelijk. Bij minderjarige slachtoffers niet, die mogelijkheid is er nu niet, maar coulancehalve kan een rechter… Die rechter kan natuurlijk van alles beslissen, als met goede redenen… Maar ik zou zorgen dat die ruimte er is.’

> A2: ‘Als je een volwassen man hebt die op het internet tig minderjarigen heeft bewogen tot van alles, dan is er denk ik ook een maatschappelijk belang dat dat in de openbaarheid komt. Dan kun je beter zorgen dat de namen van de minderjarigen niet gebruikt worden, dat het 1, 2, 3 tot en met twintig is.’

De respondent van de Raad voor de rechtspraak en SHN wijzen erop op dat zaken met minderjarige verdachten al standaard plaatsvinden achter gesloten deuren en dat dit de vraag oproept waarom zaken met minderjarige slachtoffers dan wel openbaar zouden moeten zijn. SHN en de officier van justitie (OvJ) spreken zich tijdens het interview uit voor omkering van het uitgangspunt in zaken van minderjarige slachtoffers en slachtoffers van seksuele misdrijven:

> SHN: 'Als slachtoffers dat zo willen, dan staan wij daar achter.'
>
> Interviewer M: 'Dus gesloten, tenzij.'
>
> SHN: 'Absoluut. En zeker bij minderjarige slachtoffers. […] En in dat "tenzij" is natuurlijk een heleboel af te spreken. Bijvoorbeeld dat de media wel wordt toegelaten onder strikte voorwaarden, bijvoorbeeld dat ze bepaalde details niet Twitteren of in een artikel de voornamen van de kinderen niet met de woonplaats benoemen of de school in combinatie met voornaam. Anders wordt het makkelijk te herleiden. Daar zijn volgens mij allemaal goede afspraken over te maken en dat zit in die "tenzij". Dus het is gesloten, tenzij onder strikte voorwaarden bijvoorbeeld en daar zijn wij een voorstander van.'
>
> OvJ: 'De bestaande mogelijkheden zijn er, maar zeker voor die beslotenheid moet ik zeggen dat juist voor minderjarige slachtoffers, of slachtoffers van seksuele misdrijven, dat die individuele beoordeling heel belangrijk is. Je zou voor minderjarigen, en zeker daar waar het seksuele misdrijven betreft en geweldszaken, het uitgangspunt kunnen omdraaien en zeggen: *what's the difference*? Waar gaat het eigenlijk om? Wiens belangen zijn geschaad? Ik denk dat het goed verdedigbaar is om een zitting achter gesloten deuren te doen zodra er minderjarige slachtoffers zijn, net zoals bij minderjarige verdachten. Zodra er minderjarige slachtoffers zijn, dan is het besloten, tenzij.'
>
> Interviewer M: 'Dus besloten, tenzij het slachtoffer het openbaar wil?'
>
> OvJ: 'Bijvoorbeeld, of als het slachtoffer helemaal niet kwetsbaar is. Dus in combinatie met de individuele beoordeling. Die individuele beoordeling en kwetsbaarheid moet centraler neergezet worden. Bij minderjarigen en ik denk, als ik kijk naar de seksuele misdrijven, dat het heel goed te verdedigen is, dat je zegt: ja, seksuele misdrijven in deze tijd met de openbaarheid en alles wat over het slachtoffer…'

SHN benadrukt evenwel dat er ook slachtoffers zijn die juist wel willen dat een zaak in het openbaar wordt behandeld. Een goede belangenafweging wordt daarom van belang geacht en een goede motivering wanneer een verzoek niet wordt ingewilligd.

Het sluiten van de deuren vanuit het oogpunt van veiligheid gebeurt volgens het geïnterviewde rechterlijk bestuurslid alleen in situaties van mensen die in 'het stelsel' zitten, dat wil zeggen het stelsel in het rijksdomein, en onder redelijk zware beveiliging, en bij kroongetuigen.[294] In genoemde situaties gaat het ook niet over het afschermen van deze getuigen als persoon of het niet zichtbaar zijn van hen. Los van alle maatregelen die in dat verband kunnen worden genomen, zijn zij gewoon op naam kenbaar. Het gaat meestal om informatie die moet worden gedeeld om iets te onderbouwen, bijvoorbeeld

[294] Het stelsel Bewaken en Beveiligen, tegenwoordig het stelsel Bewaken van Personen geheten, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen de individuele verantwoordelijkheid en die van de werkgever of de overheid/ het Rijk. Zie hierna meer.

beschermingsafspraken die niet naar buiten mogen komen. De rechercheofficier van justitie meent dat de gronden voor het sluiten van de deuren niet zien op de veiligheid van de professionele procesdeelnemers (rechters en officieren van justitie).

Andere genoemde zaken waarin tot het sluiten van de deuren (of andere afschermingsmaatregelen) wordt besloten betreffen grote liquidatiezaken, zaken tegen autonomen, zaken met rivaliserende groepen (waar de een de ander heeft verraden), huiselijk geweld, stalkingszaken.

Het merendeel van de geïnterviewden is kortom voorstander van behoud van het uitgangspunt van openbaarheid, ook in geval van zedenzaken tegen minderjarige slachtoffers. Twee van de geïnterviewden bepleiten een omkering van het uitgangspunt, dus 'besloten, tenzij', waarbij ruimte bestaat om op grond van een afweging van de in het geding zijnde belangen te komen tot een behandeling in de openbaarheid. De een bepleit dat overigens ten aanzien van minderjarige slachtoffers en slachtoffers van seksuele misdrijven, de ander enkel ten aanzien van minderjarige slachtoffers van seksuele misdrijven.

3.3.3 Afwegingen ten grondslag aan toekenning en afwijzing van verzoeken voor een zitting achter gesloten deuren (deelvraag 3c)

Tot het sluiten van de deuren kan een rechter, zoals uiteengezet in deelonderzoek A, op een aantal gronden, opgesomd in artikel 269 lid 1 Sv, overgaan.[295] De onderbouwing van die beslissing wordt door de respondenten van belang geacht, maar het is niet altijd duidelijk wat de afweging behelst, omdat een motivering ontbreekt of slechts summier is. Respondenten geven aan dat niet duidelijk is waarom in de ene zaak wel tot sluiting wordt besloten en in de andere zaak niet.

> A2: 'Dus nu is het een beetje afhankelijk van de desbetreffende rechter van wat er gaat gebeuren. Dus het is niet voorspelbaar.'

> J: 'We hadden laatst […] tot twee keer toe dat de voorzitter van de meervoudige kamer besloot om de deuren te sluiten in een zaak waarin sprake was van minderjarige slachtoffers in een online zedenzaak. Het argument was: omdat de slachtoffers minderjarig zijn. […] En ik merk dat het toch wel vaker gebeurt dat de deuren worden gesloten bij dit soort zaken, zonder dat dat gemotiveerd wordt. Het enige wat je dan te horen krijgt is dat het in het belang van de privacy is. Ik vind dat wel een erg gemakzuchtige en summiere motivering.'

> A1: 'Heel arbitrair. Ik heb toevallig een keer in mijn carrière een week gehad waarin ik twee keer het verzoek tot het sluiten van de deuren deed in twee verschillende zaken. En beide keren omdat de belangen van mijn minderjarige cliënt dat vorderden. De ene keer was [onderzoekers: een misbruikzaak met specifieke kenmerken] […]. Ik denk: ja, als dat soort details op straat liggen, dan weet iedereen daar in de omgeving wie dat jongetje is. Dat is toegewezen, dus daar gingen de deuren dicht. De andere zaak was [onderzoekers: een man] […] die zijn vrouw had vermoord. Dat was gezien door een of twee van de kinderen. Ook daar vroeg ik om het sluiten van de deuren. […] Daar werd dat afgewezen. Terwijl ik verklaringen had van psychiaters dat het echt heel slecht zou zijn als dat in het openbaar zou moeten.'

[295] Het betreft 'het belang van de goede zeden, de openbare orde, de veiligheid van de staat, alsmede indien de belangen van minderjarigen, of de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte, andere procesdeelnemers of anderszins bij de zaak betrokkenen dit eisen. Een dergelijk bevel kan ook worden gegeven, indien de openbaarheid naar het oordeel van de rechtbank het belang van een goede rechtspleging ernstig zou schaden.'

> SHN: ‘De motivering is over het algemeen ontoereikend. Je krijgt eigenlijk altijd weerkaatst: de openbaarheid van de zitting is belangrijk. Het is niet zo dat wij dat niet vinden, voor de duidelijkheid. Maar ik quote altijd de zaak *Mraovic t. Kroatië* waarin het EHRM heel expliciet heeft gezegd dat bij zaken over seksueel geweld tegen met name vrouwen, dat bij het bespreken van details van seksueel geweld, dat in principe het uitgangspunt moet zijn dat de zitting achter gesloten deuren plaatsvindt. Ik vind de motivering van de rechters ontoereikend, omdat je vaak terugkrijgt dat de zitting openbaar is, maar dat ze eventueel namen niet noemen. Cliënten vinden dat ook, en dat is nog belangrijker.’

> SHN: ‘[respondent beschrijft een ernstige stalkingszaak met een hoog dreigingsrisico voor de vrouw die gestalkt werd]. Ik had toen gevraagd of zij bij ons op kantoor via een videoverbinding de zaak kon volgen, maar dat kon niet. Het moest in de videozaal in de rechtbank, of anders niks. Ik heb toen gevraagd of de zaak in een andere rechtbank kan plaatsvinden, zodat mevrouw niet naar de rechtbank hoefde om haar zorgen. Toen kregen we de reactie: nee, ik heb geen zin om daarover na te denken. Het is deze videozaal en anders is er geen mogelijkheid om de zitting te volgen. Daar hebben mijn cliënt en ik echt nul begrip voor. Het ging niet om stalking in de zin dat zij iedere dag een roos opgestuurd kreeg. Het ging om een rood dreigingsniveau en een hele hoge SASH-score. De reactie is dan: ja, maar we zetten haar toch niet in de zittingszaal, dus hoe moeten die mensen weten wie je cliënt is. […] Mijn cliënt heeft toen besloten dat ik haar maar moest gaan briefen over wat er gebeurde tijdens de zitting, maar ik vind dat wel echt een verlies voor een zaak dat een slachtoffer er niet bij kan zijn vanwege zo een starre houding die ook niet goed uitgelegd wordt.’

Een van de geïnterviewde rechters/raadsheren noemt dat een verzoek tot het sluiten van de deuren voor aanvang van de terechtzitting kan worden gedaan, maar dat het belangrijk is dat die beslissing ter terechtzitting wordt gemotiveerd:

> R3: ‘je kan vooraf dingen afstemmen met de advocaat en het OM enzovoorts over verzoeken. Maar ik denk dat het wel belangrijk is dat alle beslissingen over openbaarheid ook in het openbaar nog een keer worden herhaald en gemotiveerd en toegelicht. Dus dat als het over openbaarheid gaat, dat die belangenafweging, de expliciete motivering daarvoor, wel ook nog kenbaar is. Dat het niet een beetje achter de schermen wordt geregeld.’

De beslissing om over te gaan tot het sluiten van de deuren of om daartoe een verzoek in te dienen wordt door de respondenten uit de rechtspraak vooral anekdotisch onderbouwd, waarbij niet altijd duidelijk wordt op welke van de gronden van artikel 269 Sv de beslissing tot het sluiten van de deuren precies is gestoeld.

> R4: ‘Ik heb dat zelf onlangs een keer gedaan bij een meneer die, die zaak was aangehouden, die meneer was al eerder een keer in de zittingszaal, van een politierechterzitting trouwens, ontploft. Je hebt natuurlijk regelmatig klassen die komen kijken en toen heb ik wel besloten dat dat niet zo’n goed idee was dat bij deze meneer … Dat geeft a. te veel prikkels en b. als hij weer ontploft, waardoor er geknokt moet worden in die zittingszaal, dan lijkt mij dat niet zo’n aangename ervaring voor die scholieren. Dat was dus eigenlijk een veiligheidsissue. En toen heb ik wel besloten dat de zaak alleen behandeld werd met de verdachte, zijn advocaat, de officier van justitie, de griffier en ik.’

Op de vraag van een van de andere respondenten of hij dat ook had gedaan als er een journalist in de zaal was of zich had gemeld, antwoordt hij:

> R4: 'Dan had ik het denk ik ook achter gesloten deuren gedaan. Ik vind altijd dat de veiligheid… maar ook dat de verdachte zich senang moet voelen, want er speelde ook allerlei psychische problematiek bij deze meneer… Ik denk: als ik niet in gesprek kan met deze meneer doordat ik nu al een discussie moet gaan voeren… Het in gesprek kunnen met iemand, gaat bij mij dan voor. En zo'n geweldig grote zaak was het nou ook weer niet. Dan had ik denk ik hetzelfde besloten.'

Het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte of andere procesdeelnemers wordt volgens diverse respondenten vaak genoemd als belang.

> R1: 'Wat heel vaak speelt is ook wel privacy, dat mensen zelf iets willen zeggen wat heel privé is. Dat speelt wel als je een bekende Nederlander hebt die dan heel iets privé wil zeggen en dat eigenlijk niet in de openbaarheid wil. Ook omdat het dan iets was ter onderbouwing van een verzoek.'

> R5: 'Ik heb zelf ook een keer […] de deuren gesloten. Dat doe je dan inderdaad omdat er hele kwetsbare dingen aan de orde komen die de kern van de zaak niet raken. Je moet èn naar de feiten kijken èn naar de persoon van de verdachte. De wet geeft dat tweede punt om ervoor te zorgen dat je een passende straftoemeting kan doen. En als daar dan dingen naar voren worden gebracht, waar je de privacy moet beschermen, dan ligt daar een criterium, vind ik, om te zeggen: dan sluit ik de deuren.'

> A2: 'Als het bijvoorbeeld familie betreft. Een zedenzaak in familiesfeer. Iemand voelt zich niet vrij om wat te zeggen, omdat de hele familie erbij zit. En de rechter vindt dat van belang voor de beoordeling van de zaak, dan kan de rechter dat beslissen.'

Volgens de journalist wordt echter vrij snel naar het argument van privacy gegrepen, zonder motivering. Niet duidelijk wordt dan waarom in de ene zaak privacy van groot belang is en in de andere zaak niet:

> J: 'Waarom mogen de persoonlijke omstandigheden van een loodgieter die terechtstaat voor een zedenzaak gewoon uitgebreid behandeld worden, maar als er een huisarts terechtstaat op verdenking van een moord op zijn schoonmoeder niet?'

Bij het sluiten van de deuren ten behoeve van het slachtoffer gaat het volgens de respondenten bijvoorbeeld om een situatie met zeer ernstige feiten waarvan verslag wordt gedaan in de pers en een slachtoffer herleidbaar is. Dit zou maken dat de feiten iemand het hele leven lang achtervolgen.

> A2: 'Als de feiten zo afschuwelijk zijn. Als je herleidbaar bent en dat komt in de krant, en je bent een minderjarig slachtoffer en dit achtervolgt je je hele leven, dan vind ik dat wel een reden om achter gesloten deuren te doen.'

> A2: 'Ik heb het zelf gevraagd voor een minderjarige verdachte wiens vader erbij zat maar die de kern van het probleem was. Ik heb gevraagd of vader ook weg mocht tijdens de zitting, omdat mijn cliënt niet goed uit de verf kwam.'

De advocaat (A2) wijst er in dit verband op dat het sluiten van de deuren ook nadelige consequenties kan hebben voor het slachtoffer. Die mag volgens de respondent dan immers niemand meenemen, zoals familie of vrienden. Enkel de advocaat mag dan aanwezig zijn en wellicht een ouder.[296]

De afweging of een zaak achter gesloten deuren moet plaatsvinden ervaren de rechters soms als lastig.

> R1: 'Dat is een gevoel natuurlijk. Dit was een incestzaak waarbij het ging om jongeren van begin twintig […], het waren geen minderjarigen. Het was een beetje een bijzondere zaak, maar er zat ook een journalist in de zaal en daarom werd er gevraagd om de zaak achter gesloten deuren te doen. Dat hebben we toen afgewezen. Maar dat was een moeilijke zaak.'

Met name de situatie dat verdachten aangeven zich niet vrij te voelen om te verklaren, wordt als lastig ervaren. Wanneer is in zo een situatie bijvoorbeeld de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte in het geding en wanneer is het 'gewoon echt niet leuk' om te verklaren over privacygevoelige zaken?

> R3: 'Het is nooit leuk om over je strafzaken … In iedere strafzaak… Het is gewoon echt niet leuk. Alles ligt op tafel. De gesprekken die je hebt gevoerd, je geweten, je wroeging, maar dat is ook wel de kern van het strafrecht.'

> R3: 'Als mensen zeggen: liever achter gesloten deuren, dan voel ik me vrijer om te verklaren. Soms is dat wel aannemelijk te maken. […] Ik had laatst een zaak waarin iemand vermoord was en waarbij een persoon iedereen erbij had gelapt, dat als je ook die verklaring leest, dat je denkt van: je hebt je doodvonnis ongeveer geschreven. Als iemand dan zegt van: ik voel me niet vrij om te verklaren met die personen erbij, dan kun je je daar wel iets bij voorstellen. Maar ik vind het wel altijd heel lastig, want het is ook altijd wel heel makkelijk gezegd. En ik heb ook vaak meegemaakt dat als je dan zegt: ik ga daar niet in mee, de openbaarheid gaat toch voor, dat ze dan toch wel gaan verklaren. Dus dat dat toch dan wel meevalt, met de vrijheid van verklaren. Dus dat ze het een beetje proberen. Ik vind dat nog wel een lastige afweging om dat in te schatten in hoeverre dat is.'

In het kader van openbaarheid speelt ook de vraag of beelden op de terechtzitting moeten worden getoond van wat slachtoffers is overkomen.

> R4: 'Het speelt vooral natuurlijk wanneer er ook beelden zijn van wat een slachtoffer is overkomen. En zo'n zitting is natuurlijk ook openbaar. En dan speelt altijd de afweging, laat ik beelden of foto's wel of niet zien. […] Laatst hadden we een zaak op zitting waarbij iemand echt op een gruwelijke manier gemarteld was en daar ook foto's van waren gemaakt. In principe is de behandeling openbaar en er was ook vrij veel publiek bij die zaak. Moet je dan wel of niet die foto tonen waarop te zien is hoe vreselijk deze persoon was toegetakeld? Wij hebben uiteindelijk ervoor gekozen om dat wel te doen, nadat eerst wel het publiek een waarschuwing te hebben gegeven dat wat we zouden laten zien best wel gruwelijk was en dat als mensen dat niet wilden zien dat ze dan hun ogen even dicht moesten doen of konden weglopen. Het slachtoffer zelf was niet aanwezig in de zaal, wel zijn advocaat. We hebben niet aan het slachtoffer zelf gevraagd of hij dat goed vond.'

[296] Ter nuancering: wij denken zelf dat dit afhankelijk is van de beslissing van de rechter, bij de beslissing over de openbaarheid kan een rechter ook bepalen welke personen wel of geen toegang hebben tot de behandeling ter terechtzitting. Zo kan bijvoorbeeld ook alleen de pers worden gevraagd de zaal te verlaten.

Samengevat wordt de onderbouwing van de beslissing op verzoeken tot het sluiten van deuren door de respondenten gebrekkig geacht. Het is niet altijd duidelijk wat de afweging behelst, omdat een motivering ontbreekt of slechts summier is. Respondenten geven aan dat niet duidelijk is waarom in de ene zaak wel tot sluiting wordt besloten en in de andere zaak niet. Het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte of andere procesdeelnemers wordt volgens diverse respondenten vaak als grond genoemd, maar zonder motivering is niet duidelijk waarom in de ene zaak privacy van groot belang is en in de andere zaak niet.

3.4 Afscherming persoonsgegevens van slachtoffers (deelvraag 4)

3.4.1 Afscherming persoonsgegevens van slachtoffers in het strafdossier

Met betrekking tot de rol van afschermingsmaatregelen ten behoeve van het slachtoffer wijzen diverse respondenten op de ontwikkeling in recente jaren als gevolg waarvan persoonsgegevens van slachtoffers in het strafdossier niet langer worden opgenomen of kunnen worden afgeschermd.[297] Het afschermen van persoonsgegevens van slachtoffers gaat volgens de respondenten (rechters/raadsheren en A2) nog niet altijd goed bij de politie, terwijl afscherming in die fase juist erg belangrijk is. Als de namen eenmaal in het dossier staan, dan is dat nadien heel ingewikkeld om te wijzigen. Wijziging is soms nog wel mogelijk, bijvoorbeeld in de situatie dat er nog geen verdachte is en het dossier (en de aangifte) dus ook nog niet aan de verdachte en diens advocaat is verstrekt. De inschatting hoe een slachtoffer moet worden vermeld in een dossier moet door de politie worden gemaakt of door iemand die meegaat bij de aangifte. Een van de slachtofferadvocaten (A1) wijst in dit verband op het zogenoemde 'JOS-piket' (Juridische Opvang voor Slachtoffers van seksuele en geweldsmisdrijven). Als de politie Midden-Nederland bij de intake meent dat het belangrijk is dat een slachtoffer een advocaat krijgt, dan gaat er een melding uit. Vooralsnog bestaat dit initiatief alleen in Utrecht. Navraag bij het ministerie van Justitie en Veiligheid leert dat momenteel wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor de landelijke implementatie van dit initiatief. Daarbij worden momenteel nog verschillende mogelijkheden verkend, waaronder de voornoemde directe koppeling tussen de politie en (slachtoffer)advocaat.

3.4.2 Afscherming persoonsgegevens van slachtoffers tijdens de zitting

Verschillende respondenten (rechters/raadsheren en advocaten) wijzen op de mogelijkheid om, voorafgaande aan de zitting, via de officier van justitie of aan de rechtbank een verzoek te doen om bepaalde slachtoffergegevens (bijvoorbeeld een naam of adres) niet te vermelden op de zitting of ter terechtzitting op een bepaalde manier aan het slachtoffer te refereren (bv. alleen de voornaam of slachtoffer 1, 2, etc.). Deze verzoeken komen volgens een van de rechters/raadsheren meestal binnen bij de officier van justitie die een slachtoffergesprek met het slachtoffer voert voorafgaand aan de zitting of op verzoek van de advocaat van het slachtoffer. Slachtoffers worden wel met alleen de voornaam genoemd, maar onder nummer heel weinig. De verzoeken daartoe zijn volgens een van de slachtofferadvocaten (A2) spaarzaam. Als het wordt verzocht, dan is daar vaak een goede reden toe en dan wordt daar ook in meegegaan. Het slachtoffer kan verder domicilie kiezen, dat is dan vaak op (het adres van) het politiebureau.
Het afschermen van persoonsgegevens is vooral belangrijk voor minderjarige slachtoffers als de zitting openbaar is. Een andere reden voor het slachtoffer om niet met (volledige) naam in het dossier te willen is bijvoorbeeld angst voor de verdachte. Verder zijn er slachtoffers met een heel herkenbare of opvallende achternaam die makkelijk te vinden is op internet of slachtoffers met een eigen bedrijf die ook makkelijk vindbaar zijn.

[297] Zie hierover uitgebreid par. 2.5.3-2.5.5.

> R3: 'Als ik weet dat er een goede advocaat […] in de zaak zit, die trekt wel aan de bel of die stuurt een brief van tevoren waarin staat: dit zijn de belangen van mijn cliënt en ik zie het het liefst zo op die manier ingericht. Maar als dat er niet is dan vraag ik ook wel heel vaak aan de officier: heeft u nog een gesprek met het slachtoffer gehad? Zijn er nog wensen die naar voren kwamen qua behandeling? Wat kan ik wel noemen? Wat kan ik niet noemen? Wordt op prijs gesteld dat na het spreekrecht ook nog de verdachte het woord krijgt of is dat te confronterend? Dus je kan wel in de bejegening en de behoefte, ook vanuit privacy, actief regie voeren en van tevoren dingen vragen en dat inventariseren om dat zo goed mogelijk te doen. En als het niet nodig is voor een zaak, natuurlijk laat je dan die gegevens weg.'

3.4.3 Afscherming persoonsgegevens van slachtoffers en de pers

Tijdens de interviews is ook aan de orde gekomen hoe journalisten omgaan met privacygevoelige informatie van slachtoffers. Het is een ongeschreven regel binnen de journalistiek dat in zedenzaken nooit de namen van de slachtoffers worden gebruikt. Een slachtoffer kan zelf tijdens de zitting aangeven er geen bezwaar tegen te hebben, maar zelfs dan wordt soms alleen de voornaam genoemd en niet ook de achternaam. In andere zaken worden de namen van slachtoffers in principe wel gebruikt, tenzij via bijvoorbeeld een organisaties als Namens de Familie[298] of via een advocaat die slachtoffers of nabestaanden bijstaat, wordt gevraagd om dat niet te doen. Maar er zijn volgens de geïnterviewde journalist ook slachtoffers en nabestaanden die juist wel willen dat hun naam genoemd wordt:

> J: 'Soms om een soort monumentje op te richten voor iemand die is overleden of omdat ze zeggen: het was niet zomaar een anoniem iemand, maar het was een man of een vrouw van vlees en bloed die heel erg actief was in de verenigingswereld of met vrijwilligerswerk, of dat soort dingen. Dus dat verschilt nogal. En dan laten we het afhangen van wat ons voorafgaand aan de zitting wordt gevraagd.'

Soms wordt het door journalisten van belang geacht om de naam van het slachtoffer te noemen. Als voorbeeld wordt genoemd de overvallen op bekende Nederlanders die een Rolex droegen. Volgens de journalist is het dan relevant om te weten wie het slachtoffer is, dat het slachtoffer niet zomaar iemand is. In femicide-zaken kan het, zo meent de journalist, ook belangrijk zijn om te weten wie het slachtoffer is:

> J: 'Als uit de zittingsinformatie verdwijnt dat het slachtoffer de echtgenote of de ex-echtgenote is van een verdachte of de dochter is van een verdachte van moord of doodslag, dan is dat tamelijk cruciale informatie. Dat is niet zomaar een willekeurig slachtoffer dus, maar dat is dus iemand die het slachtoffer wordt omdat zij in een bepaalde relatie staat tot die verdachte.'

De journalist meent dat het om die reden relevant is om de naam van het slachtoffer op de zittingslijst te kunnen zien en dat deze niet afgeschermd wordt. Soms worden journalisten door het slachtoffer zelf op de hoogte gesteld, soms door een advocaat, maar de zittingslijst blijft een belangrijke ingang. Ook verzet de journalist zich tegen het plan om in de toekomst met verrijkte zittingslijsten te werken en geen dagvaarding meer te verstrekken.[299]

---

[298] Namens de Familie helpt slachtoffers, nabestaanden en naasten na dramatische gebeurtenissen omgaan met media. Zie https://www.slachtofferhulp.nl/namens-de-familie/

[299] Verrijkte zittingslijsten zijn zittingslijsten met daarop – in geval van strafzaken – per zaak de volgende informatie: datum, plaats en aanvangstijd van de zitting; naam van behandelend rechter en officier van justitie; de

De geïnterviewde advocaat is het daar niet mee eens:

> A1: 'Want ik denk dan, neem de moord op Lisa, ik noem maar iets, is het nodig dat iedereen weet dat dat meisje Lisa heet en dat ze uit een bepaald dorp komt. Ik denk het niet. Ik denk dat als dat gepubliceerd was op de persrol als dagvaarding van de moord op die en die straat en die en die datum, dan weten journalisten ook van dat gaat over waar de hele maatschappij van op de kop stond. Ik denk dat daar iets te makkelijk gedacht wordt van: oh, dat moet in het kader van de journalistieke controle. Ik kan je wel een voorbeeld geven. Ik heb een mevrouw bijgestaan, […], zeer gewelddadig verkracht door een vreemde in haar eigen woning. En die wordt op enig moment aangesproken door een vriendin van haar: jemig, je bent ook anaal verkracht, dat wist ik niet. En zij schrikt en zegt: hoe weet jij dit dan? En die vriendin zegt: ja, ik werk voor [krant], ik kijk in de persrol. Daar staat de naam van mijn cliënte gewoon vol in. Dat meisje heeft dat met de beste bedoelingen bespreekbaar willen maken, maar mijn cliënte voelde dat als een enorme aantasting van haar privacy.'

De respondenten zijn kortom op de hoogte van de diverse mogelijkheden om slachtoffergegevens tijdens het strafproces af te schermen, maar wijzen er ook op dat dit in de praktijk nog niet altijd goed gaat. In verslaglegging door de media wordt in beginsel enkel de voornaam van het slachtoffer gebruikt, tenzij daartegen bezwaar bestaat.

3.5 Bedreiging en intimidatie van procesdeelnemers in strafzaken (deelvraag 5)

3.5.1 Onveiligheidsgevoelens

In deelvraag 5 staat niet alleen de vraag centraal in hoeverre procesdeelnemers, zoals rechters, officieren van justitie en advocaten, in strafzaken te maken hebben met bedreiging of intimidatie, maar ook in hoeverre zij zich bedreigd of geïntimideerd voelen. In de interviews is daarom ook de rol van (subjectieve) onveiligheidsgevoelens aan bod gekomen. Het gevoel van veiligheid kan per persoon verschillen. Een van de respondenten concludeert:

> B: 'Praten over beveiliging en afschermen, levert onveiligheid op. Dat is een van de lessen die ik heb geleerd vanuit mijn eigen beveiliging. Het worden beveiligd, doet je extreem onveilig voelen. Het praten met collega's over of ze wel of niet beveiligingsmaatregelen moeten nemen, doet je onveilig voelen. Als je weet dat iemand anders beveiligingsmaatregelen krijgt, al is het maar heel basaal, en jij krijgt ze niet, dan voel jij je onveilig. Dus je moet heel erg oppassen met waar je je instrumenten tot beveiliging en afscherming inzet in zijn algemeenheid.'

---

namen van de betrokken procespartijen; de naam en leeftijd van de verdachte(n) en eventuele slachtoffers; minderjarige slachtoffers alleen aanduiding 'minderjarig slachtoffer + leeftijd + aanduiding geslacht'; een korte omschrijving van de aard van de zaak (denk aan plaats/regio, beschrijving misdrijf). Zie https://www.rechtspraak.nl/binaries/content/assets/documenten/20250526---persrichtlijn---stukken.pdf en hoofdstuk 6 van de (herziene) Persrichtlijn van de Raad voor de rechtspraak, te raadplegen via https://www.rechtspraak.nl/binaries/_rts_1779867686301/content/assets/uit/rvdr/be/rvdr-be-herziene-persrichtlijn-2025.pdf

Bovendien kan ook de omgeving (familie, partner, collega's) van de persoon onveiligheidsgevoelens ervaren. De respondenten zijn het erover eens dat subjectieve onveiligheidsgevoelens niet de doorslag moeten vormen bij het nemen van beslissingen over afscherming.

> Rvdr: 'Meer generiek zie ik ook dat mensen zich meer zorgen maken die niet zelf in de bedreiging zitten, maar die eromheen zitten. En die dus ook niet alles doorkrijgen en dergelijke als de mensen die uiteindelijk zelf in die veiligheidssituatie zitten. Want veel rechters kunnen ook wel zelf inschatten dat een zaak veiligheidscomponenten heeft aan de voorkant.'

> R1: 'De een die denkt van: "Ach dat is allemaal een beetje onzin", en de ander, die is heel erg bang, heel snel heel bang.'

> R3: 'Of familieleden.'

> R4: 'Het gezin speelt ook een rol. Ik heb zelf net niet in de beveiliging gehoeven. Een zaak spande erom, maar om nou spijkerhard te zeggen van: "Het moet alleen professioneel en wat je gezinssituatie is, dat doet er niet toe", dat vind ik wel een lastige […]. In hoeverre kun je gaan om rechters te verplichten dat wel of niet te doen. Ik heb daar geen standpunt in. Ik vind het lastig. Maar we kunnen het ook niet onder stoelen of banken schuiven, want ook dat is een probleem, want ga jij nou maar eens even iemand met kleine kinderen of iemand met een bange partner zeggen van: "Niet zeuren, je doet het gewoon".'

De rechercheofficier van justitie maakt in dit verband een onderscheid tussen veiligheid en leefbaarheid:

> RO: 'Heel invoelbaar van alle kanten, en dat raakt niet eens rechtstreeks de veiligheid dan, maar het raakt wel de leefbaarheid van een collega. Dus die leefbaarheid wordt ook wel eens genoemd, maar die staat niet in die regeling. Het gaat echt wel om veiligheidsaspecten, maar je hoort dit ook wel eens genoemd, en ik vind het ook best wel invoelbaar dat je echt op deze manier hinder ondervindt, op best een gevoelige manier, van het werk dat je uitoefent.'

In dat verband wordt ook de vraag opgeworpen door de geïnterviewden of een rechter een zaak mag weigeren en op welke gronden.

> R3: 'Ik denk dat… We zijn er langzaam ingerold. Vroeger als je rechter werd, hoefde je je er helemaal geen zorgen over te maken. Nu komen die vragen ineens. Dus als de teamvoorzitter binnenkomt met: wil je die zware zaak doen waarin ergens een verband zit met [Marengo]. Dan zit je met een probleem. En als dan duidelijk is: in principe zeg je ja, tenzij er goede redenen zijn om het niet te doen en die redenen zeg je dan meteen in het begin en dan doe je het niet. Als je zegt van: ik zit net privé… of wat voor reden dan ook en je denkt: ik kan op die manier mijn werk niet goed doen. Oké, dat is dan een soort werkgeverschap. Maar dat als je zo'n zaak accepteert, dat er dan wel iets moet zijn van: ja, in principe doe je het, tenzij er objectieve veiligheidsrisico's zijn die aantoonbaar worden gebriefd door de politie of concrete dingen. Dat zou meer duidelijkheid geven. […] Ik denk dat er daarom soms nog veel ruimte wordt gegeven met: hoe kijk je er persoonlijk tegenaan en wat vind je partner ervan en zus en zo. Maar dat maakt het steeds moeilijker, ook om het thuis te verkopen. Want als je thuis zegt van: ja, het hoort bij mijn werk, het wordt van me verwacht, dan is de discussie ook anders dan als je zegt: ik heb een keus, wat wil je? Op een gegeven moment heb je geen rechters meer die je kan vinden.'

Ook advocaten ervaren subjectieve onveiligheidsgevoelens.

> A2: ‘Ik heb zelf een keer meegemaakt dat een officier zei: hoe kom je naar de rechtbank? Ik zei: gewoon, met de auto. Toen zei de officier: je moet niet dezelfde route rijden. Wat moet ik daar mee? Dat voelde juist heel onveilig. Dat je denkt: okay, en de rest die wordt beveiligd en wij moeten het maar zien. Dus dat vond ik… Dat kan echt veel beter. Oog voor elke procespartij. Maar ik kan me zo voorstellen dat de positie van de advocaat van de verdachte toch een iets andere is.’

3.5.2 Psychologische hulp

Een aspect van werkgeversverantwoordelijkheid dat tijdens de interviews werd genoemd betreft psychologische hulp en begeleiding voor rechters. Volgens de respondenten wordt die hulp standaard geboden in hoogrisicozaken, maar inmiddels ook in zware zedenzaken. Daarbij wordt met de persoon gekeken hoe iemand met spanning en stress omgaat, wat eigen hulpbronnen zijn en of er begeleiding nodig is. Sommige gerechten hebben een team collegiale opvang die de eerste opvang doet als iemand iets heeft meegemaakt of heel erg spannend heeft gevonden. Die opvang wordt gegeven door collega’s die niet in de lijn met de leidinggevende of bestuurders zitten.

> R1: ‘In zware zaken is er de mogelijkheid om te praten met een psycholoog over de impact op jezelf en de omgeving.’

> R3: ‘Bij ons ook standaard. Bij zware zaken. Dat je even een gesprek met een psycholoog hebt.’

> B: ‘Iets waarbij we in de laatste jaren meer aandacht voor hebben gekregen is het psychologische aspect. We hebben destijds wel heel erg ingezoomd op psychologische begeleiding van mensen die echt onder beveiliging kwamen, maar meer algemeen integreren in ons aanbod van wat wij maar noemen *mental check ups*. Die zijn voor iedereen beschikbaar. Hoe ga je met spanning en stress om? Dat beperkt zich niet tot hoogrisicozaken, maar ook als je nare zedenzaken doet of ingewikkelde familierechtelijke dingen. Er kunnen allerlei stressoren zijn. Het helpt om mensen aan te bieden om na te denken over hun eigen hulpbronnen. Hoe je ergens mee omgaat. Heb je daar begeleiding bij nodig? Daar hebben we steeds meer aanbod in. In [naam gerecht] en bij een ander gerecht hebben we een team collegiale opvang in het leven geroepen. Dat zijn mensen die opgeleid zijn om de eerste opvang te doen als iemand iets meemaakt of iets heel erg spannend heeft gevonden. Dat niet in de lijn met leidinggevende of een bestuurder zit. Die aandacht moet je hebben.’

Samengevat volgt uit het onderzoek geen concreet antwoord op de vraag in hoeverre procesdeelnemers, zoals rechters, officieren van justitie en advocaten, in strafzaken te maken hebben met bedreiging of intimidatie. Gevoelens van onveiligheid kunnen per persoon verschillen en worden ook beïnvloed door de omgeving van de persoon. De indruk bestaat dat genuanceerd wordt aangekeken tegen de vraag of een rechter een strafzaak mag weigeren wegens eventuele gevoelens van onveiligheid.

3.6 Afwegingen die ten grondslag liggen aan toekenning en afwijzing door de rechter van verzoeken voor werken onder nummer en andere vormen van afscherming (deelvraag 6)

In deze paragraaf wordt ingegaan op het werken onder nummer door de magistratuur en de afwegingen die daaraan ten grondslag liggen. Om daar een goed begrip van te krijgen wordt eerst geschetst welke gremia betrokken zijn bij het landelijk veiligheidsbeleid (3.6.1), de verantwoordelijkheidsverdeling tussen bestuur en individuele rechter (3.6.2), werkgeversverantwoordelijkheid (3.6.3), verhouding bestuur tot individuele rechter (3.6.4), tot slot, het werken onder nummer en de afwegingen daarbij (3.6.5).

3.6.1 Organisatorisch/ overlegstructuren

Binnen de rechtspraak en de overheid bestaan verschillende gremia die vormgeven aan het landelijk beleid op het gebied van veiligheid. Binnen de rechtspraak bestaat een regiegroep security (voorheen regiegroep veiligheid), waar ook digitale veiligheid onder wordt geschaard. De regiegroep is een bestuurlijk gremium waaraan presidenten van de diverse rechtbanken en gerechtshoven, rechterlijke bestuursleden, de Landelijke Beveiligingsautoriteit Rechtspraak (de BVA Rechtspraak) en het Bureau Beveiligingsautoriteit (BBA) en de Raad voor de rechtspraak deelnemen. Daarnaast is er de werkgroep weerbaarheid waarin het OM, ministerie van J&V, Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV), de NOvA en de plaatsvervangend beveiligingsautoriteit uit de Rechtspraak zitten.
Afscherming en veiligheid binnen de rechtspraak hebben volgens het rechterlijk bestuurslid als thema's een enorme vlucht genomen na de moord op advocaat Derk Wiersum. Specifiek bij kroongetuigen spelen allerlei vormen van afscherming. De Marengo-zaak was een unicum, omdat er geen advocaat te vinden was voor de kroongetuige nadat Derk Wiersum was vermoord. Er is toen lange tijd gewerkt met een afgeschermde advocaat in de R-C-fase.
Er zijn grote verschillen tussen rechtbanken voor wat betreft de mate waarin zij te maken hebben met veiligheidsvraagstukken, aldus het rechterlijk bestuurslid. Dat hangt samen met waar de hoogrisicoprocessen plaatsvinden. Dat heeft tegenwoordig wel iets meer spreiding, maar de processen concentreren zich in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag.
Respondenten geven ook aan dat de dreiging diffuser is geworden. Voor zaken tegen criminele organisaties bestaat het stelsel bewaken en beveiligen. De dreiging verschuift echter naar autonomen, soevereinen, links en rechts orthodox, zaken tegen religieuze leiders, terrorismezaken. De rechercheofficier van justitie (RO) wijst er verder op dat in 2025 de nieuwe spionagewetgeving in werking is getreden en dat in zaken met statelijke actoren ook gedacht kan worden aan werken onder nummer. Het hangt wel erg samen met maatschappelijke ontwikkelingen, dus het is lastig te voorspellen hoe het beeld er over een paar jaar uitziet. Al met al maakt de diffuusheid in het soort zaken de inschatting van de dreiging lastiger. In geval van dreiging van criminele organisaties is er het stelsel bewaken en beveiligen, maar de dreiging in genoemde zaken kan er ook uit bestaan dat iemand ineens op de stoep staat, waar familie en kinderen ook mee kunnen worden geconfronteerd. Die dreiging wordt door een van de respondenten ongrijpbaarder genoemd. Het betreft bovendien groepen die zich heel erg online bewegen.

3.6.2 Verantwoordelijkheidsverdeling Raad voor de rechtspraak – NCTV – gerechtsbestuur

In de interviews komt naar voren dat veiligheid raakt aan de werkgeversverantwoordelijkheid van de rechtspraak voor diens medewerkers. Dit gegeven compliceert beslissingen over de externe openbaarheid en doet de vraag rijzen wie verantwoordelijk is voor deze beslissingen. De individuele rechter of (ook) het gerechtsbestuur? En wat is de rol hierin van het NCTV? In deze subparagraaf wordt niet getracht een antwoord te geven op deze vraag, maar wordt wel geschetst hoe complex deze verhoudingen liggen.
De Raad voor de rechtspraak hanteert de lijn dat de rechter (voorzitter) verantwoordelijk is voor de veiligheid in de zittingszaal en het gerechtsbestuur voor de orde en de veiligheid in het gerechtsgebouw. Echter, aangezien een zittingszaal altijd in een gebouw zit, is afstemming tussen de rechter en het gerechtsbestuur vereist.
Elk gerecht heeft een veiligheidscoördinator die het gerechtsbestuur adviseert. Een veiligheidscoördinator stemt met de rechter af over hoe wordt omgegaan met allerlei situaties, hoe een en ander moet worden afgestemd met ketenpartijen. Als voorbeeld wordt genoemd dat met de veiligheidscoördinator wordt afgestemd dat een zwaardere fouillering moet worden gedaan, omdat er toch de angst is dat er messen of wapens meegenomen worden in, bijvoorbeeld, de strijd tussen de familie van het slachtoffer en die van de verdachte. Daarnaast kan de verdachte in een aparte kamer worden geplaatst voor aanvang van de terechtzitting, onder begeleiding binnenkomen en als eerste weer worden weggeleid. Daarbij speelt de parketpolitie een rol.
Het landelijk bureau van de Raad voor de rechtspraak is verder betrokken bij de perswoordvoering voor alle onderwerpen die breder zijn dan een rechtszaak en dan een gerecht. Het landelijk bureau heeft een aantal experts in dienst op het gebied van veiligheid en is betrokken bij vragen zoals of er voldoende zalen in een bepaalde categorie zijn en de behoefte aan de bouw van nieuwe zalen. Ook is het landelijk bureau betrokken bij de planning en prognose voor het gebruik van de hoog risicozaken.

Het stelsel Bewaken en Beveiligen (sinds 1 januari 2026 het stelsel Beveiliging van Personen geheten)[300] gaat uit van primair eigen verantwoordelijkheid voor de eigen veiligheid van personen. Kan tegen een bedreiging van de veiligheid onvoldoende weerstand worden geboden en is het werkgerelateerd, dan heeft de werkgever een verantwoordelijkheid. Als de werkgever onvoldoende veiligheid kan bieden, dan komt de Rijksoverheid in beeld. Afhankelijk van de aard en ernst van de vermoede dreiging is dat op decentraal niveau het lokale parket, de hoofdofficier van justitie, of op centraal niveau het NCTV.
Het Bureau Beveiligingsautoriteit (BBA) adviseert gerechtsbesturen over veiligheidskwesties. De rechtspraak kan zelf beveiligingsmaatregelen nemen, zoals woonhuisbeveiliging of een noodknop voor medewerkers. Ook heeft de rechtspraak een eigen veiligheidsorganisatie op de rechtbanken en de hoven. De rechtspraak doet bijvoorbeeld vindbaarheidsonderzoeken waarbij aan de hand van openbaar brononderzoek wordt nagegaan of en in welke mate rechters (of andere medewerkers) vindbaar zijn en wat ze eventueel kunnen ondernemen. Ook de wijze van registreren in het register nevenfuncties maakt daar deel van uit. Deze onderzoeken worden door een team van de Informatievoorzieningsorganisatie (IVO Rechtspraak) verricht.[301] Beleidsmatig wordt dit voorbereid door de Landelijke Beveiligingsautoriteit Rechtspraak (BVA Rechtspraak of bureau BVA). Zo een vindbaarheidsonderzoek

[300] Dit stelsel wordt integraal uitgelegd in de (nieuwe) Circulaire bewaken en beveiligen (voluit: Circulaire met betrekking tot de bewaking en beveiliging van personen, objecten en diensten 2026, *Stcrt*. 2026, 7168, iwtr. 24 februari 2026, met terugwerkende kracht tot 1 januari 2026), met daarin een beschrijving van de huidige wet- en regelgeving en werkafspraken.
[301] https://www.rechtspraak.nl/organisatie-en-contact/organisatie/landelijke-diensten/ivorechtspraak

moet vaak na enige tijd weer opnieuw worden verricht, omdat er dan toch weer iets naar buiten kan zijn gekomen via bijvoorbeeld de kinderen of een vereniging waarvan de persoon lid is. Een vindbaarheidsonderzoek wordt door het gerechtsbestuur aangeboden aan medewerkers, bijvoorbeeld rechters die hoog risicoprocessen doen en R-C's die verschillende onderzoeken doen. Een vindbaarheidsonderzoek wordt doorgaans voorgesteld door bureau BVA, op advies van een veiligheidscoördinator. In dat soort zaken is het de bedoeling dat zo'n onderzoek wordt verricht.
Uit de interviews volgt dat de betrokkenheid van de NCTV zeer uitzonderlijk is. In het merendeel van de strafzaken speelt alleen de veiligheidscoördinator van het lokale gerecht een rol. De meest ingrijpende beveiligingsmaatregel is dat rechters in persoonsbeveiliging van het stelsel bewaken en beveiligen komen en dan beveiliging krijgen onder verantwoordelijkheid van de NCTV. Dit doet zich niet heel vaak voor. Tot vijf jaar geleden kwam het relatief gezien nog erg veel voor, maar tegenwoordig aanzienlijk minder, volgens de geïnterviewde van de Raad voor de rechtspraak. Het initiatief tot het nemen van maatregelen komt meestal van de NCTV.

> Rvdr: 'Meestal meldt de NCTV zelf. Want zij zijn ook aangesloten op de informatie van de politie en dergelijke. En veelal zijn wij als rechtspraak iets verder op in de keten voordat wij in beeld komen en komt als eerst nog de rechter-commissaris in beeld. Het kan zo zijn dat de NCTV op basis van informatie van de politie op een bepaald moment constateert dat er verhalen rondgaan over een bepaalde rechter en dat daar ook adressen gegeven worden en dergelijke. Dan wordt het tijd om veiligheidsmaatregelen te gaan nemen. Het komt heel incidenteel voor dat wij tegen de NCTV zeggen van: op basis van de informatie die wij hebben, denken wij dat het nodig is. In een aantal gevallen hebben zij ook gezegd: jullie hebben gelijk, jullie hebben betere informatie dan wij hebben of jullie hebben informatie die wij niet hadden. Voor die tijd nemen wij ook heel wat maatregelen zelf in het geheel. Een woonhuisbeveiliging en een noodknop voor medewerkers doen wij gewoon zelf. We hebben natuurlijk onze eigen veiligheidsorganisatie op de rechtbanken en de hoven. Een deel van het werk doen we gewoon zelf.'

3.6.3 Werkgeversverantwoordelijkheid

Er is een handreiking werkgeversverantwoordelijkheid voor de gerechtsbestuurders als het gaat over de werkgeversverantwoordelijkheid voor rechters, griffiers en andere medewerkers. En ook op welke aspecten ze moeten letten. Een van de elementen in de handreiking is hoe om te gaan met de behoefte om anoniem te zijn. Daarnaast is er een handreiking 'geruchtmakende zaken'. Er is sprake van een geruchtmakende zaak als de verwachting is dat een zaak veel publiek trekt of wanneer er veiligheidsaspecten spelen. Als de verwachting is dat er veel publiek op een bepaalde zaak afkomt, dan spelen logistieke vraagstukken een rol. Er dient dan bijvoorbeeld rekening mee te worden gehouden dat een zittingszaal groot genoeg is, of de grootste zaal beschikbaar is, of er niet twee grote zittingen tegelijk plaatsvinden. Er zijn bijvoorbeeld zaken die in vier zalen tegelijk plaatsvinden, omdat de aanwezigen van elkaar moeten worden gescheiden: de groep van de slachtoffers, de groep die daders komen steunen etc. En als een advocaat bedreigd wordt, dan kan daarvoor worden geregeld dat hij via een andere ingang naar binnen kan.
De veiligheidsrisico's kunnen betrekking hebben op de verdachte of op andere personen. Bijvoorbeeld het risico dat de verdachte wil ontsnappen. Of dat men aanslagen op de verdachte wil plegen. Er bestaat een indeling van zittingszalen naar de mate van beveiliging. De hoogste risicozittingen, categorie 5, vinden op dit moment nog plaats in het Justitieel Complex Schiphol (JSC) in Badhoevedorp en 'De Bunker', een zwaarbeveiligde zittingszaal in Amsterdam Osdorp. De bouw van twee nieuwe extra beveiligde zittingszalen is voorzien, een in Vlissingen en een in Lelystad (laatstgenoemde ter vervanging

van De Bunker in Amsterdam). Niet elk gerecht heeft een zaal die geschikt is voor niveau 4. Zij wijken dan uit naar een ander gerecht of naar JCS of De Bunker. Verder speelt de vraag welke veiligheidsmaatregelen op de locatie kunnen worden genomen.
In de handreiking staan afwegingen die zien op aspecten van openbaarheid. Voorbeelden hiervan zijn hoe wordt omgegaan met aanwezige pers, of er meerdere zalen beschikbaar moeten zijn voor een zaak. Daarvoor wordt dan een plan van aanpak gemaakt. Een ander voorbeeld van een geruchtmakende zaak betreft de MH17-zaak en de getuigenverklaringen die daar gedaan zijn. Bijzonder aan die zaak is dat rechters 10-12 dagen getuigen- en slachtofferverklaringen hebben aangehoord. Voor rechters wordt dan ook gezorgd voor mentale begeleiding voorafgaand aan en tijdens de zaak, juist met het oog op die openbare context.

3.6.4 Verhouding NCTV/ Raad voor de rechtspraak versus individuele rechter

Over de verhouding tussen de NCTV en de individuele rechter wordt door de respondent van de Raad voor de rechtspraak opgemerkt dat een onafhankelijke rechter een advies van de NCTV om een zaak niet openbaar te behandelen naast zich neer kan leggen, maar zich ook heeft te verhouden tot een gerechtsbestuur dat meent dat deze maatregelen wel noodzakelijk zijn.

> Rvdr: ‘Ik ken ook wel een enkel voorbeeld, en dan wel echt een enkel voorbeeld, dat de combi het beter kon dan de NCTV als organisatie. Ik ken voorbeelden dat rechters vinden dat er te veel veiligheidsmaatregelen genomen worden en ik ken voorbeelden dat men vindt dat er te weinig veiligheidsmaatregelen genomen worden. Wat ik generiek zeg … we proberen dit zo goed mogelijk te doen, maar we zitten wel in een vak waarin je niet elk risico kan uitsluiten.’

Dat soms verschil van opvatting bestaat over de mate van beveiliging, blijkt ook uit de interviews met de rechters en raadsheren.

> R2: ‘dat je als ware van de beveiligingscoördinatoren, […] best wel wat druk krijgt van: “Ja, maar pas op”. En dat is ook met zittingen die ik heb gehad, ik heb best wel wat autonomen hier in [naam gerecht], dan wordt er doorgeschoten in: “Pas op niet in beeld komen, pas op geen namen noemen”, terwijl je daar zelf best wel wat anders in staat. Dat is het spanningsveld.’

Ook wordt niet altijd begrepen waarom bepaalde veiligheidsmaatregelen worden genomen.

> R1: ‘Maar in de praktijk blijkt nog steeds van, dat er bepaalde maatregelen genomen worden, ook een beetje vanuit het zekere voor het onzekere, maar het argument waarom dat eigenlijk nodig is, dat weet men ook weer niet zo goed. Dat is een beetje inherent aan dit thema.’

Rechters en raadsheren lijken in ieder geval behoefte te hebben aan meer duidelijkheid over de vraag waarom in het ene geval beveiligingsmaatregelen moeten worden genomen en in het andere geval niet.

> R4: ‘Ik ging aan toen ik [R3] hoorde zeggen dat we van de combi af moeten, dat er een algemeen beleid moet zijn en dat we maar naar de adviseurs moeten luisteren over wat het veiligheidsniveau zou moeten zijn. Dat snap ik, maar daarop aansluitend, ik ben zelf [naam functie] geweest in Marengo tijd, maar niet van de Marengo zaak, maar wel mijn collega’s. Dus ik heb van zeer nabij met hen gesproken en ik weet hoe zij het hebben ervaren en één ding is mij wel bijgebleven en dat is de opschaling en afschaling van het beveiligingsniveau. Dat had in hun beleving wel een soort van, ik wil niet zeggen bingo-gehalte, maar het was onduidelijk waarom wel en waarom niet. Dus ik denk dat als wij ons als rechters ons overleveren aan de

NCTV en andere deskundigen, dan is er wel een probleem dat dat weinig transparant is en er wordt altijd gezegd "veiligheidsoverwegingen" en dat soort dingen, maar af en toe er is wel eens verbazing over in de ene zaak wel en in de andere zaak niet en waarom weer op- of afschaling […]. Dus ik vind dat als er op een gegeven moment in een bepaalde zaak een kwalificatie wordt gegeven, dan moet die wel goed zijn. Mijn collega's hebben wel eens verhalen onderling verteld, waarvan ik denk: ja, inderdaad. Ze waren soms meer oplettend dan degene die op moeten letten. Niet altijd, er zijn ook goede verhalen.'

R3: 'Je hebt de juridische afweging van: het belang van de openbaarheid en het belang van de veiligheid die bij de rechter en bij de combi altijd blijft. Maar omdat je dingen niet kan overzien, speelt die veiligheidscoördinator die iedere rechtbank heeft, dat is eigenlijk de spin in het web, die geeft adviezen en die heeft dus inderdaad overleg met het NCTV en overleg met de politie en overleg met het OM zodat zij het hele plaatje bij elkaar kunnen leggen, waar zij ook niet alle details van kunnen geven ter onderbouwing, want het kan zijn dat ze iemand onder de tap hebben en dat gaan ze niet vrijgeven. Dus daar zit soms ook een soort spanningsveld dat je soms de motivering niet zo goed hoort en dat je ze maar een beetje moet vertrouwen. Dat maakt het lastig. En ik onderschrijf ook dat je dus ook nog die werkgeversrol hebt en ik denk dat ze daar wel wat strakker in kunnen zijn als je dat gewoon helemaal openlaat. […] Die werkgeversrol, daar ontbreekt het voor mijn gevoel wel eens een beetje aan. Dat daar weinig duidelijkheid is.'

R4: **'**Wat ook een spanningsveld is, is tussen de beschikbare mensen om een bepaald niveau van beveiliging te garanderen en het aantal zaken wat daarvoor in aanmerking komt. De afdelingen binnen de politie die voor de feitelijke beveiliging moeten zorgen, daar zijn enorme tekorten. Er moeten burgemeesters beveiligd worden, er moeten allerlei andere mensen beveiligd worden, journalisten, rechters, officieren en advocaten. […] er is ook wel een vermoeden dat het geven van een bepaalde kwalificatie ook onder invloed is van de beschikbare mate van mensen om te kunnen beveiligen. […] Maar er is wel een indruk bij een aantal mensen die er al mee te maken hebben gehad en die ook op beleidsniveau zitten dat dat ook nog wel een dingetje is.'

Bij de beslissing over het sluiten van de deuren komt de spanning die kan ontstaan tussen het gerechtsbestuur en de individuele rechter duidelijk naar voren. Door een van de respondenten wordt het voorbeeld aangehaald van een pro forma-zitting van de verdachte van de moord op Derk Wiersum, in de periode vlak na de moord. Juridisch gezien was er geen grond om de pro forma-zaak achter gesloten deuren te houden. Het toenmalige gerechtsbestuur heeft destijds evenwel besloten om de rechtszaal waar de zitting werd gehouden, op Schiphol, niet toegankelijk te laten zijn voor anderen dan procesdeelnemers. Het bestuur sloot daarmee in feite de zittingszaal. De rechter heeft de zaak formeel gezien niet achter gesloten deuren behandeld, maar er kon verder niemand het gebouw in om in de rechtszaal te komen. Dat schuurde met de uitgangspunten van openbaarheid en rechterlijke onafhankelijkheid, maar de beslissing werd genomen vanuit de werkgeversverantwoordelijkheid (voor de veiligheid van de werknemers) in een periode waarvan de respondent aangeeft dat het eigenlijk niet anders kon. Het betreft weliswaar een unicum – deze situatie had zich nog nooit voorgedaan en heeft zich nadien ook niet meer voorgedaan – maar het geeft wel de spanning aan tussen het uitgangspunt van openbaarheid, werkgeversverantwoordelijkheid en rechterlijke onafhankelijkheid.

Een actuele discussie binnen de rechtspraak in dit verband is of een rechter van een zaak mag worden gehaald als hij zich niet houdt aan veiligheidsmaatregelen. Ook bij dit soort vraagstukken komt de

spanning tussen de verantwoordelijkheid van het gerechtsbestuur en de (onafhankelijkheid van de) individuele rechter duidelijk naar voren.

> Rvdr: 'Een onderwerp waar we niet uit zijn is of een rechter van een zaak afgehaald mag worden als hij zich niet houdt aan de veiligheidsmaatregelen. Als je het echt ingewikkeld wil maken, zijn dat interessante vraagstukken.'

Kortom, het voorgaande legt een spanning bloot tussen het uitgangspunt van openbaarheid, werkgeversverantwoordelijkheid en de rechterlijke onafhankelijkheid bij beslissingen ten aanzien van de externe openbaarheid. De werkgeversverantwoordelijkheid compliceert beslissingen over het al dan niet sluiten van de deuren en doet de vraag rijzen wie verantwoordelijk is voor het nemen van deze beslissingen. De individuele rechter of (ook) het gerechtsbestuur? En wat is de rol hierin van het NCTV? Bij de beslissing over het sluiten van de deuren komt de spanning die kan ontstaan tussen het gerechtsbestuur en de individuele rechter duidelijk naar voren. De rechter (voorzitter) is verantwoordelijk voor de veiligheid in de zittingszaal en het gerechtsbestuur voor de orde en de veiligheid in het gerechtsgebouw. Echter, aangezien een zittingszaal altijd in een gebouw zit, is afstemming tussen de rechter en het gerechtsbestuur vereist. Een andere uiting van deze spanning en tevens actuele discussie binnen de rechtspraak in dit verband is of een rechter van een zaak mag worden gehaald als hij zich niet houdt aan veiligheidsmaatregelen. Het stelsel Beveiliging van Personen gaat uit van primair eigen verantwoordelijkheid voor de eigen veiligheid van personen. Pas als er onvoldoende weerstand kan worden geboden tegen een eventuele dreiging, en deze werkgerelateerd is, heeft de werkgever en, in laatste instantie, de Rijksoverheid een verantwoordelijkheid. Afhankelijk van de aard en ernst van de vermoede dreiging is dat op decentraal niveau het lokale parket, de hoofdofficier van justitie, of op centraal niveau het NCTV. Soms bestaat verschil van opvatting over de mate van beveiliging. Een individuele, onafhankelijke rechter kan een advies van de NCTV om een zaak niet openbaar te behandelen naast zich neerleggen, maar dient zich ook te verhouden tot een gerechtsbestuur dat ook zegt om het niet te doen. Rechters en raadsheren hebben een behoefte geuit aan meer duidelijkheid over de vraag waarom in het ene geval beveiligingsmaatregelen moeten worden genomen en in het andere geval niet. De vraag is evenwel of daaraan tegemoet kan worden gekomen, omdat er een inherente spanning lijkt te zitten op wat de politie en de NCTV met de rechtspraak kan delen en de beveiligingsmaatregelen die zij adviseren.

3.6.5 Werken onder nummer en afwegingen

Werken onder nummer is een manier van afgeschermd werken. Het werken onder nummer komt voor bij het openbaar ministerie en de rechter-commissaris.[302] Het werken onder nummer en het niet herkenbaar op zitting optreden zijn vaak aan elkaar gekoppeld, maar het zijn twee afzonderlijke beslissingen.

> BRO: 'Ik denk dat het wel goed is om eerst even te zeggen dat het werken onder nummer niet automatisch betekent dat je ook verminderd zichtbaar op zitting mag komen zeg maar. Die toetsen we afzonderlijk. En die toetsen we ook weer afzonderlijk voor een hoger beroep.'

Het werken onder nummer moet bovendien onderscheiden worden van het niet vermelden van de naam van de functionaris op bijvoorbeeld televisie of op de naambordjes die in de rechtszaal voor de

[302] Tijdens de focusgroep bleek dat in een uitzonderlijk geval een rechter een beschikking onder nummer heeft getekend. Gelet op de uitzonderlijkheid hiervan en dat verder ook niet is gebleken dat dit vaker voorkomt, wordt hier in het onderzoek verder niet op ingegaan.

betreffende functionaris staan. Vroeger was het bijvoorbeeld gebruikelijk om de officier van justitie of rechter met naam en toenaam te noemen op televisie of stond diens naam vermeld op het naambordje in de rechtszaal voor de rechter of officier van justitie.

Werken onder nummer en afgeschermd werken wil ook niet zeggen dat de officier van justitie in het geheel niet meer zichtbaar is. Het is altijd controleerbaar welke officier van justitie achter welk nummer schuilgaat.

> RO: 'Dus op het moment dat wij gaan werken onder nummer, dan worden er nummers uitgegeven door onze eigen bureau recherche. Dus daar hebben we gewoon een eigen lijst van. En we zullen aan een R-C altijd mededelen: dit zijn de nummers die uitgegeven zijn in deze zaak, en achter dit nummer zit deze officier en achter dat nummer zit die officier. Zodat de rechtspraak wel altijd kan blijven controleren, de R-C, dat als er een bepaald nummer onder staat dat daar een bepaalde officier van justitie aan gekoppeld is.'

> RO: 'Het niet herkenbaar op zitting optreden lijkt een beetje alsof we daar dan met een integraalhelm ofzo ons verhaal staan te houden, maar dat is bepaald niet het geval. Niet herkenbaar op zitting staan betekent alleen dat er geen beeldopnamen gemaakt mogen worden van je hoofd, zodat je in de media niet herkenbaar in beeld komt. Voor het overige zijn wij op zitting gewoon herkenbaar in beeld. Voor iedereen die er zit, voor alle advocaten, voor alle verdachten. Dus dat wil ik even gezegd hebben, omdat soms de gedachte bestaat dat wij überhaupt niet zichtbaar zouden zijn.'

Overigens betreft het werken onder nummer geen procedure die in het huidige Wetboek van Strafvordering is geregeld, noch wordt daarin voorzien in het nieuwe wetboek. De wet schrijft voor dat bevelen tot de inzet van bijzondere opsporingsbevoegdheden, de zgn. 'BOB-bevelen' getekend moeten worden, maar nergens staat hoe die getekend moeten worden. Het tekenen kan dus op naam, met enkel 'de officier van justitie' of met het nummer, dat staat in beginsel nergens.

Een individuele officier van justitie kan niet zelfstandig beslissen om onder nummer te gaan werken. De Centrale Toetsingscommissie (CTC) adviseert over het werken onder nummer aan het College van procureurs-generaal.

> BRO: 'Dus hoe het gaat is dat de zaaksofficier contact legt met de rechercheofficier, en de rechercheofficier die kijkt in eerste instantie al: ben in het hiermee eens of niet? En die heeft hier al een hele bepalende rol. Als de rechercheofficier zegt: ik kan me erin vinden, dan moet ook de hoofdofficier zich daarin kunnen vinden. En uiteindelijk de hoofdofficier legt het voor aan de CTC. Dan gaat de CTC adviseren. Dan gaat het College er wat van vinden. Als het nodig is, kan dat heel snel geregeld zijn. In een uur. Maar normaal gesproken vergadert het CTC een keer per week en worden de verzoeken zo veel mogelijk tijdens de reguliere vergaderingen behandeld. Het is dus net hoe hard het nodig is. Als een onderzoek net begint en het is nodig om te werken onder nummer, kun je dat niet altijd afwachten. En dan kunnen we de hele boel snel regelen. Maar in de praktijk… Gemiddeld gezien een paar dagen.'

> BRO: 'De rechercheofficier is eigenlijk de eerste schakel om te kijken: moeten we dit wel willen? En ik zeg het expres zo, omdat op het moment dat je ofwel werkt onder nummer ofwel niet herkenbaar bent ter zitting, doe je iets af aan de openbaarheid van het strafproces en dat willen we eigenlijk zo min mogelijk doen. Dus het is eigenlijk wel de eerste factor om te kijken van: moet je dit eigenlijk wel willen? Ik moet je eerlijk zeggen, heel veel verzoeken stranden

> daar eigenlijk al, dat de rechercheofficier zegt: nou nee, ik vind dit eigenlijk geen zaak om onder nummer te werken. Je kunt er ook voor zorgen dat je niet alle bevelen zelf tekent, maar dat je ook aan collega's vraagt om te tekenen. Dat noemen wij verdunnen. Dat je niet de enige bent die in het dossier voorkomt, maar dat er ook collega's in het dossier voorkomen. Dat kan een alternatief zijn voor werken onder nummer. Dus we zoeken eigenlijk wel als rechercheofficieren naar manieren om tegemoet te kunnen komen aan het gevoel van onveiligheid, zonder dat je gebruik hoeft te maken van die regeling. Maar in sommige gevallen kan het gewoon niet en dan vinden ook wij het een goed idee en dan wordt aangemeld bij de CTC.'
>
> RO: 'Ook overigens als je zegt als rechercheofficier: ik vind het geen goed idee. Dat is voor mij niet het einde van het telefoongesprek, want vervolgens ga je natuurlijk wel met zo'n collega kijken: okay, hoe kunnen we dan kijken dat je toch voldoende gerust hieraan kan beginnen. En misschien moet je soms zeggen, dat heb ik nog niet heel vaak hoeven te doen, maar in theorie is het best mogelijk dat je zegt: ja, wij vinden deze zaak niet geschikt om te werken onder nummer of om minder herkenbaar in beeld te zijn. Als jij je toch niet goed voelt bij deze zaak, dan moet iemand anders die zaak doen. Aan het begin kun je dat natuurlijk prima zeggen.'

Ook moet een en ander goed worden afgestemd met de rechtspraak, voorafgaand aan de zitting:

> Rvdr: 'De situatie kan zich ook voordoen dat de officier van justitie anoniem wil zijn, maar dat de rechter met dat verzoek niet instemt en gewoon de naam noemt. Tussen de rechtspraak en het OM vindt daarom ook afstemming plaats over de vraag hoe het OM tot de conclusie komt dat dat nodig is. Per saldo hebben we vertrouwen in het proces van het OM, dus in beginsel zeggen we: als de officier dat wil, dan is daar een goede reden voor. Maar dat moet wel van tevoren aangekondigd zijn en niet pas op de zitting zelf, want dan wordt het weer chaos met elkaar. Het kan ook zo zijn dat het voor de officier geldt vanuit een andere zaak als de zaak die op dat moment dient, dat de officier niet genoemd wil worden.'

De afweging omtrent het werken onder nummer door officieren van justitie wordt gemaakt op basis van de voorstelbaarheid van de dreiging en dat er geen andere manieren zijn die redelijkerwijs leidt tot mitigering van het voorstelbare risico.

> RO: 'De oude regeling, en volgens mij is die nog hetzelfde bij de CTC, ging ervan uit dat de dreiging voorstelbaar moet zijn. En dat kan om twee redenen, namelijk dat er echt iets concreets in een bepaalde zaak is waardoor die dreiging voorstelbaar is, bijvoorbeeld dat de verdachte zich op een bepaalde manier heeft uitgelaten over de officier van justitie of over politiemensen. […] Het kan ook zijn, een meer algemeen iets, dat het gaat om zaken die zich in een bepaalde criminele organisatie afspelen, bijvoorbeeld de organisatie rondom de Passage-zaak zou je kunnen zeggen. Dat het geen algemeen iets is, dat elke zaak die zich daarin voordoet, dat daar onder nummer gewerkt moet worden, maar dan is er meer iets algemeens dat zich voordoet ten aanzien van een verdachte wat zich niet in deze specifieke zaak heeft voorgedaan, maar bijvoorbeeld in een andere zaak of in de persoon van de verdachte, waarvan je kunt zeggen dat je daar ook een zekere voorstelbare dreiging uit zou kunnen halen. […] En, stel die voorstelbare dreiging is er, dan moet er ook gekeken worden of er andere manieren zijn om daaraan tegemoet te komen anders dan het werken onder nummer.'

In het werkproces tussen het openbaar ministerie en de rechtbank is volgens het rechterlijk bestuurslid (B) afgesproken dat de beslissing om te werken onder nummer eenmaal wordt gevraagd en eenmaal

wordt gegeven, mocht de situatie wijzigen, dan kan het openbaar ministerie wederom een verzoek daartoe doen.

De rechercheofficier van justitie benadrukt verder:

> RO: 'dat je dat moet uitstralen, dat het niet een zaak is van een persoonlijke officier van justitie tegen een persoonlijke verdachte, maar van het OM tegen een verdachte en dat de officieren die er staan, daar niet staan als privépersonen, maar als vertegenwoordigers van het OM. […] En dat zit, denk ik, ook wel in het optreden van een officier van justitie ter zitting, want hoe zakelijker je dat maakt, en hoe minder persoonlijk je dat maakt, hoe meer je als vertegenwoordiger van het OM daar staat.

Het werken onder nummer en het afgeschermd werken heeft ook gevolgen voor de pers en de verslaglegging over een zaak, zoals hierna in paragraaf 3.8 uitgebreider zal worden uiteengezet:

> RO: 'Wat wij dus doen, op het moment dat wij dus toestemming hebben gegeven intern om verminderd herkenbaar op zitting te zijn, dat betekent dat de hoofdofficier van justitie contact legt met de rechtbank met het verzoek af te gaan wijken van die persrichtlijn. En als de rechtbank dat doet, dan maakt de rechtbank inderdaad voorafgaand aan de zitting, in het openbaar vaak ook, afspraken met de pers dat de officier niet herkenbaar in beeld gebracht mag worden, en soms inderdaad zeggen ze: en wij willen ook niet herkenbaar in beeld gebracht worden. En dan wijkt de rechtbank dus af van de persrichtlijn.'

Ook rechters-commissarissen werken soms onder nummer. Een overweging bij het onder nummer werken is volgens het rechterlijk bestuurslid dat rechters-commissarissen soms meerdere jaren bij een dossier betrokken zijn en 'voorkomen moet worden dat het een persoonlijke kwestie gaat worden'. Het is inmiddels landelijk beleid [van de expertgroep] dat in zaken waarin het openbaar ministerie onder nummer werkt, rechters-commissarissen dat ook doen. De reden die daarvoor wordt genoemd is dat rechters-commissarissen en officieren van justitie nauw samenwerken en dat 'het dreigingsniveau tegen elkaar hangt'. Bovendien kan het openbaar ministerie op basis van politie-informatie een veel betere dreigingsinschatting maken. De rechters-commissarissen kunnen dat niet zelf, omdat zij daarvoor niet het apparaat hebben. Uitzondering daarop wordt gevormd door de situatie dat een officier van justitie in opvolgende zaken onder nummer blijft werken om te voorkomen dat in de ene zaak niet en in de andere zaak wel zijn naam wordt prijsgegeven. De rechters-commissarissen volgen dan niet automatisch, zij moeten er wel aanleiding toe zien in de zaak.

Een respondent van de rechterlijke macht noemt verder een vrij uitzonderlijke situatie dat een rechter, op advies van de beveiligingsautoriteit van de rechtbank, onder nummer heeft gewerkt door niet met naam op de beschikking in een klaagschriftprocedure te worden vermeld. Het betreft evenwel zo'n uitzonderlijke situatie dat hierop in dit onderzoek verder niet wordt ingegaan. De namen van de rechter(s) zijn altijd bekend bij de procespartijen. Soms wordt er door een voorzitter gevraagd om de naam/namen van de rechter(s) niet breed te delen door de journalisten. Dat gebeurt ook relatief weinig. Ondanks dat merkt de respondent vanuit de Raad voor de rechtspraak op dat een advocaat bij grotere strafzaken ongetwijfeld altijd wel zal weten welke rechter er in de zittingszaal zit, want zoveel advocaten die grote strafrechtzaken doen zijn er ook weer niet.

Ter sprake is gekomen hoe lang afschermingsmaatregelen dienen te duren. In principe is dat voor de rest van de zaak:

> B: In het verleden hebben we wel discussies gehad over: is een beslissing die je dan eenmaal neemt altijd voor de rest van de duur geldig als de zaak ook twee jaar duurt? Kan het niet zijn dat bepaalde … Als het gaat over de aard van de criminele organisatie, dan ligt het voor de hand dat die beslissing gedurende het gehele proces geldt. […] We hebben nu in het werkproces met elkaar afgesproken dat die beslissing maar een keer wordt gevraagd en een keer wordt gegeven. Dat geldt als uitgangspunt. Het OM meldt zichzelf als de omstandigheden veranderd zijn. […] Het is gewoon een openbare zitting, de officier is zichtbaar voor het publiek dat daar komt. Het is niet het afschermen in de zin van: iemand volledig anoniem houden. Het is het opwerpen van drempels tegen te makkelijke zichtbaarheid.

Samengevat is geen eenvoudig antwoord te geven op de vraag welke afwegingen ten grondslag liggen aan toekenning en afwijzing door de rechter van verzoeken voor werken onder nummer of andere vormen van afscherming. Werken onder nummer is een in de praktijk ontwikkelde en niet wettelijk geregelde manier van afgeschermd werken. Evenmin wordt deze praktijk in het nieuwe Wetboek van Strafvordering geregeld. Het werken onder nummer komt voor bij het openbaar ministerie en de rechter-commissaris. Het werken onder nummer en het niet herkenbaar op zitting optreden zijn vaak aan elkaar gekoppeld, maar het zijn twee afzonderlijke beslissingen. Het werken onder nummer moet bovendien onderscheiden worden van het niet vermelden van de naam van de functionaris in de media. Werken onder nummer en afgeschermd werken wil ook niet zeggen dat de officier van justitie in het geheel niet meer zichtbaar is. Het is altijd controleerbaar welke officier van justitie achter welk nummer schuilgaat en op de zitting zijn zij eveneens herkenbaar. Een individuele officier van justitie kan niet zelfstandig beslissen om onder nummer te gaan werken, daartoe moet het College van procureurs-generaal beslissen op advies van de Centrale Toetsingscommissie (CTC) en nadat de rechercheofficier van justitie daar een oordeel over heeft gevormd. De afweging omtrent het werken onder nummer door officieren van justitie wordt kortom door het openbaar ministerie zelf gemaakt op basis van de voorstelbaarheid van de dreiging en de inschatting dat er geen andere manieren zijn die redelijkerwijs leiden tot mitigering van het voorstelbare risico. Het werken onder nummer en het afgeschermd werken betekent ook dat de officier van justitie een verzoek doet aan de rechter om af te wijken van de Persrichtlijn 2025.

3.7 Mogelijke alternatieven om de privacy en veiligheid van slachtoffers en procespartijen en -deelnemers te borgen (deelvraag 8)

De respondenten hebben diverse alternatieven genoemd voor het sluiten van de deuren om de privacy en veiligheid van slachtoffers en procespartijen te borgen. Een deel daarvan staat in artikel 12 van het Besluit slachtoffers van strafbare feiten genoemd, maar in de praktijk worden meer (wellicht verderstrekkende) maatregelen genomen. De maatregelen worden hieronder gecategoriseerd naar afscherming van slachtoffers en getuigen (3.7.1), van de officier van justitie, rechter-commissaris en rechter (3.7.2), van de advocaat van de kroongetuige (3.7.3) en van de (slachtoffer)advocaat (3.7.4).

3.7.1 Afscherming slachtoffers en getuigen

Om de afscherming van slachtoffers en getuigen goed te kunnen duiden merkt een van de respondenten (OvJ) op dat in het merendeel van de strafzaken beslotenheid de norm is geworden. Hij acht het van belang dit te benadrukken om goed in perspectief te zetten dat het slachtoffer bij de afdoening van zaken niet altijd aanwezig is en ook niet kan zijn en er dus ook geen noodzaak is tot het nemen van

beschermingsmaatregelen, overigens los van de vraag hoe wenselijk die praktijk is. In de praktijk worden zogenoemde VVC-zaken (veelvoorkomende criminaliteit), dat wil zeggen misdrijven waarop niet meer dan zes jaar gevangenisstraf staat en alle overtredingen, ingevolge artikel 257a Sv en het beleid van het openbaar ministerie namelijk via een strafbeschikking (OMSB) afgedaan. Het slachtoffer heeft ingevolge de huidige wettelijke regeling en het beleid van het openbaar ministerie geen aanwezigheidsrecht bij het hoorgesprek dat de officier van justitie voorafgaand aan het opleggen van een OMSB met de verdachte voert.[303] Het OMSB-hoorgesprek is een strikt besloten gesprek tussen de officier van justitie, de raadsman en de verdachte. Spreekrechtwaardige feiten, waarbij slachtoffers hebben aangegeven van hun spreekrecht gebruik te willen maken, vormen evenwel een contra-indicatie voor afdoening via een OMSB.[304] De officier van justitie schetst verder een praktijk waarbij het slachtoffer – naar zijn indruk – 'sluipwegen' heeft gevonden om aanwezigheid op een onderzoek ter terechtzitting te vermijden. Slachtoffers kunnen bijvoorbeeld via het Schadefonds Geweldsmisdrijven op een efficiënte en snelle manier een tegemoetkoming van de Staat krijgen en (financiële) erkenning voor het gebeurde, waarbij geen verdere (ongewenste) confrontatie met de dader plaatsvindt. Als voorbeeld noemt de respondent slachtoffers van zedenzaken en zaken waarin het slachtoffer zich niet helemaal prettig in voelt of twijfelt aan de bewijsbaarheid. Bij afwijzing van de aanvraag kan het slachtoffer in bezwaar en beroep gaan, waarbij de bestuursrechter een oordeel velt over de beslissing van het Schadefonds. Het horen van slachtoffer in deze procedure geschiedt tijdens een besloten bestuursrechtelijke procedure waar de dader geen rol heeft. Er wordt verder steeds meer ingezet op mediation en herstelrecht. Als dat goed verloopt dan is er voor het slachtoffer minder noodzaak om aanwezig te zijn op een onderzoek ter terechtzitting.
Een andere respondent (B) merkt eveneens op dat beschermingsmaatregelen voor slachtoffers en getuigen nauwelijks nodig zijn door de efficiënte inrichting van ons strafproces waarbij getuigen doorgaans bij de rechter-commissaris worden gehoord. Het gebeurt slechts sporadisch dat (slachtoffers als) getuigen op de zitting moeten worden gehoord, hoewel dat bij het Hof iets gebruikelijker is.

Uit de interviews volgt verder dat afscherming van slachtoffers al bij de politie begint. Door bijvoorbeeld een aangifte op (personeels)nummer op te maken wordt voorkomen dat de gegevens van het slachtoffer in het strafdossier terechtkomen en ter terechtzitting bekend raken aan de verdachte. Ook het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken wordt door een van de respondenten (OvJ) aangehaald als beschermingsmaatregel voor het slachtoffer als gevolg waarvan sommige slachtoffergegevens niet meer in het strafdossier worden opgenomen. Doordat het besluit nog niet zo lang geleden in werking is getreden (2025), staan de gegevens er in oudere, grotere strafzaken nog wel in. De respondent van SHN wijst in verband met het afschermen van slachtoffergegevens uit dossiers op een praktijk uit Roemenië:

> SHN: 'Wat mij betreft een plusje in hun aanpak is, is dat er een rechter is die vroegtijdig al beslist dat de gegevens afgeschermd moeten worden en dat dat dan ook meteen geldt voor een eventuele civiele zaak. Er wordt dan een rechterlijk bevel gegeven aan het OM daar waarin staat dat in die zaak niks in het dossier gevonden mag worden wat herleidbaar is naar het slachtoffer. Ik vind dat dat nog een beetje in de Nederlandse situatie ontbreekt. Ja, het OM kan heel veel zelf en wil ook heel veel zelf, alleen soms helpt het wel als je in een zaak een r-c zet.'

[303] Aanwijzing OM-strafbeschikking (2022A003) van het College van procureurs-generaal d.d. 15 april 2022, *Stcrt*. 2022, 9133 en R. Otte, *Straf en executie: tussen wettelijk ideaal en de rechtspraktijk*, d.d. 17 februari 2025, geraadpleegd via https://www.om.nl/documenten/2025/02/17/straf-en-executie-tussen-wettelijk-ideaal-en-de-rechtspraktijk
[304] Zie *Kamerstukken II* 2025/26, 33552, nr. 153 (Verzamelbrief Slachtofferbeleid d.d. 3 februari 2026), p. 4.

Op de terechtzitting wordt volgens een van de respondenten (OvJ) enkel de voornaam genoemd, hoewel daar ook risico's aan kleven als iemand een heel bijzondere voornaam heeft of als een journalist goed speurwerk verricht.

Slachtoffers (of hun nabestaanden) kunnen voorts vanuit een andere ruimte de zitting volgen en eventueel via videoverbinding hun spreekrecht uitoefenen. Die ruimte kan een andere (rechts)zaal in het gerechtsgebouw zijn, maar er kan ook een videoverbinding zijn met een videozaal op een van de kantoren van Slachtofferhulp Nederland. Ook kan georganiseerd worden dat een slachtoffer op afstand, in een aparte ruimte, niet zichtbaar voor pers of publiek, aanwezig is via een besloten livestream.[305] Het spreekrecht kan verder via een (voorafgaand aan de zitting opgenomen) audio-opname worden uitgeoefend wanneer het slachtoffer er helemaal niet bij wil zijn. De geïnterviewde van de Raad voor de rechtspraak meent dat er veel meer gebruik wordt gemaakt van livestream dan in het verleden.

> R: 'Dat maakt dat het bereik van de mensen die kunnen deelnemen heel groot is. Het kan tot in de tienduizenden lopen van mensen die zo'n livestream volgen op een bepaald moment. MH-17 is daar een bekend voorbeeld van. Over de hele wereld werd daarnaar gekeken. Dat zie je soms ook wel bij andere internationale zaken die we soms streamen.'

Niet geregeld in het Besluit, maar in lijn daarmee is dat georganiseerd kan worden dat een slachtoffer via een andere ingang naar binnen gaat. Het slachtoffer kan ook boven in de zittingszaal, achter het glas plaatsnemen en niet in de zittingszaal. De advocaat van het slachtoffer zit daarentegen altijd in de zittingszaal.

Ook is er een mogelijkheid tot het (letterlijk) afschermen van het slachtoffer in de rechtszaal. Zo heeft de beveiligde rechtbank in Rotterdam volgens de respondent van SHN een scherm waar het slachtoffer achter kan zitten. De respondent van SHN wijst er verder op dat het soms ook wenselijk is om slachtoffers verder af te schermen, ook van andere slachtoffers:

> SHN: 'dat er bijvoorbeeld zaken zijn waarbij het misbruik bij het ene kind veel verder is gegaan dan bij het andere kind en dat de ouders onderling ook niet willen weten welk kind dan het zwaarst misbruikt is en welke het minst. Dat zijn privacy issues die wat minder bij de rechtbank zichtbaar zijn, maar waar wij heel erg mee worstelen. Ook ten aanzien van het bespreken van de feiten, dat je sommige ouders in een apart zaaltje hebt zodat je ze afschermt van de rest. Ook dat proberen we allemaal te faciliteren.
> […]
> dan maken ouders onderling de afspraak dat zij niet willen weten welke feiten bij wie precies hoort en welk nummer bij wie hoort.'

Als slachtoffers een formele rol hebben, bijvoorbeeld als getuige, zijn de desbetreffende bepalingen uit het Wetboek van Strafvordering van toepassing. Het Wetboek van Strafvordering biedt de mogelijkheid om (slachtoffers als) beperkt anoniem getuigen te horen. Het gaat dan meestal over adres afscherming, en minder op naam, aldus het rechterlijk bestuurslid (B). Voor bedreigde getuigen kent het Wetboek van Strafvordering ook een regeling, maar dat betreft volgens het rechterlijk bestuurslid (B) zelden

[305] Een livestream is, anders dan een videoverbinding, een eenrichtingsuitzending waarbij beeld en geluid wordt uitgezonden naar een passief publiek.

slachtoffers in de zin van aangevers. Als het rechtstreeks aangevers betreft, gaat het eigenlijk alleen over beperkte anonimiteit.

Het werken met vermomming gebeurt volgens het rechterlijk bestuurslid (B) alleen in geval van een kroongetuige die op naam moet verklaren, maar wiens uiterlijk beschermd moet worden en die in het stelsel van Beveiligen van personen zit. Dat geldt soms voor politiemensen of officieren van justitie. Als het werken met vermomming aan de orde is, dan is dat eigenlijk altijd in de beslotenheid van het kabinet R-C. Een enkele keer kan dat op de zitting aan de orde zijn, maar alleen maar met kroongetuigen die dan ook in een eigen kroongetuigebox zitten waarbij van alles kan worden geregeld zoals de hoogte van de stoel, welk deel zichtbaar is van iemand. Die box bevindt zich in de beveiligde zittingszaal, de bunker in Amsterdam. De opstelling is dan zo dat de rechters de verdachte en de kroongetuige wel kunnen aankijken, maar de overige procespartijen er geen rechtstreeks zicht op hebben. Ook in de beveiligde zittingszalen op Schiphol en Vught zijn mogelijkheden om het zo in te richten. Specifiek in verband met vermomming worden ook politiemensen genoemd die slachtoffer zijn en die de zaak openbaar willen volgen, maar niet met hun gezicht in beeld willen. Ook dan is er de mogelijkheid van verder uiterlijk aanpassen, zodat niemand, ook niet de parketpolitie of de zittingsrechters, weet hoe iemand er in het heden uitziet.

> R3: ‘Dat ze elkaar niet zien op de gang, dat ze in een andere zaal worden opgevangen en daar naar binnen gaan. Soms kunnen ze boven achter het glas en niet in de zittingszaal. Nou ja, er zijn best wel praktische oplossingen om daarmee om te gaan.’
>
> R1: ‘Even terugkomend op de slachtoffers en de benadeelde, die zijn ook wel vaak in hele zware zaken, fysiek aanwezig in de zaal, maar ook via videoverbinding. Dat ze het toch kunnen zien. Dat wordt dan vaak wel meegedeeld. Op Schiphol (JCS) is daar ook een voorziening voor. Dat mensen [er] zijn, maar niet in de zaal, maar in een aparte ruimte en niet zichtbaar voor publiek of de pers. Dan moet je ook denken aan politiemensen die slachtoffer zijn. Die wel graag de zaak willen volgen. En dan fysiek aanwezig willen zijn in het pand, maar niet in de zaak. Ook wel mensen die als benadeelde partij, die dan ook per verbinding aanwezig zijn. In de Wiersum-zaak heeft – zoals bekend uit de media – , daar was de vader van Derk Wiersum, die heeft toen een videoboodschap gemaakt en die is toen vertoond in de zittingszaal. Dat is ook een manier om aanwezig te zijn, maar toch een beetje soort privacy of afscherming te hebben.’
>
> B: ‘kijk als slachtoffers/aangevers geen rol hebben, maar wel bij de zitting willen zijn, faciliteren wij hier bij de rechtbank een hoop met gescheiden zalen. Dus dan heb je een videoverbinding naar een andere rechtszaal, en dan kun je wel de zaak goed volgen. Er zijn zelfs mogelijkheden om een besloten stream te volgen. […] Dat geldt overigens ook voor politiemensen die wel de zaak openbaar willen volgen vanuit hun team, maar niet met hun gezicht in beeld willen.’
>
> A2: ‘Heel vaak ook zijn het slachtoffers die bang zijn voor de verdachte. En is de advocaat dat niet. En wil het slachtoffer in een andere ruimte, in een videoruimte. En dat moet je allemaal aanvragen. De gekste verzoeken. Je hebt ook slachtoffers die in een andere ruimte… Maar ook eentje die ver weg bij de verdachte, dus in een ruimte verderop de zitting wil volgen, maar wel de spreekrecht verklaring zelf wil uitoefenen, via een videoverbinding. Spreekrecht kan via een opgenomen geluidsbestand, dat heb ik ook wel eens gehad, omdat slachtoffers er helemaal niet bij aanwezig willen zijn.’

A2: ‘Daar kun je toestemming voor vragen van tevoren. En dat doe je dan. Ik heb wel eens een slachtoffer gehad die echt niet naar de zitting wilde komen, dat was te belastend of te eng, en die heeft haar spreekrecht verklaring opgenomen en die is afgespeeld ter zitting. En ik heb ook wel eens een geluidsfragment gebruikt. Dus ja, dat kan. Of iemand die op afstand aanwezig is, of via een andere ingang naar binnen gaat. Een slachtoffer kamer verder weg.’

Ten aanzien van slachtoffers:

A1: ‘[Ik] bespreek altijd met mijn cliënten: wilt u spreken? Als iemand zegt: nee, dan vraag ik altijd: waarom niet? Misschien kan ik iets faciliteren. Bijvoorbeeld in [een zaak betreffende een levensdelict] heeft mijn cliënte gesproken doordat zij een audiotape heeft ingeleverd.’

A1: ‘Ik heb ook een zaak gedaan van twee minderjarige meisjes [die heel veel commotie heeft veroorzaakt toen] [De] familie wilde niet dat dat in de openbaarheid zou komen. Ik heb toen OM, rechtbank en de verdediging aangeschreven en uitgelegd dat we dat niet wilden en dat we het ook van belang vonden om het niet helemaal achter gesloten deuren te gaan doen, want dan wordt iedereen nog nieuwsgieriger van: wie is dat? Dan zet je bijna de journalistiek aan op te gaan zoeken. En ook daar hebben we dat opgelost door die meisjes een fictieve naam te geven en in de pers dagvaarding de naam zwart te laten maken. Die namen zijn dus ook op zitting alleen maar fictief gebruikt. Zij hebben het spreekrecht ook in die zaak alleen met een audioverklaring gedaan.’

A1: ‘Ik heb wel een keer meegemaakt dat de kamer zei van: nou meneer [naam advocaat], het moet wel op zitting, want het betekent een giga vertraging van het proces als we dat niet doen. Maar we gaan die zitting ergens anders houden. Dus dat is in een ander gebouw gedaan, waar niemand van wist, geen pers, niks, nada. Maar ook de verdachte was niet aangevoerd. Dus dat was in feite daardoor een behandeling achter gesloten deuren. Omdat niemand ervan wist.’

A1: ‘Ik denk sowieso rondom het horen van getuigen, en dan meer specifiek in zedenzaken en dan ook nog van jonge slachtoffers… [Bijvoorbeeld bij] het herhaald horen, want zo’n kind is over het algemeen in een studio gehoord al, om dat dan nog een keer te doen, dat dat schadelijk kan zijn, en dat je in die afweging er misschien toch voor moet kiezen om dat niet te doen. En dat te compenseren door compenserende maatregelen te nemen […]. In Scandinavië, dat heet het Barnahus-project, als daar een jong kind vertelt over misbruik dan doet hij dat eigenlijk net zoals hier in een studio met gespecialiseerde agenten, maar dan vliegt er een piketadvocaat in die optreedt voor de fictieve verdachte, want die is dan vaak nog niet bekend en die krijgt gelijk al de gelegenheid om allerlei vragen te stellen die hij dienstig vindt, waardoor je een soort compensatie hebt voor het feit dat je daarna dat kind niet nog een keer een studio intrekt. Daar zou je over kunnen denken, over dat soort compenserende maatregelen.’

A1: ‘Ik denk verder dat je een aantal dingen ter afscherming van de identiteit gewoon zou kunnen regelen. Dus dat je regelt dat in voorkomende gevallen het kan voorkomen dat je niet zichtbaar bent, maar dat iemand met een audioverbinding wordt gehoord. Of ten aanzien van het spreekrecht, ik weet niet of het nodig is om dat in de wet te zetten, want de praktijk werkt eigenlijk goed. Ik heb nog nooit een weigering gehad voor het oefenen van het spreekrecht via een videoboodschap, ik heb nog nooit een weigering gehad van het uitoefenen van het spreekrecht via een audioboodschap. Dus dat kan. Ik heb ook nog nooit een weigering gehad als ik in dat soort verklaringen namen weghaalde. Ik denk dat het wel dienstig is als daarvoor een wettelijke bepaling komt.’

3.7.2 Afscherming officier van justitie, rechter-commissaris en rechter

Afscherming van officieren van justitie en rechters-commissarissen kan op verschillende manieren. De respondenten noemen ‘verdunnen’, dat wil zeggen dat niet steeds dezelfde officier van justitie optreedt, maar dat met meerdere officieren van justitie aan een zaak wordt gewerkt, dat stukken met meerdere namen (tot wel vijf à zes) worden ondertekend, dat de officieren afwisselend optreden op de regiezitting en de inhoudelijke zitting en dat gewerkt wordt met steeds wisselende officieren op de zitting.
Ook werken meerdere R-C’s op hoogrisicozaken, waarbij die R-C’s ook onder nummer werken. Die nummers worden gegeven aan de teamleider van het kabinet R-C, zodat altijd te achterhalen is welke R-C op welke zaak heeft gewerkt. Afscherming is niet waterdicht. Het gaat, zoals het rechterlijk bestuurslid benadrukt over ‘het opwerpen van iets meer drempels’. Een R-C treedt bijvoorbeeld op in een heel lang voortraject, waar de verdachte geen weet van heeft, maar op enig moment komt er volgens het rechterlijk bestuurslid een zogenoemde ‘klapdag’, waarbij iemand wordt aangehouden, een voorgeleiding plaatsvindt en tegenover een rechter-commissaris zit. Volledige anonimiteit is niet mogelijk, zo blijkt uit de interviews. Als een R-C in het voortraject onder nummer heeft gewerkt, wordt bij de voorgeleiding vanzelf duidelijk wordt wie deze R-C was, omdat de advocaat de R-C herkent. Als verdachten willen weten wie de betrokken R-C is, dan komen ze daarachter via hun advocaat. Het gaat kortom om het opwerpen van drempels, dat een R-C niet automatisch zichtbaar is, dat de namen niet voortdurend in bepaalde zaken voorkomen en verdachten ook niet het beeld krijgen van ‘die R-C moet ons hebben’. Het opwerpen van drempels betekent volgens de respondenten niet dat iemand in het geheel niet meer vindbaar is. De advocaat van de verdachte of andere aanwezigen in de rechtszaal weten namelijk wel wie die rechter is.
Wanneer wordt besloten tot echte veiligheidsmaatregelen, op basis van informatie en veiligheidsdreiging, moet er volgens het rechterlijk bestuurslid vanuit worden gegaan dat iemand ondanks die maatregelen altijd te vinden is. Men heeft snel de neiging om te vragen om afschermingsmaatregelen of beveiliging, terwijl beveiligingsmaatregelen er juist vanuit gaan dat je gewoon vindbaar bent. Dat is een beetje een hybride boodschap volgens de respondent. Er wordt wel ingezet op bewustwording van wat medewerkers zelf kunnen doen om maatregelen te nemen om niet onnodig vindbaar te zijn, bijvoorbeeld door maatregelen op sociale media te nemen of door – heel concreet – te zorgen dat iemand niet in de leerlingenraad met adres staat op de website van de school van diens kinderen. Of door vindbaarheidsonderzoeken te verrichten.

Rechters stellen zichzelf (of de officier van justitie) op de zitting niet voor met naam, maar enkel als rechter, en op de naambordjes in de rechtszaal worden enkel de functies vermeld: voorzitter, rechter, officier van justitie.

> Rvdr: ‘Actuele thema’s betreffen onder meer het al dan niet noemen van namen van rechters. Zo kan het bijvoorbeeld niet standaard zijn dat als de naam van de officier niet wordt genoemd, dat dan ook de naam van de rechter niet genoemd wordt. Het al of niet noemen van een naam is een individuele afweging. De afweging om een naam van een rechter te noemen moet in principe gemaakt worden met een veiligheidscoördinator. Dat gebeurt echter niet altijd zo. Ook omdat men vaak pas op het laatste moment geconfronteerd wordt met een officier die zegt dat hij wil dat zijn naam niet genoemd wordt. Dan wordt het voor de rechter lastig om te zeggen: noem mijn naam dan wel, want is die dreiging dan niet op mij van toepassing?’

Rouleren is volgens de respondenten een ander voorbeeld. Binnen de rechtspraak is het gebruikelijk dat men eens in de zoveel jaar rouleert naar een ander rechtsgebied.

> B: ‘Dat sowieso. Wij zijn generalisten in de rechtspraak, dus wij rouleren altijd. Je blijft niet eeuwig op je plek zitten. Dat is om heel veel redenen goed. Het helpt hierin ook.’

Voor rechters is het niet aan de orde om onder nummer te werken. Een van de rechters/raadsheren noemt evenwel het voorbeeld van een spoedeisende klaagschriftprocedure over het beslag waarvan de behandeling niet openbaar is, maar de uitspraak wel. De rechters op die zaak zouden ook in de hoofdzaak beslissen. Een van de rechters/raadsheren illustreert de belangenafweging die daarbij is gemaakt tussen het belang van openbaarheid en de veiligheid van de rechters:

> R3: ‘Toen was er nog geen veiligheidscheck gedaan en alles liep achter. Er moest snel besloten worden en toen heeft onze Afdeling Beveiliging gezegd: “We vinden het fijner als die uitspraak openbaar gemaakt wordt dat dan jullie namen er niet onder staan. We gaan eerst de beveiliging op orde maken en daarna kun je de rest wel openbaar doen.” […] Toen is de afweging gemaakt van: “nou ja, het is ook niet zo’n werelduitspraak waar heel veel openbare belangen bij zijn wat er precies gezegd is.” Op de openbare zitting van de inhoudelijke behandeling werd ook nog een keer herhaald wat de beslissing was, maar zonder de rechters te noemen. Dus dan heb je toch ook weer de openbaarheid en de inhoud daarvan. En ook wel heel erg dat je dan op een gegeven moment, ze hadden het bij de NCTV voorgelegd en je gaat toch op de deskundigen af […] Dus ja, dan is dat de afweging. We hebben toen wel gezegd dat we de zitting echt openbaar willen hebben, dus dat goed geregeld moet worden dat dat kan.’

Een van de rechters/raadsheren noemde tot slot dat het in het kader van de veiligheid ook helpt om te weten wie bij de openbare zitting aanwezig zijn door in de rechtszaal aan de aanwezigen te vragen wie zij zijn.

3.7.3 Afscherming (slachtoffer)advocaat

Uit het voorgaande bleek dat de werkgeversverantwoordelijkheid een belangrijke rol speelt in beslissingen over openbaarheid. Geïnterviewden van de NOvA geven aan dat de positie van de advocatuur en de NOvA wezenlijk anders is dan die van het openbaar ministerie en de rechtspraak. De NOvA is een publiekrechtelijke beroepsorganisatie, ingesteld bij de Advocatenwet, met een wettelijke taak: zorgen voor een goede beroepsuitoefening van advocaten in het belang van een goede rechtsbedeling. Er bestaat geen werkgeversrelatie tussen de NOvA en advocaten wat betekent dat de NOvA, anders dan het openbaar ministerie of de rechtspraak, niet van bovenaf zaken kan regelen voor werknemers die in dienst zijn van die organisaties. De NOvA kan wel regels stellen voor advocaten, door verordeningen te maken en advocaten aan bepaalde regels te binden. De beroepsgroep is daarin zelfregulerend.
De NOvA heeft wel maatregelen genomen in het kader van veiligheid en weerbaarheid van advocaten die zien op voorlichting, regelgeving en meer faciliterende maatregelen in de beroepsuitoefening.[306] Zo werkt de NOvA samen met het ministerie van Justitie en Veiligheid en de NCTV aan het vergroten van de veiligheid en weerbaarheid van advocaten. Hiervoor is eind 2021 de Taskforce Bescherming tegen ondermijning opgericht.[307] Deze Taskforce richt zich op versterking van de informatiepositie van de advocatuur (o.a. door een bijdrage te leveren aan wetenschappelijk onderzoek), vergroting van de

[306] Zie voor een overzicht van de maatregelen: https://www.advocatenorde.nl/voor-advocaten/weerbaarheid-en-veiligheid (laatstelijk geraadpleegd 5 maart 2026).
[307] https://www.advocatenorde.nl/voor-advocaten/weerbaarheid-en-veiligheid/taskforce-bescherming-tegen-ondermijning (laatstelijk geraadpleegd 5 maart 2026).

bewustwording van advocaten (o.m. door instelling van de vertrouwensadvocaat) en eventuele aanpassing van regelgeving voor advocaten. Een vraag die in dat verband door de geïnterviewden van de NOvA wordt opgeworpen, is of de Taskforce vier jaar na de instelling moet worden voortgezet en of er een beleidsdossier van moet worden gemaakt op het ministerie. De NOvA is verder aangesloten bij de Taskforce aanpak georganiseerde criminaliteit tijdens detentie en berechting die voor het onderwerp veiligheid van belang is, maar voor het onderhavige onderzoek naar openbaarheid minder relevantie heeft.

Voorbeelden van maatregelen die de NOvA aanbiedt zijn weerbaarheidstrainingen voor advocaat-stagiaires of advocaten met gedetineerde cliënten en veiligheidsscans waarmee advocaten hun kantoorruimte kunnen laten scannen op kwetsbaarheden. De veiligheidsscan wordt uitgevoerd door een privaat beveiligingsbedrijf. Digitale weerbaarheid is een van de onderwerpen die het komend jaar nader wordt uitgewerkt. Een andere maatregel die de NOvA aanbiedt, in samenwerking met het Kadaster, is dat advocaten hun gegevens in het Kadaster kunnen laten afschermen als er sprake is van een dreiging.[308] Ook kunnen advocaten gegevens laten afschermen bij de Kamer van Koophandel.[309] De NOvA heeft bovendien een noodtelefoon ingesteld die advocaten kunnen bellen voor overleg. De noodtelefoon, die wordt beheerd door een private partij, is een doorgeefluik naar de lokale deken waarmee overleggen worden gevoerd over wat te doen en concrete afspraken kunnen worden gemaakt. Als een advocaat de noodtelefoon belt, dan krijgt de Deken daarvan altijd bericht en belt de Deken altijd na. Ook bij de vraag of er in bepaalde situaties aangifte moet worden gedaan, wordt altijd verwezen naar de lokale Deken.

De lokale Deken heeft direct contact met de advocaat, bijvoorbeeld als het gaat om afschermings- of veiligheidsmaatregelen. Ook heeft de lokale Deken contacten met het OM en de rechtspraak in zijn of haar arrondissement. Zo heeft de Deken direct contact met de rechercheofficier, zodat snel overleg kan plaatsvinden over eventueel te nemen maatregelen (bv. het maken van een mutatie, aangifte, contact met de wijkagent, het voeren van een stopgesprek met de verdachte, het installeren van een noodknop op het kantoor van de advocaat). De Deken vormt in die zin een soort spin in het web die connecties heeft en de juiste lijnen kan leggen. Bij bedreigde advocaten kan de NOvA een noodknop (fysiek of via een app) installeren, vaak verbonden aan een 24/7 alarmcentrale. Daarnaast is de vertrouwensadvocaat in het leven geroepen voor advocaten die dreigen hun onafhankelijkheid te verliezen en die daarover kunnen sparren met een collega-advocaat. Een enkele keer is het voorgekomen dat een advocaat zijn huis uit moest en in een safehouse moest worden geplaatst. Iemand valt dan onder het stelsel bewaken en beveiligen (thans: stelsel van Beveiliging van Personen).

De maatregelen die de NOvA heeft ingesteld zien overigens op de beroepsgroep als geheel, niet enkel op de strafrechtsadvocatuur. Uit onderzoek door Ipsos I&O naar de vraag in hoeverre advocaten te maken hebben met druk en dreiging uit 2022 en 2024 en uit meldingen die binnenkomen, blijkt dat strafrecht op de vierde plek staat, na faillissementsrecht, familierecht en huurrecht.[310] Het gaat daarbij volgens de Deken om advocaten die dreigende mails krijgen, telefonisch worden bedreigd, maar soms ook mensen voor de deur, in de tuin, op hun privéadres of een steen door de ruit. In 2026 wordt dit onderzoek herhaald, waarbij ook wordt ingegaan op digitale weerbaarheid. Tussen 2022 en 2024 is de druk en dreiging toegenomen, dat is ‘baliebreed’ en dus niet specifiek op het strafrecht gericht. De moord op Derk Wiersum heeft volgens de respondenten van de NOvA binnen de advocatuur vooral teweeggebracht dat er meer openheid is gekomen over kwetsbaarheden en het besef dat het er niet allemaal bij hoort.

---

308 https://www.kadaster.nl/over-ons/wet-en-regelgeving/openbaarheid-en-privacy/laten-afschermen-persoonsgegevens (laatstelijk geraadpleegd 22 maart 2026).

309 https://www.kvk.nl/over-het-handelsregister/afschermen-van-je-bezoekadres-wat-is-mogelijk/ (laatstelijk geraadpleegd 22 maart 2026).

310 Van Straaten, Bruijn en Van Miltenburg 2024.

De advocatuur is kritisch op het stelsel van bewaken en beveiligen, omdat de advocatuur, zowel de advocaat van de verdachte als die van het slachtoffer, niet standaard wordt meegenomen in een veiligheidsscreening zoals dat bij de rechterlijke macht en het openbaar ministerie gebeurt. Dat maakt de positie van de advocaat kwetsbaarder. Door respondenten wordt ook genoemd dat de advocatuur wordt vergeten in het geheel aan veiligheidsmaatregelen. Zo mogen bijvoorbeeld niet de namen van de leden van het openbaar ministerie worden genoemd en ook niet die van de rechter, maar wordt de advocaat wel aangesproken met diens naam:

> A1: '…dat was een beroep dat ving aan met een mededeling van de voorzitter: "Dames en heren van de pers, u mag de namen van de advocaten-generaal niet gebruiken, onze namen niet, u mag ons niet tekenen, u mag hun niet tekenen. Dat waren mijn inleidende opmerkingen. Meneer [naam advocaat], u hebt wat opmerkingen gemaakt." Daar heb ik wat van gezegd. Ik zei: "[…] U blijft anoniem, maar u vindt het wel nodig om binnen twee minuten zes keer mijn naam te noemen." "Ja, u hebt niet verzocht om anonimiteit." Ik zei: "Nou ja sorry, ik weet niet eens dat dat strafvorderlijk gezien kan." "Ja, nou ja, u hebt er niet om gevraagd, dus ik noem uw naam."
>
> A1: '…maar het feit dat daar heel ongereguleerd mee wordt omgegaan, de een wel, de ander niet, en als je het de een wel geeft dan vind ik eigenlijk dat je alle procesdeelnemers moet zeggen van: "Goh, we gaan de A-G's anoniem houden, als u dat op prijs stelt dan mag u dat ook".'

De geïnterviewde journalist beaamt het voorgaande. De journalist refereert in dat verband aan de periode na de moord op Derk Wiersum waarin er een zitting plaatsvond in de Marengo-zaak in de extra beveiligde zittingszaal op Schiphol. De officieren van justitie en de rechters werden allen met geblindeerde busjes aangevoerd, maar de advocaten moesten gewoon buiten het gebouw om lopen. En verslaggevers stonden ook gewoon buiten. Als iemand kwaad had gewild dan was daar alle gelegenheid voor. Het voorbeeld toont volgens de journalist aan dat er wel wordt gezorgd voor de veiligheid van de officieren van justitie en rechters, maar niet voor die van advocaten en journalisten.
De respondenten vanuit de NOvA kunnen zich echter ook voorstellen dat de risico's wellicht minder groot zijn bij de advocaat van de verdachte dan die bij personen die vervolgen of beslissen. Ook de rechercheofficier van justitie benadrukt dat de advocaat die een verdachte bijstaat een wezenlijke andere positie heeft dan een officier van justitie die probeert de verdachte achter slot en grendel te krijgen of een rechter die daartoe besluit. Gevraagd naar wat het openbaar ministerie in de bescherming van andere procesdeelnemers zou moeten betekenen, antwoordt de rechercheofficier van justitie als volgt:

> RO: 'Wij willen heel erg oppassen om niet op voorhand een rechter of een advocaat te beïnvloeden over de persoon van een verdachte. Op het moment dat wij allerlei informatie aan het dossier gaan toevoegen over hoe gevaarlijk iemand wel niet is om uit te leggen waarom wij onder nummer werken of niet herkenbaar op zitting willen, dan loop je daarmee het risico dat je met een soort van beïnvloeding bezig bent, wat je helemaal niet wil doen. Ik vind dit een lastig punt. Het is ook echt wel een knelpunt. Maar op het moment dat wij de advocaat gaan opbellen bij wijze van spreken en gaan zeggen: joh, weet je eigenlijk wel met wie je te maken hebt? Wat ben je dan als OM aan het doen? Dat is natuurlijk best ingewikkeld.'

De advocaat van het slachtoffer staat volgens advocaat A2 al helemaal niet op het vizier, maar ook die kan dreiging ervaren, zeker wanneer de belangen groot zijn, en in heftige (liquidatie)zaken. Dat is volgens de respondent soms ook reden voor het slachtoffer om een vordering niet in te dienen:

> A2: ‘En je komt met een vordering van een paar ton, dat is ook mijn eigen ervaring, en je hebt een slachtofferverklaring waarin jij vertelt wat de gevolgen zijn, stel het is een vergismoord, dan gaat het om veel geld, dan ga je ook de verdachte of de hoofdverdachte toespreken. En je mag ook wat zeggen over de straf en je mag ook wat zeggen over het bewijs. Dus dat kan wel tot boosheid of ergernis bij de verdachte leiden. En dat voelt dan niet plezierig. Het is een keer de reden geweest voor een slachtoffer om de vordering niet in te dienen in een proces. En dat is wel heel triest.’

De respondent van de Raad voor de rechtspraak geeft aan dat op basis van een indicatie van een advocaat over dreiging in een bepaalde zaak in principe maatregelen worden genomen. Advocaat (A2) geeft juist aan dat het de voorkeur zou hebben om in grotere zaken een regiezitting te houden over voornoemde veiligheidsaspecten.

> A2: ‘En ik weet ook niet of je dat goed kan oplossen, maar het zou heel fijn zijn als er een regiezitting is in grote zaken, waar ik heel erg voorstander van ben, dat je alle partijen zonder verdachte en slachtoffer bij elkaar hebt van: ‘‘hoe gaan we dit aanpakken? Qua veiligheid. Hoe zie je dat voor je? Ben je bij de zittingen? Hoe lang duurt het spreekrecht? Kun je iets over de vordering zeggen? Wanneer kunnen we die verwachten?’’ Dat maakt het voor iedereen heel prettig om daar ook vrijuit over te praten. Dus dat is al heel helpend.’

Een ander knelpunt dat in dit verband door advocaat A2 naar voren wordt gebracht is dat in het klassieke ontwerp van een rechtszaal het slachtoffer en diens slachtofferadvocaat geen vaste plaats hebben. Dat zorgt ervoor dat slachtoffers soms op de publieke tribune moeten zitten, tussen de pers en soms zelfs tussen de familie van de verdachte, wat ook invloed kan hebben op de veiligheid. Ook moet de slachtofferadvocaat het vaak doen zonder tafel of microfoon, wat vanuit praktisch oogpunt onwenselijk wordt geacht.

> A2: ‘Bij de uitspraak zat ik op de publieke tribune tussen toch de familie van verdachten en toen kregen er een paar levenslang en toen werd er een sleutelbos gegooid die echt rakelings langs mij en mijn cliënt ging, tegen het raam aan. Dat was in de beveiligde rechtbank in Schiphol. Dus dat kan nog steeds gebeuren.’

> A2: ‘De advocaat, en dan spreek ik even voor mijzelf, ik ga altijd in de zittingszaal zitten. Want je moet de vordering toelichten en soms moet je het spreekrecht… En je moet ook kunnen reageren op. Dus ik zit altijd in de zittingszaal. En dan is het prettig, en dat doet ook wat met het veiligheidsgevoel, als alle rechtbanken gewone eigen plekken zouden hebben voor slachtoffers en hun raadsman. Nu zitten we vaak gewoon in het publiek, tussen de pers. Dan zit ik in een zedenzaak en dan zit iemand een boterham voor mij te eten, terwijl iemands dochter uiteen is gereten. Dat blijf ik bizar vinden.’

> A2: ‘Ook geen tafel. Alleen in Arnhem, daar is dat wel goed geregeld. Dan zit je op dezelfde hoogte als de verdachte, dan heb je een tafel en een microfoon. Maar dat blijf ik een trieste zaak vinden. Eigenlijk geeft dat heel symbolisch weer waar het slachtoffer staat.’

Dezelfde respondent geeft aan dat het initiatief voor het nemen van maatregelen veelal bij de advocaat ligt. Die kan contact opnemen met de officier van justitie of met de bode.
Veiligheid is een punt van aandacht bij het officiersgesprek dat slachtoffers voeren met de officier van justitie voorafgaand aan de zitting. Ook de slachtoffercoördinator van het slachtofferinformatieloket kan hier een rol spelen.

> A2: ‘Wij moeten zelf roepen. Dat is mijn ervaring. Dus als je voelt dat het niet goed gaat, dan trek ik zelf aan de bel. Dus dan neem ik contact op met de officier. Je kan het zelfs met de bode overleggen. Maar meestal is het via de officier. En is het ook een punt van aandacht tijdens het officiersgesprek dat je voor de zitting hebt met het slachtoffer. [...] maar dat initiatief ligt bij jou of bij de slachtoffercoördinator of bij de zaakscoördinator van het slachtofferinformatie loket. Maar meestal geef je het zelf aan. Of heeft het OM er geen zicht op, en de rechtbank. En soms wel. Soms is het al heel duidelijk. Staan er al bedreigingen in het dossier en dan worden er meestal maatregelen genomen. Maar meestal moet je dat zelf aangeven.’

Dezelfde vragen kunnen overigens gesteld worden ten aanzien van gerechtelijk deskundigen of tolken en vertalers, zo noemt een geïnterviewde beleidsmedewerker van het ministerie (MvJ2). Ook een rapporteur neemt bijvoorbeeld soms beslissingen die niet gunstig zijn voor verdachte. En een tolk kan beïnvloed worden of onder druk gezet worden om iets te vertalen. Een tolk is doorgaans vrij anoniem, maar binnen een bepaalde specifieke culturele groep wellicht niet. Meer overkoepelend doet dit de vraag rijzen waar en bij wie de noodzaak tot beveiliging ophoudt.

3.7.4 Afscherming advocaat van de kroongetuige

Een aantal respondenten refereert verder aan het unicum van de advocaat van de kroongetuige waarbij een advocaat anoniem optrad.

> B: ‘Dat was een unicum, maar ook daar was er het volle besef dat dit alleen maar een tijdelijkheid kon zijn.’

Die advocaat heeft zich overigens later via het Parool bekend gemaakt. Het optreden van de anonieme advocaat vond plaats in het R-C-traject; er is geen strafvorderlijke bevoegdheid voor. De advocaat kon lange tijd anoniem worden gehouden door allerlei afschermingsmaatregelen. De verhoren van de kroongetuige vonden plaats via video vanaf een locatie waar de betreffende advocaat zich bevond, maar waarbij hij wel buiten beeld was. Er is zelfs getest met stemvervormers, maar dat leverde niet veel op. Het wereldje van strafrechtadvocaten is immers maar klein:

> B: ‘Je kunt iemand wel een Mickey Mouse stem of een olifanten stem aanmeten, maar de manier van praten verraadt zich gewoon.’

Uiteindelijk heeft de betreffende advocaat via sms’en met de R-C gecommuniceerd. De R-C was daar dan transparant in, die zei dan van: ‘nou ik krijg dit en dit gesms’t’. Ten behoeve van de advocaten van de verdachten die mogelijk zorgen konden hebben over oneigenlijke invloed en wie er nog meer in die ruimte zit, loste de R-C dit op door voorafgaand aan de verhoren de camera uit te zoomen zodat de hele ruimte zichtbaar werd, dat gezien kon worden wie er zat, wie dat zijn, en dat vervolgens met de camera weer werd ingezoomd tot het niveau waarop alleen de kroongetuige zichtbaar was, met diens advocaat buiten beeld.
De NOvA benadrukt dat anoniem optreden van advocaten niet de nieuwe manier van werken moet worden. De NOvA wijst in dit verband op aanbeveling 5 uit het rapport van de Universiteit Leiden over de kroongetuigeregeling dat binnen de strafrechtspleging het gesprek moet (blijven) worden gevoerd over de vraag hoe bijstand door advocaten in kroongetuigenzaken op zodanige wijze kan plaatsvinden dat de veiligheid van advocaten zo min mogelijk in het geding komt, bijvoorbeeld door werkwijzen te ontwikkelen waarbij de identiteit van kroongetuigenadvocaten niet breder bekend wordt dan strikt

noodzakelijk is. Omwille van de externe openbaarheid van het strafproces zou volledig anonieme strafrechtelijke bijstand van kroongetuigen evenwel tot een minimum beperkt moeten blijven.[311]

Dat advocaten van verdachten onder nummer werken is een uitzondering. De advocaat van de kroongetuige is daar een voorbeeld van. Volgens de persoonlijke opvatting van een van de advocaten (A2) past dat ook niet bij het vak en de kernwaarden van de advocatuur. Daar speelt ook nog meer dat angst niet moet overheersen, maar dat een advocaat dan onder bewaken en beveiligen moet vallen en goed moet worden beveiligd.

> A2: 'Ik vind, maar dat is mijn persoonlijke mening, ik vind daar wel wat van. Ik vind dat je als advocaat niet onder nummer kan werken. Ik vind dat jij voor de belangen van je cliënt… Behalve… Nou zelfs de advocaat van de kroongetuige is duidelijk. Die is niet zichtbaar, maar het is wel duidelijk wie het is. Ik vind dat niet passen bij ons vak en bij de kernwaarden van de advocatuur. En er speelt ook nog mee dat ik vind dat angst daar niet de hoofdmoot moet zijn […] dan moet je goed beveiligd worden.'

3.8 Openbaarheid en de media/pers

Een aspect van openbaarheid dat frequent aan de orde kwam tijdens de interviews is de omgang met de pers voorafgaand en tijdens de (in beginsel) openbare terechtzitting. Dat was in eerste instantie geen onderdeel van de onderzoeksvragen, maar op basis van resultaten is besloten hier een afzonderlijke paragraaf aan te wijden.
Binnen de Rechtspraak geldt de Persrichtlijn 2025 die per 1 juni 2025 in werking is getreden.[312] De persrichtlijn is in samenspraak met de vereniging van Nederlandse journalistiek tot stand gekomen. Het uitgangspunt daarin is, nog duidelijker dan onder de oude richtlijn, dat terechtzittingen openbaar zijn. Er kunnen evenwel redenen zijn op grond waarvan van dit uitgangspunt, op bevel van de voorzitter, wordt afgeweken. In de persrichtlijn is bijvoorbeeld geregeld dat de pers in beginsel beeld- en geluidsopnamen mag maken van de professionele deelnemers (o.a. rechters en officieren van justitie). Van niet-professionele deelnemers zoals slachtoffers of getuigen mogen geen opnamen worden gemaakt, tenzij ze daar uitdrukkelijk toestemming voor geven. Verdachten in strafzaken mogen alleen in beeld worden gebracht als daar uitdrukkelijk toestemming voor is.
In de persrichtlijn is niet geregeld hoe de deelnemers aan het strafproces in beeld mogen worden gebracht. Het openbaar ministerie heeft evenwel een protocol waarin staat of een officier van justitie of advocaat-generaal in beeld mag. Beslissingen over afscherming gaan ook gepaard met een verzoek aan de pers om bijvoorbeeld geen namen te noemen en een beslissing van de voorzitter die bepaalt wat er wel en niet mag worden opgenomen tijdens de zitting.
De geïnterviewde rechters en raadsheren geven aan dat de beslissing om in beeld te komen en op welke wijze (bijvoorbeeld alleen met de handen) bij de zittingscombinatie moet liggen. Die beslissing moet ook worden gemotiveerd, menen de rechters en raadsheren. Enkel motiveren dat vanuit veiligheidsoverwegingen daarover niets kan worden gezegd, is niet voldoende. Er dient in ieder geval een proportionaliteitsafweging te worden gemaakt.
De geïnterviewde journalist is kritisch op de toepassing van de persrichtlijn door rechters. Soms is er het verzoek om alleen de handen in beeld te brengen of de stem en de persoon verder te *blurren*, zodat

---

[311] D.B. Sander e.a., *De impact van de kroongetuigeregeling op de veiligheid en praktijkvoering door advocaten*, Universiteit Leiden 2023, p. 105.
[312] Zie voor de oude en actuele persrichtlijn https://www.rechtspraak.nl/organisatie-en-contact/pers (laatstelijk geraadpleegd 17 maart 2026).

die niet herkenbaar is. Of om niet de stem van de verdachte te laten horen, omdat die een heel specifiek stemgeluid heeft. Volgens de persrichtlijn zou dat steeds gemotiveerd moeten worden, maar dat gebeurt volgens de journalist niet. De journalist noemt de persrichtlijn een papieren tijger. De persrichtlijn komt weliswaar tot stand in samenspraak tussen de Raad voor de rechtspraak en de Nederlandse Vereniging van Journalisten, maar uiteindelijk is het de voorzitter die de beslissing neemt.
De rechters en raadsheren vinden het lastig de beslissingen over wat wel of niet in beeld gebracht mag worden over te laten aan de pers, vooral wanneer het de veiligheid van de procesdeelnemers betreft. Ook omdat voor hen niet altijd duidelijk is waarom geadviseerd wordt om niet in beeld te komen.

> R1: 'Je vraagt dan: "Wat is het argument waarom we dan niet in beeld moeten komen?" En daar komt nooit een antwoord op. We weten het gewoon ook niet. Men zegt dan: "Het is beter om geen materiaal te kunnen bieden". En dat gaat van het niveau van het NCTV tot en met de veiligheidscoördinator in het gerechtsgebouw zelf. We weten het gewoon niet. En de Raad voor de Rechtspraak heeft ook totaal geen richtlijn of handleiding; alles wordt afgeschoven op de combinatie en die moet dan zelf een inschatting maken. Zo werkt dat.'

Benadrukt wordt dat het uiteindelijk een voorzittersbeslissing is. Dat maakt ook dat verschillen kunnen bestaan.

> R1: 'Dat zie je terug in de Marengo-zaak. Bij de rechtbank was geen enkel beeld (alleen de handen van de voorzitter waren in beeld bij de uitspraak). In hoger beroep worden wel beelden gemaakt. Dat is een duidelijk verschil. Uiteindelijk wordt dit overgelaten aan de betreffende combinatie.'

Sommige rechters lijken meer duidelijkheid en uniformiteit te wensen op dit vlak. Zo vult een andere rechter/raadsheer aan:

> R3: 'En ik ben het wel eens wat [R1] zegt over dat er best wel veel aan de combinatie […] wordt gevraagd. […] Maar dat is eigenlijk een afweging die je zelf helemaal niet goed kan maken of die je dan principieel doet omdat je openbaarheid belangrijk vindt etc. Dus eigenlijk moet je niet met elkaar gaan discussiëren over veiligheid als je het niet goed kan overzien. Dus ik zou ook best wel willen pleiten voor meer duidelijkheid en meer uniformiteit en dat je daar dan als rechter gewoon weet dat als je in zo'n zaak stapt en dat je in principe openbaar, maar als er mensen zeggen: "Het kan echt niet", dat je je daar dan gewoon aan moet aanpassen. Want je kan het gewoon niet overzien eigenlijk als rechter.'

Maar daar wordt verschillend over gedacht:

> R1: 'Uit mijn ervaring weet ik dat elke collega anders over dit onderwerp denkt.'

Kortom, sommige van de rechters en raadsheren die hebben deelgenomen aan de focusgroep lijken sturing en uniformiteit te missen bij het maken van beslissingen over het wel of niet in beeld komen.

De rol van burgerjournalisten wordt door de respondenten als problematisch gezien. Zij doelen dan specifiek op burgerjournalisten die de neiging hebben om alles op te nemen en die zich ook niet houden aan regels waar traditionele media zich wel aan houden, zoals niet opnemen wanneer dat niet mag, en geen foto's maken.

> R4: ‘Het beroep journalist is niet beschermd. Zo mag iedereen zichzelf een beetje journalist noemen. Je kan ook vrij makkelijk aan een perskaart komen. Ik heb toen in die discussie toen die er intern was geweest, gewezen op het risico van de wat foute journalisten, wappie achtige toestanden die ons gaan zitten filmen. En die met knip- en plakwerk en allerlei dingen op de sociale media….’

In reactie daarop heeft de rechtspraak een accreditatiesysteem in het leven geroepen, maar daar worden journalisten die zich aan regels en afspraken houden de dupe van, aldus de geïnterviewde journalist. Alle journalisten die rechtszaken willen bijwonen, moeten als gevolg hiervan geaccrediteerd zijn. Naast de gespecialiseerde rechtbankverslaggevers, zijn er echter ook algemene verslaggevers die bijvoorbeeld een specifieke zaak willen volgen omdat ze daar een podcast over maken, of omdat het gaat om iemand die ze al heel lang volgen en het past in het kader van een serie. Volgens het nieuwe systeem van de rechtspraak kunnen zij geen gebruik meer kunnen maken van de persfaciliteiten. De journalist noemt het voorbeeld van een journalist die met zo’n verhaal bezig was en te horen kreeg dat hij geen vragen meer mag stellen aan de persrechter, omdat hij geen geaccrediteerde journalist is. Het gevolg is dat hele redacties zich nu gaan accrediteren om dit soort situaties te voorkomen, dat zijn duizenden mensen. De aanpak zou volgens de journalist gericht moeten zijn op die journalisten die zich bezighouden met *naming and shaming* of – het strafbaar gestelde – *doxing* en dat journalisten die op zorgvuldige en integere manier hun werk doen daar niet de dupe van worden. Dat journalisten in bijna geen enkele zaak meer de naam van de officier van justitie krijgen, niet bij de meest simpele politierechterzitting, is volgens de journalist een slecht signaal.

Rechters wijzen op het effect van de aanwezigheid van camera’s in de zaal op de bereidheid van verdachten om te verklaren:

> R5: ‘Op het laatste moment kwam daar een verzoek binnen om de camera’s toe te laten. En dat hebben we in overleg gedaan, waarbij de camera er wel was, maar niet op de gezichten en alleen het requisitoir. En toch was dat voor de twee verdachten de reden om niet ter zitting te verschijnen. De advocaat was gemachtigd om het woord te voeren. Ik vind dat echt een nadeel. Ik heb later de hof behandeling nagelezen en de verweren gezien die ze daar naar voren hebben gebracht. Die had ik best graag zelf graag in eerste termijn willen horen. En ik snap als verdachten zeggen: sorry, maar onder die voorwaarden ga ik niet mijn verhaal houden.’

> R4: ‘De advocaten zagen [zender] buiten staan en ze kwamen naar mij toe en ze zeiden toen van: ja, mijn cliënten gaan dan niks zeggen. Met [zender] hebben we goede afspraken mee en zij filmen alleen van achteren. Ik heb toen ook gezegd van: als de verdachten geen stem … Ze wilden zelfs niet eens van achteren. Dat wil ik ook niet, want ik voel me dan ook niet senang. Dus ik heb gezegd: alleen op mij en alleen op de officier en alleen als wij aan het woord zijn, daar mag iets van worden uitgezonden. Daar hebben ze zich ook keurig aan gehouden, maar ik moest heel erg, toch wel op die jongens en die advocaten inpraten dat ze toch bereid waren om te gaan verklaren ondanks alles. Dus daar zit vaak het probleem. En zeker als je een advocaat hebt die daar dan minder goed mee omgaat. Die dan ook zegt: ik wil ook geen camera. En daar, vind ik, moet ik het laatste woord hebben, om als het mij niet lukt om gewoon met hun in gesprek te gaan, dat ik dan kan zeggen, ik kan dat nog steeds doen, want ik ben niet aan de persrichtlijn gebonden, maar dat ik dan kan zeggen: dan gaat die camera gewoon weg. Daar gaat het mij om.’

Een van de andere rechters/raadsheren nuanceert de voorgaande standpunten evenwel:

> R3: ‘Als je nu conform de persrichtlijn mag filmen, dan zitten daar best wel wat waarborgen in. Op televisie zie je de rechtbank, de officier, de verdachte alleen van achteren. Bij persoonlijke omstandigheden gaan standaard de camera’s uit. Het slachtoffer komt niet in beeld, tenzij ze daarvoor toestemming voor geven. Er zitten dus al best wat waarborgen in. Zo verschrikkelijk schadelijk van wat er dan overblijft … Er is een flits van de rechtszaal en dan een item over de zaak. Ik denk dat je daar niet zo verschrikkelijk bang voor hoeft te zijn. Ik denk ook van: we leven anno 2026 waarin beeld een belangrijke rol speelt.’

Ook de aanwezigheid van mobieltjes in de rechtszaal wordt als problematisch gezien:

> OvJ: ‘In de zittingszaal mag niet gefotografeerd worden, al kun je dat tegenwoordig amper handhaven met al die mobieltjes’

3.9 Deelconclusie

In deze deelconclusie worden de deelvragen 3 tot en met 8 beantwoord.

Frequentie, gronden en geheel of gedeeltelijk sluiting van de deuren (deelvraag 3a)
Uit de interviews volgt dat het belang van openbaarheid van het onderzoek ter terechtzitting wordt onderschreven. Dat belang is gelegen in de mogelijkheid tot controle, het vertrouwen in de rechter, de acceptatie van vonnissen en beslissingen van de rechter, de geloofwaardigheid van de rechtsstaat, een beter begrip van de rechtspraak en het belang dat in de maatschappij bekend wordt wat er gebeurt. De openbaarheid van de terechtzitting is het uitgangspunt; het sluiten van de deuren is een uitzondering waartoe volgens de respondenten zelden wordt besloten. Als wordt besloten tot het sluiten van de deuren is dat slechts voor een gedeelte van de zitting, zoals het uitoefenen van het spreekrecht of het toelichten van de vordering benadeelde partij of dat bijvoorbeeld de pers bij een bepaald gedeelte niet aanwezig mag zijn.
Van de wettelijke mogelijkheid om te verzoeken de zaak (gedeeltelijk) achter gesloten deuren te laten plaatsvinden wordt volgens een van de respondenten in dit onderzoek te weinig gebruik gemaakt. Mogelijk is er ruimte hiertoe vaker een verzoek te doen. Slachtoffers kunnen ervoor kiezen andere wegen te bewandelen zodat aanwezigheid op de zitting kan worden gemeden, zoals het zich laten vertegenwoordigen door hun slachtofferadvocaat of SHN, of het doen van een beroep op het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Als een verzoek tot het sluiten van de deuren namens het slachtoffer wordt gedaan, dan maken het openbaar ministerie en de verdediging volgens de respondenten van dit onderzoek daartegen overigens zelden bezwaar. De respondent van SHN benadrukt dat er ook slachtoffers zijn die juist willen dat de zitting in het openbaar plaatsvindt.

Zaakskenmerken en/of eigenschappen van het slachtoffer of procespartijen die een rol kunnen spelen bij het al dan niet sluiten van de deuren (deelvraag 3b)
Zaken met minderjarige slachtoffers en/of slachtoffers van seksuele misdrijven worden vaak genoemd als zaken waarin verzoeken tot het sluiten van de deuren op grond van de bescherming van het privéleven wordt gevraagd en toegewezen. Niettemin is het merendeel van de geïnterviewden voorstander van behoud van het uitgangspunt van openbaarheid, ook in geval van zedenzaken tegen minderjarige slachtoffers waarover in het regeerakkoord is bepaald dat deze vaker achter gesloten deuren moeten plaatsvinden. Twee van de geïnterviewden bepleiten een omkering van het uitgangspunt, dus ‘besloten, tenzij’, waarbij ruimte zou moeten bestaan om op grond van een beoordeling van de kwetsbaarheid en

de individuele beschermingsbehoefte van het slachtoffer een andere afweging te maken. De een bepleit dat overigens ten aanzien van minderjarige slachtoffers en slachtoffers van seksuele misdrijven, de ander enkel ten aanzien van minderjarige slachtoffers van seksuele misdrijven. Rechters/raadsheren geven aan actief regie te voeren voor wat betreft de wensen en behoeften van slachtoffers, bijvoorbeeld of er wensen zijn qua behandeling, wat er wel en niet kan worden genoemd. Andere genoemde zaken waarin tot het sluiten van de deuren (of andere afschermingsmaatregelen) wordt besloten betreffen grote liquidatiezaken, zaken tegen autonomen, zaken met rivaliserende groepen, huiselijk geweld, stalkingszaken.
Het sluiten van de deuren vanuit het oogpunt van veiligheid gebeurt volgens de respondenten alleen in situaties van mensen die in het stelsel van Beveiliging van Personen zitten, in het rijksdomein, en onder redelijk zware beveiliging, en bij kroongetuigen, zo blijkt uit de gehouden interviews. De reden tot het gedeeltelijk sluiten van de deuren betreft dan meestal informatie die moet worden gedeeld om iets te onderbouwen, bijvoorbeeld beschermingsafspraken die niet naar buiten mogen komen. Uit de interviews en de focusgroep komt het beeld naar voren dat de beslissing tot het sluiten van de deuren vrijwel nooit te maken heeft met de veiligheid van de professionele procesdeelnemers (rechters en officieren van justitie).

Afwegingen ten grondslag aan toekenning en afwijzing van verzoeken voor een zitting achter gesloten deuren (deelvraag 3c)
De onderbouwing van de beslissing op verzoeken tot het behandelen van het onderzoek ter terechtzitting achter gesloten deuren wordt door de respondenten gebrekkig geacht; het is niet altijd duidelijk wat de afweging behelst, omdat een motivering ontbreekt of slechts summier is. Respondenten geven aan dat niet duidelijk is waarom in de ene zaak wel tot sluiting wordt besloten en in de andere zaak niet. Het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte of andere procesdeelnemers wordt volgens diverse respondenten vaak genoemd als grond, maar zonder motivering is niet duidelijk waarom in de ene zaak privacy van groot belang is en in de andere zaak niet. De afweging of een zaak achter gesloten deuren moet plaatsvinden ervaren rechters soms als lastig, met name in de situatie dat verdachten aangeven zich niet vrij te voelen om te verklaren.

Bedreiging en intimidatie van procesdeelnemers in strafzaken die te maken hebben met bedreiging of intimidatie (deelvraag 5)
In deelvraag 5 staat niet alleen de vraag centraal in hoeverre procesdeelnemers zoals rechters, officieren van justitie en advocaten in strafzaken te maken hebben met bedreiging of intimidatie, maar ook in hoeverre zij zich bedreigd of geïntimideerd voelen. Uit het onderzoek volgt geen concreet antwoord op de vraag in hoeverre procesdeelnemers, zoals rechters, officieren van justitie en advocaten, in strafzaken te maken hebben met bedreiging of intimidatie. Uit de interviews wordt juist duidelijk dat het gevoel van veiligheid per persoon kan verschillen en wordt beïnvloed door diens omgeving. Subjectieve onveiligheidsgevoelens moeten evenwel niet de doorslag geven bij het nemen van beslissingen over afscherming. Er wordt verder genuanceerd aangekeken tegen de vraag of een rechter een strafzaak mag weigeren wegens eventuele gevoelens van onveiligheid.

Afwegingen die ten grondslag liggen aan toekenning en afwijzing door de rechter van verzoeken voor werken onder nummer en andere vormen van afscherming (deelvraag 6)
De veiligheid van procesdeelnemers wordt blijkens de interviews vooral beschouwd vanuit een werkgeversverantwoordelijkheid van de rechtspraak voor diens medewerkers. Een spanning tussen het uitgangspunt van openbaarheid, werkgeversverantwoordelijkheid en de rechterlijke onafhankelijkheid compliceert beslissingen over het sluiten de deuren en doet de vraag rijzen wie verantwoordelijk is voor het nemen van deze beslissingen: de individuele rechter of (ook) het gerechtsbestuur? En tevens wat de

rol hierin is van het NCTV. De rechter is weliswaar verantwoordelijk voor de veiligheid in de zittingszaal en het gerechtsbestuur voor de orde en de veiligheid in het gerechtsgebouw, maar aangezien een zittingszaal altijd in een gebouw zit, is afstemming tussen de rechter en het gerechtsbestuur vereist. Deze spanning treedt ook op de voorgrond bij de vraag en actuele discussie binnen de rechtspraak of een rechter van een zaak mag worden gehaald als hij zich niet houdt aan veiligheidsmaatregelen. Rechters en raadsheren hebben behoefte aan meer duidelijkheid over de vraag waarom in het ene geval beveiligingsmaatregelen moeten worden genomen en in het andere geval niet. De vraag is evenwel of daaraan tegemoet kan worden gekomen, omdat er ook een inherente spanning lijkt te zitten op wat de politie en de NCTV met de rechtspraak kan delen en de beveiligingsmaatregelen die zij adviseren.

Een specifieke beschermingsmaatregel voor professionele procesdeelnemers betreft het werken onder nummer. Werken onder nummer is een in de praktijk ontwikkelde en niet wettelijk geregelde manier van afgeschermd werken. Evenmin wordt deze praktijk in het nieuwe Wetboek van Strafvordering geregeld. Het werken onder nummer komt voor bij het OM en de R-C. Het werken onder nummer en het niet herkenbaar op zitting optreden zijn vaak aan elkaar gekoppeld, maar het zijn twee afzonderlijke beslissingen. Het werken onder nummer moet bovendien onderscheiden worden van het niet vermelden van de naam van de functionaris in de media. Werken onder nummer en afgeschermd werken wil ook niet zeggen dat de officier van justitie in het geheel niet meer zichtbaar is. Het is volgens de respondenten altijd controleerbaar welke officier van justitie achter welk nummer schuilgaat en op de zitting zijn zij eveneens herkenbaar. De afweging omtrent het werken onder nummer door officieren van justitie wordt door het openbaar ministerie zelf gemaakt. De afwegingen die ten grondslag liggen aan toekenning en afwijzing van verzoeken daartoe zijn gelegen in de voorstelbaarheid van de dreiging en dat er geen andere manieren zijn die redelijkerwijs leiden tot mitigering van het voorstelbare risico. Het College van procureurs-generaal beslist daartoe op advies van de Centrale Toetsingscommissie (CTC) en nadat de rechercheofficier van justitie daar een oordeel over heeft gevormd. Het werken onder nummer en het afgeschermd werken betekent ook dat de officier van justitie een verzoek doet aan de rechter om af te wijken van de Persrichtlijn 2025. Mogelijke andere vormen van afscherming van professionele procesdeelnemers worden hieronder besproken.

Mogelijke alternatieven om de privacy en veiligheid van slachtoffers en procespartijen te borgen (deelvraag 8)

Afscherming van slachtoffers gebeurt al bij de politie door op grond van het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken slachtoffergegevens uit het strafdossier weg te laten. Op de terechtzitting kan de rechter de privacy van het slachtoffer beschermen door enkel de voornaam te noemen. Het slachtoffer kan voorts als beperkt anoniem getuige worden gehoord. Het gaat dan meestal over adres afscherming, en slechts in uitzonderlijke gevallen om afscherming van de naam. Voor bedreigde getuigen kent het Wetboek van Strafvordering ook een regeling, maar dat betreft volgens een van de respondenten in dit onderzoek zelden slachtoffers in de zin van aangevers. Het werken met vermomming gebeurt volgens de respondenten alleen in geval van een kroongetuige die op naam moet verklaren, maar wiens uiterlijk beschermd moet worden of vanuit een beschermingsprogramma gedachte. Als dat aan de orde is, dan is dat eigenlijk altijd in de beslotenheid van het kabinet R-C. Het nemen van dit soort afschermingsmaatregelen gebeurt een enkele keer op zitting, maar alleen maar met kroongetuigen die zich dan ook in een eigen kroongetuigebox bevinden (in de beveiligde zittingszaal, de bunker, in Amsterdam).

Op de zitting kunnen bovendien op grond van artikel 12 van genoemd besluit diverse beschermingsmaatregelen worden genomen ten aanzien van slachtoffers met specifieke beschermingsbehoeften. Het gaat dan om het vanuit een andere ruimte volgen van de zitting, het via videoverbinding uitoefenen van het spreekrecht of via een (voorafgaand aan de zitting opgenomen)

audio-opname, het aanwezig zijn via een besloten livestream vanuit een andere ruimte (bv. een andere (rechts)zaal of een van de kantoren van SHN), en afscherming in de rechtszaal door het plaatsen van een scherm. Niet geregeld in het Besluit, maar in lijn daarmee, kan georganiseerd worden dat een slachtoffer via een andere ingang naar binnen gaat of boven in de zittingszaal, achter het glas plaatsneemt. Een knelpunt dat naar voren is gebracht, is dat in het klassieke ontwerp van een rechtszaal het slachtoffer en diens slachtofferadvocaat geen vaste plaats hebben. Dat zorgt ervoor dat slachtoffers soms op de publieke tribune moeten zitten, tussen de pers en soms zelfs tussen de familie van de verdachte, wat vanuit het oogpunt van (de belevenis van) veiligheid onwenselijk is.

Afscherming procespartijen

Afscherming van officieren van justitie en rechters-commissarissen kan op verschillende manieren. Afscherming is volgens de respondenten niet waterdicht. Het gaat volgens hen om het opwerpen van drempels. De identiteit van de professionele procesdeelnemers is bovendien altijd te achterhalen. Voorbeelden zijn 'verdunnen', dat wil zeggen dat niet steeds dezelfde officier van justitie optreedt, maar dat met meerdere officieren van justitie aan een zaak wordt gewerkt, dat stukken met meerdere namen (tot wel vijf à zes) worden ondertekend, dat de officieren afwisselend optreden op de regiezitting en de inhoudelijke zitting en dat gewerkt wordt met steeds wisselende officieren op de zitting. Ook kunnen meerdere R-C's op hoogrisicozaken werken, waarbij zij ook onder nummer werken. Beslissingen over afscherming van de officier van justitie gaan doorgaans gepaard met een verzoek aan de pers om bijvoorbeeld geen namen te noemen. Sommige rechters en raadsheren die hebben deelgenomen aan de focusgroep voor dit onderzoek lijken sturing en uniformiteit missen bij het maken van beslissingen over het wel of niet in beeld komen, vooral wanneer het de veiligheid van de procesdeelnemers betreft. Rechters stellen zichzelf (of de officier van justitie) op de zitting bovendien niet voor met hun naam, maar enkel als rechter, en op de naambordjes in de rechtszaal worden enkel de functies vermeld: voorzitter, rechter, officier van justitie. Rouleren naar een ander rechtsgebied en weten wie bij de openbare zitting aanwezig zijn, dragen volgens de respondenten ook bij aan de veiligheid.

Voor wat betreft (slachtoffer)advocaten geldt dat zij evenals de rechter en officier van justitie weliswaar professionele procesdeelnemer zijn, maar door het ontbreken van een werkgeversrelatie tussen de NOvA en advocaten hebben zij toch een andere positie. Het gevolg daarvan is dat de NOvA, anders dan het OM of de rechtspraak, niet van bovenaf zaken kan regelen voor advocaten. De NOvA biedt wel diverse veiligheidsmaatregelen aan. De advocatuur is kritisch op het stelsel van Beveiliging van Personen, omdat de advocatuur, zowel de advocaat van de verdachte als die van het slachtoffer, niet standaard wordt meegenomen in een veiligheidsscreening zoals dat bij de rechterlijke macht en het openbaar ministerie gebeurt. Dat maakt de positie van de advocaat volgens hen kwetsbaarder. Ook wordt de advocatuur niet standaard meegenomen in veiligheidsscreeningen. Tegelijkertijd is ook de vraag opgeworpen in hoeverre dat nodig is, omdat de advocaat (van de verdachte) een andere positie inneemt dan de officier die de verdachte vervolgt. Door allerlei informatie aan het dossier toe te voegen over hoe gevaarlijk diens cliënt is, loopt het OM bovendien het risico van beïnvloeding. Ook een advocaat kan evenwel dreiging ervaren, zeker wanneer de belangen groot zijn, en in heftige (liquidatie)zaken. Voor het slachtoffer en diens (slachtoffer)advocaat is dat soms reden om een vordering benadeelde partij niet in te dienen.

DEELONDERZOEK C

4 Alternatieven

In dit deelonderzoek C staan deelvragen 7 en 8 centraal, die zien op zowel andere vormen van afscherming en afwegingen conform het huidige juridische (EHRM) kader evenals andere mogelijkheden waarvan op dit moment (nog) geen gebruik van wordt gemaakt. De deelvragen luiden als volgt:

7) Zijn er uit de rechtspraak van het EHRM voorbeelden te putten van voorzieningen die bij een verzoek tot een zitting achter gesloten deuren een andere afweging of vorm van afscherming mogelijk maken?
8) Wat zijn mogelijke alternatieven om de privacy en veiligheid van slachtoffers en procespartijen te borgen indien daar een wens toe is, en welke afwegingen moeten worden gemaakt als deze alternatieven worden toegepast?

Het onderzoek ten behoeve van deelvraag 7 is gebaseerd op het jurisprudentieonderzoek dat is verricht ten behoeve van deelvraag 2. Op basis van deze jurisprudentie is mede onderzocht welke andere vormen of afwegingen bestaan binnen EHRM-jurisprudentie. Dit onderzoek heeft evenwel weinig opgeleverd wat betreft andere afwegingen of alternatieve vormen van afscherming.

In paragraaf 3.7 zijn diverse bestaande alternatieven genoemd voor het sluiten van de deuren om de privacy en veiligheid van slachtoffers en procespartijen te borgen (deelvraag 8). Daarnaast zijn in de loop van het onderzoek een aantal suggesties gedaan door respondenten die daar mogelijk een aanvulling op kunnen vormen. Het betreft twee alternatieven die een wijziging van de huidige wettelijke regeling vergen en twee alternatieven die zich op de praktijk richten. Hieronder worden achtereenvolgens besproken i) een rechterlijke toets op persoonsgegevens in het dossier, ii) de mogelijkheid om voorafgaand aan het horen van een (slachtoffer als) getuige schriftelijk vragen in te dienen, iii) het zogenoemde Barnahus-model en iv) verbetering van juridische bijstand aan slachtoffer van seksuele en geweldsmisdrijven direct na de aangifte. Afgesloten wordt met een korte reflectie op de vraag welke alternatieven, gelet op het huidige onderzoek, nadere verkenning of (door)ontwikkeling behoeven.

i. Rechterlijke toets op persoonsgegevens in het procesdossier

De eerste daarvan is dat ingevolge informatie van de respondent van SHN in Roemenië al in een vroegtijdig stadium van het strafproces een rechter(-commissaris) kan bepalen om bepaalde persoonsgegevens buiten het strafdossier te houden. Dit alternatief doet verschillende vragen rijzen. Zo is de vraag welke persoonsgegevens buiten het dossier kunnen worden gehouden en of dat andere gegevens zijn dan de gegevens waarvan artikel 149a Sv en het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken thans bepalen dat zij buiten het dossier moeten worden gehouden. En vormt de Roemeense regeling daarmee daadwerkelijk een aanvulling op de Nederlandse? Het voordeel ten opzichte van de Nederlandse regeling zou kunnen zijn dat al in een vroeg stadium een rechterlijke toets wordt uitgevoerd op welke gegevens in het procesdossier komen. In Nederland is het openbaar ministerie verantwoordelijk voor de samenstelling ervan en uit de interviews blijkt dat er thans nog persoonsgegevens over het hoofd worden gezien. Een rechterlijke toets daarop zou kunnen worden gezien als een extra waarborg voor het slachtoffer ten opzichte van de mogelijkheid die het slachtoffer heeft om de officier van justitie te verzoeken om bepaalde stukken die hij relevant acht voor de

beoordeling van de zaak aan het strafdossier te voegen (art. 51b lid 2 Sv). Er zou evenwel meer rechtsvergelijkend onderzoek moeten plaatsvinden naar de regeling in Roemenië om te kunnen bepalen of deze maatregel daadwerkelijk een aanvulling vormt op de Nederlandse regeling

ii. Voorafgaand aan horen slachtoffer-getuige indienen van schriftelijke vragen

Ten tweede vloeit voort uit het internationale strafrecht en onderzoek van een van de onderzoekers in dit onderzoek (Schot) het volgende alternatief voort. Tijdens (lopende) strafzaken bij het Internationaal Strafhof wordt geregeld gebruik gemaakt van verschillende maatregelen om zowel slachtoffers als getuigen te beschermen.[313] Op basis van het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof, de '*Rules of Procedure and Evidence*' en protocollen om kwetsbare slachtoffers te beschermen, zijn maatregelen om de privacy en veiligheid van slachtoffers te waarborgen opgenomen. Hierin bestaat enige overlap met hetgeen ook al in Nederland wordt gebruikt op basis van het Besluit slachtoffers van strafbare feiten, zoals gezicht- en stemvervorming. Niettemin hebben rechters van het Internationaal Strafhof ook andere manieren gebruikt om slachtoffers (en getuigen) te beschermen dan de manieren die te vinden zijn in relevante artikelen en protocollen zoals hierboven opgenomen. In *Lubanga* werden partijen bijvoorbeeld bevolen om voorafgaand aan het ter zitting ondervragen van een slachtoffer-getuige hun vragen en onderwerpen in te dienen, zodat er voorafgaand besloten kon worden of dit het slachtoffer zou kunnen hertraumatiseren.[314] De rechters besloten dat dit bij uitzondering nodig kan zijn om getraumatiseerde of kwetsbare slachtoffer-getuigen te beschermen.[315] Dit voorbeeld toont aan dat hoewel deze vorm van bescherming niet is opgenomen in wet- of regelgeving ten aanzien van het Internationaal Strafhof, rechters de reikwijdte opzoeken van de verantwoordelijkheid om passende maatregelen te nemen om de veiligheid, het fysieke en psychologische welzijn, de waardigheid en de privacy van slachtoffers en getuigen te beschermen.[316]

Hoewel dit voorbeeld gericht is op het beschermen van een getraumatiseerd slachtoffer-getuige tegen hertraumatisering, zou een dergelijke vorm van bescherming wellicht ook geïmplementeerd kunnen worden om bijvoorbeeld de privacy van een slachtoffer of de fysieke of psychologische veiligheid te waarborgen; mits natuurlijk wordt voldaan aan alle eisen gesteld door nationale wet- en regelgeving. Vanuit een verdedigingsperspectief en in het licht van artikel 6 EVRM is dit alternatief waarschijnlijk problematisch, omdat de verdediging ruimte dient te behouden om te reageren op hetgeen de getuige tijdens het verhoor naar voren brengt, hetgeen nieuwe, niet vooraf op schrift gestelde vragen kan oproepen. Meer onderzoek naar dit alternatief en de voorwaarden waaronder het zou kunnen worden toegepast is daarom wenselijk.

iii. Verbetering juridische bijstand aan slachtoffers van seksuele en geweldsmisdrijven direct na de aangifte

Ten derde heeft dit onderzoek het belang bevestigd van een vroegtijdig onderkenning van de wijze waarop slachtoffergegevens in het strafdossier worden opgenomen, hetgeen aansluit bij bevindingen uit eerdere onderzoeken. De inschatting hoe een slachtoffer moet worden vermeld in een dossier wordt door de politie gemaakt of door iemand die meegaat bij de aangifte. Een van de slachtofferadvocaten (A1) heeft in dit verband gewezen op het zogenoemde 'JOS-piket', dat wil zeggen Juridische Opvang voor

---

[313] S. Schot, *Traumatised Witnesses in International Criminal Trials: Testimony, Fair Proceedings, and Accurate Fact-Finding*, Oxon: Routledge 2024, p. 99-172.

[314] ICC, The Prosecutor v Lubanga, ICC-01/04-01/06, Decision on various issues related to witnesses' testimony during trial, 29 januari 2008, par. 33.

[315] ICC, The Prosecutor v Lubanga, ICC-01/04-01/06, Decision on various issues related to witnesses' testimony during trial, 29 januari 2008, par. 33.

[316] Artikel 68(1) Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof.

Slachtoffers van seksuele en geweldsmisdrijven. Vooralsnog bestaat dit initiatief alleen in Utrecht. Als de politie Midden-Nederland bij de intake meent dat het belangrijk is dat een slachtoffer een advocaat krijgt, dan gaat er een melding uit. Slachtoffers van ernstige gewelds- en zedenmisdrijven hebben recht op kosteloze rechtsbijstand door een gespecialiseerde slachtofferadvocaat.[317] Door middel van een pilot is getracht de drempel voor slachtoffers om hier gebruik van te maken te verlagen. De werkwijze houdt in dat een slachtofferadvocaat desgewenst actief contact opneemt met het slachtoffer na het eerste contact met de politie. Uit de Meerjarenagenda slachtofferbeleid 2025-2028 volgt dat deze werkwijze landelijk zou worden geïmplementeerd.[318] Navraag bij het ministerie van Justitie en Veiligheid leert dat momenteel wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor de (landelijke) implementatie van dit initiatief. Daarbij worden verschillende mogelijkheden verkend, waaronder voornoemde directe koppeling tussen de politie en de (slachtoffer)advocaat. Een voordeel hiervan zou zijn dat slachtoffers niet zelf op zoek hoeven te gaan naar een advocaat en dat in een vroeg stadium rechtsbijstand zou kunnen worden geboden.

iv. Barnahus-model

Ten vierde en tot slot is door een van de slachtofferadvocaten ook het Barnahus-project genoemd. Het Barnahus-model is in 1998 ontstaan in IJsland en richt zich op hulpverlening en juridische procedures voor minderjarige slachtoffers van (seksueel) geweld in een kindvriendelijke omgeving. Er wordt gewerkt met een 'alles onder één dak'-principe dat voorkomt dat kinderen hun verhaal meerdere keren bij verschillende professionals doen waardoor het risico op secundaire victimisatie wordt verkleind. Het model is inmiddels in 26 landen geïmplementeerd, Nederland (nog) niet inbegrepen.[319] Het Barnahus-model zou er volgens de respondent toe kunnen leiden dat de informatiepositie van het slachtoffer bij de aangifte wordt versterkt, indien het slachtoffer zich dan direct na het voorval zou kunnen laten bijstaan door een (piket)slachtofferadvocaat. Bovendien kan de rechter-commissaris worden betrokken bij het kindverhoor dat plaatsvindt in het Barnahus en/of vormt een opname of livestream van het kindverhoor in het Barnahus toelaatbaar bewijs in de strafzaak.[320] Het model kan eraan bijdragen te voorkomen dat het strafproces leidt tot verdere schade voor minderjarige slachtoffers, in lijn met de in artikel 19 IVRK besloten gedachte. Door verschillende internationale organisaties zoals de Raad van Europa en de Verenigde Naties wordt het model gezien als een *best practice* voor kindvriendelijke rechtspleging ten behoeve van minderjarige slachtoffers van (seksueel) geweld. Ook de Europese Unie ondersteunt het model en moedigt lidstaten aan een soortgelijk model op te zetten en het model verder te ontwikkelen.[321]

Korte reflectie

Op basis van het voorgaande verdient het aanbeveling om te onderzoeken of een rechterlijke toets op de opname van persoonsgegevens in het strafdossier een aanvulling kan vormen op het huidige Nederlandse stelsel. Uit het internationale strafrecht kan inspiratie worden geput om voor een voorafgaande toetsing van vragen aan slachtoffers die ter terechtzitting als getuigen worden gehoord.

---

[317] Zie hierover ook I. Becx, N. Elbers, S. Meijer, A.J.J.G. Schijns en A. Akkermans, 'Slachtofferadvocatuur', in: N. Elbers, C. van den Berg en M. Kragting (red.), *What works: effectieve ondersteuning voor slachtoffers*, Den Haag: Boom uitgevers 2023, p. 157-177.

[318] Meerjarenagenda slachtofferbeleid 2025-2028 'Meer recht doen', p. 9.

[319] Zie voor meer informatie I. Extra, *Barnahus – een verkenning*, Research Memoranda nr. 6, jrg. 20, Den Haag: Raad voor de rechtspraak 2025, te raadplegen via https://www.rechtspraak.nl/binaries/content/assets/rvdr/rm/rvdr-rm-barnahus-infographic.pdf

[320] Extra 2025, p. 48.

[321] Extra 2025, 48-49.

Belangrijke vraag daarbij is evenwel in hoeverre en onder welke voorwaarden dit te verenigen is met het recht op een eerlijk proces. Ook de verbetering van juridische bijstand aan slachtoffers van seksuele en geweldsmisdrijven direct na de aangifte verdient nadere verkenning en uitwerking. Tot slot lijkt verkenning van het Barnahus-model aangewezen. Voor minderjarige slachtoffers lijkt dit model aanknopingspunten te bieden voor bescherming tegen secundaire victimisatie en een ondersteuning tijdens het strafproces.

5 Synthese en aanbevelingen

5.1 Synthese

Inleiding
In dit onderzoek is zowel vanuit een juridisch-normatief als een empirisch perspectief naar de openbaarheid van strafzittingen gekeken. We deden dat op grond van een hoofdvraag die ziet op de afweging tussen enerzijds het beginsel van openbaarheid en anderzijds de belangen van privacy en veiligheid.

De hoofdvraag luidt volledig:

> 'Hoe wordt in de rechtspraktijk de afweging gemaakt tussen het beginsel van openbaarheid van zittingen ten opzichte van het belang van privacy en veiligheid van slachtoffers en veiligheid van procespartijen en zijn er aanknopingspunten om wetgeving en beleid over de openbaarheid van zittingen in relatie tot privacy en veiligheid (verder) te ontwikkelen?'

Deze hoofdvraag valt uiteen in acht deelvragen die in hoofdstukken 2 en 3 zijn beantwoord. Voor de beantwoording daarvan wordt verwezen naar de deelconclusies in deze hoofdstukken. In deze synthese worden de resultaten, inzichten en argumenten in voorgaande hoofdstukken samengebracht en volgt een antwoord op de hoofdvraag (5.1). Vervolgens worden aanbevelingen gedaan ten aanzien van de vraag of er aanknopingspunten zijn om wetgeving en beleid over de openbaarheid van zittingen in relatie tot privacy en veiligheid (verder) te ontwikkelen (5.2). Afgesloten wordt met enkele reflecties op de beperkingen van dit onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek (5.3).

Openbaarheid en belangen
De externe openbaarheid van de zitting in strafzaken dient volgens rechtspraak van het EHRM diverse belangen. Het publieke karakter van de rechtspleging beschermt procespartijen tegen rechtspraak zonder publieke controle, en is een van de middelen om het vertrouwen in de rechtspraak te behouden. Een openbare terechtzitting draagt bij aan de verwezenlijking van het doel van artikel 6 lid 1 EVRM, namelijk een eerlijk proces. Ook de waarheidsvinding wordt hiermee gediend. Verzekerd wordt dat de verdachte het gerecht als onafhankelijk en onpartijdig ervaart. De openbaarheid beschermt voorts in enige mate tegen willekeur en partijdigheid van de rechter. Publieke controle is ook nodig vanwege de feedback die daaruit voorkomt van het publiek, hetgeen bijdraagt aan de kwaliteit van rechterlijke besluitvorming en het begrip in de samenleving voor de complexiteit van vragen waarover de rechter heeft te oordelen. Voornoemde belangen van openbaarheid benadrukken waarom bedachtzaam dient te worden omgegaan met het inperken van de openbaarheid van terechtzittingen.

Afweging van belangen
Conform artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv kan een uitzondering op het beginsel van externe openbaarheid worden gemaakt. Het EHRM hanteert een duidelijk genormeerd kader ten aanzien van de vereiste procedure voor het geven van een bevel tot het sluiten der deuren. Ook hanteert het ruime (of uiteenlopende) interpretaties van de gronden waarop een uitzondering op het uitgangspunt van openbaarheid mag worden gemaakt, zolang deze maar zijn opgenomen in nationale wet- en regelgeving,

en van in hoeverre de beslissing van de rechter dient te worden gemotiveerd. Hierbij lijkt de Nederlandse wetgeving waarin de rechter eveneens grote vrijheid heeft om de sluiting der deuren te bevelen goed aan te sluiten.
De niet-restrictieve invulling van de sluitingsgronden door het EHRM gaat gepaard met de eis dat de grond die van toepassing is wordt geconcretiseerd en afgewogen tegen het belang van een openbare behandeling, waarbij geldt dat de niet-openbaarheid van een zitting (al dan niet gedeeltelijk) noodzakelijk ('*strictly required by the circumstances*') moet zijn. Daarnaast eist het EHRM dat minder verstrekkende maatregelen door de rechter zijn overwogen (en onvoldoende zijn bevonden). Enkel verwijzen naar een wettelijk voorschrift is niet voldoende. Op basis van de omstandigheden van het geval dient de rechter een afweging te maken tussen de grond voor het verzoek en het recht van de verdachte op een open en eerlijk proces en dient gemotiveerd te worden waarom een beperking van de openbaarheid noodzakelijk wordt geacht. Indien er gronden zijn om een of meer van deze uitzonderingen toe te passen, zijn de autoriteiten niet verplicht, maar hebben ze wel het recht, om te bevelen dat de hoorzittingen achter gesloten deuren plaatsvinden, indien zij van mening zijn dat een dergelijke beperking gerechtvaardigd is. In de kern genomen dient derhalve duidelijk te worden gemaakt hoe de conflicterende belangen tegen elkaar zijn afgewogen en waarin de noodzaak van de sluiting der deuren conform EHRM-maatstaven is gelegen.
Ingevolge artikel 269 lid 3 Sv dient de beslissing over (verzoeken tot) het sluiten van de deuren in het proces-verbaal te worden opgenomen en 'met redenen zijn omkleed' en dus gemotiveerd te zijn. Het huidige Wetboek van Strafvordering, noch het toekomstige bevat een motiveringsplicht waarmee de beslissing op een verzoek tot het sluiten van de deuren in het vonnis of arrest dient te worden opgenomen. Dat is alleen anders indien het verzoek afkomstig is van de verdachte of de officier van justitie en geldt als een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt als bedoeld in artikel 359 lid 2, tweede volzin, Sv. Indien het verzoek tot het sluiten van de deuren wordt gedaan door het slachtoffer geldt evenmin een wettelijke motiveringplicht als voormeld. De huidige regeling maakt dat de beslissing van de rechter in feite alleen controleerbaar en toegankelijk is voor procesdeelnemers. Het proces-verbaal van de terechtzitting wordt, anders dan het vonnis of arrest, namelijk niet gepubliceerd op rechtspraak.nl. Dat levert weliswaar geen strijd op met de eisen die het EHRM aan de motivering stelt, omdat het EHRM niet voorschrijft of en waar de belangenafweging en beslissing moeten worden neergelegd. Het neerleggen van deze afweging in een proces-verbaal zou in dat licht voldoende moeten zijn. Maar het is wel opmerkelijk dat beslissingen aangaande de externe openbaarheid zelf niet openbaar en dus ook niet controleerbaar zijn.

De afweging van het beginsel van openbaarheid ten opzichte van het belang van privacy en veiligheid in de praktijk
De openbaarheid van de terechtzitting is in de praktijk het uitgangspunt. Tot het sluiten van de deuren wordt volgens de respondenten in dit onderzoek zelden besloten. Als wordt besloten tot het sluiten van de deuren is dat volgens hen slechts voor een gedeelte van de zitting, zoals tijdens het tonen van een selectie foto's, afbeeldingen of video ter terechtzitting, het afleggen van een verklaring door de verdachte ter terechtzitting, het behandelen van een vordering benadeelde partij, het uitoefenen van het spreekrecht door het slachtoffer, het afspelen van een opname van het studioverhoor van het slachtoffer of het horen van het slachtoffer ter terechtzitting. Ook kan worden besloten dat bepaalde personen of de pers bij een bepaald gedeelte van de zitting niet aanwezig mogen zijn.
Van de wettelijke mogelijkheid om te verzoeken de zaak (gedeeltelijk) achter gesloten deuren te laten plaatsvinden wordt volgens een van de respondenten in de praktijk onvoldoende gebruik gemaakt. Mogelijk is er ruimte hiertoe vaker een verzoek te doen. Zaken met minderjarige slachtoffers en/of slachtoffers van seksuele misdrijven zijn tijdens de focusgroep en interviews vaak genoemd als zaken waarin verzoeken tot het sluiten van de deuren op grond van de bescherming van het privéleven wordt

gevraagd en toegewezen. Andere zaken waarin volgens de respondenten tot het sluiten van de deuren (of andere afschermingsmaatregelen) wordt besloten betreffen grote liquidatiezaken, zaken tegen autonomen, zaken met rivaliserende groepen (waarbij de een de ander heeft verraden), huiselijk geweld en stalkingszaken.
Het voorgaande roept de vraag op of in de praktijk niet ruimhartiger gebruik zou kunnen en moeten worden gemaakt van de ruimte die de wet aan slachtoffers biedt. Dat zou mede van invloed zijn op de discussie over de vraag of in bepaalde zaken vaker een behandeling achter gesloten deuren zou moeten plaatsvinden. Het regeerakkoord noemt in dit verband specifiek zaken met minderjarige slachtoffers in zedenzaken, maar in het onderzoek zijn ook slachtoffers van seksuele misdrijven genoemd. Er lijkt onder de respondenten van dit onderzoek echter geen brede steun te bestaan voor omkering van het uitgangspunt (dus 'besloten, tenzij'), ook niet in geval van zedenzaken tegen minderjarige slachtoffers. Invoering van een meer generieke wettelijke uitzondering op de openbaarheid van terechtzittingen, zou bovendien tot een schending van artikel 6 lid 1 EVRM kunnen leiden.
Uit de interviews en de focusgroep komt het beeld naar voren dat de beslissing tot het sluiten van de deuren vrijwel nooit te maken heeft met de veiligheid van de professionele procesdeelnemers (rechters en officieren van justitie). Het sluiten van de deuren vanuit het oogpunt van veiligheid gebeurt volgens hen alleen in situaties van mensen die in het stelsel van Beveiliging van Personen zitten, in het rijksdomein, en onder redelijk zware beveiliging, en bij kroongetuigen. De reden tot het gedeeltelijk sluiten van de deuren betreft dan meestal informatie die moet worden gedeeld om iets te onderbouwen, bijvoorbeeld beschermingsafspraken die niet naar buiten mogen komen.

Motivering van de beslissing op verzoeken tot het sluiten van de deuren in de praktijk
De onderbouwing van de beslissing op verzoeken tot het behandelen van het onderzoek ter terechtzitting achter gesloten deuren wordt door de respondenten voorts gebrekkig geacht; het is niet altijd duidelijk wat de afweging behelst, omdat een motivering ontbreekt of slechts summier is. Dit probleem speelt vooral bij motiveringen die betrekking hebben op het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte of andere procesdeelnemers. Dat zou betekenen dat deze nadere motivering dus veelal ook in het proces-verbaal van de terechtzitting ontbreekt en evenmin op de terechtzitting wordt toegelicht. Nader onderzoek daarnaar zou in dat opzicht weinig nader inzicht opleveren. Waar de afweging tussen de conflicterende belangen niet duidelijk wordt gemaakt en daarmee de noodzaak tot het sluiten van de deuren onvoldoende wordt onderbouwd, ontstaat evenwel strijd met de vereisten van het ERHM.
De afweging of een zaak achter gesloten deuren moet plaatsvinden ervaren sommige van de voor dit onderzoek geïnterviewde rechters als lastig, met name in de situatie dat verdachten aangeven zich niet vrij te voelen om te verklaren. Wellicht dat dit onderzoek meer inzicht kan verschaffen in de interpretatie van de gronden genoemd in artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv en de eisen die het EHRM stelt aan de onderbouwing van die beslissing. Met het oog daarop zijn deze eisen gevisualiseerd in een infographic (zie bijlage 6).
Het voorgaande onderstreept onzes inziens het belang van een goede beoordeling van de individuele beschermingsbehoefte van het slachtoffer. Het beeld dat rijst uit de interviews over het onbegrip over beslissingen van rechters op dit punt, roept de vraag op hoe de individuele beoordeling van de beschermingsbehoefte van het slachtoffer wordt gemaakt, op grond waarvan en of de rechter op grond daarvan voldoende informatie heeft voor het maken van een afweging omtrent de externe openbaarheid. Het roept bovendien de vraag op bij wie de verantwoordelijkheid ligt om de individuele beschermingsbehoefte aan te kaarten.

Beperken van de openbaarheid als ultimum remedium en mogelijke alternatieven

Het beperken van de openbaarheid van de terechtzitting is in ons strafprocesrecht gepositioneerd als een ultimum remedium. In ons strafprocesrecht zijn in recente jaren tal van minder verstrekkende maatregelen ingevoerd die conform EHRM-rechtspraak overwogen moeten worden (en niet-toereikend moeten zijn bevonden) alvorens wordt besloten tot het sluiten van de deuren. Daarbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen beschermingsmaatregelen ten behoeve van de veiligheid en privacy van het slachtoffer en die van de professionele procesdeelnemers. Ten aanzien van slachtoffers kan bovendien een onderscheid worden gemaakt tussen de afscherming van persoonsgegevens van het slachtoffer en de afscherming van het slachtoffer zelf.

Persoonsgegevens van slachtoffers (adres, woonplaats, telefoonnummer, e-mailadres, verblijfplaats, geboorteland, geboorteplaats en Burgerservicenummer) dienen ingevolge artikel 149a Sv en het Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken sinds juli 2025 buiten het strafdossier te worden gehouden in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer, tenzij deze gegevens voor door de rechter te nemen beslissingen redelijkerwijs van belang kunnen zijn. De naam en de geboortedatum kunnen strafvorderlijk relevant worden geacht, waardoor het achterwege laten uit het strafdossier niet zonder meer mogelijk is. Daarnaast is het ook mogelijk om slachtoffergegevens af te schermen. De OM-Aanwijzing slachtoffers in het strafproces uit 2024 biedt onder meer de mogelijkheid van domiciliekeuze of aangifte of verhoor onder nummer. De wet voorziet niet in de mogelijkheid om anoniem aangifte te doen, maar biedt wel ruimte voor het geheel of gedeeltelijk afschermen van de identiteit van (het slachtoffer als) de getuige door de mogelijkheid van aangifte onder nummer of het slachtoffer aan te duiden als beperkt anonieme getuige of bedreigde getuige. Een slachtoffer dat een gegrond vermoeden heeft dat een aangifte of verhoor kan leiden tot bijvoorbeeld gevaar voor de persoonlijke veiligheid of veiligheid van anderen, kan aangifte onder nummer doen of worden verhoord onder nummer. Naam, geboortedatum en adresgegevens worden dan niet opgenomen in de aangifte of het proces-verbaal van verhoor en het slachtoffer wordt met een specifieke code aangeduid. In de praktijk wordt evenwel vaker (enkel) het adres afgeschermd dan (ook) de naam.

Daarnaast kunnen op grond van artikel 12 Besluit slachtoffers van strafbare feiten beschermingsmaatregelen worden genomen waarmee (de identiteit van) het slachtoffer kan worden afgeschermd tijdens het onderzoek ter terechtzitting ten behoeve van diens privacy en veiligheid. Het sluiten van de deuren als bedoeld in artikel 269 Sv is in dat besluit als *ultimum remedium* opgenomen, maar daarnaast kunnen ook andere, minder ingrijpende maatregelen worden genomen. In het besluit wordt in algemene zin omschreven dat deze maatregelen inhouden dat geen oogcontact kan plaatsvinden tussen slachtoffer en verdachten of dat het slachtoffer in de rechtszaal kan worden verhoord zonder daar aanwezig te zijn. Op grond van dit besluit kunnen diverse beschermingsmaatregelen genomen die ook daadwerkelijk in de praktijk worden toegepast, zoals een verhoor per videoconferentie, het plaatsen van een scherm in de rechtszaal zodat oogcontact onmogelijk is, vanuit een andere ruimte volgen van de zitting, het via videoverbinding uitoefenen van het spreekrecht of via een (voorafgaand aan de zitting opgenomen) audio-opname of het aanwezig zijn via een besloten livestream vanuit een andere ruimte. Niet geregeld in het Besluit, maar in lijn daarmee kan worden georganiseerd dat een slachtoffer via een andere ingang naar binnen gaat of boven in de zittingszaal, achter het glas plaatsneemt in plaats van in de zittingszaal. In de Persrichtlijn 2025 is geregeld dat tijdens strafzittingen geen beeld- en geluidsopnamen worden gemaakt van onder meer slachtoffers (als getuigen). Tot slot is door een van de respondenten als knelpunt benoemd dat in het klassieke ontwerp van een rechtszaal het slachtoffer en diens slachtofferadvocaat geen vaste plaats hebben. Dat zorgt ervoor dat slachtoffers soms op de publieke tribune moeten zitten, tussen de pers en soms zelfs tussen de familie van de verdachte, wat vanuit het oogpunt van (de belevenis van) veiligheid onwenselijk kan zijn.

Ten aanzien van de bescherming van professionele procesdeelnemers, zoals de rechter, officier van justitie en rechter-commissaris, wordt de noodzaak van beschermingsmaatregelen voornamelijk bezien vanuit de werkgeversverantwoordelijkheid (zie hierna). Als uitgangspunt geldt dat functionarissen werkzaam in het strafproces zichtbaar zijn en dat zeer terughoudend dient te worden omgegaan met maatregelen die ertoe strekken om de identiteit van de betrokken functionarissen af te schermen. Zij treden immers niet op als privépersoon op een zitting, maar altijd uit hoofde van hun functie. Tegen de achtergrond van de vereisten van een eerlijk strafproces is het in beginsel niet wenselijk dat de betrokken functionarissen daaraan anoniem deelnemen. Er kunnen evenwel redenen zijn om genoemde functionarissen af te schermen of te beveiligen en daartoe kunnen ook maatregelen worden genomen. De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van procesdeelnemers is ingevolge artikel 6 lid 1 EVRM een van de gronden om een uitzondering te maken op de externe openbaarheid. De veiligheid van de procesdeelnemers wordt evenwel niet expliciet in deze bepaling genoemd. Wel zou om deze reden kunnen worden besloten om veiligheidsmaatregelen te treffen die de toegankelijkheid van de terechtzitting beperken aangezien bij concrete bedreigingen jegens een van de professionele procesdeelnemers de veiligheid van alle aanwezigen en de goede rechtspleging in het geding zijn.
Ten aanzien van de bescherming van de veiligheid van procespartijen kan een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds rechters en anderzijds officieren van justitie en rechters-commissarissen. Voor het afschermen van de identiteit van rechters bestaat geen wettelijke mogelijkheid. Dat zou ook niet wenselijk zijn gelet op internationale normen waarin wordt benadrukt dat de zaak dient te worden behandeld door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht. Tijdens de interviews is een voorbeeld genoemd van een enkele keer dat een rechter onder nummer heeft gewerkt. Dat betreft evenwel een uitzondering en er bestaat ook geen richtlijn voor. De onderzoekers is daarnaast bekend dat de namen van de rechters in het Marengo-proces zijn geanonimiseerd, maar hun identiteit is door de openbaarheid van het strafproces daarentegen wel deels bekend geworden.[322] Niet duidelijk is of de anonimisering enkel de publicatie op rechtspraak.nl betreft of ook het vonnis dat aan procespartijen is verstrekt. Het afschermen van de namen in het vonnis als maatregel – hoe invoelbaar ook – staat echter op gespannen voet met het uitgangspunt van openbaarheid en de rol van de rechter in het strafproces. Het betreft hoogst uitzonderlijke casus die onzes inziens aangeven hoezeer de rechtspraak in dat soort gevallen worstelt met de balans tussen openbaarheid en veiligheid van (professionele) procesdeelnemers.
Ten aanzien van de officier van justitie en rechter-commissaris geldt dat uit de focusgroep en de interviews het beeld ontstaat dat afscherming niet waterdicht is. Het gaat volgens de respondenten om het opwerpen van drempels. De identiteit van de professionele procesdeelnemers is volgens hen altijd te achterhalen. Genoemde voorbeelden van afscherming zijn ‘verdunnen’, dat wil zeggen dat niet steeds dezelfde officier van justitie optreedt, maar dat met meerdere officieren van justitie aan een zaak wordt gewerkt, dat stukken met meerdere namen (tot wel vijf à zes) worden ondertekend, dat de officieren afwisselend optreden op de regiezitting en de inhoudelijke zitting en dat gewerkt wordt met steeds wisselende officieren op de zitting. Ook kunnen meerdere rechters-commissarissen op hoogrisicozaken werken. Zowel rechters-commissarissen als officieren van justitie kunnen vanwege zwaarwegende redenen onder nummer werken en de herkenbaarheid van laatstgenoemden kan op de zitting worden beperkt. Werken onder nummer is een in de praktijk ontwikkelde en niet wettelijk geregelde manier van afgeschermd werken. Evenmin wordt deze praktijk in het nieuwe Wetboek van Strafvordering geregeld. Een verzoek daartoe is evenwel aan toetsing door het CTC en het College van procureurs-generaal onderworpen. Tot het werken onder nummer wordt besloten op basis van de voorstelbaarheid van de dreiging en dat er geen andere manieren zijn die redelijkerwijs leiden tot mitigering van het voorstelbare risico. Het is volgens een van de respondenten landelijk beleid dat in zaken waarin het openbaar ministerie onder nummer werkt, rechters-commissarissen dat ook doen. Rechters-commissarissen en

[322] Zie bv. rechtbank Amsterdam 27 februari 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:703.

officieren van justitie werken immers nauw samen en de dreiging kan zich op beiden richten. Bovendien kan het openbaar ministerie, anders dan het kabinet R-C dat daartoe niet de middelen heeft, een veel betere dreigingsinschatting maken. Uitzondering op het voorgaande vormt de situatie dat een officier van justitie in opvolgende zaken onder nummer blijft werken om te voorkomen dat in de ene zaak niet en in de andere zaak wel zijn naam wordt prijsgegeven. De rechters-commissarissen volgen dan niet automatisch, zij moeten er wel aanleiding toe zien in de zaak.
Geconcludeerd kan worden dat uit de focusgroep en interviews het beeld naar voren komt dat voor de beslissing om afgeschermd te werken, waaronder het werken onder nummer, evenals voor het sluiten van de deuren steedsg een individuele afweging wordt gemaakt van de in het geding zijnde belangen. Daartoe wordt bovendien slechts in uitzonderlijke gevallen besloten. Dat past bij voornoemd uitgangspunt dat professionele procesdeelnemers hun functie in de openbaarheid uitoefenen.

Meer praktische maatregelen zijn dat rechters zichzelf (of de officier van justitie) op de zitting niet voorstellen met naam, maar enkel als rechter, en op de naambordjes in de rechtszaal worden enkel de functies vermeld: voorzitter, rechter, officier van justitie. Ook hoeft de naam van de officier van justitie, anders dan die van de rechter, niet in het vonnis te worden vermeld. Op grond van de Persrichtlijn 2025 kan de rechter, tot slot, besluiten beeld- en geluidopnamen te beperken. In dat verband is ook de aanwezigheid van mobieltjes in de rechtszaal als knelpunt bestempeld. De rechters en raadsheren uit de voor dit onderzoek georganiseerde focusgroep geven aan sturing en uniformiteit te missen bij het maken van beslissingen over het wel of niet in beeld komen, vooral wanneer het de veiligheid van de procesdeelnemers betreft. Tot slot dragen rouleren naar een ander rechtsgebied en te weten wie bij de openbare zitting aanwezig zijn door dat in de rechtszaal aan de aanwezigen te vragen, ook bij aan de veiligheid.

Ten aanzien van de positie van de (slachtoffer)advocaat is in de interviews met de (slachtoffer)advocatuur en de journalist meer aandacht gevraagd voor diens veiligheid op de terechtzitting. Het openbaar ministerie toonde zich evenwel bewust van het risico van ongewenste beïnvloeding van de verdediging en rechters.

Aanvullingen op bestaande alternatieven
Er bestaan kortom diverse alternatieven voor het sluiten van de deuren om de privacy en veiligheid van slachtoffers en procespartijen te borgen. In aanvulling daarop zijn vier alternatieven verkend die evenwel nader onderzoek vergen. Twee van de alternatieven impliceren een wijziging van de huidige wettelijke regeling. Het betreft ten eerste de invoering van een rechterlijke toets op persoonsgegevens in het dossier. Of dit daadwerkelijk een meerwaarde oplevert ten opzichte van de huidige mogelijkheid van het slachtoffer om de officier van justitie te verzoeken stukken aan het strafdossier te voegen die hij van belang acht voor de beoordeling van de zaak (art. 51b lid 2 Sv) is evenwel de vraag. Daarnaast is de bij het Internationaal Strafhof ontwikkelde praktijk verkend om voorafgaand aan het horen van een (slachtoffer als) getuige schriftelijk vragen in te dienen. Vanuit een verdedigingsperspectief en in het licht van artikel 6 EVRM is dit alternatief waarschijnlijk problematisch, omdat de verdediging ruimte dient te behouden om te reageren op hetgeen de getuige tijdens het verhoor naar voren brengt, hetgeen nieuwe, niet vooraf op schrift gestelde vragen kan oproepen.
De twee meer praktijkgerichte initiatieven richten zich op slachtoffers van seksuele en geweldsmisdrijven respectievelijk minderjarige slachtoffers. Zo is de verbetering van juridische bijstand aan slachtoffers van seksuele en geweldsmisdrijven direct na de aangifte genoemd als alternatief dat mogelijk bijdraagt aan een verbeterde (informatie)positie van het slachtoffer waardoor mogelijk ook kan worden voorkomen dat slachtoffergegevens (onbedoeld) in het strafdossier worden opgenomen. Voor dit – door een van de respondenten aangeduide – ‘JOS-piket’ (Juridische Opvang voor Slachtoffers van

seksuele en geweldsmisdrijven) wordt momenteel gewerkt aan een plan van aanpak voor (landelijke) implementatie. Daarbij worden diverse mogelijkheden verkend, waaronder een directe koppeling tussen politie en (slachtoffer)advocaat. Een voordeel hiervan zou zijn dat slachtoffers niet zelf op zoek hoeven te gaan naar een advocaat en dat in een vroeg stadium rechtsbijstand zou kunnen worden geboden. Tot slot is het zogenoemde Barnahus-model genoemd als alternatief dat zich richt op hulpverlening en juridische procedures voor minderjarige slachtoffers van (seksueel) geweld in een kindvriendelijke omgeving. Daarbij wordt gewerkt met een 'alles onder één dak'-principe dat voorkomt dat kinderen hun verhaal meerdere keren bij verschillende professionals doen waardoor het risico op secundaire victimisatie wordt verkleind. Indien een rechter-commissaris wordt betrokken bij het kindverhoor dat plaatsvindt in het Barnahus en/of een opname of livestream van het kindverhoor wordt gemaakt, zou dit ook in de Nederlandse regeling toelaatbaar bewijs in de strafzaak kunnen opleveren.

De conclusie is dan ook dat in de huidige wettelijke regeling diverse beschermingsmaatregelen zijn neergelegd ten behoeve van de veiligheid en privacy van het slachtoffer en die van professionele procesdeelnemers die ook daadwerkelijk in de praktijk worden toegepast. Bekendheid hiervan onder professionele procesdeelnemers is van belang om de toepassing ervan te waarborgen. Daarnaast verdienen de hiervoor genoemde aanvullingen op bestaande alternatieven nadere verkenning. Het bestaan van deze alternatieven heeft de potentie om de (informatie)positie van het slachtoffer (verder) te versterken en maakt dat de privacy van het slachtoffer in een vroegtijdig stadium van het strafproces kan worden beschermd. Daarnaast kunnen zij eraan bijdragen dat het (minderjarige) slachtoffer, indien het daarvoor kiest, niet altijd ter terechtzitting hoeft te verschijnen. In dat geval zal ook de vraag naar het sluiten van de deuren minder snel aan de orde komen. Het voorgaande overzicht illustreert voorts dat veel alternatieven voor het sluiten van de deuren niet eerst ter terechtzitting aan de orde komen en derhalve niet altijd het voorwerp van een rechterlijke beslissing vormen, maar dat dergelijke (beschermings)maatregelen reeds in een vroeg stadium van het strafproces, voorafgaand aan de terechtzitting, moeten worden genomen.

Minderjarige slachtoffers en slachtoffers van seksuele misdrijven

In de interviews is meerdere malen een parallel getrokken tussen de behandeling van strafzaken tegen minderjarige verdachten en strafzaken waarbij minderjarige slachtoffers zijn betrokken: als minderjarige verdachten recht hebben op een behandeling achter gesloten deuren, zou dat dan ook niet moeten gelden voor minderjarige slachtoffers, met name slachtoffers van seksueel geweld? Het antwoord op deze vraag is genuanceerd. De generieke uitzondering die in het jeugdstrafrecht wordt gemaakt op het uitgangspunt van openbaarheid is door de wetgever gestoeld op een keuze tussen twee conflicterende mensen-/kinderrechten waarbij artikel 40 lid 2 sub vii IVRK als specialis wordt beschouwd ten opzichte van artikel 6 lid 1 EVRM. Het EHRM benadrukt dat in zaken over seksuele misdrijven een zorgvuldige afweging moet worden gemaakt tussen het recht van de verdachte op een openbare behandeling van zijn zaak in de zin van artikel 6 EVRM en het recht van het slachtoffer op bescherming van diens privéleven, in het bijzonder diens identiteit, persoonlijke integriteit en waardigheid (art. 8 EVRM). Het sluiten van de deuren kan noodzakelijk zijn om slachtoffers te beschermen tegen openbaarmaking van intieme informatie en tegen secundaire of herhaalde victimisatie, die onder omstandigheden een schending van artikel 3 EVRM of artikel 19 IVRK kan opleveren. Daarbij heeft de staat een positieve verplichting om slachtoffers, en in het bijzonder kwetsbare slachtoffers zoals minderjarigen, gedurende de gehele strafprocedure effectief te beschermen. Of uitsluiting van het publiek gerechtvaardigd is, vereist echter, als gezegd, steeds een concrete belangenafweging in het individuele geval.

De EU-richtlijn minimumnormen voor slachtoffers van strafbare feiten biedt een verhoogde bescherming aan slachtoffers van seksueel geweld, in het bijzonder minderjarige slachtoffers door te

voorzien in een individuele beoordeling van hun beschermingsbehoeften. Op basis daarvan kan worden besloten tot beschermingsmaatregelen, waaronder behandeling van de zaak achter gesloten deuren. Uit de (herziene) richtlijn volgt evenmin dat strafzaken met (minderjarige) slachtoffers van seksueel geweld standaard achter gesloten deuren moeten plaatsvinden; dit blijft afhankelijk van de omstandigheden van het concrete geval.
Ten aanzien van slachtoffers is in de EU-Richtlijn minimumnormen voor slachtoffers in strafzaken aldus gekozen voor een individuele beoordeling van beschermingsbehoeften die aansluit bij de individuele beoordeling die het EHRM eist in het kader van verzoeken tot het sluiten van de deuren in de zin van artikel 6 lid 1 EVRM. Het EVRM biedt een minimumniveau van bescherming waarbij lidstaten ervoor kunnen kiezen om een hoger niveau van bescherming te bieden. Een hoger niveau van bescherming voor (minderjarige) slachtoffers door het laten plaatsvinden van bijvoorbeeld strafzaken met seksuele misdrijven (tegen minderjarigen) door de zaak standaard achter gesloten deuren te laten plaatsvinden doet evenwel afbreuk aan de rechtsbescherming van (meerderjarige) verdachten die een belang kunnen hebben bij behandeling in openbaarheid. Uit het onderzoek volgt bovendien dat de snelle toename van digitalisering van strafzaken en de opkomst van (sociale) media waardoor strafzaken meer in openbaarheid plaatsvinden en details over de zaak ook langer vindbaar zijn factoren zijn die van belang zijn in deze afweging. Dat kan overigens een nadeel vormen voor zowel het slachtoffer als de verdachte c.q. veroordeelde.

Openbaarheid, werkgeversverantwoordelijkheid en rechterlijke onafhankelijkheid
Het onderzoek legt voorts een spanningsdriehoek bloot tussen het uitgangspunt van openbaarheid, werkgeversverantwoordelijkheid en de rechterlijke onafhankelijkheid. Deze spanning compliceert beslissingen over het sluiten de deuren en doet de vraag rijzen wie verantwoordelijk is voor het nemen van deze beslissingen: de individuele rechter of (ook) het gerechtsbestuur? De rechter is weliswaar verantwoordelijk voor de veiligheid in de zittingszaal en het gerechtsbestuur, maar aangezien een zittingszaal altijd in een gebouw zit, is afstemming tussen de rechter en het gerechtsbestuur vereist. Discussiepunt betreft ook de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de Raad voor de rechtspraak, het gerechtsbestuur, de NCTV en de zittingsrechter. Deze spanning treedt ook op de voorgrond bij de vraag en actuele discussie binnen de rechtspraak of een rechter van een zaak mag worden gehaald als hij zich niet houdt aan veiligheidsmaatregelen. Rechters en raadsheren hebben verder behoefte aan meer duidelijkheid over de vraag waarom in het ene geval beveiligingsmaatregelen moeten worden genomen en in het andere geval niet. De vraag is evenwel of daaraan tegemoet kan worden gekomen, omdat er eveneens een inherente spanning lijkt te zitten op wat de politie en de NCTV met de rechtspraak kunnen delen en de beveiligingsmaatregelen die zij adviseren.

Zijn er aanknopingspunten om wetgeving en beleid over de openbaarheid van zittingen in relatie tot privacy en veiligheid (verder) te ontwikkelen?

Uit het voorgaande vloeit een aantal aanknopingspunten voort die aanleiding bieden om wetgeving en beleid over de openbaarheid van zittingen in relatie tot privacy en veiligheid (verder) te ontwikkelen. Hierbij betrekken wij niet alleen wetgeving en beleid, maar ook de praktijk, omdat in het onderzoek van een aantal meer op de praktijk gerichte aanknopingspunten is gebleken.
Ten eerste volgt uit het onderzoek dat het sluiten van de deuren een van de vele middelen is in het breder palet van mogelijkheden om secundaire en herhaalde victimisatie te voorkomen. Om die reden is het van belang om breed te kijken naar maatregelen waarmee dit doel kan worden bereikt. Beschikbaarheid en toepassing daarvan is mede van invloed op de discussie over de vraag of in bepaalde zaken vaker een behandeling achter gesloten deuren zou moeten plaatsvinden.

In het verlengde daarvan – en ten tweede – is in de praktijk mogelijk nog ruimte om meer gebruik te maken van alternatieven voor het sluiten van de deuren, zoals de mogelijkheid van het doen van aangifte onder nummer, waarbij niet alleen de adresgegevens worden afgeschermd, maar ook de naam. Aangifte onder nummer zou bovendien wettelijk dienen te worden geregeld, zoals ook voorzien in het nieuwe Wetboek van Strafvordering.
Eveneens in het verlengde van het voorgaande – en ten derde – biedt het onderzoek aanleiding om een aantal op de praktijkgerichte nieuwe alternatieve werkwijzen in te voeren c.q. nader te verkennen, zoals de Juridische Opvang voor Slachtoffers van seksuele en geweldsmisdrijven en het Barnahus-model. Mede doordat laatstgenoemd model door verschillende internationale organisaties zoals de Raad van Europa en de Verenigde Naties wordt gezien als een *best practice* voor kindvriendelijke rechtspleging ten behoeve van minderjarige slachtoffers van (seksueel) geweld en ook de Europese Unie het model ondersteunt en lidstaten aanmoedigt een soortgelijk model op te zetten en verder te ontwikkelen, verdient dit alternatief onzes inziens serieuze overweging. Aandacht is in dit onderzoek voorts gevraagd voor de plek van het slachtoffer in de rechtszaal in die situaties waarin diens veiligheid c.q. privacy in het geding is.
Ten vierde komt uit de interviews het beeld naar voren dat er ruimte is in de praktijk om vaker te verzoeken de zaak (gedeeltelijk) achter gesloten deuren te laten plaatsvinden. Kennis en een brede discussie over de interpretatie van de gronden genoemd in artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv en de eisen die het EHRM daaraan stelt zou daaraan bijdragen. Of dat leidt tot het 'vaker honoreren' van deze verzoeken, zoals wordt gesteld in de motie die de aanleiding vormt voor dit onderzoek, is conform de rechtspraak van het EHRM aan de rechter die de verantwoordelijkheid heeft om op basis van de individuele omstandigheden van het geval en de noodzaak deze beslissing te nemen. Belangrijke vragen in dat verband zijn hoe de individuele beoordeling van de beschermingsbehoefte van het slachtoffer wordt gemaakt, op grond waarvan en of er voldoende informatie voorhanden is voor het maken van die beoordeling.
Ten vijfde verdient, indien de rechter besluit tot het sluiten van de deuren, de motivering daarvan verbetering, ongeacht of en waar die beslissing schriftelijk wordt vastgelegd. Vastlegging in een (tussen)vonnis of -arrest heeft daarbij de voorkeur, omdat deze kunnen worden gepubliceerd. Indien de afweging tussen de conflicterende belangen namelijk niet duidelijk wordt gemaakt en daarmee de noodzaak tot het sluiten van de deuren onvoldoende wordt onderbouwd, ontstaat strijd met de vereisten van het ERHM. Bijzondere aandacht dient daarbij uit te gaan naar de vraag hoe wordt voorkomen dat motivering informatie prijsgeeft die de sluiting van de deuren juist beoogd te beschermen en, of een afzonderlijk publiceerbare beslissing daarvan mogelijk en/of wenselijk is.
Ten zesde en aansluitend op het voorgaande punt verdient het onzes inziens heroverweging of motivering van de beslissing over (verzoeken tot) het sluiten van de deuren in het proces-verbaal conform artikel 269 lid 3 Sv de juiste plek is. Een wettelijke motiveringsplicht die in het vonnis of arrest moet worden opgenomen maakt de beslissing immers kenbaar en controleerbaar.

5.2 Aanbevelingen

Op basis van deze conclusies kunnen de volgende aanbevelingen worden gedaan:

8. Bezie of in de praktijk ruimer gebruik kan worden gemaakt van alternatieven voor het sluiten van de deuren, zoals de mogelijkheid van het doen van aangifte onder nummer, waarbij niet alleen de adresgegevens worden afgeschermd, maar ook de naam. Voorzie de aangifte onder nummer van een wettelijke basis, zoals voorzien in het nieuwe Wetboek van Strafvordering.

9. Bezie of nieuwe alternatieven en/of best practices uit het buitenland, zoals de Juridische Opvang voor Slachtoffers van seksuele en geweldsmisdrijven en het Barnahus-model, de (informatie)positie van het slachtoffer kunnen verbeteren en geïmplementeerd kunnen worden. Bezie voorts of de plek van het slachtoffer en diens advocaat in de rechtszaal in situaties waarin de veiligheid c.q. privacy daartoe nopen heroverweging verdient.

10. Informeer slachtoffers over de mogelijkheden die de wet biedt om verzoeken te doen tot het (gedeeltelijk) sluiten van de deuren en inventariseer hun individuele beschermingsbehoeften tijdig.

11. Verspreid binnen de rechtspraak kennis en voer een brede discussie over de interpretatie en toepassing in de praktijk van de gronden genoemd in artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 269 lid 1 Sv en de eisen die het EHRM daaraan stelt (zie in dat verband de infographic bij dit onderzoek die daarbij als handvat kan dienen).

12. Overweeg als wetgever de invoering van een wettelijke motiveringsplicht van beslissingen op verzoeken tot het sluiten van de deuren die op kenbare en controleerbare wijze in het (tussen)vonnis of (-)arrest moet worden opgenomen. Onderdeel daarvan zou een verplichting moeten zijn om te overwegen of volstaan kan worden met minder verstrekkende maatregelen.

13. Onderzoek of de rechter voldoende informatie heeft over de beschermingsbehoefte van het slachtoffer om deze mee te kunnen nemen in diens beslissing omtrent de externe openbaarheid van de terechtzitting.

14. Houd bij het nemen van veiligheidsmaatregelen voor professionele procesdeelnemers oog voor de positie van de (slachtoffer)advocaat.

5.3 Reflecties op beperkingen van het onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Het onderzoek kent een aantal beperkingen, waarvan sommige aanleiding vormen om nader onderzoek aan te bevelen.

- Op basis van de gehanteerde onderzoeksmethoden kunnen geen exacte cijfers worden gegeven over hoe vaak en op welke gronden een bevel tot het sluiten van de deuren van de terechtzitting in de zin van artikel 269 lid 1 wordt toe- en afgewezen door rechters, in hoeveel gevallen dat gaat om een deel van de zitting en om welk deel of welke delen dit dan gaat, of bij bepaalde zaakskenmerken en/of eigenschappen van het slachtoffer of procespartijen verzoeken voor een zitting (gedeeltelijk) achter gesloten deuren vaker of minder vaak wordt toegewezen en welke afwegingen ten grondslag liggen aan toekenning en afwijzing van verzoeken voor een zitting achter gesloten deuren (deelvraag 3). Deze vragen zijn in dit onderzoek voornamelijk kwalitatief beantwoord aan de hand van een focusgroep en (groeps)interviews en kwantitatief aan de hand van een jurisprudentieonderzoek via vonnissen en arresten die zijn gepubliceerd op rechtspraak.nl. Vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op kwantitatief onderzoek naar het proces-verbaal van de terechtzitting waarin de rechter de beslissing tot het sluiten van de deuren en de redenen daarvoor op zou moeten nemen ingevolge artikel 269 lid 3 Sv. Daarbij tekenen

wij evenwel aan dat inzicht in deze exacte cijfers, frequentie en motivering van het sluiten van de deuren niet het probleem wegneemt dat deze rechterlijke beslissingen niet openbaar en dus ook niet controleerbaar zijn voor een breder publiek. De inhoud van deze processen-verbaal zou bovendien moeten worden bezien in het licht van de bevindingen uit dit onderzoek over het ontbreken van een motivering dan wel de kwaliteit daarvan.

- Zoals in paragraaf 1.3.4 is opgemerkt heeft het houden van een focusgroep en (groeps)interviews als beperking dat de daar geuite opvattingen van de respondenten niet zonder meer representatief zijn voor de gehele beroepsgroep. Om dit deels te ondervangen en een zo goed mogelijk beeld van de praktijk te kunnen schetsen zijn enkel respondenten geselecteerd die ruime werkervaring hebben met strafzaken (velen meer dan twintig jaar). Een mogelijke volgende stap zou zijn om naar aanleiding van dit onderzoek een brede discussie te houden over de openbaarheid tijdens een symposium waarvoor alle relevante beroepsgroepen worden uitgenodigd.

- Het onderhavige onderzoek omvat geen rechtsvergelijkend onderzoek in die zin dat onderzoek is gedaan naar (voorgenomen of gewijzigde) wetgeving, overwegingen van de wetgever en ontwikkelingen in andere Europese landen die onder hetzelfde mensenrechtenkader vallen. Zicht daarop zou kunnen bijdragen aan het verkrijgen van een vollediger beeld van waar Nederland staat ten opzichte van andere landen in Europa, hoe zij invulling geven aan verdragsverplichtingen en welke overwegingen de wetgever heeft gemaakt ten aanzien van de openbaarheid van de terechtzitting en beperkingen daarop. Relevante vraag daarbij is bijvoorbeeld of in andere landen het uitgangspunt in bepaalde zaken, met name met minderjarige slachtoffers en/of slachtoffers van seksuele misdrijven, omgekeerd is (‘gesloten, tenzij’) en zo ja, wat de overwegingen van de wetgever daarbij zijn geweest. Indien de beslissing tot het sluiten van de deuren aan de rechter is overgelaten, is het de vraag hoe rechters daarmee omgaan en in hoeverre de individuele beschermingsbehoeften van het slachtoffer leidend zijn bij deze beslissing. Rechtsvergelijkend onderzoek zou bovendien meer licht kunnen werpen op de aangehaalde alternatieven uit het buitenland, waaronder het Barnahus-model.

- Buiten het onderzoek valt de vraag in hoeverre de maatregelen die momenteel kunnen worden genomen en worden genomen ook daadwerkelijk bijdragen en kunnen bijdragen aan het verminderen van de kans secundaire of herhaalde traumatisering naar aanleiding van een (openbaar) strafproces. Zicht daarop is evenwel van belang, omdat het hebben opgelopen van secundaire of herhaalde victimisatie naar aanleiding van een strafproces over seksuele misdrijven een schending kan opleveren van artikel 3 EVRM.[323] Vervolgonderzoek zou hier meer licht op kunnen werpen.

[323] EHRM 7 februari 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0207JUD003632820 (B t. Rusland), par. 71-72; zie ook S. Meijer en S. Schot, ‘Onderzoek een uitbreiding van de voorwaarden voor gesloten deuren in zaken van seksuele misdrijven’, *Nederlands Juristenblad* 2024/1729, afl. 27.

Literatuur- en jurisprudentielijst

Anneveldt 1982
E.J. Anneveldt, *Sanctierecht voor jeugdigen*, 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij 1982, p. 30-31.

Becx e.a. 2023
I. Becx, N. Elbers, S. Meijer, A.J.J.G. Schijns en A. Akkermans, 'Slachtofferadvocatuur', in: N. Elbers, C. van den Berg en M. Kragting (red.), *What works: effectieve ondersteuning voor slachtoffers*, Den Haag: Boom uitgevers 2023, p. 157-177.

De Brouwer 2015
A.L.M. de Brouwer, 'The Problem of Witness Interference before International Criminal Tribunals', *International Criminal Law Review* 15(4) 2015, p. 1-33.

Cassese 1997
'Foreword by Judge Antonio Cassese, former President of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia', *International Review of the Red Cross* 321, 1997 te raadplegen via https://international-review.icrc.org/articles/foreword-former-president-international-criminal-tribunal-former-yugoslavia.

Corstens 2021
G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, bewerkt door M.J. Borgers en T. Kooijmans, Deventer: Wolters Kluwer 2021.

Van Dijk e.a. 2006
P. van Dijk e.a. (red.), *Theory and practice of the European Convention on Human Rights*, Antwerpen: Intersentia 2006.

Van Dijk en Von Brucken Fock 1983
P. van Dijk & E.P. von Brucken Fock, *Tot welke wijzigingen in het Nederlandse strafprocesrecht dienen de beginselen van behoorlijke rechtspraak, neergelegd in art. 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, aanleiding te geven?*, Zwolle: Tjeenk Willink 1983.

Van Ettekoven 2021
B.J. van Ettekoven, 'Access to justice during and after the coronavirus pandemic: an exchange of views – human rights restrictions, procedures adopted, lessons learned', in: European Court of Human Rights and Council of Europe, *Dialogue between judges 2021, The Rule of Law and Justice in a digital age. Proceedings of the Seminar 10 september 2021*, te raadplegen via https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Dialogue_2021_ENG.

Extra 2025
I. Extra, *Barnahus – een verkenning*, Research Memoranda nr. 6, jrg. 20, Den Haag: Raad voor de rechtspraak 2025, te raadplegen via https://www.rechtspraak.nl/binaries/content/assets/rvdr/rm/rvdr-rm-barnahus-infographic.pdf.

Giessen 2024
I. Giessen, Asser Procesrecht 1 Beginselen van behoorlijk procesrecht (2e ed.), *Mr. C Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Procesrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2024.

Hes 1905
B. Hes, *Berechting van Jeugdige Delinquenten*, Groningen: Noordhoff 1905.

De Hoon, Hirsch Ballin en Bollen 2020
M. de Hoon, M. Hirsch Ballin en S. Bollen, *De verdachte in beeld. Eisen en waarborgen voor het gebruik van videoconferentie ten aanzien van de verdachte in het Nederlands strafproces in rechtsvergelijkend perspectief*, Den Haag: WODC 2020.

De Jonge/ Verpalen 2010
G. de Jonge/M.J.M. Verpalen, aantekeningen op art. 495b Sv, in: A.L. Melai/M.S. Groenhuijsen e.a., *Wetboek van Strafvordering*, (actueel t/m 29-07-2010, via Kluwer InView).

Van der Leij 2015
J.B.J. van der Leij, *Privacyrecht en slachtoffers. Een studie naar de grondslagen en juridische kaders van privacy van slachtoffers*, Den Haag: WODC 2015.

Van Lent 2008
L. van Lent, *Externe openbaarheid in het strafproces* (diss. Universiteit Utrecht), Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2008.

Van Lent 2024
L. van Lent, 'Een beschouwing op basis van de jurisprudentie van het EHRM', *Rechtstreeks* 3/2024, p. 38-47.

Malsch, Dijkman en Akkermans 2015
M. Malsch, N. Dijkman en A. Akkermans, *Het onzichtbare slachtoffer: privacy van slachtoffers binnen het strafprocesrecht*, Den Haag: WODC 2015.

McDermott 2016
Y. McDermott, *Fairness in International Criminal Trials*, Oxford: Oxford University Press 2016.

Otte 2025
R. Otte, *Straf en executie: tussen wettelijk ideaal en de rechtspraktijk*, d.d. 17 februari 2025, geraadpleegd via https://www.om.nl/documenten/2025/02/17/straf-en-executie-tussen-wettelijk-ideaal-en-de-rechtspraktijk.

Van de Pol 1986
U. van de Pol, *Openbaar terecht: een onderzoek van het openbaarheidsbeginsel in de strafrechtspleging* (diss. VU Amsterdam), Arnhem: Gouda Quint 1986.

Sander e.a. 2023
D.B. Sander e.a., *De impact van de kroongetuigeregeling op de veiligheid en praktijkvoering door advocaten*, Universiteit Leiden 2023.

Slachtofferhulp Nederland 2020
Slachtofferhulp Nederland, *Privacy van het slachtoffer: feit of fictie?* Utrecht: SHN 2020, te raadplegen via https://www.slachtofferhulp.nl/globalassets/media/edvhs/campagne-edvhs-2022/witboek_online-versie_2022.pdf (laatstelijk geraadpleegd 22 juli 2026).

Ranzijn e.a. 2022
N. Ranzijn, J. Beijers, F. Augusteijn, S. Meijer en A. Pemberton, *De strafvorderlijke relevantie van persoonsgegevens van slachtoffers*, Raad voor de rechtspraak, juli 2022, te raadplegen via: https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/RM_Persoons_Slachtoffers.pdf

Rydberg 1999
Å. Rydberg, 'Case Analysis: The Protection of the Interests of Witnesses – The ICTY in Comparison to the Future ICC', 12 *Leiden Journal of International Law* 12(2), 1999.

Schalken 1983
T.M. Schalken, 'Jeugdstrafrecht tussen welzijn en de eis van een behoorlijke rechtspleging', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 1983, p. 233-262.

Schot 2024
S. Schot, *Traumatised Witnesses in International Criminal Trials: Testimony, Fair Proceedings, and Accurate Fact-Finding*, Oxon: Routledge 2024.

Schot en Meijer 2024
S. Schot en S. Meijer, 'Onderzoek een uitbreiding van de voorwaarden voor gesloten deuren in zaken van seksuele misdrijven, *NJb* 2024/27.

Slachtofferhulp Nederland 2022
Slachtofferhulp Nederland, *Privacy van het slachtoffer. Feit of fictie?*, 2020, te downloaden via https://www.slachtofferhulp.nl/globalassets/media/edvhs/campagne-edvhs-2022/witboek_online-versie_2022.pdf (laatstelijk geraadpleegd 10 juni 2026).

Sluiter 2005
G. Sluiter, 'The ICTR and the Protection of Witnesses', *Journal of International Criminal Justice* 3(4), 2005.

Van Straaten, Bruijn en Van Miltenburg 2024
G. van Straaten, S. Bruijn en C. van Miltenburg, *Agressie, bedreiging en intimidatie bij advocaten – meting 2024*, Amsterdam: Ipsos I&O 2024.

Von Brucken Fock 1986
E.P. von Brucken Fock, *De toepassing van artikel 6 EVRM in een gewone strafrechtelijke procedure in eerste aanleg*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 1986.

De Vries en Van Tricht 1905
A.D.W. de Vries & F.J.G. van Tricht, *Geschiedenis der wetgeving op de misdadige jeugd* (eerste gedeelte), Haarlem: Tjeenk Willink 1905.

Youssef 2025
D. Youssef, ‘Onzichtbaar beschermd? Een kinderrechtenperspectief op de positie van minderjarige slachtoffers van seksueel geweld in het strafproces’, *NTS* 2025/74.

Jurisprudentie EHRM

EHRM 8 juni 1976, ECLI:CE:ECHR:1976:0608JUD000510071, *NJ* 1978, 223 (*Engel e.a. t. Nederland*)
EHRM 23 juni 1981, ECLI:CE:ECHR:1981:0623JUD00687875 (*LeCompte, Van Leuven en De Meyere t. België*)
EHRM 8 december 1983, ECLI:CE:ECHR:1983:1208JUD000798477 (*Pretto t. Italië*)
EHRM 22 februari 1984, ECLI:CE:ECHR:1984:0222JUD000820978 (*Sutter t. Zwitserland*)
EHRM 28 juni 1984, ECLI:CE:ECHR:1984:0628JUD000781977 (*Campbell en Fell t. het Verenigd Koninkrijk*)
EHRM 26 september 1995, ECLI:CE:ECHR:1995:0926JUD001816091 (*Diennet t. Frankrijk*)
EHRM 26 maart 1996, ECLI:CE:ECHR:1996:0326JUD002052492 (*Doorson t. Nederland*)
EHRM 25 februari 1997, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993 (*Z. t. Finland*)
EHRM 28 mei 1997, ECLI:CE:ECHR:1997:0528JUD001671790 (*Pauger t. Oostenrijk*)
EHRM 29 augustus 1997, ECLI:CE:ECHR:1997:0829JUD002271493 (*Worm t. Oostenrijk*)
EHRM 9 juni 1998, ECLI:CE:ECHR:1998:0609JUD002182593 (*McGinley en Egan t. het Verenigd Koninkrijk*)
EHRM 28 oktober 1998, ECLI:CE:ECHR:1998:1028JUD002345294 (*Osman t. het Verenigd Koninkrijk*)
EHRM 16 december 1999, ECLI:CE:ECHR:1999:1216JUD002472494 (*T. t. het VK*)
EHRM 25 juli 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:0725JUD002495494 (*Tierce e.a. t. San Marino*)
EHRM 14 november 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:1114JUD003511597 (*Riepan t. Oostenrijk*)
EHRM 24 april 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0424JUD003633797 (*B. en P. t. het Verenigd Koninkrijk*)
EHRM 12 juli 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0712JUD003307196 (*Malhous t. Tjechië*)
EHRM 15 juli 2003, ECLI:CE:ECHR:2003:0715JUD003465797 (*Forcellinni t. San Marino*)
EHRM 9 september 2004, ECLI:CE:ECHR:2004:0909DEC00:5332999 (*Toeva t. Bulgaria*)
EHRM 24 maart 2005, ECLI:CE:ECHR:2005:0324JUD005464500 (*Osinger t. Oostenrijk*)
EHRM (GK) 19 oktober 2005, ECLI:CE:ECHR:2005:1019JUD003255596 (*Roche t. het Verenigd Koninkrijk*)
EHRM (GK) 18 oktober 2006, ECLI:CE:ECHR:2005:0628JUD001811402 (*Hermi t. Italië*)
EHRM (GK) 12 april 2006, ECLI:CE:ECHR:2006:0412JUD005867500 (*Martinie t. Frankrijk*)
EHRM 7 juni 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:0607JUD006694101 (*Zagorodnikov t. Rusland*)
EHRM 4 december 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:1204JUD006405600 (*Volkov t. Rusland*)
EHRM 12 juni 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:0612JUD007112701 (*Bevacqua en S. t. Bulgarije*)
EHRM (GK) 4 december 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD003056204 (*S. en Marper t. het Verenigd Koninkrijk*)
EHRM 4 december 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD002861703 (*Belashev t. Rusland*)
EHRM 5 februari 2009, ECLI:CE:ECHR:2009:0205JUD002233005 (*Olujic t. Kroatië*)
EHRM 5 maart 2009, ECLI:CE:ECHR:2009:0305JUD003847805 (*Sandra Janković t. Kroatië*)
EHRM 14 oktober 2010, ECLI:CE:ECHR:2010:1014JUD005516408 (*A t. Kroatië*)
EHRM 18 oktober 2010, ECLI:CE:ECHR:2010:1028JUD001404003 (*Krestovskiy t. Rusland*)
EHRM 20 januari 2011, ECLI:CE:ECHR:2011:0120JUD003018306 (*Vernes t. Frankrijk*)
EHRM 1 maart 2011, ECLI:CE:ECHR:2011:0301JUD001592405 (*Welke en Białek t. Poland*)
EHRM 15 november 2011, ECLI:CE:ECHR:2011:1115JUD003990006 (*Semik-Orzech t. Polen*)

EHRM (GK) 7 februari 2012, ECLI:CE:ECHR:2012:0207JUD004066008 (*Von Hannover t. Duitsland (no. 2)*)
EHRM 24 juli 2012, ECLI:CE:ECHR:2012:0724JUD004152610 (*Đorđević t. Kroatië*)
EHRM 25 juni 2013, ECLI:CE:ECHR:2013:0625JUD003319207 (*Kaçiu en Kotorri t. Albanië*)
EHRM (GK) 12 november 2013, ECLI:CE:ECHR:2013:1112JUD000578608 (*Söderman t. Zweden*)
EHRM 28 mei 2015, ECLI:CE:ECHR:2015:0528JUD004110710 (*Y. t. Slovenië*)
EHRM 25 oktober 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:1025JUD003703703 (*Chaushev e.a. t. Rusland*).
EHRM 22 maart 2018, ECLI:CE:ECHR:2018:0322JUD001130816 (*Tlapak e.a. t. Duitsland*)
EHRM 22 maart 2018, ECLI:CE:ECHR:2018:0322JUD006812514 (*Wetjen e.a. t. Duitsland*)
EHRM (GK) 25 september 2018, ECLI:CE:ECHR:2018:0925JUD007663911 (*Denisov t. Oekraïne*)
EHRM 8 november 2018, ECLI:CE:ECHR:2018:1108JUD000278212 (*Narodni List DD t. Kroatië*)
EHRM 20 juni 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0620JUD000714415 (*A. en B. t. Kroatië*)
EHRM 14 januari 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0114JUD004128815 (*Beizaras and Levickas t. Litouwen*)
EHRM 16 januari 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0116JUD003129511 (*Yam t. het Verenigd Koninkrijk*)
EHRM 14 mei 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0514JUD003037313 (*Mraoviç t. Kroatië*)
EHRM 4 juni 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:0604JUD007103413 (*Boshkoski t. Noord-Macedonië*)
EHRM 9 februari 2021, ECLI:CE:ECHR:2021:0209JUD004059111 (*N.Ç. t. Turkije*)
EHRM (GK) 8 april 2021, ECLI:CE:ECHR:20210408JUD004762114 (*Vavřička e.a. t. de Tsjechische Republiek*)
EHRM 11 mei 2021, ECLI:CE:ECHR:2021:0511JUD001027112 (*Kilin t. Rusland*)
EHRM 4 oktober 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1004JUD001780819 (*Paketova e.a. t. Bulgarije*)
EHRM 6 oktober 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1006JUD005654014 (*Suslov en Batikyan t. Oekraïne*)
EHRM 3 november 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1103JUD000948719 (*Mamaladze t. Georgië*)
EHRM 7 februari 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0207JUD003632820 (*B t. Rusland*)
EHRM 30 mei 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:0530JUD003995409 (*Nepomnyashchiy e.a. t. Rusland*)
EHRM 31 oktober 2023, ECLI:CE:ECHR:2023:1031JUD000960218 (*Bild GmbH & Co. KG t. Duitsland*)
EHRM 25 februari 2025, ECLI:CE:ECHR:2025:0225JUD004543019 (*Toth en Crișan t. Roemenië*)

Hoge Raad
HR 2 januari 1912, W. 9298
HR 19 mei 1913, *NJ* 1913, p. 1019/1020
HR 17 juni 1913, *NJ* 1913, p. 1039/1041
HR 2 april 1918, *NJ* 1918, p. 501-502
HR 27 april 1925, *NJ* 1925, 716/718
HR 5 december 1927, *NJ* 1928, p. 112
HR 25 november 1929, *NJ* 1930, p. 141
HR 2 mei 1932, *NJ* 1932, 1008/1009
HR 27 maart 1979, *NJ* 1979, 387
HR 18 januari 1983, *NJ* 1983, 417
HR 17 september 1984, *NJ* 1985, 703
HR 3 februari 1987, *NJ* 1988, 239
HR 4 februari 1992, ECLI:NL:HR:1992:AB8665, *NJ* 1992/530.
HR 4 april 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA5346, *NJ* 2000/633
HR 23 oktober 2001, ECLI:NL:HR:2001:AD4727, *NJ* 2002/77 m.nt. J.M. Reijntjes
HR 6 november 2001, ECLI:NL:HR:2001:AD5128
HR 19 maart 2002, ECLI:NL:HR:2002:AD8700

HR 9 juli 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE1332, *NJ* 2002/498
HR 19 december 2006, ECLI:NL:HR:2006:AZ1667, *JOL* 2006, 813
Hoge Raad 30 maart 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK5616
HR 19 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:689

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie

Samenstelling begeleidingscommissie:[*]

- Prof.dr.mr. G.K. Sluiter † (voorzitter tot 18 juni 2026) – hoogleraar Internationaal strafrecht, Universiteit van Amsterdam en hoogleraar Straf- en strafprocesrecht, Open Universiteit
- Prof.mr. Bert Niemeijer (voorzitter vanaf 18 juni 2026) – em.hoogleraar Rechtsociologie, Vrije Universiteit Amsterdam
- Prof.dr.mr. M.F.J.M. de Werd – hoogleraar Europese Rechtspleging en senior-raadsheer bij Gerechtshof Amsterdam, Universiteit van Amsterdam
- Mw.dr.mr. M. Lochs – universitair hoofddocent Straf- en strafprocesrecht, Leiden Universiteit
- Mw.mr. R.R. Warmerdam – Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving, ministerie van Justitie en Veiligheid, in samenwerking met[**]
    - Mw.mr. A.I. Schreuder – Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen, ministerie van Justitie en Veiligheid
    - Dhr.mr. J.C. van der Pijll – Directoraat-Generaal Ondermijning, Politie en Veiligheidsregio's, ministerie van Justitie en Veiligheid
- Mw.dr. P. van de Ven – projectbegeleider WODC

[*]) De onderzoekers zijn verantwoordelijk voor de inhoud van het rapport. De onderzoeksbevindingen zijn geen weergave van standpunten van leden van de begeleidingscommissie, het WODC of het ministerie van Justitie en Veiligheid.
[**]) De twee hierna genoemde medewerkers van JenV waren geen formeel lid van de begeleidingscommissie.

Bijlage 2 Lijst geïnterviewde personen (gepseudonimiseerd)

Rechtspraak
Rechterlijk bestuurslid van een rechtbank, tevens bestuurder/portefeuillehouder Veiligheid en lid van de Regiegroep Veiligheid (B)

Nederlandse orde van advocaten
Beleidsmedewerker 1 (NOvA 1)
Beleidsmedewerker 2 (NOvA 2)

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Beleidsmedewerker 1, verbonden aan het programma Voorbereid op agressie en geweld (MvJV 1)
Beleidsmedewerker 2, directie Rechtsbescherming *liaison* voor het programma Voorbereid op agressie en geweld (MvJV 2)

Rechtspraak
Raadsheer Hof Amsterdam (R1)
Raadsheer Hof Den Haag (R2)
Rechter rechtbank Amsterdam (R3)
Rechter rechtbank Amsterdam (R4)
Rechter rechtbank Rotterdam (R5)

Raad voor de rechtspraak
Landelijk Bureau van de Raad voor de rechtspraak (Rvdr)

Openbaar Ministerie
Rechercheofficier van justitie Landelijk Parket (RO)
Beleidsmedewerker recherche (BRO)
Officier van justitie (OvJ)

(slachtoffer)advocatuur
Advocaat (A1)
Advocaat (A2)

Nederlandse Vereniging voor Journalisten (NVJ)
Journalist (J)

Bijlage 3 Informed consent

Aan het begin van het interview wordt u gevraagd of u akkoord gaat met onderstaande.

- Ik geef toestemming aan de onderzoeker om mijn antwoorden op de interviewvragen op niet herleidbare wijze te bewaren, te verwerken en hierover te rapporteren
- Ik vind het goed dat er een beveiligde audio-opname wordt gemaakt van het gesprek.
- Het interview wordt niet aan derden verstrekt en alleen gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek.
- Ik weet dat de audio-opname van het interview binnen 6-12 maanden na het interview wordt vernietigd.
- Mijn gegevens worden apart van de gepseudonimiseerde transcripten van de gesprekken voor minimaal 10 jaar bewaard in een beveiligde omgeving.
- Ik stem vrijwillig in met deelname aan dit onderzoek en begrijp dat ik niet overal antwoord op hoef te geven.
- Ik ben ervan op de hoogte dat de gegevens vertrouwelijk worden behandeld en niet herleidbaar worden opgeslagen.
- Ik heb voldoende tijd gehad om te beslissen of ik mee wil doen.
- Ik begrijp dat als ik niet meer mee wil doen, ik het interview op ieder moment stop kan zetten. Ik weet dat ik mijn toestemming voor deelname aan het onderzoek op ieder moment kan intrekken, ook na afloop van het interview, zonder dat ik hiervoor een reden hoef op te geven. Mijn gegevens worden dan niet meer gebruikt voor het onderzoek.
- Ik weet dat ik mijn antwoorden op de interviewvragen mag inzien, mag laten corrigeren, of mag laten verwijderen, voor zover dit na het analyseren van de interviews en/of na publicatie van de resultaten nog mogelijk is.
- Ik weet dat ik mijn vragen altijd aan de onderzoeker kan stellen, Prof. mr Sonja Meijer (s.meijer@vu.nl), of Prof. dr. Joke Harte (j.harte@vu.nl).

Bijlage 4 Topiclijst

De Vrije Universiteit doet in opdracht van het WODC onderzoek naar de afwegingen die gemaakt worden in de rechtspraktijk tussen het beginsel van openbaarheid van zittingen ten opzichte van het belang van privacy en veiligheid van slachtoffers en veiligheid van procespartijen. Ten behoeve van dit onderzoek voeren wij een literatuurstudie en een rechtspraakanalyse uit. Daarnaast spreken wij met procesdeelnemers zoals rechters, officieren van justitie en advocaten in strafzaken. We willen graag weten welke afwegingen in de praktijk ten grondslag liggen aan toekenning en afwijzing van verzoeken voor werken onder nummer door de magistratuur. Ook zijn wij benieuwd naar eventuele eigen ervaringen met bedreiging of intimidatie of het zich bedreigd of geïntimideerd voelen en hoe daar in de praktijk mee is omgegaan.

De volgende vragen zullen tijdens het gesprek aan de orde komen of zijn daaraan gerelateerd:

1) Heeft u ervaring met (toekenning of afwijzing van verzoeken tot) het werken onder nummer? Zo ja, welke afwegingen liggen ten grondslag aan toekenning of afwijzing van dergelijke verzoeken (/of het besluit om zelf onder nummer te werken > enkel voor rechters)?

2) Heeft u ervaring met andere vormen van afscherming? Zo ja, welke vorm(en) van afscherming betrof dit? En welke afwegingen liggen ten grondslag aan toekenning of afwijzing van dergelijke verzoeken?

3) Heeft u ervaring met (toekenning of afwijzing van verzoeken tot) het sluiten van de deuren van de terechtzitting?

4) Welke afwegingen liggen over het algemeen ten grondslag aan toekenning en afwijzing van verzoeken voor werken onder nummer of alternatieven voor bescherming door de magistratuur?

5) Welke afwegingen liggen over het algemeen ten grondslag aan toekenning en afwijzing van verzoeken voor een (gedeeltelijke) zitting achter gesloten deuren?

6) Worden bij bepaalde zaakskenmerken en/of eigenschappen van het slachtoffer verzoeken voor een zitting (gedeeltelijk) achter gesloten deuren vaker of minder vaak toegewezen?

7) Worden bij bepaalde zaakskenmerken en/of eigenschappen van procespartijen verzoeken voor werken onder nummer of een andere vorm van afscherming vaker of minder vaak toegewezen?

8) Heeft u ervaring met het afschermen van de persoonsgegevens van slachtoffers, met name naam en geboortedatum, tijdens de zitting ten behoeve van hun privacy en veiligheid? Zo ja, welke afwegingen liggen ten grondslag aan toekenning of afwijzing van dergelijke verzoeken?

9) Wat zijn volgens u mogelijke alternatieven om de privacy en veiligheid van slachtoffers en procespartijen te borgen indien daar een wens toe is? En welke afwegingen moeten volgens u worden gemaakt als deze alternatieven worden toegepast?

10) Hoeveel jaar ervaring heeft u in uw huidige functie?

11) Heeft u wel eens persoonlijk te maken gehad met bedreiging of intimidatie in strafzaken, of voelde u zich geïntimideerd of bedreigd? En zo ja, hoe vaak? Waaruit bestond deze intimidatie of bedreiging?

12) Heeft u nog verdere aanvullingen op basis van het voorgaande?

Bijlage 5 Jurisprudentieonderzoek

Datum uitspraak	ECLI	Verzoek afkomstig van	Toekenning/afwijzing/ ambtshalve/onbekend	Geheel/ gedeeltelijk	Welk deel achter gesloten deuren?	Soort feit	Afweging (citaten)
12-05-2026	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHAMS:2026:1566	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Tonen van een selectie van WhatsApp fotos's ter terechtzitting	Veroordeling ontucht met minderjarige dochter en het vervaardigen en bezitten van kinderpornografische foto's en video's van zoon en dochter.	Een selectie van deze WhatsApp-foto's is ook achter gesloten deuren ter terechtzitting in hoger beroep getoond.
05-12-2025	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHARL:2025:7747	Verdediging (gedeeltelijk)	Toewijzing	Gedeeltelijk	Tonen video ter terechtzitting	Tussenarrest n.a.v. (nadere) onderzoekswensen	Tussenarrest. Bij het eventueel tonen van de video, waarop de verdachte kolvend te zien is, heeft de verdediging verzocht dit (bij een volgende zitting) achter gesloten deuren te doen vanwege de privacy van verdachte. Verder heeft het hof ter terechtzitting van 21 november 2025 reeds beslist dat voor zover er behoefte is aan het tonen van de (korte) video op de aankomende terechtzitting, dit vanwege de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van verdachte achter gesloten deuren zal plaatsvinden.
13-10-2023	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHAMS:2023:2466	Onbekend	Onbekend	Geheel	Geheel	Belaging	Dit arrest is gewezen naar aanleiding van het - achter gesloten deuren gehouden - onderzoek ter terechtzitting in hoger beroep
25-09-2023	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHAMS:2023:2184	Verdediging (gedeeltelijk)	Afwijzing	N.v.t.	N.v.t.	Liquidatie, een poging tot liquidatie, brandstichting van de vluchtauto, wapenbezit en meerdere vernielingen	Voor het verschil in de door [verdachte] afgelegde verklaringen heeft hij in hoger beroep als uitleg gegeven, en zoals door zijn raadsvrouw bepleit, dat hij door de behandeling in eerste aanleg van slag is geraakt en daardoor onjuiste dingen heeft gezegd. Ter terechtzitting in hoger beroep heeft de verdachte echter ook verklaard dat er een dreiging was op zijn leven, reden waarom hij met het BOT de tweede dag van de inhoudelijke behandeling naar de rechtbank werd vervoerd, waardoor hij bewust een aantal dingen (waaronder zijn verklaring over dat hij eerder met de chauffeur van de VW Caddy op de August Vermeylenstraat is geweest en over het bellen met het nummer [telefoonnummer 2]) onjuist heeft verklaard. [verdachte] wilde de reden van die onjuiste verklaringen uitsluitend achter gesloten deuren toelichten. Dat heeft het hof afgewezen, mede omdat dit punt de bewijswaardering betreft en het hof deze in een openbaar arrest moet motiveren. Van de geboden kans – en de uitdrukkelijk uitnodiging daartoe – op de terechtzitting (zonder dat de deuren gesloten werden) het verschil in zijn verklaringen toe te lichten heeft [verdachte] verder geen gebruik gemaakt.
30-09-2022	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBZWB:2022:5709	Verdediging	Afwijzing	N.v.t.	N.v.t.	Bedreigingen, belagingen, vals bommeldingen	De zaak is inhoudelijk behandeld op de zitting van 16 september 2022, waarbij de officier van justitie, mr. T. Kint, en de verdediging hun standpunten kenbaar hebben gemaakt. De verdediging heeft voorafgaand aan de inhoudelijke behandeling verzocht om de behandeling van de zaak achter gesloten deuren te laten plaatsvinden voor wat betreft de aanwezige pers. De onder meer in art. 269 van het Wetboek van Strafvordering (Sv) neergelegde hoofdregel is dat in strafzaken het onderzoek ter terechtzitting in het openbaar geschiedt, zij het dat in nader in de wet omschreven gevallen, zoals in verband met de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte, kan worden afgeweken van die hoofdregel. De rechtbank constateert dat bij het bespreken van het verzoek zowel de verdediging als de officier van justitie heeft aangegeven dat zij kunnen instemmen met een openbare behandeling, als de bij de zitting aanwezige pers niet de initialen van verdachte en andere betrokkenen zal plaatsen in een nog te publiceren artikel over deze strafzaak. De pers stemt hiermee in. Gelet hierop zal de rechtbank het verzoek van de verdediging om de behandeling achter gesloten deuren te laten plaatsvinden afwijzen.
18-11-2020	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHSHE:2020:3549	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Afleggen verklaring verdachte	Poging tot moord + WWM	De alternatieve uitleg die de verdachte in hoger beroep – deels achter gesloten deuren – heeft gegeven van voormelde uitlatingen in de OVC-gesprekken over de twee acties, doet hieraan niet af, omdat deze uitleg, zoals hierna onder 6 uiteen wordt gezet, niet aannemelijk is geworden.
09-05-2016	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHAMS:2016:1777	Advocaat-generaal/ OM	Toewijzing	Gedeeltelijk	Bekijken kinderpornografische afbeeldingen	Bezit kinderporno	In hoger beroep heeft het hof, na daartoe strekkende vordering van de advocaat-generaal, (achter gesloten deuren) alle afbeeldingen ingezien.
18-07-2013	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHAMS:2013:2175	Onbekend	N.v.t.	Geheel	Geheel	Gewapende overvallen	Dit arrest is gewezen naar aanleiding van het onderzoek ter terechtzitting achter gesloten deuren in hoger beroep

29-01-2016	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBGEL:2016:552	Verdediging (primair: geheel; subsidiair: gedeeltelijk)	Toewijzing (subsidiair)	Gedeeltelijk	Ondervraging verdachte	Tussenuitspraak. Schending ambtsgeheim	In hetgeen hiervoor is overwogen omtrent de belangen die gemoeid zijn met het onbekend blijven van de identiteit van de kandidaten voor de burgemeestersbenoeming, mede gelet op de gedachtegang van de wetgever bij de totstandkoming van de artikelen 61 en 61c Gemeentewet, ziet de rechtbank reden om, in het belang van de openbare orde en de eerbieding van de persoonlijke levenssfeer van de bij de zaak betrokkenen, reden om een deel van de zitting met gesloten deuren te behandelen. Hiervoor zal de rechtbank een deel van de zittingstijd reserveren, zodat er op één moment over de namen van de kandidaten (vrijuit) gesproken kan worden door zowel de getuigen als - in reactie daarop - door de verdachte. Overige aspecten van de zaak kunnen in het openbaar worden behandeld.
29-01-2016	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBGEL:2016:529	Verdediging (primair: geheel; subsidiair: gedeeltelijk)	Toewijzing (subsidiair)	Gedeeltelijk	Ondervraging verdachte	Tussenuitspraak. Schending ambtsgeheim	In hetgeen hiervoor is overwogen omtrent de belangen die gemoeid zijn met het onbekend blijven van de identiteit van de kandidaten voor de burgemeestersbenoeming, mede gelet op de gedachtegang van de wetgever bij de totstandkoming van de artikelen 61 en 61c Gemeentewet, ziet de rechtbank reden om, in het belang van de openbare orde en de eerbieding van de persoonlijke levenssfeer van de bij de zaak betrokkenen, reden om een deel van de zitting met gesloten deuren te behandelen. Hiervoor zal de rechtbank een deel van de zittingstijd reserveren, zodat er op één moment over de namen van de kandidaten (vrijuit) gesproken kan worden door zowel de getuigen als - in reactie daarop - door de verdachte. Overige aspecten van de zaak kunnen in het openbaar worden behandeld.
15-04-2025	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBMNE:2025:1741	Onbekend	Onbekend	Geheel	Geheel	Mishandeling	Dit vonnis is op tegenspraak gewezen naar aanleiding van het onderzoek achter gesloten deuren op de terechtzitting van 1 april 2025.
17-09-2024	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBNHO:2024:9478	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Tonen toonmap kinderpornografische afbeeldingen	Seksueel misbruik van minderjarige dochter en stiefdochter, waarbij ook sprake is geweest van het seksueel binnendringen van het lichaam, en bezit en vervaardigen van kinderpornografie.	Deze toonmap is tijdens de zitting achter gesloten deuren bekeken en de verdachte heeft toen verklaard dat de in deze toonmap opgenomen foto's niet [slachtoffer 1] betreffen.
19-04-2024	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBMNE:2024:2416	Onbekend	Onbekend	Geheel	Geheel	Seksueel misbruik minderjarige door 15-jarige verstandelijk gehandicapte verdacht.	Dit vonnis is op tegenspraak gewezen naar aanleiding van het onderzoek achter gesloten deuren op de terechtzitting van 5 april 2024.
07-02-2024	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBLIM:2024:573	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Behandeling vordering benadeelde partij	Ontuchtige handelingen, die mede bestonden uit het seksueel binnendringen van het lichaam met de vingers, gepleegd door een vader bij zijn minderjarige dochter	De rechtbank heeft de vordering tot schadevergoeding behandeld achter gesloten deuren.
19-01-2024	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBZWB:2024:232	Onbekend	Onbekend	Geheel	Geheel	Ontucht met leerling	De zaak is inhoudelijk achter gesloten deuren behandeld op de zitting van 5 januari 2024
14-12-2023	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBOVE:2023:5129	Onbekend	Onbekend	Geheel	Geheel	Deelnemen aan een organisatie die tot oogmerk heeft van het plegen van meermalen opzettelijke handelen in harddrugs	Dit vonnis is gewezen naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzittingen achter gesloten deuren van 21 februari 2023, 8 en 10 mei 2023, 7 november 2023, 15 november 2023 en 30 november 2023.
02-11-2023	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBAMS:2023:6946	Onbekend	Onbekend	Geheel	Geheel	Gefilmde (trio)seks tussen 13- en 14 jarigen. Ontuchtige handelingen en Vervaardigen/verspreiden van kinderporno?	Vrijspraak. Consensuele sexting in lijn met vervolgingsbeleid van het OM. De rechtbank heeft beraadslaagd naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting achter gesloten deuren van 19 oktober 2023.
24-10-2023	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBOVE:2023:4177	Onbekend	Onbekend	Geheel	Geheel	Openlijk in vereniging geweld plegen tegen personen.	Dit vonnis is gewezen naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting achter gesloten deuren van 10 oktober 2023.
28-11-2022	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBDHA:2022:12654	Slachtofferadvocaat	Onbekend	Geheel	Geheel	Veroordeling voor het toebrengen van zwaar lichamelijk letsel aan minderjarige zoontje.	Het onderzoek is gehouden op de terechtzittingen van 21 februari 2022, 11 april 2022, 4 juli 2022, 6 september 2022, 3 oktober 2022 (alle pro forma) en 14 november 2022 (inhoudelijke behandeling). Op de terechtzitting van 4 juli 2022 heeft de rechtbank op verzoek van mr. L. Korfker – en gehoord alle overige betrokkenen – bevolen dat de verdere behandeling van de zaak achter gesloten deuren zal plaatsvinden, omdat de belangen van het minderjarige slachtoffer dat in deze specifieke zaak eisen.
15-10-2021	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBMNE:2021:6747	Onbekend	Onbekend	Geheel	Geheel	Vrijspraak meerdere Opiumwet feiten.	Dit vonnis is op tegenspraak gewezen naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting achter gesloten deuren van 24 september 2021.
02-06-2021	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBROT:2021:5399	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Verklaring verdachte	Mensensmokkel in de uitoefening van ambt en voor oplichting.	De verdachte heeft op de zitting, deels achter gesloten deuren, feiten en omstandigheden naar voren gebracht ter onderbouwing van de gestelde psychische overmacht.
07-03-2018	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBLIM:2018:2188	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Bekijken videobeelden	Ontucht met een 15-jarige en het vervaardigen van kinderporno	Op de beelden die de rechtbank achter gesloten deuren heeft bekeken is te zien dat de verdachte en aangeefster direct voorafgaand aan de seksuele handelingen grapjes maken en samen lachen

28-11-2017	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBAMS:2017:8681	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Bekijken videobeelden	Het verzamelen, bezitten, verspreiden en vervaardigen van kinderpornografie en daarvan een gewoonte maken. Tevens voor het uitlokken van en plegen van ontuchtige handelingen met minderjarige jongens.	Deze door verdachte opgenomen film is tijdens het onderzoek ter terechtzitting achter gesloten deuren bekeken.
06-09-2017	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBLIM:2017:8609	Onbekend	Onbekend	Geheel	Geheel	Het plegen van ontuchtige handelingen bij een minderjarige, waaronder binnendringen van het lichaam	De zaak is inhoudelijk behandeld achter gesloten deuren op de zitting van 23 augustus 2017.
28-03-2017	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBLIM:2017:2760	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Behandeling vordering benadeelde partij en uitoefenen spreekrecht door slachtoffer	Ontucht met meisje van 12 jaar	Achter gesloten deuren is de vordering van [naam slachtoffer 1] door mr. A.F.G. Pennino nader toegelicht en heeft [naam slachtoffer 1] gebruik gemaakt van het aan haar toekomende spreekrecht.
10-02-2016	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBDHA:2016:1152	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Bekijken videobeelden	Het plegen van handelingen die mede bestaan uit seksueel binnendringen met vier kleinkinderen en 3 vriendinnen, allen beneden de leeftijd van twaalf jaren	Verdachte heeft ter terechtzitting – na vertoning door de officier van justitie van de film met bestandsnaam [bestandsnaam] achter gesloten deuren – erkend dat hij met zijn vingertop *in* de vagina is geweest van slachtoffer 4, waarbij zijn vingernagel niet meer zichtbaar was.
29-01-2016	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBGEL:2016:552	Verdediging	Toewijzing	Gedeeltelijk	Ondervraging verdachte	Schending ambtsgeheim	Tussenvonnis naar aanleiding van regiezitting. In hetgeen hiervoor is overwogen omtrent de belangen die gemoeid zijn met het onbekend blijven van de identiteit van de kandidaten voor de burgemeestersbenoeming, mede gelet op de gedachtegang van de wetgever bij de totstandkoming van de artikelen 61 en 61c Gemeentewet, ziet de rechtbank reden om, in het belang van de openbare orde en de eerbieding van de persoonlijke levenssfeer van de bij de zaak betrokkenen, reden om een deel van de zitting met gesloten deuren te behandelen. Hiervoor zal de rechtbank een deel van de zittingstijd reserveren, zodat er op één moment over de namen van de kandidaten (vrijuit) gesproken kan worden door zowel de getuigen als - in reactie daarop - door de verdachte. Overige aspecten van de zaak kunnen in het openbaar worden behandeld. Het belang van de openbare orde noch andere in artikel 269 Sv genoemde belangen vergen sluiting van de deuren bij de bespreking van de overige aspecten van de benoemingsprocedure en mogelijke inbreuken daarop, zoals de vragen en de casus die aan kandidaten zouden worden voorgelegd tijdens de gesprekken met de vertrouwenscommissie.
29-01-2016	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBGEL:2016:529	Verdediging	Toewijzing	Gedeeltelijk	Ondervraging verdachte	Schending ambtsgeheim	Tussenvonnis naar aanleiding van regiezitting. In hetgeen hiervoor is overwogen omtrent de belangen die gemoeid zijn met het onbekend blijven van de identiteit van de kandidaten voor de burgemeestersbenoeming, mede gelet op de gedachtegang van de wetgever bij de totstandkoming van de artikelen 61 en 61c Gemeentewet, ziet de rechtbank reden om, in het belang van de openbare orde en de eerbieding van de persoonlijke levenssfeer van de bij de zaak betrokkenen, reden om een deel van de zitting met gesloten deuren te behandelen. Hiervoor zal de rechtbank een deel van de zittingstijd reserveren, zodat er op één moment over de namen van de kandidaten (vrijuit) gesproken kan worden door zowel de getuigen als - in reactie daarop - door de verdachte. Overige aspecten van de zaak kunnen in het openbaar worden behandeld. Het belang van de openbare orde noch andere in artikel 269 Sv genoemde belangen vergen sluiting van de deuren bij de bespreking van de overige aspecten van de benoemingsprocedure en mogelijke inbreuken daarop, zoals de vragen en de casus die aan kandidaten zouden worden voorgelegd tijdens de gesprekken met de vertrouwenscommissie.
27-01-2015	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBLIM:2015:573	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Verklaring verdachte	Moord en brandstichting met gemeen gevaar voor goederen	Verdachte heeft deels achter gesloten deuren verklaringen afgelegd
24-11-2014	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBNHO:2014:11709	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Tonen kinderpornografische afbeeldingen	Bezit kinderporno	Ook zou de ter zitting achter gesloten deuren getoonde selectie [kinderpornografisch materiaal] niet representatief zijn.
02-08-2013	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBDHA:2013:9633	Rechtbank ambtshalve	Geen verzoek	Geheel	Na de aanvang van het pleidooi van de raadsvrouw hebben nabestaanden en andere in het publiek aanwezige personen de verdachte en zijn raadsvrouw belaagd en bedreigd. De rechtbank heeft daarop de zitting onderbroken en de	Veroorzaken van een verkeersongeval (waarbij een dertienjarige jongen is overleden) ten gevolge van een grove verkeersovertreding	Na de aanvang van het pleidooi van de raadsvrouw hebben nabestaanden en andere in het publiek aanwezige personen de verdachte en zijn raadsvrouw belaagd en bedreigd. De rechtbank heeft daarop de zitting onderbroken en de rechtszaal is ontruimd. Na enige tijd is de zitting hervat achter gesloten deuren. De verdachte was daarbij niet meer aanwezig. Hij had zijn raadsvrouw uitdrukkelijk gemachtigd hem te vertegenwoordigen. De rechtbank heeft de ouders van [slachtoffer] toestemming gegeven bij de zitting aanwezig te zijn, maar zij hebben daarvan geen gebruik gemaakt. Daarnaast was de pers in de zittingszaal aanwezig.

					rechtszaal is ontruimd. Na enige tijd is de zitting hervat achter gesloten deuren.		
06-03-2012	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBZLY:2012:BV7809	Verdediging	Afwijzing	N.v.t.	N.v.t.	Poging tot moord	De rechtbank heeft daarnaast beslist geen toepassing te geven aan artikel 269 Sv en beslist dat de behandeling van de strafzaak tegen verdachte in het openbaar dient te worden voortgezet. De rechtbank heeft daarbij overwogen dat het belang van de openbaarheid van de zitting, mede gelet op de onrust die in de maatschappij is ontstaan, zwaarder dient te wegen dan het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de familie van verdachte.
21-06-2012	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBAMS:2012:BW9108	Rechtbank ambtshalve	Onbekend	Gedeeltelijk	Uitoefenen spreekrecht	Amsterdamse zedenzaak (Robert M)	De rechtbank besluit tot slot dat de uitoefening van het spreekrecht achter gesloten deuren zal plaatsvinden.
15-12-2011	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBAMS:2011:BU8313	Verdediging	Toewijzing	Gedeeltelijk	Bij gelegenheid van de inhoudelijke behandeling op de terechtzitting zal de rechtbank tijdig en per onderdeel van de telastelegging aangeven welk onderdeel met gesloten deuren zal worden behandeld. Daaronder is begrepen het spreekrecht, zoals dat onder 5. aan de orde is geweest. De rechtbank zal daarbij steeds bezien in hoeverre de anonimiteit van de kinderen niet reeds voldoende is gewaarborgd door het gebruik van nummers in plaats van namen. Voor zover er - buiten de schouw - ter terechtzitting afbeeldingen moeten worden getoond zullen de deuren worden gesloten.	Amsterdamse zedenzaak (Robert M) (regiezitting)	Naar het oordeel van de rechtbank is er geen grond deze strafzaak in zijn geheel met gesloten deuren te behandelen. De belangen van de in deze strafzaak betrokken geraakte kinderen en daarmee ook de belangen van hun ouders rechtvaardigen evenwel dat onderdelen van de behandeling ter terechtzitting niet in het openbaar te volgen zullen zijn. Met name is er een gerechtvaardigd belang dat de identiteit van de mogelijke slachtoffers niet publiekelijk bekend wordt om te voorkomen dat op hun persoonlijke levenssfeer en die van hun ouders op onaanvaardbare wijze een inbreuk kan worden gemaakt.

15-12-2011	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBAMS:2011:BU8322	Verdediging	Toewijzing	Gedeeltelijk	Bij gelegenheid van de inhoudelijke behandeling op de terechtzitting zal de rechtbank tijdig en per onderdeel van de telastelegging aangeven welk onderdeel met gesloten deuren zal worden behandeld. Daaronder is begrepen het spreekrecht, zoals dat onder 6. aan de orde is geweest. De rechtbank zal daarbij steeds bezien of de anonimiteit van de kinderen niet reeds voldoende is gewaarborgd door het gebruik van nummers in plaats van namen. Voor zover er - buiten de schouw - ter terechtzitting afbeeldingen moeten worden getoond zullen de deuren worden gesloten.	Amsterdamse zedenzaak (Robert M) (regiezitting)	Naar het oordeel van de rechtbank is er geen grond deze strafzaak in zijn geheel met gesloten deuren te behandelen. De belangen van de in deze strafzaak betrokken geraakte kinderen en daarmee ook de belangen van hun ouders rechtvaardigen evenwel dat onderdelen van de behandeling ter terechtzitting niet in het openbaar te volgen zullen zijn. Met name is er een gerechtvaardigd belang dat de identiteit van de mogelijke slachtoffers niet publiekelijk bekend wordt om te voorkomen dat op hun persoonlijke levenssfeer en die van hun ouders op onaanvaardbare wijze een inbreuk kan worden gemaakt.
01-12-2011	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBHAA:2011:BU9015	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Afspelen opname studioverhoor minderjarig slachtoffer	Plegen van ontuchtige handelingen met een vierjarig kind	Ter terechtzitting van 17 november 2011, nadat de opname van het studioverhoor achter gesloten deuren was afgespeeld, heeft de raadsvrouw gepersisteerd bij dit standpunt.
18-05-2010	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBDOR:2010:BM4997	Onbekend	Onbekend	Geheel	Geheel	Medeplichtigheid en medeplegen van diefstal met geweld en vuurwapenbezit	De zaak is inhoudelijk, achter gesloten deuren, behandeld op de terechtzitting van 4 mei 2010, waarbij de officier van justitie mr. W. ten Have, de verdachte en zijn raadsman hun standpunten kenbaar hebben gemaakt.
30-03-2010	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBSHE:2010:BL8876	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Bekijken virtuele kinderpornografische afbeeldingen	Virtuele kinderporno	De rechtbank heeft de afbeeldingen op de terechtzitting achter gesloten deuren bekeken.
04-01-2010	https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBUTR:2010:BK9285	Onbekend	Onbekend	Gedeeltelijk	Horen aangeefster	Seksueel binnendringen en plegen van ontuchtige handelingen bij een meisje < 16 jaar	Aangeefster is gehoord op de zitting van de rechtbank van 21 december 2009 in het bijzijn van verdachte en de raadsman. Dit verhoor heeft achter gesloten deuren plaatsgevonden met het oog op de leeftijd van aangeefster.